

सेवा मन्दिर
दिल्ली

क्रम संख्या

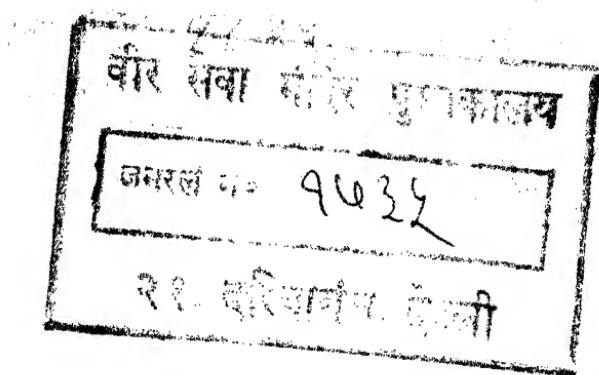
१६३२

काल नं०

२२१९

खण्ड

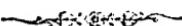
४८८

KÂVYAMÂLÂ. 30.

THE
CHANDRAPRABHA-CHARITA
OF
VÎRANANDÎ.

EDITED BY

MAHÂMAHOPÂDHYÂYA PÂNDITA DURGÂPRASÂD
AND
WÂSUDEVA LAXMANÂ SHÂSTRÎ PANASHÎKAR.

Third Revised Edition.

PUBLISHED

BY

TUKÂRÂM JÂVAJÎ,

PROPRIETOR "NIRNAYA-SÂGAR" PRESS, 23, KOLHÂT LANE,
BOMBAY.

1912.

Price 12 Annas.

(Registered according to Act XXV of 1867.)

All Rights Reserved.

PRINTED BY B. R. GHANEKAR,
AT THE "NIRNAYA-SAGAR" PRESS, 23, KOLHĀT LANE, BOMBAY.

श्रीवीरनन्दिविरचितं
चन्द्रप्रभचरितम् ।

जयपुरमहाराजाश्रितेन पण्डितत्रजलालसूनुना महामहोपाध्याय-
पण्डितदुर्गप्रसादेन, मुम्बापुरवासिपणशीकरोपाह-
लक्ष्मणशर्मात्मजवासुदेवशर्मणा च संशोधितम् ।

तृतीयं संस्करणम् ।

तत्र

मुंबय्यां

तुकाराम जावजी

इत्येतैः स्त्रीये निर्णयसागराख्ययच्चालये वा० रा० घाणेकरद्वारा
मुद्रयित्वा प्रकाशितम् ।

शाकः १८३४, स्क्रिप्टाब्दः १९१२.

(अस्य प्रन्थस्य पुनर्मुद्रणादिविषये सर्वथा निर्णयसागरमुद्रायच्चालयाधिपते-
रेवाधिकारः ।)

मूल्यं १२ आणकाः ।

चन्द्रप्रभचरितस्य विषयानुक्रमणिका ।

१ सर्गः—मङ्गलाचरणानि । सज्जनदुर्जनवर्णनम् । मङ्गलावतीनाम्नो देशस्य वर्णनम् । तत्र रत्संचयाख्यनगरवर्णनम् । रत्संचयाधिपतेः कनकप्रभस्य वर्णनम् । तन्महिष्याः सुवर्णमालाया वर्णनम् । तत्तनयस्य पद्मनाभस्य वर्णनम् । एकदा सौधशङ्कारूपो राजा निकटवर्तिनि पल्वले पानीयपानार्थ-मागतस्य गोकुलस्य भध्ये एकं महापङ्कनिमम्बं त्रियमाणं जरद्रवं विलोक्य परं निर्वेदमगादिति वर्णनम् । राजा राज्यं पद्मनाभाय वितीर्य तपोऽग्रहीदिति वर्णनम् । पद्मनाभोऽपि निजात्मजाय सुवर्णनाभाय यौवराज्यं दत्त्वा राजभोगाननुवभूवेति वर्णनम् ॥

२ सर्गः—राज्ञो वनपालसुखाच्छ्रीधराख्यस्य मुनेरागमनश्रवणम् । मुनेस्तप्त्रभावेणोद्यानस्य च विभूतिवर्णनम् । सपरिकरस्य राज्ञो मुनिर्दर्शनार्थं गमनवर्णनम् । मुनिसमीपे सप्रश्रयं राज्ञो जीवाजीवादिविषयकः प्रश्नः । राजानं प्रति मुनेरुपदेशः । पुना राज्ञो मुनिं प्रति पूर्वजन्मविषयकः प्रश्नः । राजानं प्रति मुनेरुत्तरदानम् । तत्र मुगन्धिनाम्नो देशस्य वर्णनम् ॥

३ सर्गः—श्रीपुराख्यनगरवर्णनम् । तत्त्वायकस्य श्रीषेणाख्यभूपतेवर्णनम् । तन्महिष्याः श्रीकान्ताया वर्णनम् । अनपत्यतया देवीकृतशोकवर्णनम् । देवायत्तेवस्तुनि कः शोक इति राजोक्तिवर्णनम् । कदाचिद्राज्ञ उद्यानगमनवर्णनम् । तत्र वियोऽकस्मादवतीर्णेनानन्ताख्यचारणमुनिना सह राज्ञः समागमवर्णनम् । मुनिस्तुतिः । ‘अद्यापि मम मानसं किमु शान्तिं नोपगच्छति’ इति मुनिं प्रति राज्ञः प्रश्नः ‘यावत्तव मनसि सूनुस्पृहा जागर्ति तावन्नविरतिं यासि’ इत्यादि मुनिवाक्यवर्णनम् । नन्दीश्वराराधनमहिष्मा देवी गर्भदधारेति वर्णनम् । दोहदवर्णनम् । भावितीर्थकरस्य श्रीवर्मणो जन्मोत्सववर्णनम् ॥

४ सर्गः—श्रीवर्मणो वर्णनम् । तस्य प्रभावत्या सह परिणयः । तस्मै यौवराज्यपदानम् । राज्ञो राज्यसौख्यानुभवः । कदाचिद्राकाशात्पतन्तीमुल्कामवलोक्य राजा विरक्तो बभूवेति वर्णनम् । विषयगर्हणम् । युवराजं प्रति राज्ञ उपदेशः । राजा राज्यं सूनवे वितीर्य श्रीप्रभाख्यमुनेः पादमूले तपस्तस्वा कैवल्यमगादिति वर्णनम् । श्रीवर्मणो दिग्बिजयवर्णनम् । तस्य श्रीपुरं प्रत्यागमनवर्णनम् । मार्णेनानावस्तुवर्णनम् । पुरप्रवेशः । कदाचिच्छारद-

जलदावलोकनेन राज्ञो निर्वेदप्राप्तिः । राजा श्रीकान्तास्त्वाय सूनवे राज्यभारं समर्प्य समाचरिततपश्चर्यः सौधर्मे श्रीधरास्त्वो देवोऽजनीति वर्णनम् ॥

५ सर्गः—धातकीखण्डे इषुकारार्गिररस्तीति कथनम् । तत्पूर्वभरतेऽलकास्त्वदेश-वर्णनम् । तत्र कोसलास्त्वनगरीवर्णनम् । तदधिपतेरजितंजयास्त्वस्य राज्ञो वर्णनम् तन्महिष्या जितसेनाया वर्णनम् । स श्रीधरास्त्वो देवोऽजितसेन इति संज्ञया तयोः पुत्रत्वमगादिति वर्णनम् । कुमारवर्णनम् । तस्मै सशाधं राजा यौवराज्यपदवीं प्रायच्छदिति वर्णनम् । परिष्कृतायां संसदि राज्ञोऽग्रे चन्द्ररुचिनाम्नासुरेण युवराजोऽपहृत इति वर्णनम् । पुत्रं प्रति राज्ञो विलापवर्णनम् । तपोभूषणास्त्वस्य यतेरागमनवर्णनम् । यतिसमीपे राज्ञः पुत्रप्राप्तिचिन्तानिवेदनवर्णनम् । ‘कतिपयैरहोमिस्तव सद्गुरागमिष्यति’ इति राजानं प्रति मुनेराश्वासनम् ॥

६ सर्गः—असुरेण सुक्तस्य युवराजस्य मनोरमास्त्वे सरसि निपतनवर्णनम् । तत उत्तरणवर्णनम् । परुषास्त्वाटवीवर्णनम् । पर्वतवर्णनम् । वनसीमान्तपरिज्ञानार्थं तदुपरि युवराजारोहणम् । तत्र केनचित्पुरुषेण साकं युवराजस्य विवादवर्णनम् । तयोर्युद्धवर्णनम् । युवराजेन पराजितः स पुरुषो दिव्यस्तपमास्त्वाय ‘अहं हिरण्यनामा त्रिदशोऽस्मि’ इत्यभिधाय ‘वरं वृणीष्व’ इत्यवोचदिति वर्णनम् । तन्मुखेन चन्द्ररुचियुवराजयोर्वैरकारणवर्णनम् । युवराजो हिरण्यप्रभावेणात्मानं वनसीम्नि व्यलोकयदिति वर्णनम् । तत्र पलायमानाङ्गानान्दद्वा तत्कारणं कंचित्पृष्ठवानिति वर्णनम् । तन्मुखेन ‘अरिंजयास्त्वे देशो विपुलास्त्वपुरे जयवर्मराज्ञः शशिप्रभाभिधानां कन्यां महेन्द्रास्त्वो भूपतिर्बलादपहृतुमागतः’ इति युद्धश्रवणम् । तत्र गमनम् । तत्र महेन्द्रं निहत्य जयवर्मणा सह युवराजस्य राजभवनप्रवेशवर्णनम् । युवराजे शशिप्रभाया अनुरागवर्णनम् । तदाकर्ण्य संतुष्टो जयवर्मा युवराजाय वाचा कन्यां प्रादादिति वर्णनम् । विजयार्घिगिरेदक्षिणत आदित्यास्त्वस्य नगरस्य वर्णनम् । तदधीश्वरो धरणीध्वजास्त्वस्वेच्चरेन्द्रः कदाचित्सभायां कंचन क्षुल्कमद्राक्षीदिति वर्णनम् । तन्मुखाच्छशिप्रभापरिणेतुः सकाशादात्मनो वधम-श्रौषीदिति वर्णनम् । तेन जयवर्मणः पत्तनं रुद्धमिति वर्णनम् । जयवर्मणं प्रत्युद्धवास्त्वस्य दूतस्य प्रेषणम् । दूतोक्तिवर्णनम् । दूतविसर्जनम् । जयवर्मसमीपेऽजितसेनस्य धरणीध्वजवधप्रतिज्ञावर्णनम् । संग्रामार्थं दिव्यरथागमनवर्णनम् । संग्रामवर्णनम् । धरणीध्वजवधः । अजितसेनस्य शशिप्रभया सह

परिणयवर्णनम् । सवधूकस्य तस्य स्वपुरं प्रति गमनवर्णनम् । पुरप्राप्ति-
वर्णनम् ॥

७ सर्गः—अजितसेनस्य लोकोत्तरैश्चप्राप्तिवर्णनम् । राज्याभिषेकवर्णनम् । स्वयं-
प्रभास्यस्य जिनपतेरागमनवर्णनम् । अजितंजयस्य गुर्विं प्रति जीववन्धमो-
क्षविषयकः प्रश्नः । तदुत्तरदानम् । अजितंजयोऽतितरां निर्वेदमधिगत्य
श्रवणसेवितं पदं शिश्रिय इति वर्णनम् । अजितसेनस्य दिग्जैत्रयात्रावर्णनम् ।
समुद्धिवर्णनम् । पुरप्रवेशवर्णनम् । पुरस्त्रीवर्णनम् । राज्योपमोगवर्णनम् ॥

८ सर्गः—वसन्तवर्णनम् राजमुखेन वसन्तवर्णनम् ॥

९ सर्गः—उपवनविहारवर्णनम् । उपवनविहारवर्णनम् । जलकेलिवर्णनम् ॥

१० सर्गः—सायंकालवर्णनम् अन्धकारवर्णनम् । चन्द्रोदयवर्णनम् । रात्रिकी-
डावर्णनम् । वैतालिकमुखेन निशावसानवर्णनम् ॥

११ सर्गः—राज्ञः सभाप्रवेशवर्णनम् । गजकीडावर्णनम् । गजेन निहतं कंचि-
दालोक्य राजा निर्वेदं गतवानिति वर्णनम् । विषयगृहणम् । तदैव गुणप्र-
भास्यस्य मुनीन्द्रसोद्यानपालमुखादागमनश्रवणम् । सपरिकरस्य राजो
मुनीन्द्रदर्शनार्थं गमनवर्णनम् । तत्रानेकमुनिवर्णनम् । राजमुखेन मुनीन्द्र-
स्तुतिः । राजो मुनीन्द्रस्य च संवादवर्णनम् । राजा राज्यं पुत्राय समर्प्य
मुनीन्द्रसकाशात्पोऽगृहीदिति वर्णनम् । तपश्चरणवर्णनम् । राजोऽच्यु-
तकल्पलाभवर्णनम् । ‘स एवेन्द्रकल्पाच्युत्वात्र रक्षसंचयपुरे सुवर्णमालाक-
नकप्रभयोस्तनूजः पद्मनाभस्त्वमसि’ इति कथनम् । स्वजन्मान्तराण्याकण्ठे
तत्र संदिहानः पद्मनाभस्तप्रत्ययार्थं श्रीधरमुनिं पुनः पप्रच्छेति वर्णनम् ।
‘इतो दशमेऽहि तव नगरे यूथं परित्यज्य कश्चिदेको गज आयासति
तत्पत्ययाच्यमखिलं मदुक्तं निशेष्यसि’ इति राजानं प्रति मुनेरुक्तिवर्णनम् ।
वनकेलिनाश्चो गजस्यागमनवर्णनम् । तद्वशीकरणवर्णनम् ॥

१२ सर्गः—गजार्थं राजानं प्रति प्रेषितस्य पृथिवीपालदूतस्योक्तिवर्णनम् । युव-
राजदूतयोरुक्तिप्रत्यक्षिवर्णनम् । मन्त्रविचारवर्णनम् ॥

१३ सर्गः—जैत्रयात्रावर्णनम् । मार्गे प्राप्ताया जलवाहिन्यास्यसरितो वर्णनम् ॥

१४ सर्गः—मणिकूटाख्यस्य गिरेवर्णनम् । सेनासंनिवेशवर्णनम् । तत्र ससैन्यस्य
पृथिवीपालनरपेतरभिगमनम् ॥

१५ सर्गः—संग्रामवर्णनम् । पृथिवीपालराज्ञो वधवर्णनम् । तत्र कृन्तरिपुशिरोद-
शेनेन राज्ञः पद्मनाभस्य निर्वेदप्राप्तिवर्णनम् । पद्मनाभो निजतनूजाय सुव-

र्णनामाय राज्यभारं वितीर्य श्रीधरसुनेः सकाशादीक्षामादाय तपश्चरोति
वर्णनम् । स तनूं परित्यज्यानुत्तरवैजयन्तेऽहमिन्द्रो बभूवेति वर्णनम् ॥

४६ सर्गः—पूर्वदेशवर्णनम् । तत्र चन्द्रपुरीवर्णनम् । तदधिपतेर्भहासेनाख्यस्य
भूमुजो वर्णनम् । तन्महिष्या लक्षणाया वर्णनम् । राज्ञो दिविजयवर्णनम् ।
पुरागमनवर्णनम् । राज्याः स्वप्रदर्शनवर्णनम् । अथ तस्यामहमिन्द्रो गर्भ-
त्वेनावतीर्ण इति वर्णनम् ॥

४७ सर्गः—जिनोत्पत्तिवर्णनम् । अथ शची मायाजनितं तदनुकृतिरूपमर्भकं मातु-
रसि विनिवेश्य जिनमुज्जहारेति वर्णनम् । स्वर्लोकं प्राप्तस्य जिनस्य सेवा-
वर्णनम् । तत्राभिषेकवर्णनम् । पुरंदरसुखेन जिनप्रभाववर्णनम् । पुन-
स्तथैव तस्य मात्रुत्सङ्घप्राप्तिवर्णनम् । बालकीडावर्णनम् । तदर्थं कुबेरप्रेषि-
ताभरणवर्णनम् । विवाहकथनम् । साग्राज्यलाभवर्णनम् । प्रजास्वास्थ्यादि-
वर्णनम् । इन्द्राज्ञयागतस्यातिवृद्धविग्रहधारिणो धर्मरुचिनाम्नः सुरस्य राजानं
प्रत्युक्तिवर्णनम् । राजमुखेन संसारासारत्ववर्णनम् । राज्ञस्तोग्रहणवर्णनम् ।
दिव्यैश्वर्यवर्णनम् ॥

४८ सर्गः—संक्षेपतो जिनसिद्धान्तवर्णनम् ॥

०—ग्रन्थकर्तुः प्रशस्तिः ॥

काव्यमाला ।

महाकविश्रीवीरनन्दिप्रणीतं

चन्द्रप्रभचरितम् ।

प्रथमः सर्गः ।

श्रियं क्रियाद्यस्य सुरागमे नटल्युरेन्द्रनेत्रप्रतिबिम्बलाभिता ।

सभा बभौ रत्नमयी महोत्पलैः कृतोपहारेव स वोऽग्रजो जिनः ॥ १ ॥

स पातु यस्य स्फटिकोपलप्रभे प्रभाविताने विनिमयमूर्तिभिः ।

विदिद्युते दुग्धपयोधिमध्यगैरिवामरैर्वैः शैशिलाङ्घनो जिनः ॥ २ ॥

अनन्तविज्ञानमनन्तवीर्यतामनन्तसौख्यत्वमनन्तदर्शनम् ।

विभात योऽनन्तचतुष्टयं विभुः स नोऽस्तु शान्तिर्भवदुःखशान्तये ॥ ३ ॥

जङ्गराजरत्याः सरणीयमीश्वरं स्वयंवरीभूतमनेश्वरश्रियः ।

निरामयं वीतभयं भवच्छिदं नमामि वीरं त्रुसुरासुरैः स्तुतम् ॥ ४ ॥

हितं विसंवादविवर्जितस्थितिं परैरभेद्यं प्रवितीर्णनिर्वृतिम् ।

शरण्यभूतं शरणं जिनागमं गतोऽस्म्यहं भव्यजनैकबान्धवम् ॥ ५ ॥

गुणान्विता निर्मलवृत्तमौक्तिका नरोत्तमैः कण्ठविभूषणीकृता ।

न हारयष्टः परमेव दुर्लभा समन्तभद्रादिभवा च भारती ॥ ६ ॥

गुणानगृह्णन्सुजनो न निर्वृतिं प्रयाति दोषानंवदन्न दुर्जनः ।

चिरंतनाभ्यासनिबन्धनेरिता गुणेषु दोषेषु च जायते मतिः ॥ ७ ॥

१. अग्रजः प्रथमजिनः श्रीकृष्णदेवः. २. अष्टमस्तीर्थकरः श्रीचन्द्रप्रभो योऽस्मिन्काव्ये वर्णितः. ३. पोऽशस्तीर्थकरः. ४. जरैव जरती वृद्धबी तस्याः स्मरणीयमपरोक्षम्. सर्वदा जरारहितसिति भावः. ५. मोक्षलक्ष्याः स्वयंवरपतिम्. ६. अन्तिमं तीर्थकरम्. ७. निर्वृतिमौक्तिः. ८. परं केवलं हारयष्टिर्हारलतैव दुर्लभा दुष्प्रापा न, किं तु समन्तभद्रादिभवा भारती च दुर्लभा. ९. अस्तीकुर्वन्. १०. अकथयन्.

गुणान्यैवोपैदिशन्प्रशंसया गुरुत्वबुद्ध्या सुजनो नमस्यते ।
 तथैव दोषान्देशतः प्रणिन्दया कृतः स्वल्प्यापि मयायमञ्जलिः ॥ ८ ॥
 सुदुष्करं यन्मनुते गैणाधिपोऽप्यवैति वाग्देव्यपि भारमात्मनः ।
 विधित्सुर्हचरितं तदल्पधीर्षुवं न यास्यामि न हास्यतां सताम् ॥ ९ ॥
 तथापि तस्मिन्गुरुसेतुवाहिते सुदुष्प्रवेशेऽपि पुराणसागरे ।
 यथात्मशक्ति प्रयतोऽस्मि पोर्तकः पथीव यूथाधिपतिप्रवर्तिते ॥ १० ॥
 अथास्ति शृङ्गोलिखितामरालयो द्विपूरणद्वीपगतो गमत्स्तिभिः ।
 सृजन्मेघां कलमाग्रपिङ्गलैस्तदिन्द्रियं व्योमनि पूर्वमन्दरः ॥ ११ ॥
 विभूप्य तंत्पूर्वविदेहमात्मनः श्रिया स्थितो नाकिनिवाससंनिभः ।
 समस्ति देशो भुवि मङ्गलावतीत्यभिस्यया यः प्रथितोऽर्थयुक्तया ॥ १२ ॥
 निरन्तरैर्यत्र शुकाङ्गकोमलैः समानसस्याङ्गुरसंचयैश्चिताः ।
 जनस्य चेतांसि हरन्ति भूमयो हैरन्मणित्रातविनिर्मिता इव ॥ १३ ॥
 निर्शैकरांशुप्रकराच्छवारिभिर्विनिद्रनीलोत्पलरद्विमरजितैः ।
 च्युतैर्निरालम्बतया विहायसो विभाति खण्डैरिव यः सरोवरैः ॥ १४ ॥
 निशासु शीतांशुमणिस्थलच्युतैः पयःप्रवाहैः परिपूरितान्तराः ।
 वहन्ति यस्मिञ्जलराशियोषितो निदाघकालेष्वपि कूलमुद्गुजाः ॥ १५ ॥
 सदायैमस्तपतिपक्षभूतया कृताधिवासो धनधान्यसंपदा ।
 इतीव यस्मिन्विहिताभ्यसूयया न जातु लोको विपदा विलोक्यते ॥ १६ ॥
 विकासवद्धिः शरदप्रपाण्डुरैः सितातपत्रैरिव यः प्रसारितैः ।
 समस्तदेशाधिपतित्वमात्मनो व्यनक्ति लोके स्वीलनीरजाकरैः ॥ १७ ॥

१. निरूपयन्. २. प्रतिपादयतः ३. गणधरः. ४. अपि तु हास्यतां यास्याम्येव.
 'तु' इति पाठे काकुः. ५. गुरव एव सेतवस्तैर्वाहिते आचार्यपरम्पराप्रापिते. ६. कलभः. श्रीवीरनाथप्रस्तुपितेऽपि पुराणसमुद्रे श्रीजिनसेनादिसेतुना प्रयतोऽस्मीति भावः.
 ७. शिखरोद्धृष्टनाकः. ८. द्वयोः पूरणो द्वितीयः स चासौ द्वीपश्च तद्रूपः. द्वितीय-
 द्वीपस्थित इति भावः. ९. पूर्वमेरुनामा पर्वतः. १०. तस्य पूर्वविदेहस्तं तत्पूर्वविदेहमा-
 त्मनः श्रिया विभूष्य मङ्गलावतीनामको देशः समस्ति विद्यते. ११. मरकतविनिर्मिता
 इव. १२. चन्द्रकरनिकरनिर्मलजलैः. १३. समुद्रयोषितो नद्यः. १४. कूलं रोध
 उद्गुजन्ति उद्धर्षयन्तीति कूलमुद्गुजाः. १५. अयं देशः. १६. स्थलपद्माकरैः.

समुज्जवलमिः कैनकादियोनिभिर्विकासिनीभिः स्वनिभिः समन्ततः ।
 कृतास्यदा यत्र जनार्द्धहेतुभिर्यथार्थनामा वैसुमत्यजायत ॥ १८ ॥
 शिंखावलीलीढघनाघनाध्वभिर्बहिःस्थितैर्नूतनधान्यराशिभिः ।
 विभान्ति यस्मिन्निंगमाः कुतूहलादिवोपयातैः कुलमेदिनीधैः ॥ १९ ॥
 गतैः संमासत्तिमिवेतरेतरश्रियार्मनन्यत्र भुवां दिव्यक्षया ।
 निरंन्तरोद्यानवितानराजितैर्महागृहैर्ग्राम्पुरौर्विभाति यः ॥ २० ॥
 'वैष्णकपथस्तुपितरल्लसंचयं समस्ति तस्मिन्नथं रूपैसंचयम् ।
 पुरं यदौलानितमत्तवारणौर्विभाति हर्म्यैश्च संमत्तवारणैः ॥ २१ ॥
 गमीरनादैः 'प्रतिमानिपातिभिः पयोधरैर्मन्दसमीरणेरितैः ।
 'र्जलेभयूथैरिव संकुलान्तरा विराजते यत्परिखा प्रथीयसी ॥ २२ ॥
 'धरीतशृङ्गैः स्फुरदंशुजालकैर्निशासु नक्षत्रगणैः समन्ततः ।
 विभाति यस्मिन्नपरिधिः स्थिरप्रभैरिव प्रदीपप्रकरैः 'प्रेवोधितैः ॥ २३ ॥
 मलीमसं भृङ्गनिभेन लक्षणा विलोक्यते यत्र धैर्याध्वमध्यगम् ।
 गृहैरिवाप्रतिलिहशृङ्गकोटिभिर्निवृष्टदेहच्छवि चन्द्रमण्डलम् ॥ २४ ॥
 मदाभमम्भो विस्तज्ज्विरुल्लसत्तिलतालंकरणैरधोगतैः ।
 शरीरिणां गोपुरशृङ्गवर्तिनां वितन्यते यत्र गैरजमो धनैः ॥ २५ ॥
 सुगन्धिनिःश्वासमरुन्मनोहरे मनोभुवा पाण्डुनि कामिनीमुखे ।
 समाप्तन्त्राहुरिवेन्दुशङ्क्या विलोक्यते यत्र मधुवतवजः ॥ २६ ॥
 निपातयन्ती तरले विलोचने संजीवचित्रासु निवासमित्तिषु ।
 नवा वधूर्यत्र जनाभिशङ्क्या न गाढमालिङ्गति जीवितेश्वरम् ॥ २७ ॥

१. कनकादिधातृत्पत्तिस्थानैः. २. आकरैः. ३. पृथिवी. ४. शिखरचुम्बितमेघमार्गैः.
५. ग्रामाः. ६. कुलपर्वतैः. ७. सानिध्यम्. ८. न अन्यत्र भवतीत्यनन्यत्रभुवस्तासां परस्परलक्ष्मीणाम्. ९. सान्द्रोपवनसमूहशेभितैः. १०. ग्रामाणि च पुराणि च ग्रामपुराणितैः. ११. विपणिपुजितरज्जनसमूहम्. १२. एतत्रामकं नगरम्. १३. स्तम्भनिबद्धमत्तगजैः. १४. प्रश्रीवक्तसहितैः. १५. प्रतिविम्बितैः. १६. वारिवारणसमूहैरिव. १७. वेष्टितशिखैः. १८. ग्राकाराः. १९. ग्रकाशितैर्दर्पसमूहैरिव. २०. आकाशगतम्. २१. गोपुरशृङ्गापेक्षया नीचैः स्थितैः. २२. जीवचित्राणि पुतलिकाविशेषास्तस्तस्तिष्ठात्सु.

शंशाङ्ककान्ताश्ममयोधर्वभूमिकात्पत्तपयः सौधचयाद्विधूदमे ।
 शिखण्डनां यत्र पयोदशङ्किनां तनोत्यकाण्डेऽपि विकासि ताण्डवम् ॥ २८ ॥
 निशागमे सौधशिरोधिरोहिणो वधूजनस्यामलगण्डमण्डलात् ।
 अभिन्नदेशो विधुराननाम्बुजाद्विभज्यते यत्र कलङ्कलेखया ॥ २९ ॥
 समुलसद्धिः शरदप्रपाण्डुभिर्धर्जांशुकैर्यद्विनिवारितातपैः ।
 गृहाग्रभागोल्लिखितस्य निर्मलैर्विभाति निर्मोक्लवैरिवोष्णगोः ॥ ३० ॥
 विशालशल्लोपवनोपशोभिनः शिरः समुत्तमितमेघपङ्क्षयः ।
 जिन्नालयाः सिंहसनाथमूर्तयो विभान्ति यस्मिन्धरणीधरा इव ॥ ३१ ॥
 मैदेन योगो द्विरदेषु केवलं विलोक्यते धातुषु सोर्पंसर्गता ।
 भवन्ति शब्देषु निर्पातनक्रियाः कुचेषु यस्मिन्करैर्पीडनानि च ॥ ३२ ॥
 द्विजिंहैता यत्र परं फणामृतां कुलेषु चिन्तापरता च योगिषु ।
 नितम्बिनीनामुदरेषु केवलं द्रिद्रितौष्टैर्धरत्वसंभवः ॥ ३३ ॥
 विभान्ति यस्मिन्वहुधोज्ज्वलोपलप्रणद्भित्तीनि गृहाणि सर्वतः ।
 निजेषु लीनानि दधत्सु दीप्रतां पंतंगसंतापभियेव धीमसु ॥ ३४ ॥
 स न प्रदेशोऽस्ति न यो जनाकुलो जनोऽप्यसौ नास्ति न यो धनेश्वरः ।
 धनं न तद्वेगसमन्वितं न यत्र यत्र भोगोऽपि स यो न संततः ॥ ३५ ॥
 विलुप्तशोभानि विलोचनोत्पलैः सितेतराण्यम्बुरुहाणि योषिताम् ।
 मरुचलद्वीचिनि यत्र शीतले लुठन्ति तींपादिव दीर्घिकाजले ॥ ३६ ॥

१. चन्द्रकान्तमणिनिर्मितोऽर्वेदिकात् राजप्रासादसमूहात्. २. प्रोत्कुलवर्हम्. ३. न भिन्नो देशो यस्य सः. गण्डमण्डलतुत्य इत्यर्थः. ४. विभियते. ५. सौधोपरिदेशप्रधृष्टस्य सूर्यस्य कञ्चुकलेशैरिव ध्वजांशुकैर्यत्पुरं विभाति. ६. शालः प्राकारो वृक्षविशेषश्च ७. चैत्यानि. ८. एकत्र लेप्यनिर्मितकेसरिभिरपरत्र साक्षादेव. ९. मथादिजनितेन ग-वेण च. १०. उपसर्गा उपद्रवाः प्रादयश्च. ११. निपाता व्याकरणप्रसिद्धाः निपातनं च मारणम्. १२. करो राजग्राह्यभागः हस्तश्च. १३. जिह्वाद्वययुक्तत्वं पिशुनता च. १४. चिन्तनमेव चिन्ता ध्यानम्; (पक्षे) उद्वेगः. १५. कृशत्वं निर्धनत्वं च. १६. अध-रशव्दवाच्यत्वं हीनजातित्वं च. १७. सूर्यतापभीत्या. १८. महःसु. १९. अनवरतः. २०. अम्बुरुहाणां तापः पराजयजनितः.

महागुणैरप्युगुणैर्मदोजिज्ञतैरपि प्रवृत्तप्रैमदैर्महाजनैः ।

अधिष्ठितं यत्प्रविभाति निर्भयैरपि प्रकामं पैरलोकभीरुभिः ॥ ३७ ॥

स यत्र दोषः परमेव वेदिकांशिरःशिखाशायिनि मानभञ्जने ।

र्धतत्कुले कूजति यन्न जानते रसं स्वकान्तानुनयस्य कामिनः ॥ ३८ ॥

अथाभवद्भूरिगुणैरलंकृतो नरेश्वरस्तस्य पुरस्य शासिता ।

न केनचिद्यस्तुलित्युतिस्थाप्युवाह रूद्या कनकप्रभाभिधाम् ॥ ३९ ॥

यशोभिरेणाङ्ककलासमुज्जवलैः पुरः प्रयातैरिव पूरितान्तरे ।

विर्धूपितारातिकुलानि भूतले न यस्य तेजांसि मंसुर्महौजसः ॥ ४० ॥

प्रयासमुच्चैः कटकेषु भूमृतां गणेषु संचारवशादवाप या ।

वभूव भीतेव ततः पुनश्चिरं स्थिरा जयश्रीरधिगम्य यद्गुजम् ॥ ४१ ॥

अचिन्त्यमाहात्म्यगुणो जनाश्रयः स्वविकमाकान्तसमस्तविष्टपः ।

श्रिया सनाथः पुरुषोत्तमोऽप्यभूत्य यौवेच्छेदविधायिचेष्टितः ॥ ४२ ॥

गरीयसा यस्य परार्थसंपदो निसर्गजत्यागगुणेन निजितैः ।

शुचेव कैल्पोपपदैर्महीरुहैर्दधे नितान्तं विमैनस्कवृत्तिता ॥ ४३ ॥

कलासमग्रोऽपि जनाभिनन्द्यपि श्रियं दधानोऽप्यभिभूतविष्टपाम् ।

प्रेदोपसंसर्गितया यमुज्जवलं शशाक जेतुं न कुरङ्गलाङ्गनः ॥ ४४ ॥

कुलं चरित्रेण विशुद्धवृत्तिना यशोभिराशाः शरदभ्रविभ्रमैः ।

वपुर्गुणैर्यः श्रीवणेन शेषुर्धार्मिणां विशेष्यामास जंगद्विशेषकः ॥ ४५ ॥

न भूरिदानोऽपि मदेन संगतिं जगाम यः साधितश्चेषुषङ्गणः ।

अंहीनसंसर्गसमन्वितोऽपि वा द्विजिह्वसंसर्गतया न दूषितः ॥ ४६ ॥

१. अस्य विष्णोर्गुणा इव गुणा येषु तैः २. प्रकृष्टमदैः परिणतहर्षेश्व. ३. परलोकः शत्रुजनः प्रेत्यभावश्व. ४. प्रारादोपरिभूमिकाशिखराग्रवासिनि. ५. उद्दीपकस्य पक्षिकूजितस्य श्रवणांश्व माननिवृत्तिरिति भावः. ६. पक्षिसमूहे. ७. लोकप्रसिद्धा. ८. संतापितशत्रुसमूहानि. ९. न मान्ति स्त. १०. पर्वतानां राजां च कटकेषु नितम्बेषु शिविरेषु च. ११. पुरुषोत्तमो विष्णुरपि. १२. वृषोऽरिष्टासुरो धर्मश्व. १३. कल्पवृक्षैः. १४. जडता. १५. रजनीमुखं प्रकृष्टो दोषश्व प्रदोषः. १६. शास्त्राकर्णनेन. १७. अलंचकार. १८. जगत्तिलकः. १९. 'कामः क्रोधश्व हर्षश्व मानो लोभस्तथा मदः । अन्तरङ्गोऽरिष्टद्वार्गः शितीशानां भवत्ययम् ॥'. २०. अहीनः सर्पराजः (पक्षे) उत्तमः.

निजैः समस्तानभिभूय धामभिः समुद्धतान्मण्डलिनोऽतिदुःसहैः ।
 चकार यो गामपि सर्वेषिष्टप्रतीतकीर्तिः कैरिणीं वसुंधराम् ॥ ४७ ॥
 नितान्तवृद्धेन कैठोरवृत्तिना सनीतिना कञ्चुकिनेव तेजसा ।
 निरन्तरं यस्य विभोर्वृरिव व्यधीयत श्रीश्वपलापि निश्चला ॥ ४८ ॥
 धैराश्रयः संततभूतिसंगमः शशाङ्ककान्तो धृतनागनायकः ।
 अधोभवद्वोपेतिरीश्वरोऽपि सन्वभूव यो नासमदृष्टिदृष्टिः ॥ ४९ ॥
 यदीयगाम्भीर्यगुणेन निर्मलप्रसिद्धिनां लुप्तयशोमहाधनः ।
 करोति पूत्कारमिवाधुनाप्यसावुदस्त्वकलोलभुजः प्रयोनिधिः ॥ ५० ॥
 नरेन्द्रविद्याधिगमाद्विशुद्धया विमृश्य कार्याणि विषित्सतो धिया ।
 न यस्य निःशेषितशत्रुसंततेरजायतांषापदवृत्तिचेष्टितम् ॥ ५१ ॥
 रूतिप्रदानप्रवणेन कुर्वता विचित्रवर्णकमवृत्तिमुज्ज्वलाम् ।
 गुणानुरागोपनता कृतायतिः प्रसाधिता येन क्षूरिव प्रजा ॥ ५२ ॥
 अतीतसंस्थैः परिरब्धकीर्तिभिः शरन्निशानाथमरीचिनिर्मलैः ।
 रुस्त्वुभिर्दोषचमूसिवाखिलैरकारि यस्मिन्संमुदायिता गुणैः ॥ ५३ ॥
 पराक्रमाकान्तमहीभुजो जगल्लामलक्ष्मीनिलयीकृतोरसः ।
 नृपस्य तस्याथ निशान्तनायिका सुवर्णमालेति वभूव भामिनी ॥ ५४ ॥
 यदीयमेणाङ्कमरीचिहारिणा विसारिणा कान्तिमयेन वारिणा ।
 नितान्तनिर्धौतमिवारिनिन्दितं न जातुचिच्छीलमभूमलीमसम् ॥ ५५ ॥
 वहन्सरापाण्डुकपोलमण्डले शशाङ्कशङ्कामिव वक्रपङ्कजे ।
 सहासफेनो विचकास यत्तनावनूनलावण्यमयः प्रयोनिधिः ॥ ५६ ॥
 भुवः समुद्धर्तुरधिष्ठितात्मनो वैलेन संत्यानुरत्नैकचेतसः ।
 भूव लक्ष्मीः पुरुषोत्तमस्य सा मृगेक्षणा तस्य नृपस्य मन्दिरे ॥ ५७ ॥

१. मण्डलशान.
२. हस्तिनीम्; (पक्षे) करयुक्ताम्.
३. कञ्चुकिपक्षे दाक्षिण्यवर्जितेन.
४. धरा भूमिर्धरश्च पर्वतः.
५. गोपतयो राजानः; (पक्षे) वृषः.
६. दीनाकन्दमिव.
७. अष्टपदो हिंसो जन्तुविशेषः.
८. रतिरनुरागः सुरतं च.
९. वर्णा ब्राह्मणादयः शुक्रादयश्च.
१०. सेना खलु समुदायाभावे जेतुं न शक्यते.
११. सकलान्तःपुरखामिनी.
१२. 'निर्धूत' ख.
१३. पराक्रमेण वलरामेण च.
१४. सत्यं तथ्यं सत्या च सत्यभामा.
१५. पुरुषोत्तमः श्रीकृष्णोऽपि.

परस्परखेहनिबद्धचेतसोस्तयोरभूद्धामनिधिस्तनंधयः ।
 स येन दधे नैरकद्विषा परं न संज्ञयार्थेन च पद्मनाभता ॥ ५८ ॥
 कलासनाथस्य हिमद्युतेरिव हिमेतरांशौरिब तीत्रतेजसः ।
 न यस्य निःशेषजनानुकम्भिनो बभूव बाल्येऽपि विवेकरिक्ता ॥ ५९ ॥
 समाचरन्यः शिशुभावदुर्लभाः क्रियाः कृतज्ञो नयमार्गशालिनीः ।
 समस्तविद्याधिगमप्रबुद्धधीर्बभूव वृद्धः पैलिताङ्गैर्विना ॥ ६० ॥
 गैलन्मदस्योन्नतवंशेशालिनो गृहीतसम्येग्विनयस्य सोन्नतेः ।
 गजाधिपस्यैव गरीयसौजसा युतस्य यस्याभवद्ङुशो गुरुः ॥ ६१ ॥
 विभूषितं यौवनरूपसंपदं विकारवत्या दधतोऽपि विग्रहम् ।
 प्रमाथिभिर्थस्य जितान्तरद्विषो मनो न जहे व्यसनैर्मनस्विनः ॥ ६२ ॥
 स बहूपत्योऽपि विर्णामधीश्वरः सुतेन तेनैव रराज जिष्णुना ।
 विराजतेऽनेकशकुन्तसंकुलो न राजहंसेन विना जलाशयः ॥ ६३ ॥
 अथ जातु स मेदिनीपतिर्निजलक्ष्मीपरिभूषितं पुरम् ।
 परिहृष्टमतिर्विलोक्यन्नवतस्ये गुरुसौधमूर्धनि ॥ ६४ ॥
 विनिपातयता यद्यच्छया दृशमासन्नतमैकपल्वले ।
 परिपीय पयः समुत्तरन्दद्वशो तेन त्रदा गवां गणः ॥ ६५ ॥
 वनपङ्कनिमग्नमक्षमं किल तत्रैकमसौ जैरद्ववम् ।
 म्रियमाणमवेद्य तत्क्षणादिति निर्वेदमगाद्विचक्षणः ॥ ६६ ॥
 क्षणभङ्गुरवृत्ति जीवितं भवभाजामिति नात्र विस्यः ।
 तदिहाङ्गुतमेतदीदृशं यद्वंस्यद्विरपि प्रमुद्यते ॥ ६७ ॥
 क्षीणदृष्टिरोहितैर्जनो विषयैः स्वम इव प्रतार्यते ।
 रतिमेति तथापि तेष्वयं जडवुद्धिर्धिंगनात्मवेदिताम् ॥ ६८ ॥

१. पद्मनाभः किल नरकस्य दैत्यविशेषस्य द्विद्, अयमपि नरकस्य दुर्गतेरित्यन्वर्थता. २. सदसद्विवेचनशून्यत्वम्. ३. शुक्लकेशैः. ४. स्ववन्मदस्य मदरहितस्य च. ५. वंशः कुलं पृष्ठवंशश्च. ६. गरीयान् पित्रादिश्च. ७. शरीरम्. ८. नरपतिः. ९. वृद्धवृषम्. १०. अवस्थद्विर्जनद्विः. पण्डितैरिति यावत्. पुस्तकद्वयेऽपि ‘अवश्यद्विः’ इति पाठः. ११. तत्कालदृष्टनैः.

प्रहतं मरणेन जीवितं जरसा यौवनमेष पश्यति ।
 प्रतिजन्तु जनस्तदप्यहो स्वहितं मन्दमतिर्न पश्यति ॥ ६९ ॥
 यदतीतमतीतमेव तत्सुखमागामिनि को विनिश्चयः ।
 समुपैति वृथा वत श्रमं पुरुषस्तत्क्षणसौख्यमोहितः ॥ ७० ॥
 परिणामहिते सैमीहते पथि सद्यःसुखलिप्सया न यः ।
 स शिवादतिविप्रकृप्यते ज्वररोगीव विरुद्धसेवया ॥ ७१ ॥
 दहनस्तृणकाष्ठसंचयैरपि तृप्येदुदधिर्नदीशतैः ।
 न तु कामसुखैः पुमानहो बलवत्ता खलु कापि कर्मणः ॥ ७२ ॥
 वपुरप्यतिमात्रमान्तरं त्यजति प्राणिनमायुषः क्षये ।
 विरहे खलु कोऽत्र विसयो बहिरङ्गैर्धनमित्रवान्धवैः ॥ ७३ ॥
 सुखमिष्टसमागमे यथा विरहे तँस्य तथैव चामुखम् ।
 अत एव संजन्ति निर्वृतौ सुधियः सङ्गमुखैकनिःस्पृहाः ॥ ७४ ॥
 हितैमेव न वेत्ति कश्चन भजतेऽन्यः खलु तत्र संशयम् ।
 विपरीतरुचिः परो जगत्रिभिरज्ञानतमोभिराहतम् ॥ ७५ ॥
 परिणामसुखं शरीरिणां जिनवाक्यं न विहाय विद्यते ।
 सरुजामिव पश्यमौषधं तर्दनात्मज्जतया न रोचते ॥ ७६ ॥
 अधिगम्य यथाविधि श्रुतं प्रतिपदोत्तमसाधुसंगमम् ।
 अवयन्भवफलगुतामिमामपरः कोऽहमिव प्रमाद्यति ॥ ७७ ॥
 सुखमायतिदुःखेमक्षजं भजते मन्दमतिर्न बुद्धिमान् ।
 मधुदिग्धमुखाममन्दधीरसिधारां खलु को लिलिक्षिति ॥ ७८ ॥
 असुखैकफलं प्रभज्य यो रेसिति प्रेममयं न पलवम् ।
 'प्रैविरक्तमतिः प्रवर्तते पुरुषः श्रेयसि हा स वश्चितः ॥ ७९ ॥

१. प्रयतते. २. दूरीक्रियते. ३. अपश्यमोजनादिना. ४. इष्टस्य. ५. सक्ता भवन्ति.
 ६. निर्वृतौ मोक्षे. ७. कश्चन मोक्षस्तत्कारणं च हितं तदेव न वेत्ति. अन्यः पुमान्
 खलु शास्त्रोक्ते तत्र हिते संदेहं भजते; परोऽन्यो विपरीतरुचिः विपरीता अतद्वृण
 तद्वृणाभा रुचिः थदा यस्य सः; एवंविवैश्विभिरज्ञानान्धकार्जगदाहतं बाधितम्. ८. ज-
 डतया. ९. संसारासारतां जानन्. १०. इन्द्रियजन्यं सुखम्. ११. लेदुमिच्छति.
 १२. 'झटिति' क. १३. निर्विणः.

इति विषयविरक्तश्छन्नया कर्णजाहं
 स्वयमिव स समेत्य व्याहृतो मुक्तिदूत्या ।
 न्यविशत मुनिमार्गे चेतसा चारुचेता
 भवति हि मतिभाजां काललव्यर्थं वन्ध्या ॥ ८० ॥
 प्रपृच्छ्य च सुतमात्मनस्तमपरेद्युरुद्यच्छ्रूयं
 प्रमृज्य च तदक्षिणी विगलदश्रुणी पाणिना ।
 मुनीन्द्रमविनिन्दितं समभिवन्द्य स श्रीधरं
 तपः समधिशिश्रिये नृपतिभिः समं भूरिभिः ॥ ८१ ॥
 गुरुविरहमवेन पद्मनाभो भृशमसुखेन हृतस्तदा तैताम ।
 नरपतिपदमास्थितोऽपि लक्ष्मीर्भवति मुदे नहि बान्धवैर्वियुक्ता ॥ ८२ ॥
 विपुलमतिर्भिर्वृद्धामात्यैः कृतप्रतिबोधनः
 पितृविरहजं हित्वा शोकं कियद्विरसौ दिनैः ।
 नयनविगलद्वाप्पापूरां सुधीः समभावय-
 त्पृष्ठतिमुभर्यां स्वामिस्तेहाकुलीकृतचेतसम् ॥ ८३ ॥
 एतस्यानृजुरयमष्टमीमृगाङ्को व्याक्षिसो विकटललाटपट्टकेन ।
 संजातानतिभिरितीव तत्र भेजे भूपालैर्न कुटिलता नृपासनस्ये ॥ ८४ ॥
 तेजोनिधावुदयधान्नि सुवर्णनाभ-
 नान्नि प्रवर्त्य तनये युवराजशब्दम् ।
 भोगार्नवास्थित संदानुभवन्स भूपः
 सोमप्रभादशनजातकिणाङ्कितौष्ठः ॥ ८५ ॥

इति श्रीवीरनन्दकृतावुदयाङ्के चन्द्रप्रभचरिते महाकाव्ये प्रथमः सर्गः ।

१. श्रवणसमीपम्. २. आहूत इव. ३. रक्तत्रये चेतसा न्यविशत तस्यौ. ४. श्री-धरनामकम्. ५. चक्राम. ६. अमाल्यादिरूपां स्वभावरूपां च. ७. जितः. ८. तस्यौ. ९. सर्वदा निर्विशन्.

अथैकदास्थानगतं प्रतीहारनिवेदितः ।
 वैनपालो महीपालमिति नत्वा व्यजिज्ञपत् ॥ १ ॥
 देव देवोचितस्थाने सुगन्धिपवने वने ।
 मुनिरेकः समायातः शैवदार्थाभ्यां मनोहरे ॥ २ ॥
 भुवनव्यापिनीं भव्यपुण्डरीकाभिनन्दनीम् ।
 धर्ते श्रीधर इत्यास्थां यो भानुरिव दीधितिम् ॥ ३ ॥
 दारुणं यस्तपस्तेजः सौम्यां च दधदाङ्कतिम् ।
 समाहारेण निर्वृत्तः सूर्याचन्द्रमसोरिव ॥ ४ ॥
 मोक्षसंधानचित्तेन गुणमार्गणशालिना ।
 येन चापधरेणेव भूतेभ्योऽदीयताभयम् ॥ ५ ॥
 त्रिकालगोचरानन्तपर्यायर्पेणिष्ठितम् ।
 प्रतिविम्बमिवादर्शे जगद्यद्वचसीक्ष्यते ॥ ६ ॥
 सुवर्णैरभिनिर्वृत्ता दत्तमुक्तोत्तमास्पदाः ।
 यस्याश्चर्यकथाः कर्णपूरायन्ते विपश्चिताम् ॥ ७ ॥
 अमन्ति भुवनाभोगे निश्चला अपि यद्गुणाः ।
 असंख्येयाश्च सर्वत्र व्रजन्ति गणनीयताम् ॥ ८ ॥
 यत्पादपांसुसंपर्कादलंकृतशिरोरुद्धाः ।
 निस्पृहा वौसचूर्णेषु भवन्ति नृसुरासुराः ॥ ९ ॥
 भास्वानपि च यः सेव्यपादोऽभृत्तापवर्जितः ।
 विकासयति चाशेषकुमुदं कुमुदोज्जवलः ॥ १० ॥
 मुनेस्तस्य प्रभावेण या विभूतिरभूद्वने ।
 तां विवृक्ष्याम्यहं किं तु वक्रं नोक्तं करोति मे ॥ ११ ॥

१. मालाकारे. २. शब्देन मनोहरनामनि अर्थेन च हृदयहारिणि. ३. मोक्षस्य
 मुक्तेः संधानमेकाग्रता तत्र चित्तं यस्य; (पक्षे) मोक्षो वैध्यम्. ४. परिकलितम्. ५.
 गणनीयतां गणनाविषयतां; गणेन जनवृन्देन नीयतां प्राप्यतां च. ६. सुगन्धिचूर्णेषु.
 ७. (पक्षे) भूम्याः प्रमोदम्. ८. वक्तुमिच्छामि.

वसन्तमनपेक्ष्यैव तस्यातिशयविस्मितः ।
 रोमाञ्चानिव मुच्चन्ति कोरकांशूतपादपः ॥ १२ ॥
 तत्सङ्गादिव संजातशान्तचित्तेन पुष्प्यता ।
 न विसोढमशोकेन कामिनीपादताडनम् ॥ १३ ॥
 बकुला अपि दृष्टा तमणुव्रतमिवाश्रितः ।
 यद्वृम्भुगण्डपाननाहत्यैव पुष्पिताः ॥ १४ ॥
 तिलेक्षिलकं पृथव्यामतं दृष्टा व्यक्षस्तक्षणात् ।
 स्वपक्षदर्शनात्कस्य न प्रीतिरूपजायते ॥ १५ ॥
 तद्वर्मश्रवणज्ञातविवोधा इव चम्पकाः ।
 न मनागप्यजायन्त मलिनालिसमाश्रयाः ॥ १६ ॥
 यथा पलाशास्त्रेण शोभन्ते न च किंशुकैः ।
 तथैव जम्बुतरबो विराजन्ते न किं शुकैः ॥ १७ ॥
 जयशब्दं वयःशब्दैः कुर्वत्याः काननश्रियः ।
 दन्तावलिरिवाभाति कुन्दकुञ्जलसंहतिः ॥ १८ ॥
 हासानिव विमुच्चन्तः संतोषात्कुमुमोद्दमान् ।
 शिखण्डिताण्डवाटोपं तन्वन्ति कुटजदुमाः ॥ १९ ॥
 भयात्पलायमानस्य कामस्य गलिता करात् ।
 वाणावलिरिवाभाति बौणावलिरितस्ततः ॥ २० ॥
 शुचिसङ्गाद्विकासो मे कथातोऽपि मुनेः शुचिः ।
 इतीव मन्यमानागाद्विकासं नवमलिका ॥ २१ ॥
 कदम्बैः सहसा नाथ विकसत्कुमुमोत्करैः ।
 रोमाञ्चकञ्जुकाधानादहमात्मसमीकृतः ॥ २२ ॥
 तिरश्चां संहतिस्तत्र परस्परविरोधिनी ।
 विरोधं सहजं हित्वा बन्धुभावेन वर्तते ॥ २३ ॥

१. मद्यकुरलकान्. २. उत्तमनायिकया विलोकितस्तिलवृक्षः पुष्पितो भवति.
 ३. वाणात्प्रवृक्षपङ्किः. ४. शुचिर्निर्मलो ज्येष्ठमासथ.

इति श्रुत्वा स तद्वाणीं मुनिवृत्तान्तशंसिनीम् ।
 स्वाङ्गेऽपि न ममौ हर्षदुद्रेल इव वारिधिः ॥ २४ ॥
 सत्कृत्य स स्वकीयैस्तं भूषणैः पारितोषिकैः ।
 वनपालमथान्यैश्च कृतार्थमकरोद्भनैः ॥ २५ ॥
 यस्य देवस्य गन्तव्यं स देवो गृहमागतः ।
 इत्युक्तिं घोषयनुच्छैरुदस्थादासनादसौ ॥ २६ ॥
 दिशि तस्यामवस्थाय यत्रासौ परमेश्वरः ।
 वद्धा लक्ष्यमसौ भूमावैनंसीत्य पादयोः ॥ २७ ॥
 व्यानशेऽथ तदादेशात्पुरं पृष्ठनिःस्वनः । २८ ॥
 मुनिवन्दनयात्रायां कुर्वन्संकेतिनीः प्रजाः ॥ २८ ॥
 पञ्चषानपि कृत्वाग्रे पत्तीन्प्रासैर्नराधिपैः ।
 क्रमशः संमिललोकैरक्षुभ्यद्राजगोपुरम् ॥ २९ ॥
 सपौरः समुहद्वर्गः सकलत्रः सवान्धवः ।
 सतनूजः ससामन्तः स चैचाल सर्सैनिकः ॥ ३० ॥
 गच्छलांवण्यसंकान्तदिव्यक्षुनयनो वनम् ।
 नन्दनाभिमुखीभूतशक्तशोभां वभार सः ॥ ३१ ॥
 क्षणादशोकसंयुक्तं पुंनागपरिवारितम् ।
 वनमात्मसमं प्राप्य पिंप्रिये पृथिवीपतिः ॥ ३२ ॥
 वायुना विदधे किंचित्संजाताध्वपरिश्रमः ।
 वनलक्ष्मीविनिःश्चाससमेन विपरिश्रमः ॥ ३३ ॥
 सेनापतिं समादिश्य सेनामावासयेति सः । ३४ ॥
 प्रविवेश महानागादवतीर्य महावनम् ॥ ३४ ॥
 राजलीलां परित्यज्य चांमरादिपरिच्छदाम् ।
 विनीतः शिष्यवद्वेजे देशं मुनिसमाश्रितम् ॥ ३५ ॥

१. उत्तरङ्गः. २. उदत्तिष्ठत्. ३. ननाम. ४. व्याप्रोति स्म. ५. संकेतयुक्ताः. ६. जगाम. ७. लावण्येन संक्वान्तानि प्रतिविम्बितानि दिव्यक्षूणां द्रष्टुमिच्छनां नयनानि यत्र सः. ८. तुष्टः. ९. विगतखेदः. १०. चामरादिपरिकरोपेताम्.

ददृशे च मुनिस्तेन स्थितो नीलशिलातले ।
 शंरत्प्रसन्ने शीतांशुरिवाकाशैकमण्डले ॥ ३६ ॥
 त्रिः परीत्य प्रणम्य त्रिस्तिर्जयेति निगद्य सः ।
 त्रिरुक्तमस्तिलं कृत्वा त्वयिक्षित मुनेः पुरः ॥ ३७ ॥
 नृपतेर्मुकुलीकुर्वन्स कराम्भोरुहद्वयम् ।
 शीतैऽगुत्वं व्यनक्ति स स्वकीयं मुनिपुंगवः ॥ ३८ ॥
 भुवः शोभाभवद्योगाद्या जिनेन्द्रसुरेन्द्रयोः ।
 तयोः संगतयोरासीत्सा नरेन्द्रमुनीन्द्रयोः ॥ ३९ ॥
 शान्ते जयजयेत्युच्चैर्भव्यकोलाहले ततः ।
 दत्ताशीर्मुनिना तेन जगाद् जगतीपतिः ॥ ४० ॥
 निरालोके जगत्यस्मिन्नदृष्टिशिववर्तमनि ।
 सन्मार्गदर्शनान्नाथ त्वमालोक इवोद्भूतः ॥ ४१ ॥
 खपुष्पं तदहं मन्ये भुवने सचराचरे ।
 दिव्यज्ञानमये यत्र स्फुरितं तव चक्षुषि ॥ ४२ ॥
 ततोऽवगन्तुमिच्छामि त्वरस्तात्वं जगत्प्रभो ।
 संदिग्धं हि परिज्ञानं गुरुप्रत्ययवार्जितम् ॥ ४३ ॥
 केचिदित्थं यतः प्राहुर्नास्तिकागममाश्रिताः ।
 न जीवः कश्चिदप्यस्ति पदार्थो मानगोचरः ॥ ४४ ॥
 अजीवश्च कथं जीवापेक्षस्त्यात्यये भवेत् ।
 अन्योन्यापेक्षया तौ हि स्थूलसूक्ष्माविव स्थितौ ॥ ४५ ॥
 कथं च जीवधर्मः स्युर्बन्धमोक्षादयस्ततः ।
 सति धर्मिणि धर्मा हि भवन्ति न तदत्यये ॥ ४६ ॥
 तस्मादुपेष्टुतं सर्वं तत्त्वं तिष्ठतु संवृत्तम् ।
 प्रसार्यमाणं शतधा शीर्यते जीर्णवस्त्रवत् ॥ ४७ ॥

१. वर्षान्तनिर्मले. २. त्रिः प्रदक्षिणीकृत्य. ३. उपविष्टवान्. ४. चन्द्रत्वम्. ५. उ-परते. ६. गुरुविश्वासरिक्तम्. ७. चार्वाकसिद्धान्तम्. ८. प्रमाणविषयः. ९. जीवाभावे-जीवः कथं वक्तुं युज्यते, जीवाजीवयोः सापेक्षत्वात्. १०. बाधितम्. ११. अप्रसारितम्. जीवो नास्ति अजीवोऽपि नास्ति ततस्तत्वमुपष्टुतमेवेति तत्त्वोपलब्धवादिनः.

जीवमन्ये प्रपद्यापि तद्भर्मे प्रति वादिनः ।
 विवेदन्ते प्रबन्धेन विविधागमवासिताः ॥ ४८ ॥
 कूटस्थनित्यतां केचिंत्केचिंदाहुरकर्तृताम् ।
 अन्ये तु जडतामन्ये चित्तसंततिरूपिताम् ॥ ४९ ॥
 इत्याद्यनेकसिद्धान्तर्गहने गहने स्थितः ।
 यातु दिग्भ्रमसंप्रान्तः पुरुषः केन वर्तमना ॥ ५० ॥
 इत्युक्त्वा वाचमुच्चार्थी विराम नरेश्वरः ।
 भारतीमथ गम्भीरां जगाद् परमेश्वरः ॥ ५१ ॥
 त्वयैवं त्रुवता सूक्तं नृप सत्यमिदं कृतम् ।
 उपर्युपरि दुद्धीनां चरन्तीश्वरबुद्धयः ॥ ५२ ॥
 जीवाजीवादि यत्पृष्ठमस्पृष्ठपरदृष्णम् ।
 यथा भवति तत्सर्वं तथाहं कथयामि ते ॥ ५३ ॥
 जीवो नास्तीति पक्षोऽयं प्रत्यक्षादिनिराकृतः ।
 तत्र हेतुमुपन्यस्यन्कुर्यात्कः स्वविडम्बनाम् ॥ ५४ ॥
 प्रतिजन्तु यतो जीवः स्वंसंवेदनगोचरः ।
 सुखदुःखादिपर्यायैराकान्तः प्रतिमासते ॥ ५५ ॥
 नन्चास्वविदितं ज्ञानं वेद्यत्वात्कलशादिवत् ।
 स्वात्मन्यपि क्रियादृष्टेर्दीपादेः स्वप्रकाशनात् ॥ ५६ ॥

१. मिथ्या जलपन्ति, २. सांख्याः, ३. मीमांसकाः, ४. नेयाश्रिकाः, ५. वांद्वाः, ६. दुष्प्रवेशवने, ७. परोपकान्तिपतदृष्णरांपर्करहितं यथा स्यात्, ८. जीवो नास्तीति चार्वाकेस्पन्यस्यते, प्रसिद्धो धर्मा पक्षः तत्र चार्वाकाप्रसिद्धस्य जीवस्य पक्षत्वकरणं स्वविडम्बनां कः कुर्यात्, ९. प्रसिद्धपक्षस्य हेतुविषयत्वं क्रियते, अथवा जीवो नास्ति अनुपलघ्नेरिति भवतासुपलम्भविषयाक्रियमाणो जीवः पक्षः प्रत्यक्षेणोपलम्भेन स्वसंवेदनलक्षणेनैव निराकृत इति १०. न चेदं स्वसंवेदनगोचरत्वमसिद्धं सुखदुःखादिपर्यायैराकान्तत्वात्, १०. अस्वविदितं ज्ञानं न भवति वेद्यत्वात्, यदेवं तदस्वविदितं यथा कलशादिरिति न वाच्यम्, स्वात्मन्यपि क्रियादर्शनात् दीपादेः स्वप्रकाशनवत्, यथा दीपः स्वं प्रकाशयन्वेवार्थं प्रकाशयति तथा ज्ञानं स्वं विद्वेवार्थं वेत्तीति.

विषयान्तरसंचारो न च स्यादस्ववेदिनः ।
 अपरापरवोधस्य वेदनीयस्य संभवात् ॥ ५७ ॥
 अनवस्थालता च स्यान्नमस्तलविसर्पिणी ।
 यदेवाविदितं तेषु तत्र पूर्वस्य वेदकम् ॥ ५८ ॥
 तस्माद्विषयविज्ञानमप्रत्यक्षमवस्थितम् ।
 तदप्रत्यक्षतायां च विषयस्यापि सर्वा गतिः ॥ ५९ ॥
 परोक्षादपि चेज्ञानादर्थाधिगतिरिष्यते ।
 परेण विदितोऽप्यर्थस्तथा स्वविदितो भवेत् ॥ ६० ॥
 तस्मात्स्ववेदने सिद्धे प्रत्यक्षे सति युक्तिः ।
 प्रत्यक्षवाधा न भवेत्कथं नास्तित्ववादिनाम् ॥ ६१ ॥
 जीवे सिद्धेऽपि गर्भादिमरणान्ते स्ववेदनात् ।
 प्रागृच्च च कथं सिद्धिस्तस्येति यदि मन्यसे ॥ ६२ ॥
 सदकारणवत्त्वेन सिद्धा तत्राप्यनादिता ।
 अनन्तता च वाय्वस्त्रिष्ठिवीपयसामिव ॥ ६३ ॥ (युग्मम्)
 न चासिद्धमैतेतुत्वं हेतोः कस्याप्ययोगतः ।
 भूतानां च न हेतुत्वं सह प्रत्येकपक्षयोः ॥ ६४ ॥
 प्रत्येकपक्षे जीवानां भूतसंस्थ्या प्रसज्यते ।
 सहपक्षेऽप्यसंविद्यस्तेभ्यः स्याचेतनः कथम् ॥ ६५ ॥
 सजातीयं शुपादानं दृष्टं घटपटादिषु ।
 मृदादीनां हि हेतूनां घटाद्यनुगमेक्षणात् ॥ ६६ ॥

- अम्बवेदिनः न्यपरिज्ञानरहितस्य विषयान्तरे चेतनान्तेनान्तरे गंचारो न स्यात्.
- अन्योन्यपरिज्ञानस्य.
- अपरापरवोधेषु यदेवाविदितं तदेव पूर्वस्य स्वस्य वेदकं न स्यात्.
- तत्परोक्षन्वे विषयस्यापि परोक्षत्वमेव.
- अतः स्याद्वादमतापेक्षया जीवः स्वकीये काये स्वसंवेदनप्रत्यक्षसिद्धः परकीये चातुर्मानादिलक्षणात्परोक्षादिति भावः.
- अध्यक्षेण जीवमपहुतानानां तेषां प्रत्यक्षमेव जीवव्यवस्थापकं भवेदिति भावः.
- अकारणवत्त्वम्.
- ननु च भूतानि हेतव इति चेत्र, सह प्रत्येकपक्षयोः क्रमेण युगपदा भूतानां हेतुत्वं कारणत्वं न.
- एकेकाद्वूताजीवोत्पत्तौ.
- अचेतनेभ्यः.

युज्यते व्यभिचारोऽपि न शृङ्गादेः शरादिना ।
 तत्रापि पुद्गलत्वेन सजातीयत्वसंभवात् ॥ ६७ ॥
 विजातिभ्योऽपि भूतेभ्यो जायते यदि चेतनः ।
 पयसोऽपि भवेत्पृथ्वी तेन तत्त्वचतुष्टयम् ॥ ६८ ॥
 न चान्यदस्त्युपादानं भूम्यादिव्यतिरेकतः ।
 भूतानां संहतिर्येन कल्प्येत सहकारिणी ॥ ६९ ॥
 न चोपादानधर्मोऽपि काये कोऽप्यवलोक्यते ।
 शरीरे तदवस्थेऽपि जीवे विकृतिदर्शनात् ॥ ७० ॥
 घटादिकारणेष्वेतन्मृदादिषु न चेक्ष्यते ।
 ततोऽनुमानबाधादि पॅक्षं व्याघ्रीव वीक्षते ॥ ७१ ॥
 हेतुश्चानुपलम्भादिरसिद्धोऽभावसाधने ।
 तस्य स्ववेदनाध्यक्षादुपलम्भस्य संभवात् ॥ ७२ ॥
 न चात्मभूतयोरैक्यं चिदच्चिद्रूपमेदतः ।
 विभिन्नप्रतिभासित्वाद्वेदलक्षणसंभवात् ॥ ७३ ॥
 इत्थमात्मनि संसिद्धेऽनित्यत्वैकान्तकल्पना ।
 तस्यान्यैः क्रियते तेऽपि प्रत्यक्षेणैव वाधिताः ॥ ७४ ॥
 यतः स्ववेदनावात्या सुखदुःखादिपर्ययैः ।
 विवर्तमाना सततं प्रतिप्राणि प्रकाशते ॥ ७५ ॥
 सुखदुःखादिपर्याया जीवान्न च विभेदिनः ।
 तस्यामी इतिसंबन्धकल्पनानुपपत्तिः ॥ ७६ ॥
 नित्यस्यानुपकारित्वात्समवायो न युज्यते ।
 उपकाराश्रया सर्वा संबन्धसमवस्थितिः ॥ ७७ ॥

१. पुद्गलत्वजात्या. २. एवं च तत्त्वसंकरः स्यात्. ३. ततु भूतानां चैतन्योत्पत्तौ सहकारित्वमेवेति चेत्र, उपादानान्तराभावात्. ४. विविधाकृत्यवलोकनात्. ५. यथा प्रत्यक्षेण पक्षबाधा तथानुमानेनापीति भावः. ६. स्वसंवेदनस्य तद्वावसाधकत्वात्. ७. चिदचितोः प्रतिभासभेदात्.

उपकारोऽपि भिन्नत्वात्तस्येति कथमुच्यते ।
 उपकारान्तरापेक्षा विद्ध्यादनवस्थितिम् ॥ ७८ ॥
 स्यादभिन्नस्तो जीवः सुखदुःखादिपर्ययैः ।
 तथापि परिणामित्वात्कथं कूटस्थनित्यता ॥ ७९ ॥
 एतेन जडतां तस्य ब्रुवाणा विनिवारिताः ।
 चिद्रूपसुखदुःखादिपर्ययैर्क्यसंभवात् ॥ ८० ॥
 न चाप्यकर्तृता तस्य वन्धाभावादिदोषतः ।
 कथं ह्यकुर्वन्वध्येत कुशलाकुशलकियाः ॥ ८१ ॥
 भुक्तिक्रियायाः कर्तृत्वं भोक्तात्मेति स्यं वदन् ।
 तदेवापहुवानः सन्किं न जिह्वेति कापिलः ॥ ८२ ॥
 अचेतनस्य वन्धादिः प्रधानस्याप्ययुक्तिकः ।
 तस्मादकर्तृता पापादपि पापीयसी मता ॥ ८३ ॥
 चित्तसंततिमात्रत्वमप्ययुक्तं प्रकल्पितम् ।
 मंतानिव्यतिरेकेण यतः काच्चिन्न संततिः ॥ ८४ ॥
 व्यतिरेकेऽपि नित्यत्वं संतानस्य यदीप्यते ।
 प्रतिज्ञाहानिदोषः स्यात्क्षणिकैकान्तवादिनाम् ॥ ८५ ॥
 क्षणिकत्वेऽपि संतानिपक्षनिक्षिसदूपणम् ।
 कृतनाशादिकं तंस्य सर्वमेव प्रसज्यते ॥ ८६ ॥
 न च व्यापकता तस्य घटनामुपदौकते ।
 त्वसंविर्दितरूपस्य वहिर्देहादवेदनात् ॥ ८७ ॥
 तस्मादनादिनिधनः स्थितो देहप्रमाणकः ।
 कर्ता भोक्ता चिदाकारः सिद्धो जीवः प्रमाणतः ॥ ८८ ॥

- अस्ति नित्यस्योपकारित्वमिति चेत् तस्मादुपकारोऽभिन्नो भिन्नो वा । अभिन्न-
अंतत्समः भिन्नश्चेत्संवन्धासिद्धिः । उपकारान्तरमपेक्ष्य संबन्धकरणेऽनवस्थितिः स्यात् ।
- परिणामित्वैवैक्यघटनात् ।
- चित्तसंततिमात्रमात्मेत्येके ।
- संतानिनः सकाशान् ।
- संतानस्य ।
- तस्य व्यापकत्वेन कृतनाशादेवभाव इति चेत्प ।

येऽप्यजीवादयो भावास्तदेष्का व्यवस्थिताः ।
 तेऽपि संप्रति संसिद्धास्तत्र तत्त्वमुपस्थुतम् ॥ ८९ ॥
 जीवाजीवादिष्वर्गे प्रतिपद्यापरे पुनः ।
 मोक्षे विप्रतिपद्यन्ते मीमांसापक्षपातिनः ॥ ९० ॥
 तेषामप्यनुमाबाधा परिधावति पृष्ठतः ।
 यतः कर्मक्षयो मोक्षः स च सिद्धोऽनुमानतः ॥ ९१ ॥
 तथाहि क्वचिदप्यस्ति पुंसि कृत्स्नावृतिक्षयः ।
 तत्कार्यसकलज्ञत्वस्यान्यथानुपपत्तिः ॥ ९२ ॥
 सर्वज्ञत्वं न चासिद्धं कस्यचिद्वाधकात्ययात् ।
 सर्वत्र ब्राधकाभावादेव वस्तुव्यवस्थितिः ॥ ९३ ॥
 न तस्य बाधकं तावलत्यक्षमुपपद्यते ।
 तस्याक्षज्ञत्वादैत्यक्षे न विधिर्न निषेधनम् ॥ ९४ ॥
 न चानुमानं तद्वाधां विधातुं भवति क्षमम् ।
 तस्मिन्नुपुरुषत्वादि व्यभिचारि यतोऽखिलम् ॥ ९५ ॥
 यथाहि पुरुषत्वेऽपि वेदार्थज्ञानगोचरः ।
 कस्याप्यतिशयस्तद्वत्सर्वार्थज्ञानगोचरः ॥ ९६ ॥
 रासभो न यथा शृङ्गी देशकालान्तरेऽखिलः ।
 तथा पुमान्न सर्वज्ञो देशकालान्तरेऽखिलः ॥ ९७ ॥
 इत्यादि नोपमानं च युक्तमिष्टविधाततः ।
 तथा हि खंचरादीनां न स्यात्खगमनादिकम् ॥ ९८ ॥
 तस्मान्वरविशेषोऽसौ यस्य सा सकलज्ञता ।
 तथा खरविशेषश्चेदिष्टा तस्यापि शृङ्गिता ॥ ९९ ॥
 न चार्थापत्तिरप्यस्ति सर्वज्ञाभावसाधनी ।
 को द्वार्थोऽसंभवी तेनै विना यत्स्तं प्रकल्पयेत् ॥ १०० ॥

१. आवृत्तिक्षयः कार्यं सर्वज्ञत्वं कारणम्. २. अतीन्द्रिये. ३. यथान्वेदानांतनाः पुरुषाः खगामिनो न तथा देशान्तरे कालान्तरे च नैवेतीष्टविधातः. ४. अनुत्पद्यमानः. ५. सर्वज्ञभावेन. ६. सर्वज्ञाभावम्.

नाप्यागमेन सर्वज्ञः कृतकेनेतरेण वा ।
 वाध्यते कर्तृहीनस्य तैस्यात्यन्तमसंभवात् ॥ १०१ ॥
 केर्तुरस्मरणादिभ्यः कर्त्रभावो न सिध्यति ।
 अज्ञातकर्तृकैर्वाक्यैर्व्यभिचारस्य संभवात् ॥ १०२ ॥
 न च कश्चिद्विशेषोऽस्ति पौरुषेयेष्वसंभवी ।
 अतीन्द्रियार्थसंवादः सर्वज्ञोक्तेऽपि संभवेत् ॥ १०३ ॥
 विवादविषयापन्नं ततः शास्त्रं सकर्तृकम् ।
 दृष्टकर्तृकतुल्यत्वादकलङ्कादिशास्त्रवत् ॥ १०४ ॥
 तस्मादकर्तृकं शास्त्रं नास्ति सर्वज्ञबाधकम् ।
 कृतकं च द्विधाभिन्नं सर्वज्ञेतरहेतुकम् ॥ १०५ ॥
 असर्वज्ञकृतं तावन्न प्रमाणमतीन्द्रिये ।
 सकलज्ञप्रणीतं तु तस्य प्रत्युत साधकम् ॥ १०६ ॥
 प्रस्तुतस्यानुमानस्य साधकत्वेन संभवात् ।
 श्रेष्ठमाणपञ्चकाभावोऽप्यखिलङ्गं न बाधते ॥ १०७ ॥
 तस्मादशेषवित्कश्चिदस्तीत्यागमसंभवात् ।
 प्रमाणं बाधकाभावाद्विद्विरक्षादिबुद्धिवत् ॥ १०८ ॥
 ततो मोक्षोऽपि संसिद्धो रूपत्रयनिबन्धनः ।
 जीवाजीवाश्रैर्वन्धनिर्जरासंवरैः समम् ॥ १०९ ॥
 वचोभिरिति तत्त्वार्थशंसिभिश्चुम्बकैरिव ।
 स शत्यमिव संदेहमाचकर्षं महीपतेः ॥ ११० ॥
 यदुक्तं सूरिणा तेन तत्त्वेति प्रपद्यः सः ।
 प्रमच्छ पुनरात्मीयान्भवान्मुदितमानसः ॥ १११ ॥
 मुनिना वक्तुमारेभे तस्मै भवपरम्परा ।
 चक्रे भव्यसभा चित्तमवधानपरं परा ॥ ११२ ॥

१. आगमस्य. २. अकर्तृक एवागमः कर्तुरस्मरणात्. ३. सर्वज्ञकर्तृकमसर्वज्ञकर्तृकं चेति. ४. प्रत्यक्षादिनिराकृतिः. ५. प्रत्यक्षादिङ्गानवत्. ६. रमत्रयं निबन्धनं कारणं यस्य. ७. चुम्बकपाषाणैरिव.

द्वीपे नृप तृतीये यो विद्यते पूर्वमन्दरः ।
 कीडत्किनरसंकीर्णलताभवनसुन्दरः ॥ ११३ ॥
 तस्यापरविदेहेऽस्ति सुगन्धिरिति नामतः ।
 देशो विभूष्य शीतोदानद्युत्तरतटं स्थितः ॥ ११४ ॥
 विभ्राणैर्बृहदुद्दण्डपिच्छच्छत्रावलिश्रियम् ।
 राजन्ते राजवद्यस्य प्रदेशाः क्रमुकद्रुमैः ॥ ११५ ॥
 सुगन्धि कुसुमामोदैः सुगन्धयति यो दिशः ।
 सर्वतोऽपि निजामाख्यां कर्तुमर्थवतीमिव ॥ ११६ ॥
 अकृष्टपञ्चसस्याद्ये निरीतौ निरवग्रहे ।
 यत्र नित्यप्रमोदिन्यो मोक्षप्राप्ता इव प्रजाः ॥ ११७ ॥
 ग्रामैः कुकुटसंपात्यैः सरोभिर्विकचाम्बुजैः ।
 सीमभिः सस्यसंपन्नैर्यः समन्ताद्विराजते ॥ ११८ ॥
 अर्थं धर्माय सेवन्ते कामं संतानवृद्धये ।
 यत्र न व्यसनालोकाः परलोक क्रियोदयताः ॥ ११९ ॥
 यस्मिन्निरन्तरारामविश्रामैर्विधुतश्रमाः ।
 मन्यन्तेऽध्यानमध्यन्या गृहप्राङ्गणसंनिभम् ॥ १२० ॥
 यथाभिलषितं वस्तु शश्वत्संपादयन्नत्रृणाम् ।
 जिगीषतीव यः कल्पपादपैर्मणिदतां महीम् ॥ १२१ ॥
 विद्युतश्चला यत्र स्वभावेन न संपदः ।
 कृष्णानि प्रावृद्भ्राणि चरितानि न देहिनाम् ॥ १२२ ॥
 कचिद्रोधनहुंकारैरिक्षुयन्त्रारवैः कचित् ।
 कचिच्छिखण्डनां नादैर्निर्गमा यस्य सुन्दराः ॥ १२३ ॥
 मज्जत्सीमन्तिनीसार्थकुचसंकान्तकुङ्कुमैः ।
 रक्तांशुकैरिवाभान्ति यस्मिङ्गैलघियोषितः ॥ १२४ ॥
 महाविभवसंपन्नं तत्रास्ति श्रीपुरं पुरम् ।
 लोकपुण्यैः समुत्पन्नं त्रिविष्टपमिवापरम् ॥ १२५ ॥

१. कुकुटसंपाते वसन्तीति तैः. अतिसंनिकृष्टरिति यावत्. २. ग्रामाः. ३. नद्यः.

प्रासादशृङ्गसंलग्नं लोपलमरीचिभिः ।
 सदैवान्तरिता यत्र ज्योतिर्गणविभाभवत् ॥ १२६ ॥
 चन्द्रकान्तसुतेर्यत्र सूर्यकान्तोद्भवाभितः ।
 मिमीते सालसंरुद्धरविचन्द्रोदयं जनः ॥ १२७ ॥
 यत्रासादशिरोलमपद्मारागांशुभिर्नभः ।
 भिन्नं करोत्यकाण्डेऽपि संध्याशङ्कां शरीरिणाम् ॥ १२८ ॥
 वासराधिपतिस्तुङ्गप्रतोलीशिखरं शनैः ।
 यत्राधिरुद्ध्य पूर्वाहे प्रपूर्णकलशायते ॥ १२९ ॥
 प्राकारशिखरासन्नैस्ताँरतारकदम्बकैः ।
 यत्र दीपोत्सवभ्रान्तिस्तन्यतेऽनुदिनं निशि ॥ १३० ॥
 प्राकारः परितो यत्र शृङ्गरूपाभितोङ्गभिः ।
 नाकावलोकनोत्कण्ठां बिभ्राण इव भासते ॥ १३१ ॥
 मौनोन्नता र्महाभोगा मैत्रवारणशालिनः ।
 वहुभूमियुता यत्र प्रासादाः पार्थिवोपमाः ॥ १३२ ॥
 अम्बुना धनकिंजलकच्छादितेन निरन्तरम् ।
 स्वीकुर्वाणा कचिलक्ष्मीं हर्षण्यखचितक्षितेः ॥ १३३ ॥
 तीरजैस्तरुसंतानैः पश्यसि प्रतिबिम्बितैः ।
 पातालोपवनारेकां कुर्वत्यन्यत्र पत्रिणाम् ॥ १३४ ॥
 बिभ्रती काशसंकाशपक्षविक्षेपशोभिनः ।
 हंसान्कापि मरुलोलान्फेनपुञ्जानिवात्मनः ॥ १३५ ॥
 तटपादपसंरुद्धैर्निष्कम्पसलिलानिलैः ।
 मुग्धस्त्रीणां वितन्वाना क्वापि स्फटिकभूम्रमम् ॥ १३६ ॥

१. रत्नपाषाणकिरणैः. २. जानीते. ३. तमोहरोङ्गसमूहैः. ४. स्थगिततारकः. ५. मानेन परिमाणेनावलेपेन च. ६. परिपूर्णतासहिता गरिष्ठभोगाश्व. ७. प्रग्रीवराजमानाः प्रभिन्नगजशोभिनश्च. ८. सुवर्णनिर्मितभूमेः. ९. पातालवनभ्रान्तिम्.

मज्जत्पुरं ग्रिधम्भिलगलुज्ज्वलमलिका ।

यत्र तारकितेव धौः सर्वतो भाति खातिका ॥ १३७ ॥

(पञ्चमिः कुलकम्)

तीक्ष्णत्वं केवलं यत्र बोधे न वचने नृणाम् ।

कठिनत्वं कुचद्वन्द्वे कामिनीनां न मानसे ॥ १३८ ॥

भङ्गः कुचेषु नारीणां ब्रतेषु न तपस्विनाम् ।

विरसत्वं कुकाव्येषु मिथुनेषु न कामिनाम् ॥ १३९ ॥

विरोधः पञ्चरेष्वेव न मनःसु महात्मनाम् ।

नाभिष्वेव च नीचत्वं नाचरेषु कुदुम्बिनाम् ॥ १४० ॥

प्राकारपरिखावप्रैः परितः परिवेष्टितम् ।

परिवेष्टत्रयान्वीतचन्द्रवद्यद्विराजते ॥ १४१ ॥

प्रसिद्धेनाविरुद्धेन मैनेनाव्यभिचारिणा ।

वणिजस्तार्किकाश्चापि यत्र वस्तु प्रेमिन्वते ॥ १४२ ॥

वापीवनायतनसौधतडागरम्यं

स्वर्गाभिभाविविभवोदयवर्धमानम् ।

शक्येत तत्र गुरुणापि पुरं यथाव-

दास्यातुमस्पमतिना किमु मद्विधेन ॥ १४३ ॥

इति श्रीवीरनन्दिकृतावुदयाङ्के चन्द्रप्रभचरिते महाकाव्ये द्वितीयः सर्गः ।

तृतीयः सर्गः ।

तत्राभिनन्दितनिजाखिलबन्धुपद्मो

न्यायांशुजालनिहतापनयान्धकारः ।

संकोचितारिवनितास्यनिश्चकरश्रीः

श्रीषिण इत्यजनि भानुनिभो नरेन्द्रः ॥ १ ॥

१. वैरं पक्षिरोधश्च. २. प्राकारेण, परिखया खातिकया, वप्रेण धूलिशालेन. ३. मानेन प्रस्थादिना प्रमाणेन च. ४. प्रमाणविषयीकुर्वते.

यस्य प्रतापदहनेन विलङ्घयमान-
 मूर्तिर्निरन्तरमरातिगणः समस्तः ।
 द्रष्टुं दिशं न विदिशं चकितः प्रैभूष्ण-
 र्धूकोपमः समभवद्विरिगद्वरस्यः ॥ २ ॥
 यस्य स्फुरद्विरनुरागकरैर्यशोभि-
 रुद्धासितासु सकलासु दिगङ्गनासु ।
 तेन्मात्रकार्यकरणप्रवणाय लोकः
 शीतांश्वे न नितरां स्पृहयांबभूव ॥ ३ ॥
 संपूर्णशारदनिशाकरकान्तकीर्ति-
 वल्लीवितानपैरिवेष्टिविष्टपान्तः ।
 यः पोषणाद्विनयनाद्यसनापनोदा-
 त्वामी गुरुः सुहृदभूदग्विलप्रजानाम् ॥ ४ ॥
 यत्र प्रशान्तसकलव्यसने विनीते
 स्वाभाविकं मैतिमहातिशयं प्रपन्ने ।
 चक्रुर्निवासमखिला नरनाथविद्याः
 पर्युत्सुका इव परस्परदर्शनस्य ॥ ५ ॥
 तुङ्गत्वमेद्विपतिना हरिणेश्वरत्वं
 शीतांशुना सुभगता वैशिता मुनीन्द्रैः ।
 शौर्ये मृगाधिपतिना गुरुणा मनीषा
 गाम्भीर्यमस्तुनिधिना तुलितं यदीयम् ॥ ६ ॥
 नागाः पदातिवृषभास्तुरगा रथाश्व
 शोभानिमित्तमभवन्वलु यस्य सर्वे ।
 आकम्य मण्डलपतीनखिलान्स यस्मा-
 त्सर्वां बुभोज वसुधां निजतेजसैव ॥ ७ ॥

१. समर्थः. २. प्रकाशमात्रकार्यकरणसमर्थाय. ३. परिवेष्टिं विष्टपान्तं येन. ४. वुद्ध-
 माहात्म्यम्. ५. मेरुणा. ६. इन्द्रेण. ७. जितेन्द्रियता. ८. भूत्यप्रधानाः, पदात्यो
 वृषभाश्व वा.

यंत्र कंचिदुणगणो गतवान्सहैव
 वृद्धिं मया नृपतिरेष पुनर्न जाने ।
 मां द्वेष्टि शंसति शमप्रभृतीनितीव
 यो जातनिर्भररुषा मुमुचे मदेन ॥ ८ ॥
 वक्षः श्रियो भुजयुगं वरवीरलक्ष्म्याः
 कान्तेः शरीरमस्तिलं हृदयं क्षमायाः ।
 यस्यास्यदं मुखमजायत वाग्विभूते-
 नृत्वा श्रयाय सकलस्य सतां प्रयासः ॥ ९ ॥
 भेजे नितान्तमजलोऽपि नैदीनभावं
 यश्चाभवद्वासुमतीतिलेकोऽप्येशोकः ।
 दोषाकरश्च न वभूव कलाधरोऽपि
 सर्वं हि विस्यकरं महतां खरूपम् ॥ १० ॥
 धर्मोऽर्थसंचयनिमित्तमुदारमर्थः
 कामस्य हेतुरितरः सुखयोनिरेते ।
 यत्र त्रयोऽप्यविरतं न परस्परस्य
 तैनेश्वरा इव नया विजहुर्व्यपेक्षाम् ॥ ११ ॥
 वाञ्छद्विराश्रयविशेषमिवात्मयोग्य-
 मौदार्यर्थैर्यविनयादिगुणैरशेषैः ।
 अभ्यर्थितः सततमादरवद्विरेष
 वेधाः सर्वज्ञ नृपमालयभूतमेनम् ॥ १२ ॥
 भानुर्भवेद्यदि मनागिह, सौम्यरूप-
 स्तेजस्तिमुपगतो मृगलाञ्छनो वा ।
 धामाधिको विदधदेष जनानुरागं
 तेनोर्पमानपदवीं प्रभुरुद्धहेत ॥ १३ ॥

१. यस्मिन्कस्मिन्थित्पुरुषे. २. जलरहितः अजडः पण्डितश्च. ३. समुद्रभावं दीनभावं
 दीनत्वं च न. ४. वृक्षविशेषो ललामभूतश्च. ५. वृक्षविशेषः शोकरहितश्च. ६. सूर्येण
 चन्द्रेण च.

श्रीकान्तया सरसिजाकरसंनिवासि-
 श्रीकान्तया सकललोकमनोभिरामः ।
 देव्या खकीयवपुरव्यतिरिक्तयाप
 योगं शशीव कलयामलया स भूपः ॥ १४ ॥
 लावण्यसंपदमलाभ्यसि संनिमज्ज्य
 देहं स्वमुज्ज्वलमिवातितरां विधातुम् ।
 श्लाव्यः शरद्विशदचन्द्रगभस्तिगौरो
 यस्यास्तनौ समुदितः सकलो गुणौषः ॥ १५ ॥
 शीलक्षमाविनयरूपगुणैर्महार्धा-
 मुच्चित्य यामखिलविष्टपसुन्दरीषु ।
 भर्तुमनो रमयितुं खसहायभूतां
 लक्ष्मीरिवादरपरा खयमेव वत्रे ॥ १६ ॥
 चन्द्रोज्ज्वलेन यशसा कथितं सुराणा-
 मीशस्य संसदि पैरीतवता त्रिलोकीम् ।
 रूपं ग्रहीतुमनसः स्पृहयन्ति यस्या
 देव्यो दिवोवतरणाय तपांसि कर्तुम् ॥ १७ ॥
 दोषानुवन्धरहिता तमसा विमुक्ता
 रम्या निजोदयविकासितवन्धुपद्मा ।
 प्राभातिकी द्युतिरिवाभ्युजवान्धवस्य
 या कान्तिमोषधिपतेः परिभूय तस्यौ ॥ १८ ॥
 धर्मार्थयोरविदधत्सविशामधीशो
 वाधा विधूपमयशोधवलीकृताशः ।
 सार्थं तया प्रैणयकोपकृतान्तराणि
 देव्या सुखान्यनुभवन्दिवसान्निनाय ॥ १९ ॥
 कृत्वापरेद्युरेखिलावसरं स याव-
 दन्तःपुरं ब्रजति किंनरगीतकीर्तिः ।

तावत्कराग्रविनिविष्टकपोलमूलां
 देवीमुदश्रुनयनां सहसा ददर्श ॥ २० ॥
 तां तादृशीं समवलोक्य समानदुःखो
 दुःखं विभक्तुमिव तन्मनसि प्रवृत्तम् ।
 स व्याकुलेन मनसा त्वरमाणवृत्तिः
 पप्रच्छ हेतुमतिशोकसमुद्घवस्य ॥ २१ ॥
 दुर्वारवीर्यरिपुनिर्दहनप्रवीणे
 पृथ्वीतलप्रसृतदुर्विष्प्रतापे ।
 पद्मायताक्षि मयि जीवति जीवितेशो
 संभाव्यते परभवो न पराभवते ॥ २२ ॥
 संतापमूलसुहृदं विरहं विसोदु-
 मुन्मेघमात्रमपि तावकमैप्रभूष्णोः ।
 मत्तोऽपि मत्तगजगामिनि निश्चयेन
 जानीहि संभवति न प्रणयस्य भङ्गः ॥ २३ ॥
 त्वत्पादपद्मशरणे त्वैदधीनवृत्तौ
 त्वलेमनिप्रमनसि त्वदभिन्नदेहे ।
 शाठ्यं मनागपि मृगाङ्गमुखि त्वदीये
 संभावयामि सरले न सखीजनेऽपि ॥ २४ ॥
 छन्दानुवर्तिषु पदातिषु बान्धवेषु
 दास्यं गतेषु च निशान्तवधूजनेषु ।
 अभूमङ्गमात्रमपि सोदुमैशकुवत्सु
 संजायते न तव तन्वि निदेशभङ्गः ॥ २५ ॥
 एतेषु सत्स्वपरितोषनिबन्धनेषु
 किं कारणं कथय देवि शुचस्तवास्याः ।
 पृष्ठेति सा क्षितिभुजा त्रपया न किंचि-
 दूचे परं मुखमलोकत बालसख्याः ॥ २६ ॥

१. कथय कथयेति शीघ्रवर्तनः २. असमर्थात् ३. त्वदायत्तजीवने ४. असमर्थेषु

सा हीवशादथ गिरा किमपि स्वलन्त्या-
 स्त्याः सखीति निजगाद परेक्षितज्ञा ।
 सत्यं न संभवति देव पराभवादि-
 रस्या भवत्प्रणयभारमहार्धिकायाः ॥ २७ ॥
 किं त्वत्र कारणमभूदपरं विषादे
 दैवं विहाय न यदन्यजनस्य साध्यम् ।
 देवस्य तत्सकलमेव निवेदयामि
 कर्तव्यवस्तुनि पुनर्नियतिः प्रमाणम् ॥ २८ ॥
 एषा पुरं त्वदेनुभावविवृद्धशोभं
 द्रष्टुं मयाद्य सह मन्दिरमध्यरुक्षत् ।
 चेक्रीडतो निजकराहतकन्दुकेन
 तत्रैक्षतांबृथुकान्पृथुकान्तियुक्तान् ॥ २९ ॥
 तानिन्दुसुन्दरमुखानवलोकयन्ती
 चिन्तामगादिति विषण्णमुखारविन्दा ।
 धन्याः म्लियो जगति ताः स्पृहयामि ताभ्यो
 यासाममीभिरक्ला तनयैर्न सृष्टिः ॥ ३० ॥
 या मद्विधाः पुनरसंचितपूर्वपुष्पाः
 पुष्पं सदा फलविवर्जितमुद्वहन्ति ।
 ताः सर्वलोकपरिनिन्दितजन्मलाभा
 वन्ध्या लता इव भृशं न विभान्ति लोके ॥ ३१ ॥
 या स्त्यानधर्मिणि पुरंग्रिजने प्रसिद्धं
 स्त्रीशब्दसुद्वहति कारणनिर्व्यपेक्षम् ।
 सा हास्यभावमुपयाति जनेषु यद्व-
 धन्धः सुलोचन इति व्यपदेशकामः ॥ ३२ ॥

१. अनुभावः प्रभावः २. धनिककुमारान् ३. गर्भधारणधर्मवति. स्त्यानं गर्भ-
 धारणमुच्यते.

चन्द्रोजिज्ञतां रविरलंकुरुते घनाना
 वीर्थीं सरोजनिकरः सरसीमहंसाम् ।
 पुत्रं विहाय निजसंततिबीजमन्यो
 न त्वस्ति मण्डनविधिः कुलपुत्रिकाणाम् ॥ ३३ ॥
 तेनोजिज्ञतां निजकुलैकविभूषणेन
 सौभाग्यसौस्त्यविभवस्थिरकारणेन ।
 मां शक्तुवन्ति परितर्पयितुं विपुण्यां
 न ज्ञातयो न सुहृदो न पतिप्रसादाः ॥ ३४ ॥
 कृत्वा विषादमिति दुःस्थितचित्तवृत्ति-
 दुःखं निवेद्य मयि तत्पतले न्यपसत् ।
 संबोधितापि न मया बहुभिः प्रकारैः
 शोकं विमुच्चति मनागपि देव देवी ॥ ३५ ॥
 सख्या मुखादिति निशम्य विषादहेतुं
 निःश्वस्य किंचिदथ भूमिपतिर्बभाषे ।
 शोकः शरीरहृदयेन्द्रियशोषहेतु-
 युक्तो न देवि तव वस्तुनि दैवसाध्ये ॥ ३६ ॥
 दुःखेन ते प्रथममस्म्यहमेव दुःखी
 मदुःखतो भवति सर्वजनस्य दुःखम् ।
 इत्थं समस्तजनतापरितापहेतो-
 र्मा गाः कृपावति शुचो वशमुद्धतायाः ॥ ३७ ॥
 जन्मान्तरे शुभमथाप्यशुभं यदेव
 यैरर्जितं स्वपरिणामवशेन कर्म ।
 तद्योग्यमेव फलमिष्टमनीप्सितं वा
 तैः प्राप्यते किमिति शोचसि हेतुहीनम् ॥ ३८ ॥
 अत्यन्तदुर्घटमिदं नहि वस्तुनोऽस्य
 निष्पत्तिरित्यलसगामिनि मावमंस्याः ।

संपत्स्यते तव मनोरथ एष शीघ्र-
 मेकान्ततो यदि भवेन्न विधिर्विपक्षः ॥ ३९ ॥
 सन्त्येव केवलद्वशोऽवधिलोचनाश्च
 तीर्थे जिनस्य मुनयो विविधैर्द्वियुक्ताः ।
 जाग्रत्स्वप्त्यचलद्वचलच्च विश्वं
 येषामिदं करतलस्थितवच्चकास्ति ॥ ४० ॥
 तेभ्योऽधिगम्य तव संततिलोपहेतु-
 मभ्युद्यतः प्रतिविधातुमहं यतिष्ये ।
 कैव्रीवचोभिरिति लोकपतिः प्रियायाः
 शोकापनोदमकरोत्करदीकृताशः ॥ ४१ ॥
 युक्तोऽन्यदा क्षितिपतिः स निजैः सुहङ्क्रि-
 रालिङ्गितं समधिगम्य वसन्तलक्ष्म्या ।
 क्रीडावनं समवलोकितुमभ्ययासी-
 दुदामकौतुकरसप्रसरपणुनः ॥ ४२ ॥
 नृत्यच्छखण्डनि मृदुकणदन्यपुष्टे
 सुखादुसुन्दरफले सुमनःसुगन्धौ ।
 तस्मिन्वने शिशिरमन्दमरुत्प्रचारे
 सर्वेन्द्रियोत्सवकरे विजहार भूपः ॥ ४३ ॥
 अत्रान्तरे पृथुतपःश्रियमुन्नतश्री-
 रुन्मीलितावधिदृशं सुविशुद्धदृष्टिः ।
 ताँरापथादवतरन्तमनन्तसंज्ञ-
 मैक्षिष्ट चारणमुनिं सहसा नरेन्द्रः ॥ ४४ ॥
 रोमाञ्चकर्चिततनू रभसेन गत्वा
 भूपस्तमालतरुमूलगतस्य तस्य ।

१. सर्वथा. २. नानाबुद्ध्यादिलच्छिसहिताः. ३. मनोहरैः. ४. कोमलकूजकोकिले.
 ५. अम्बरात्. ६. रोमहर्षचर्चितशरीरः.

मूर्धा ननाम गुरुभक्तिभरानतेन
 संसारसिन्धुतरणौ चरणौ महर्षेः ॥ ४५ ॥
 सोऽप्यात्मनः परिसमाप्य समाधियोग-
 माशीर्वचांसि निपपाठ विशुद्धपाठः ।
 संखापयन्नरपतिं कुमुदोज्जवलेन
 धर्माभिषेकपयसेव निजस्मितेन ॥ ४६ ॥
 कृत्वा करावथ संकुचदञ्जकान्ती
 सप्रश्रयामिति जगाद गिरं क्षितीशः ।
 दन्तावलीविशदरश्मिवितानकेन
 लिम्पन्मुनीन्द्रचरणाविव चन्दनेन ॥ ४७ ॥
 गत्वा सुदूरमपि यस्य विलोकनीयौ
 पादौ पवित्ररजसौ रंजसः क्षयाय ।
 तस्यागमे तव मुनीन्द्र न हेतुरन्यो
 मुक्त्वा ममान्यभवसंचित्पुण्यपाकम् ॥ ४८ ॥
 श्रेयस्तनोति परिवर्धयते विवेक-
 मुन्मूल्यत्यघमुदीरयते विभूतिम् ।
 त्वदर्शनं सुचरिताखिलभद्रहेतु-
 नाल्पीयसो भवति गम्यमिदं शुभस्य ॥ ४९ ॥
 यद्धावि भूतमथवा मुनिनाथ तचे
 वाह्यं न वस्तु कथयेदमतः प्रसीद ।
 संसारवृत्तमखिलं परिज्ञानतोऽपि
 नाद्यापि याति विरैतिं किमु मानसं मे ॥ ५० ॥
 श्रुत्वेति तद्वचनमेवमुवाच चिन्तां
 चेतोगतां स नृपतेरेवबुध्यमानः ।
 यावत्त्वं स्फुरति चेतसि सूनुवाञ्छा
 तावत्त्वं यासि विरतिं नृपंगव त्वम् ॥ ५१ ॥

१. मुकुलितौ. २. पापस्य. ३. वैराग्यम्. ४. परिज्ञानम्.

सा च प्रणश्यति न तावदसौ न याव-
 त्युत्रो भवत्यरिकुलोन्मथनैकवीरः ।
 पुत्रोदयेऽपि भवतोऽस्ति विवैन्धहेतु-
 रन्यो भवान्तरगतं शृणु तं ब्रवीमि ॥ ५२ ॥
 एषा तवाग्रमहिषी पुंटभेदनेऽभू-
 दत्रैव पूर्वमभिनन्दितसर्वबन्धोः ।
 देवाङ्गदस्य वणिजस्तनया सुनन्दा
 श्रीकुक्षिजा गुणगणाभरणाभिरामा ॥ ५३ ॥
 सान्यां विलोक्य नवयौवन एव नारीं
 गर्भेण पीडिततनुं गलिताङ्गशोभाम् ।
 जन्मान्तरेऽपि वयसि प्रथमेऽहमीट-
 ज्ञा भूवमित्यकृत मन्दमतिर्निर्दानम् ॥ ५४ ॥
 सागारधर्मनिरता प्रैतिपद्य कालं
 सौधर्मकल्पमुपगम्य वभूव देवी ।
 च्युत्वा ततः पुनरभूदिह पुण्यशेषा-
 ह्युर्योधनस्य दुहिता भवतश्च पत्नी ॥ ५५ ॥
 तस्माङ्गवान्तरभवादशुभान्निदाना-
 दस्या वयो नवमगादनपत्यमेव ।
 कैश्चिद्दिनैः प्रशममीयुषि तस्य दोषे
 निःसंशयं तव भविष्यति पुत्रजन्म ॥ ५६ ॥
 तस्मिन्मृगाङ्ग इव सर्वमनोभिरामे
 सूनौ निधाय पृथुधान्नि धुरं धरित्याः ।
 संपत्स्यसे त्वमधिगम्य जिनेन्द्रदीक्षां
 सिद्धाल्यातिथिरेशेषितकर्मवन्धः ॥ ५७ ॥

संक्षेपतो गिरमिमामभिधाय सम्य-
 गानन्द्य भूमिपतिमिष्टनिबन्धनेन ।
 धामेप्सितं मुनिरगावृपतिश्च राज-
 धानीमणुत्रतविभूषणभूषिताङ्गः ॥ ५८ ॥
 पुंसां पुरोपचितपुण्यनिबद्धमिष्ट-
 मित्याकलय्य निबन्ध मर्तिं स धर्मे ।
 तत्रोन्मुखं भवति भाग्यवतां हि चेतो
 यत्संपदां नियतमङ्गमनागतानाम् ॥ ५९ ॥
 दानेन संयमिजनस्य जिनार्चनेन
 तस्य प्रभोरविरतं नयतो दिनानि ।
 प्रक्षोभिताखिलसुरासुरनागलोकं
 नान्दीश्वरं परमपर्वं सैमाससाद् ॥ ६० ॥
 तस्मिन्निधाय महतीमुपवासपूर्वी
 पूजां जगद्विजयिनो जिनपुंगवस्य ।
 स्थानं समीहितनिमित्तमधस्तदीय-
 बिम्बस्य स प्रविदधे सहितोऽप्रदेव्या ॥ ६१ ॥
 प्रह्लादनं विदधती शशिनः कलेव
 संपादयन्त्यभिमतं कुलदेवतेव ।
 गर्भं कियद्विरथं सा दिवसैवभार
 मुक्ताफलं परममम्बुधिशुक्तिकेव ॥ ६२ ॥
 किंचिद्वृपुः शिथिलतामगमतदानी-
 मापाण्डुरं वदननीररुहं बभूव ।
 गर्भस्थवालगुणभूरिभरादिवागा-
 न्मन्दापि मन्दतरतां गतिरायताक्ष्याः ॥ ६३ ॥
 नीलाननं प्रसृतपाणिं धारयन्ती
 वक्षोरुहद्वयमधःकृतचन्द्रकान्ति ।

१. अभिलिषितप्ररूपणेन. २. प्रधानं कारणम्. ३. आजगाम.

गन्धान्धष्टचरणचुम्बितपद्मयुग्मा-
 मम्भोजिनीमनुचकार चकोरचक्षुः ॥ ६४ ॥

सर्पत्कुचद्वयविपाण्डुरतागुणेन
 हारो हतद्युतिरिवास्य मुखे चकार ।

संघर्षेन मलयोजनिकां कुतोऽपि
 निर्मत्सरो हि विरलो गुणिनां गुणेषु ॥ ६५ ॥

जृम्भाभवत्सततसंनिहिता सखीव
 नैनं मुमोच वरमित्रमिवालसत्वम् ।

लज्जाभरः सममगादुदरेण वृद्धि-
 मभ्युद्यमः सह ननाश बलित्रयेण ॥ ६६ ॥

नीलोत्पलानि निजया विजितानि ताव-
 त्कान्त्या मया सह जयासह पुण्डरीकैः ।

स्पैर्धेऽधुनान्वहमितीव विचिन्त्य तस्या
 नेत्रद्वयं धवलतामगमकृशाङ्ग्याः ॥ ६७ ॥

गर्भस्थितस्य जननान्तरबीजबन्धं
 बालस्य तस्य वचनेन विना वैदन्ति ।

तस्याः शिरीषसुकुमारतनोर्बभूवु-
 रेकान्ततोऽपि जिनपूजनदौर्हदानि ॥ ६८ ॥

प्राप्ते प्रसूतिसमयेऽथ तिथौ शुभाया-
 मुच्चस्थितेषु सकलेषु शुभग्रहेषु ।

सा भावितीर्थकरमुज्ज्वलदेहदीसि-
 प्रधंसितान्धतमसं सुषुवे कुमारम् ॥ ६९ ॥

शुभ्रं नभोऽभवदेभीषुमतीव तस्मि-
 न्नभ्युद्रते परमधामनिधानभूते ।

लक्ष्मीः सरःकमलिनी सहसाभ्यनन्द-
 दाशाङ्गना मलिनिमापगमाद्विरेजुः ॥ ७० ॥

निःशेषमम्बुधरधीरगभीरनादै-

स्तूर्येष्वभूव मुखरं नरनाथवेशम् ।
पौरो जनस्त्वरितमेव निजे निजेऽसौ

गेहे महोत्सवमकारयत प्रहृष्टः ॥ ७१ ॥

स्वस्माद्वहिर्भवनतः प्रकटं निरित्य
नृत्यान्यतन्वत गणो गणिकाजनानाम् ।

लब्धोऽधुना वसुमति प्रभुरद्वितीयो
नन्द त्वमित्यजनि जैन्मवतां प्रधोषः ॥ ७२ ॥

तुष्ट्या ददत्स्वसुतजन्म निवेदयन्द्यो

देयं न देयमिदमित्यथवा क्षितीशः ।

नाजीगणत्प्रमदविहलचित्तवृत्ति-

विक्षिप्तवृत्ति हि मनो न विचारदक्षम् ॥ ७३ ॥

गायत्प्रनृत्यदभितो रभसेन वल्ग-

दुन्मत्तामिव जगाम पुरं समस्तम् ।

तत्राभवत्र खलु कोऽपि स यस्य नान्त-

र्जन्ने विकासि हृदयं सहसा द्विषोऽपि ॥ ७४ ॥

सर्वज्ञं कनकमयैः समर्च्य पुष्पैः कल्याणेऽहनि सह तेन वंशवृद्धैः ।

श्रीवर्मेत्यवनिभुजाथ तस्य नाम श्रीशब्दानुगतमकारि मङ्गलाय ॥ ७५ ॥

विदधदखिलांस्तेजस्तीत्रान्पराननतान्तता-

न्नवनिमितामोजोभिः खैर्वशं विवशां नयन् ।

निधिशतमहालमैभूमृच्छतप्रहितैर्धनै-

रुदयनिलये जाते तस्मिन्नन्द स नन्दने ॥ ७६ ॥

इति श्रीवीरनन्दिकृतावुदयाङ्के चन्द्रप्रभचरिते महाकाव्ये तृतीयः सर्गः ।

चतुर्थः सर्गः ।

अथ प्रजानां नयनाभिरामो लक्ष्मीलतालिङ्गितसुन्दराङ्गः ।

वृद्धिं स पद्माकरवत्प्रपेदे दिनानुसारेण शनैः कुमारः ॥ १ ॥

व्रजत्सहैवोन्नतिमुज्ज्वलाभिः कलाभिरानन्दितसर्वलोकः ।

स कान्तिमांश्चन्द्रमसा तदार्नां जनैरुपामीयत राजपुत्रः ॥ २ ॥

गुरुर्न्गुरुर्न्सम्यगुपास्य तेभ्यो विद्योपविद्या विधिना विदित्वा ।

तद्वेदिनोऽसौ गणितैरहोभिरधो व्यधादीधितिमानिवेद्धः ॥ ३ ॥

जनादशेषाद्वयसा लघीयानपि प्रवृद्धैः स महान्वभूव ।

कलागुणैरुज्ज्वलरश्मिजालैरिव स्वकीयैर्मणिराकरोत्थः ॥ ४ ॥

धनुर्धरैः खञ्जिभिरध्ववारैर्गजेन्द्रशिक्षाधिकृतैश्च लोकैः ।

स्वं स्वं गुणोत्कर्षमसाववासुं सदांभियुक्तैरुपजीव्यते स्म ॥ ५ ॥

तुषाररश्मिं भजते निशायां दिनागमे याति सरोजखण्डम् ।

इति प्रकृत्या चपलापि लक्ष्मीरित्रेष मोक्षं न ततुं तदीयाम् ॥ ६ ॥

वदान्यतां तस्य विलोक्य गुर्विं तद्वद्विरत्याजि वृथाभिमानः ।

गतस्य लोके परतोऽभिभूतिं न मानिनो राजति मानयोगः ॥ ७ ॥

तदीयसङ्गादखिलोऽपि भीरुरन्यो जनः शूरतरो वभूव ।

महात्मनस्तस्य पुर्नर्महीयः स्वाभाविकं शौर्यमिव द्विंपारेः ॥ ८ ॥

त्यागश्च शौर्यं च तथैव सत्यं महागुणा नीतिविदामभीष्टाः ।

त्रयोऽप्यमी तस्य तनौ विवृद्धिं स्पर्धादिवान्योन्यकृतात्प्रजग्मुः ॥ ९ ॥

पूर्वपूर्वन्धान्वधनैरशेषं नियोजयंश्चापि महागुणेषु ।

पतिः स एवाजनि नितिनेत्रो गुरुः स एवाश्रयिणां जनानाम् ॥ १० ॥

न केवलं सर्वगुणाश्रयेण प्रहर्षितस्तेन भृशं स्वपक्षः ।

किं तु द्विषन्तोऽपि खलस्वभावास्तत्त्वात्ति यत्पुण्यवतामसाध्यम् ॥ ११ ॥

त्रैलोक्यशोभाभिभवप्रवीणं नूनं विधिस्तस्य विलोक्य रूपम् ।

ययावतृसश्चतुराननत्वं नान्यद्वयं कारणमत्र विद्वः ॥ १२ ॥

१. महत उपाध्यायान्. २. भासुरः. 'इन्दुः' इत्यपि पाठः. ३. सेवापरैरुपजीवनविषयीकृतः. ४. वदान्यतायुक्तैः. ५. सिंहस्य. ६. ईर्ष्याविशेषात्. ७. पोषयन्.

स संपदामायतनं जयश्रीसमाश्रयः सर्वमनोभिरामः ।

भेजे न चोत्सैकमनूननीतिर्मदं भजन्ते न महानुभावाः ॥ १३ ॥

निरस्तष्टुर्गरिपुः कृतज्ञो गुणाधिकानां धुरि वर्तमानः ।

स मत्सरेणेव समं गुणौर्वैर्न पस्त्वशो दोषगणैः कुमारः ॥ १४ ॥

पितुर्निदेशादथ सुन्दराङ्गीं स राजकन्यां विधिनोपयेमे ।

प्रभावतो देहगतप्रभायाः प्रभावतीति प्रथिताभिधानाम् ॥ १५ ॥

तं यौवराज्ये परिणीतभार्यं नियोज्य धूर्यं वशिनां तनूजम् ।

स राज्यसौर्यं विगतान्तरायं निश्चिन्तचित्तोऽनुबभूव भूपः ॥ १६ ॥

भोगैः स वाञ्छाकृतसंनिधानैर्मनोहरैर्मोहितचित्तवृत्तिः ।

कालं न गच्छन्तमपि प्रजज्ञे प्रज्ञां हि मोहः शिथिलीकरोति ॥ १७ ॥

स्थितोऽथ हर्ष्ये स नृपः कदाचिदुल्कां विलोक्याम्बरतः पतन्तीम् ।

विरक्तबुद्धिर्विषयेषु चिन्तामगादिति प्रोद्धतकाललिथः ॥ १८ ॥

समस्तमेवंविधमेव पुंसामशाश्वतं जीवितयौवनादि ।

तथापि जानाति न मन्दबुद्धिरसादशः पुत्रकलत्रमूढः ॥ १९ ॥

नगापगातोयतरङ्गलौर्विलोभ्यमानो विषयैर्वराकः ।

नारम्भदोषान्नाणयत्यनन्तदुःखप्रदान्मोहवशेन जीवः ॥ २० ॥

क्षणक्षयिण्यायुषि मूढबुद्धिः स्थिराभिमानं यदि नैष कुर्यात् ।

न कर्मपाशैर्विशीकृतात्मा योनिप्वनन्तासु सहेत दुःखम् ॥ २१ ॥

मुहुः प्रणष्टा मुहुरेव दृष्टाः सँमागमाः स्वप्नसमागमाभाः ।

विश्वासमैच्छत्यत एव विद्वान्त तेषु संयोगनिबन्धनेषु ॥ २२ ॥

या दुःखसाध्या चपला दुरन्ता यस्या वियोगो बहुदुःखहेतुः ।

तस्याः कृते जन्तुरूपैति लक्ष्य्याः परिश्रमं पश्यत मोहमस्य ॥ २३ ॥

विहाय ये निर्वृतिमव्यपायां बहुव्यपायां वृणुते विमूतिम् ।

हित्वा हिमं ते शुचिचन्दनाम्भः पिबन्त्यपो मूढधियः सपङ्काः ॥ २४ ॥

१. गर्वम्. २. 'कामः क्रोधश्च हर्षश्च मानो लोभस्था मदः । अन्तरङ्गोऽरिष्टुर्गो नृपतीनां भवत्ययम् ॥'. ३. मुख्यम्. ४. पुत्रकलत्रादयः. ५. गच्छति.

ममेदमस्याहमिति ग्रहेण ग्रस्तो वराकः कथमेष जन्तुः ।
 अणुप्रमाणस्य सुखस्य हेतोर्दुःखं गिरीन्द्रोपममभ्युपैति ॥ २५ ॥
 न काकतालीयमिदं कथंचिक्लेशक्षयान्मानुषजन्म लब्ध्वा ।
 युक्त प्रमादः स्वहिते विधातुं संसारवृत्तान्तविदा नरेण ॥ २६ ॥
 इति प्रजानामधिषः स्वचित्ते विचिन्तयन्संस्तुतिफल्गुभावम् ।
 जगाम वैराग्यमपेतरागो बुद्धेः फलं यात्महितप्रवृत्तिः ॥ २७ ॥
 अन्येद्युराहूय युवेशमीशः कृतप्रणामाङ्गलिमित्युवाच ।
 मन्दीभवत्येमरसानुबन्धां तदीयवक्त्रे विनिवेश्य दृष्टिम् ॥ २८ ॥
 वात्येव यावन्न वपुः कुटीरमेतज्जरा जर्जरयत्युपेत्य ।
 प्रवर्धमानं तिमिरं विहन्तुं यावन्न वा दर्शनशक्तिमीष्टे ॥ २९ ॥
 यावन्न तीर्थोपगमप्रवीणौ पादौ निजप्रस्फुरणं जहीतः ।
 कालेन यावद्भजतेऽवसादं न च श्रुतिर्धर्मकथावसक्ता ॥ ३० ॥
 वयोनुरूपेण विवर्धमानो यावत्स्मृतिं अंशयते न मोहः ।
 यावच्च शास्त्राध्ययनप्रवीणा प्रवर्तते प्रस्खलितुं न वाणी ॥ ३१ ॥
 तावद्भवान्मोचयितुं प्रयत्नादात्मानमिच्छाम्यसुखानलार्तम् ।
 जिनेन्द्रदीक्षाविधिनात्र कार्ये त्वया न भाव्यं परिपन्थिना मे ॥ ३२ ॥
 पुरैव संसारपरम्पराया हेतोः श्रियश्चित्तमपेतमेव ।
 अपेक्षमाणोऽनुदिनं त्वदीयमेवोदयं राज्यपदेऽवतिष्ठे ॥ ३३ ॥
 भवानपास्तव्यसनो निजेन धाम्नाब्धिमर्यादमिमामिदानीम् ।
 महीमशेषामपहस्तितारिवर्गोदयः पालयतु प्रशान्तः ॥ ३४ ॥
 यथा भवत्यभ्युदिते जनोऽयमानन्दमायाति निरस्तखेदः ।
 सहस्ररशमाविव चक्रवाको वृत्तं तदेवाचर चारचक्षुः ॥ ३५ ॥
 वाञ्छन्विभूतीः परमप्रभावा मोद्वीविजस्त्वं जनमात्मनीनम् ।
 जनानुरागं प्रथमं हि तासां निर्बन्धनं नीतिविदो वदन्ति ॥ ३६ ॥
 समागमो निर्व्यसनस्य राज्ञः स्यात्संपदां निर्व्यसनत्वमस्य ।
 वश्ये स्वकीये परिवार एव तस्मिन्नवश्ये व्यसनं गरीयः ॥ ३७ ॥

विधित्सुरेनं तदिहात्मवश्यं कृतज्ञतायाः समुपैहि पारम् ।
 गुणैरूपेतोऽप्यपरैः कृतम्भः समस्तमुद्वेजयते हि लोकम् ॥ ३८ ॥
 धर्माविरोधेन नयस्व वृद्धिं त्वमर्थकामौ कलिदोपमुक्तः ।
 युक्त्या त्रिवर्गे हि निषेवमाणो लोकद्वयं साधयति क्षितीशः ॥ ३९ ॥
 वृद्धानुमत्या सकलं स्वकार्यं सदा विधेहि प्रहतप्रमादः ।
 विर्नायमानो गुरुणा हि नित्यं सुरेन्द्रलीलां लभते नरेन्द्रः ॥ ४० ॥
 निगृह्णतो बाधकरान्प्रजानां भृत्यांस्तोऽन्यान्यतोऽभिवृद्धिम् ।
 कीर्तिस्तवारोषदिगन्तराणि व्याप्नोतु बन्दिस्तुतकीर्तनस्य ॥ ४१ ॥
 कुर्याः सदा संवृतचित्तवृत्तिः फलानुमेयानि निजेहितानि ।
 गृदात्ममन्त्रः परमन्त्रमेदी भवत्यगम्यः पुरुषः परेषाम् ॥ ४२ ॥
 तेजस्त्रिनः पूर्यतोऽखिलाशा भूमृच्छिरःशेखरतां गतस्य ।
 दिनाधिपम्येव तवापि भूयात्करप्रपातो भुवि निर्विवन्धः ॥ ४३ ॥
 इति क्षितीशः सह शिक्षयासौ विश्राणयामास मुताय लक्ष्मीम् ।
 सोऽपि प्रेतीयेप गुरुपरोधात्पितुः सुपुत्रो द्यनुकूलवृत्तिः ॥ ४४ ॥
 ततः स पुत्रार्पितराज्यभारः पृष्ठाखिलज्ञातिरपास्तसङ्गः ।
 तस्वा तपः श्रीप्रभपादमूले समासदत्सिद्धिवधूवरत्वम् ॥ ४५ ॥
 श्रीवर्मराजोऽपि पितुर्नियोगादिनानि भूत्वा कतिचित्सशोकः ।
 संबोधितो मन्त्रिमुहृत्समूहैर्विनिर्ययौ साधयितुं धरित्रीम् ॥ ४६ ॥
 विधाय मौलं बलमात्ममूले स नीतिमानाटविकं वहिःस्थम् ।
 मध्ये च सामन्तबलं वलीयश्चाल चूलामणिभासिताशः ॥ ४७ ॥
 समुच्छलतस्य तुरंगमोत्थं सेनारजो रासभरोमधूम्रम् ।
 परं दिशामेव मलीमसानि नास्यानि चक्रे रिपुयोषितां च ॥ ४८ ॥
 सैन्यध्वजैरप्रतिकूलवात्वाधूननप्रोलसितैस्तदीयैः ।
 नान्तर्दध्ये केवलमेव सूर्यः शत्रुप्रभावस्य महाप्रभावैः ॥ ४९ ॥
 प्रयाणकालप्रभवैरुदारैस्तदीयमातङ्गमदप्रवाहैः ।
 पांसुप्रतानः शमयांवभूवे न केवलं धाम च शात्रवीयम् ॥ ५० ॥

मूर्च्छन्दरीणां विवरेषु तस्य प्रस्थानशंसी पठहप्रणादः ।
 न पातयामास परं तटानि क्षोणीधराणां द्विषतां च चेतः ॥ ५१ ॥
 पैरैः समागत्य गृहीतरबस्थालैः सुदूरान्तपूर्वकायैः ।
 प्रदर्शितानेकपयोविकारैः प्रत्युदये याममहत्तरैश्च ॥ ५२ ॥
 निशम्य तस्यातुलपुण्यशक्तेः प्रस्थानमाविष्कृतविक्रमस्य ।
 महाभयव्याकुलमानसानां द्विषामभूवन्निति चेष्टितानि ॥ ५३ ॥
 दारान्सुतानप्यनपेक्ष्य केचित्स्वदेहरक्षां बहुमन्यमानाः ।
 तत्सैन्यसंचारविमर्दभीता भेजुर्दिग्नतान्हरिणैः सहैव ॥ ५४ ॥
 कठोरधारं विनिवेश्य कण्ठे कुठारमन्ये भयविहलाङ्गाः ।
 सतां शरण्यं शरणं तमीयुर्जिनं यथा मानमपोद्य भव्याः ॥ ५५ ॥
 संनद्य सैन्यैः सह शौर्यशौण्डैरेके महामानगजाधिरूढाः ।
 तदीयशस्त्राभिशिखावलीपु प्रपेदिरेऽभ्येत्य पतङ्गवृत्तिम् ॥ ५६ ॥
 पैत्रं धनं धान्यमशेषरत्नान्युपायनीकृत्य निरस्तदर्पाः ।
 हिमर्तुवृक्षा इव शातिताङ्गाः स्वजीवितान्येव रक्षुगन्ये ॥ ५७ ॥
 वद्धाञ्जलीन्यविष्टितमानशृङ्गान्गृहीतसारानथ तान्विधाय ।
 न्ययुङ्ग स स्वेषु पदेषु भूयः सतां हि कोपो नमनावसानः ॥ ५८ ॥
 निपातितानां रणमूर्धरीणामुपेयुषः कण्ठकुठारवृत्त्या ।
 सोऽन्वग्रहीदार्द्मनास्तनूजान्युक्तैव दीनेषु कृपोन्नतानाम् ॥ ५९ ॥
 गतावलेपैः प्रविशद्विरेत्य दत्ताभयैर्मण्डलिनां समूहैः ।
 दिने दिने तत्कटकः समन्तादवर्धताभ्योधिजिगीषयेव ॥ ६० ॥
 गण्डस्थलामोदहृतद्विरेफैर्मदाम्बुविक्षेदितभूरजोभिः ।
 तत्तोरणद्वारमभूदारैर्न जातुचिच्छन्नमुपायनेभैः ॥ ६१ ॥
 गजेन्द्रदन्तैश्चमरीकचौधैर्मृगेन्द्रशावैरपि पञ्चरस्थैः ।
 तं पार्वतीयाः समुपेत्य भीताः सिषेविरे सेवकवृत्यभिज्ञाः ॥ ६२ ॥
 वस्तूपदीकृत्य विचित्ररूपं द्वीपोद्भवं द्वीपपतीनुपेतान् ।
 संभावयामास सुदृष्टिदानैश्चेतः प्रभूणां नहि नोचितज्ञम् ॥ ६३ ॥

यातेन मुक्ता रविणेव साभूद्ज्ञारिणी शत्रुचिताभिराशा ।
 प्रधूमिता यां च चकाङ्ग यातुं पलायमानारिचमूरजोभिः ॥ ६४ ॥
 कल्लोलहस्तैः स्फुरदंशुजालं मुक्ताफलौघं विकिरंतटेषु ।
 वेलावनप्राप्तबलस्य तस्य भयादिवारात्करमर्णवोऽपि ॥ ६५ ॥
 द्वीपेषु दुर्गेष्वथ मण्डलेषु विदिक्षु दिक्षु प्रतिकूलिताङ्गः ।
 न कोऽपि तस्याजनि पुण्यराशेऽवैदनुकूले किमु नानुकूलम् ॥ ६६ ॥
 संस्पृश्य पूर्वं परितः करेण नीता पुनस्तेन रत्ति समानाम् ।
 वधूरिवाम्भोनिधिवारिवस्त्रा वभूव वश्या सकला धरित्री ॥ ६७ ॥
 इति प्रसाध्याखिलभूतधात्रीं धैत्रीं चतुर्वारिधिवारिसीमाम् ।
 स वन्दिवृन्दैरभिवन्द्यमानः श्रीमान्पुनः श्रीपुरमाससाद् ॥ ६८ ॥
 नवोदयं प्रस्फुरितप्रतापं प्रसाधिताशेषदिग्न्तरालम् ।
 प्रत्यागतं भानुमिव प्रणन्तुं तमर्घहस्ता जनता निरीयुः ॥ ६९ ॥
 मनोहरैः संहतकच्छवातैर्बहिर्भुवां श्यामरुचः प्रदेशान् ।
 विलोकयन्नाजगाधिरूद्दः स गोपुरस्याभिमुखो वभूव ॥ ७० ॥
 भरक्षमध्मारुहमूलबद्धस्कन्धान्मदान्धानलिशोभिकुम्भान् ।
 व्यलोकतासौ धनतः शिरोधीन्कृतप्रणामानिव वारणेद्रान् ॥ ७१ ॥
 कलं नन्दन्ती परिखातटेषु निषेदुषी शङ्खसिता समन्तात् ।
 हंसावलित्स्य जहार चित्तं सहैव गत्या गमनोत्सुकस्य ॥ ७२ ॥
 स खातिकायाः पयसो विनिर्यत्कुतूहलेनेव विलोकनस्य ।
 ददर्श पाठीनकुलं समन्तात्सरोजजैः पिञ्जरितं रजोभिः ॥ ७३ ॥
 गवाक्षनिक्षिसमुखारविन्दाः पौराङ्गनास्तं नयनाभिरामम् ।
 संभूय नेत्राङ्गलिभिः पिबन्त्यो न सस्मरुः स्वं क्षुथनीविबन्धम् ॥ ७४ ॥
 समधिकनवयौवनोदयश्रीर्विदधदधः शशिनं शरीरकान्त्या ।
 स नृपतिरविशत्पुरं पुरान्तर्गतवनिताहृदयं च पञ्चबाणः ॥ ७५ ॥
 सह शशिसमकान्त्या शीलसौभाग्यवत्या
 विधृतविमलमूर्त्या कामशक्त्येव देव्या ।

१. रविणा मुक्ता दिग्ज्ञारिणीत्युच्यते, गन्तव्या तु प्रधूमितेति. २. पृथिवीम्.

रतिसुखमसमानं मानयन्त्वैर्विलासै-
 रकृत निकृतशत्रुस्त्र राज्यं स भूपः ॥ ७६ ॥
 दृष्टा कदाचिदथ शारवमभ्रवृन्द-
 मुत्पत्त्यनन्तरविनाशि विनाशितारिः ।
 निर्वेदमाप सहसा स भवस्थितिज्ञः
 सन्तः प्रयान्ति विषयेषु हि नातिसक्तिम् ॥ ७७ ॥
 श्रीकान्ताय समर्प्य राज्यमस्थिलं नत्वा मुनिश्रीप्रभं
 प्रव्रज्य प्रशमानुरक्तहृदयस्तस्वा तपो दुश्वरम् ।
 सौधर्मे परमोदयः प्रमुदितो द्युष्ठिप्रमायुःस्थिति-
 देवः श्रीधर इत्यभूतस विवुधस्त्रिनेत्रनित्योत्सवः ॥ ७८ ॥
 इति श्रीकीरनन्दकृतावुदयाङ्के चन्द्रप्रभचरिते महाकाव्ये चतुर्थः सर्गः ।

पचमः सर्गः ।

अथ धातकीत्युपपदेन युतामभिभूप्य याम्यदिशि स्वण्डभुवम् ।
 प्रविभासमानवपुरस्ति गुरुः सुरसेव्यसानुरिपुकारगिरिः ॥ १ ॥
 अपि तस्य पूर्वभरते भरतप्रसुखस्थितीश्वरकृतावतरे ।
 कविवेधसां श्रुतिपथाविषयो विषयोऽलकेति दधदस्त्यभिधाम् ॥ २ ॥
 कमलानना मधुकरीनयना नवनालदण्डतनुवाहुलताः ।
 हृदयंगमा वहति यः परितस्तर्णीरिव स्थलसरोरुहिणीः ॥ ३ ॥
 विततास्त्रिलक्षितिलाः पृथवः शिखरावलीवलयलीढघनाः ।
 ममतां यदीयनिगमान्तगता धरणीधर्दधति धान्यचयाः ॥ ४ ॥
 विमलाकृतीरपरिदृष्टला विहितादरैरपि गभीरतया ।
 प्रविभर्ति यः सकललोकमता महता मतीरिव महासरसीः ॥ ५ ॥
 जलदीर्घिका जनविगाहजलाः सरितः शकुन्तरवरम्यतटाः ।
 प्रविभाति यः परिदधत्परितः सरसीश्च पङ्कजवनाभरणाः ॥ ६ ॥
 स्वरशीतमारुतरजोरहिते समयोचितोष्णहिमवर्षसुखे ।
 निवसन्कदाचिदपि नाकुलतां सकलर्तुषु व्रजति यत्र जनः ॥ ७ ॥

सिकतास्थलोऽज्वलबृहज्जघना अमनाभिकारुचिरमध्यभुवः ।
 सुपयोधरा वहति योऽङ्गगता निजबलभा इव महासरितः ॥ ८ ॥
 न नवं वयो व्यसनवर्गहतं न जरा मतिस्मृतिविमोहहता ।
 न हता गुणा मलिनदोषगणैर्न च यत्र मृत्युरपमृत्युहतः ॥ ९ ॥
 निरवग्रहैर्नवनवैः परितः परिपूर्णया विविधसस्यचयैः ।
 प्रतनोति वोऽखिलजनस्य भुवा नयनोत्सवं सुरकुरुपमया ॥ १० ॥
 तस्त्राजयः सकुसुमाः कुसुमं फलवत्कलं मधुरतानुगतम् ।
 नहि तत्र किंचिदपि वस्तु न यज्जनतामुदं प्रविदधात्यथवा ॥ ११ ॥
 अथ कोशलेति भुवनत्रितयप्रथितास्ति तत्र विषये नगरी ।
 अलकेव भूरिविमवानुगतैः परिवारिता प्रचुरपुण्यजनैः ॥ १२ ॥
 तनुकुक्षयोऽप्यतनुधारमपो विसृजन्ति यत्र शरदागमने ।
 अतितुङ्गसौधशिखरावततिप्रविदारितोदरभुवोऽभुवधराः ॥ १३ ॥
 मणिदीपकप्रकटनिर्वृतये क्षिपती शिखासु निजमात्यरजः ।
 द्रवितेन यत्र नवमुग्धवधूरवहस्यते नतमुखी त्रपया ॥ १४ ॥
 विविधामु धन्यजनहर्म्यततेर्मणिभूमिषु प्रतिमया निपतन् ।
 निशि यत्र कुन्दसदृशः कुसुमप्रकरायते ग्रहगणो निखिलः ॥ १५ ॥
 असतीजनं जिगमिषु बहुलक्षणदामुखेषु द्रवितावसथम् ।
 निज एव विन्नयति यत्र मुहुर्मुखचन्द्रमाः स्मितविभिन्नतमाः ॥ १६ ॥
 रजनीषु यत्र गुरुहर्म्यशिखागतनीलगतरुचिविच्छुरितः ।
 हिमदीधितिर्भवति कृष्णवपुः पुरयोषितामिव मुखैर्विजितः ॥ १७ ॥
 शिखराणि यत्र परिष्ठेः परितः परिवारितानि शरदभ्रलवैः ।
 गविवाजिनामिव विलङ्घयतां श्रमजैर्विभान्ति मुखफेनचयैः ॥ १८ ॥
 सति मानसेऽप्यकलुषाम्भसि यद्गृहीर्धिका निरतहंसकुलैः ।
 न विमुच्यते मततसंनिहितैरिव मुन्द्रीगतिशिशिक्षिषया ॥ १९ ॥
 अतुलप्रस्तोलिशिखराग्रगतस्फटिकोपलांशुचयसंवलितः ।
 भजते सहस्रकिरणत्वमुडुप्रकरोऽपि यत्र रजनीसमये ॥ २० ॥

सुरसुन्दरीसमशरीरलताः प्रविधाय यत्र युवतीर्विधिना ।
 समपादि संकरभियेव भिदा सनिमेषलोचनयुगेन पुनः ॥ २१ ॥
 त्रिदशाधिवासजिति यत्र सदाप्यगुणः समस्ति परमेष महान् ।
 निपतन्मुखे कमलशङ्किमना यदुपद्रवत्यलिगणः सुमुखीः ॥ २२ ॥
 अथ तत्र शक्त्युपचयानुगतो नृपशेखरीकृतपदाम्बुरुहः ।
 नयविक्रमार्जितजगज्यवानजितंजयोऽजनि नराधिपतिः ॥ २३ ॥
 विसतन्तुनिर्मलत्मैर्जनतापरितापनोदिभिरतीततुलैः ।
 करणैरिवोङ्गुपतिनात्मगुणैर्धवलीकृता जगति येन दिशः ॥ २४ ॥
 मम कः प्रतापमवजेतुमलं जगतीत्युदेति समदः प्रथमम् ।
 प्रविलोक्य धाम पृथु यस्य पुना रविरेति लज्जित इवास्तमयम् ॥ २५ ॥
 महिमा निसर्गविनयेन यथा न तथा श्रियाप्यजनि यस्य सतः ।
 न निमित्तमत्र विभवः पुरुषं गुणसंपदेव गुरुतां नयते ॥ २६ ॥
 भुवनातिगेन यशसा कथितं प्रविधार्य यस्य गुरु धैर्यगुणम् ।
 लवणोदधिर्निजयशोभिभवादिव कालिमानमवहद्वपुषि ॥ २७ ॥
 दहनेन येन रिपुवंशततेः सुहृदाननाम्बुजविकासकृता ।
 न जितः परं दिनमणिर्महसा शशिलाङ्घनोऽपि कमनीयतया ॥ २८ ॥
 गुरुरीश्वरो नरकविद्वनदः कमलालयः शिशिरगुश्च बुधः ।
 मुगतश्च सन्सकलदेवमयः समपादि यो वसुमतीवलये ॥ २९ ॥
 निजशौर्यवह्निहुतशत्रुगणे गुणरञ्जिताखिलमहीवलये ।
 पृथुधाम्नि रक्षितरि यत्र सदा निरुपद्रवा विवृद्धे धरणी ॥ ३० ॥
 रिपुसुन्दरीविततवाप्यजलैः शमितोरुवैरदहनस्य सतः ।
 रविधाम यस्य ससहायमभूदुरुतेजसाखिलमट्ठुवनम् ॥ ३१ ॥
 निजविक्रमाहितरणैकरसो मददृपकेसरिकिशोर इव ।
 द्विषतां वले विपुलतेजसि यः प्रबबन्ध कीटकधियं प्रधने ॥ ३२ ॥
 अतुलप्रतापपरिभूतमोरिपुधाम्नि यत्र कृतदिग्विजये ।
 निजनाम सर्वभुवनप्रथितं दधुर्थशून्यमधिपाः ककुभाम् ॥ ३३ ॥

जयशालिनः सहजभद्रतया परिभूषितस्य गुरुवंशभृतः ।
 अजनिष्ट यस्य न मनागपि दिक्करिणोऽपि कीर्तिनिलयस्य मदः ॥ ३४ ॥
 वसुधां पयोनिधिपयोवसनां परिघाङ्कौ दधति यस्य भुजे ।
 गुरुमारभुममहिराजशिरोनिकुरुम्बमुन्नतिमवाप चिरात् ॥ ३५ ॥
 निजरूपविभ्रममनोरमया जितसेनया सकुलपुत्रिकया ।
 प्रजगाम योगमवनीतिलिको रजनीमुखे विधुरिवात्मरुचा ॥ ३६ ॥
 यदभूत्सुगमुरवधूसमितेरूपपादने महदतीवतराम् ।
 प्रकटं विधातुमिव तद्विधिना निजकार्यकौशलमजन्यतया ॥ ३७ ॥
 रतिरूपसंपदभिभूतिकर्ललितैर्निजस्य वपुषोऽवव्यवैः ।
 शुभलक्षणैः परिविभूषितया विभवाय भूषणमंभारि यया ॥ ३८ ॥
 शशिलाङ्ग्नेऽस्तमितवत्यपि सत्यगमद्यदीयमुखचन्द्रमसा ।
 स्मितचन्द्रिकोज्ज्वलतरन्मुतिना जगतीतलं सरजनीकरताम् ॥ ३९ ॥
 स तयोर्गुणाभरणभूषितयोर्विवृद्धः समेत्य सुरलोकमुवः ।
 भुवनातिशायिकमनीयतनुस्तनुभूरभूदजितसेन इति ॥ ४० ॥
 जनतानुरागपरिवृद्धिकरः सुभगाङ्कतिर्वयसि यः प्रथमे ।
 शरदौषधीपतिरिवामलिनास्तिलकः क्षितेर्हैपचिकाय कलाः ॥ ४१ ॥
 गुणनिर्मितैः सुरभिभिः कुमुदैरिव यद्यशोभिरनुरागकरैः ।
 प्रविभासिते जगति शीतरुचेरुदयो जनैर्ववये विफलः ॥ ४२ ॥
 ध्रुवमस्य रूपविभवेन जितस्त्रपया विलीय समभूदतनुः ।
 मदनस्तदीयतनुदाहकरी हरलोचनार्चिरिति वांतमदः ॥ ४३ ॥
 नयमिन्द्रलाघवकरो विभवो विभवं च यस्य सहजो विनयः ।
 तमलंचकार परमप्रशमं प्रशमं पराक्रमगुणो गुणिनः ॥ ४४ ॥
 गुणसंपदा सकलमेव जगलघवयन्तमात्मतनयं तमसौ ।
 मुमुदे महीपतिरुदीक्ष्य भृशं शशिनं समग्रकलमविधिरिव ॥ ४५ ॥
 इति च व्यचिन्तयदलाभि न किं निजजन्मनः फलममुप्य मया ।
 भुवि यस्य भानुसद्वशस्तनयोऽपि दधाति धामभिरशेषदिशः ॥ ४६ ॥

मलसङ्गवर्जितमितं पृथुतामुदयास्पदं सकलधामवताम् ।
 घनवर्त्म शीतरुचिनेव करैर्मम दीपितं कुलमनेन गुणैः ॥ ४७ ॥
 कुसुमाद्यथा विटपिनो वपुषो नवयौवनाच्छ्रुतवतः प्रशमात् ।
 पुरुषान्वयस्य जगतीह तथा न मुपुत्रतः परमलंकरणम् ॥ ४८ ॥
 अपरेद्वयेरेनमवनीतिलकं महतोत्सवेन नृपचक्रयुतः ।
 नृपतिर्न्यवीविशदनिन्यतमे जगतो हिताय युवराज्यपदे ॥ ४९ ॥
 श्रुतशुद्धधीरधरितेन्द्रपदं पदमास्थितः पितुरुदारतमम् ।
 स कलाधरः सकलभूमिभृतां मुकुलीचकार करपद्मवनम् ॥ ५० ॥
 नयनाभिराममकलङ्कतनुं नवमाद्यानमुदयं जनता ।
 शिरसा दृशोर्गतममुं विषयं प्रणनाम वालमिव चन्द्रमसम् ॥ ५१ ॥
 स कदाचनाथ युवराजश्रुतः सदुपायनानुगतमण्डलिनाम् ।
 प्रविलोकयन्निवहमाल्ल नुदा नृपतिर्मनोहरसभाभवने ॥ ५२ ॥
 प्रथितोऽथ चन्द्रसुचिरित्यसुरस्तदशेषमेव परिमोद्य सदः ।
 कृतपूर्ववैरमवगम्य मुतं तमिकापतेरपजहार रुषा ॥ ५३ ॥
 प्रतिबुद्धमानसुरमोहनजं क्षणमात्रकेन परिधूय तमः ।
 सकलं ससंभ्रममिलाधिपतिः नुतशून्यमैक्षत सभाभवनम् ॥ ५४ ॥
 इदमिन्द्रजालमुत धातुगता विकृतिर्मनः किमुत विष्विमे ।
 अवलोकयामि यद्हं युवराद्विकलामिमां निजसभां परितः ॥ ५५ ॥
 अथ मायिनान्यभवैरदशाद्रजनीचरेण दृढवद्धरुषा ।
 अमुरेण वाशु सदशस्तनुभूरकृपेण केनचिदहारि स मे ॥ ५६ ॥
 इति तर्कयन्विकलमङ्गसुवा गणयन्वरण्यमिव जीर्णमसौ ।
 सकलं सदो दयितया सहितः प्रललाप मुक्तकरुणार्तरवम् ॥ ५७ ॥
 प्रविहाय मामशरणं सद्सा क मदङ्कदुर्लित हासि गतः ।
 लघु देहि दर्शनमहं हि विना भवतावलम्बितुमसूननलम् ॥ ५८ ॥
 अधिमूनु लालनविधावहितेऽप्यमनोहरं तव मयाभिहितम् ।
 न कदाचिदप्यसदशप्राप्ये किमकारणं मयि विगक्षिमगः ॥ ५९ ॥

वचनामृतैः सुखरसज्जमिदं कुरु पूर्ववच्छ्रवणयोर्युगलम् ।
 अनिवन्धनाकुशलशङ्कितया किमुपेक्षसे पितरमाकुलितम् ॥ ६० ॥
 यदि वा कुतश्चिदपि कारणतो मयि वत्स तेऽजनि निरादरता ।
 अनिमित्तमेव रहिता किमिमां जननीं प्रति प्रकृतिवत्सलता ॥ ६१ ॥
 गुणिनं मनोरथशताधिगतं निजवंशवारिधिविधुं विधिना ।
 हरता भवन्तमकृपेण मम क्षतमक्षियुगममुपदर्श्य निधिम् ॥ ६२ ॥
 पदवीमतीत्य तमसां तपता भुवनोदयाचलशिखामणिना ।
 रहितास्त्वया स्वजनवत्सल मे तिमिरावृता इव विभान्ति दिशः ॥ ६३ ॥
 दिनमद्य मे गतमनुत्सवतां शरणोऽङ्गितोऽद्य मम वन्धुजनः ।
 भवदीयदुःसहवियोगभवत्तनुदेहयष्टिरहमद्य मृतः ॥ ६४ ॥
 यशसः सुखस्य विभवस्य तथा महस्त्वमेव मम हेतुरभः ।
 त्रजता त्वया भुवनभूषण तद्वयपहस्तिं सकलमेकपदे ॥ ६५ ॥
 ललितश्रुलोचनयुगं वदनं तुहिनद्युतिद्युति वचो मधुरम् ।
 भवदीयमङ्ग नदशेषमगान्मम पाप्मभिः सरणगोचरताम् ॥ ६६ ॥
 अपि तद्वेदिनमपुष्यवतः परमोत्सवं पुनरपीह मम ।
 विषयत्वमेष्यति विलोचनयोस्तव वत्स यत्र सुखपङ्गस्त्रहम् ॥ ६७ ॥
 किमभूदमीष्वपि न वत्सलता स्वसुहस्यु काचन कठोरधिया ।
 गमनोत्सुकेन सह पांशुरता यदि मे त्वया द्रवित नालपिताः ॥ ६८ ॥
 निजर्मदुर्व्यसनदुःखचितं शरणोऽङ्गितं प्रविलपन्तमिमम् ।
 सपदि प्रदर्शितपदाभ्वरुहः सुखिनं कुरुप्त्र नृपभूङ्गचयम् ॥ ६९ ॥
 यदसहशोकघनकालवलप्रविवृद्धमस्य समुपेत्य पुनः ।
 भव वत्स वान्धवजनाश्रुधुनीपयसो निद्राधसमयः सहसा ॥ ७० ॥
 मुतशोकशङ्कुपरिविद्धमनाः प्रलपन्निति प्रवलवाप्पजलः ।
 क्षणमाधिमन्तरयितुं जगृहे परिमूर्छया स कृपयेव नृपः ॥ ७१ ॥
 अथेश्वरश्चननसेचनादैः क्षणादुपायैरपनीतमूर्छः ।
 व्यलोकयच्चारणमन्तरिक्षे यतिं तपोभूषणनामधेयम् ॥ ७२ ॥

दधानमिन्दोः परिवेशभाजस्तुलामतुत्याङ्गरुचा परीतम् ।

तदा तसुद्धीवसुदीक्षमाणा सर्वा सभा विसयगजगाम ॥ ७२ ॥

प्रलापिनीशो करुणाद्रभावं विम्बं किमेतद्वत्सुप्त्वश्मेः ।

वितर्कमेवं जनयञ्जनानां जवेन जज्ञे स नृपांतवर्ती ॥ ७४ ॥

मंददर्शनादेव तदा महर्षेस्तपोमयेन ज्वलतोऽङ्गधान्ना ।

स भूभृतः पुत्रवियोगजन्मा जगाम शोकः सहसा कृशत्वम् ॥ ७५ ॥

न यावदद्यापि पवित्रपांसू निषीदत्सत्तच्चरणौ धरित्र्याम् ।

संसंभ्रमं तावदुपेत्य भूपः प्रसारयामास निजोत्तरीयम् ॥ ७६ ॥

अर्घादिकां सम्यगवाप्य पूजां संसंभ्रमेणोपहितां जनेन ।

स्वहस्तदत्तं नृवरेण पश्चादलंचकारोवत्तमासनं सः ॥ ७७ ॥

न नस्य तावानमुसंनिभस्य सूनोर्धियोगेन बभूव शोकः ।

तावानभुवो भर्तुरभूतपूर्वो मुनीश्वराभ्यागमनेन तोषः ॥ ७८ ॥

अस्पृष्टपांसू अपि ग्वेचरत्वात्कृतादरः शान्त्युदकार्थमेव ।

प्रक्षालयामास मुनीन्द्रपादौ नृपः पयोभिः प्रमगश्रुमिश्रैः ॥ ७९ ॥

नस्मिन्नश्चीताशिषि साधुमुख्ये सपत्रयां वाचमुवाच भूपः ।

इन्तांशुभिः कुन्ददलैरिवासौ समर्चयन्यादयुगं तदीयम् ॥ ८० ॥

जानोऽहमयेन्दुसमानकीर्तिर्धन्यः कृतार्थो जगतश्च मान्यः ।

यदभ्युपेतो मदनुग्रहार्थी मनोरथस्यापि भवानभूमिः ॥ ८१ ॥

न काचिदीहा कृतकृत्यमावान्न च क्वचित्प्रेम शमत्वयोगात् ।

इयं हि कल्याणकरी प्रवृत्तिर्जगद्वितयैव भवाद्वशानाम् ॥ ८२ ॥

निमज्जतो मे परिमूद्द्वुद्देवंविधे वन्धुवियोगदुःखे ।

मनः समुच्छृण्यसि कृतं त्वयैव त्वं बान्धवेभ्योऽपि यतोऽसि वन्धुः॥८३॥

इति श्रुतिहादिवचो त्रुवाणं महीपतिं भक्तिभरवनम्रम् ।

जगाद भव्याम्बुद्धैकभानुर्मनिर्मनोहारिभिरुक्तिभेदैः ॥ ८४ ॥

नराधिप त्वां प्रियविप्रयुक्तं विलोक्य दिव्येन सुलोचनेन ।

सुणानुरागादहमागतोऽस्मि गुणेषु केषां न मनोऽनुरक्तम् ॥ ८५ ॥

श्रुतान्वितस्यान्त्यशरीरभाजस्तत्त्वावबोधकममाणवुद्धेः ।
 भवस्थितिस्ते विनिवेद्यमाना शतकतोर्नाककथेव भाति ॥ ८६ ॥
 अनिष्टयोगप्रियविप्रयोगौ साधारणौ सर्वशरीरभाजाम् ।
 इत्यात्मवुद्ध्या विगणश्च विद्वान् खेदयत्यात्ममनो विषादैः ॥ ८७ ॥
 अर्हस्यतस्त्वं प्रविधातुमेनं शरीरसंतापकरं न शोकम् ।
 विपत्सु दैवोपनिवन्धनासु प्रसिद्यते कातरधीर्न धीरः ॥ ८८ ॥
 विशङ्कमानोऽकुशलं तनूजे खेदं महीमण्डन मा स्म यासीः ।
 संयुज्यसे त्वं दिवसैः कियद्धिः समृद्धिभाजा निजनन्दनेन ॥ ८९ ॥
 इति गिरमभिदाय निश्चितार्थी गतवति तत्र निजाश्रमं मुनीन्द्रे ।
 स निखिलमकृताहिंकं विशेयं प्रहितनरेन्द्रनियोगिमन्त्रिवर्गः ॥ ९० ॥

दिनैरल्पैरेव प्रथितगुणराशेस्तनुभुवो
 विदित्वा संयोगं परमसुदयं चोग्रमहसः ।
 पठद्वन्दिवातस्तुतशशिकलाशुभ्रयशसा
 सुखं तस्ये राजा मुनिवचनविश्वस्तवचसा ॥ ९१ ॥

इति श्रीवीरनन्दकृतावुदयाङ्के चन्द्रप्रभचरिते महाकाव्ये पञ्चमः सर्गः ।

पठः सर्गः ।

अथ तेन परिभ्रमश्य मुक्तः सरुषासावसुरेण राजसूनुः ।
 निपपात मनोरमाभिधाने सरसि प्रोन्मिषदुग्रनक्रचके ॥ १ ॥
 गगनातपतितस्य तस्य धातादपविद्वेषु पयःसु सर्वदिक्कम् ।
 जलधाम तदा स्थलीबभूव स्थलमासीच्च जलाशयो मुहूर्तम् ॥ २ ॥
 परितः परिचूर्णयनुपेतान्मकरादीन्धनमुष्टिपार्षिण्धातैः ।
 ब्रकटीकृतपूर्वपुण्यशक्तिस्तटमाप प्रविलङ्घ्य वारि दोर्भ्याम् ॥ ३ ॥
 धवलारुणकृष्णदृष्टिपातैः ककुभः कर्वुरयन्सरोन्तिकस्थः ।
 स ददर्श समं ततोऽपि वीरः परुषाख्यामटवीमगम्यरूपाम् ॥ ४ ॥
 पृथुतुङ्गनिरन्तरैस्तरुणां निवहैश्छन्नसमस्तदिङ्मुखायाम् ।
 निपतन्ति न यत्र तिग्मरश्मेरपि पादा इव दर्भसूचिभीत्या ॥ ५ ॥

सृगराजविदारितेभक्त्युतसुक्ताफलपङ्क्यः समन्तात् ।
 पतिता इव तारका नभस्तस्तरुशाखास्वलनेन भान्ति यस्याम् ॥ ६ ॥
 अतिरौद्रकिरातभलभिन्नप्रियकास्त्रारुणिता दधाति भूमिः ।
 रुचिरत्वमरण्यदेवतानां चरणालक्तकचर्चितेव यस्याम् ॥ ७ ॥
 शबराहतपुण्डरीक्यूर्ध्विर्विटपालम्बिभिरेकतोऽपरत्र ।
 हरिहिंसितसामजास्थिकूर्त्तेजनसंत्रासकरी पुरीव मृत्योः ॥ ८ ॥
 मदगन्धिषु सप्तपर्णकेषु प्रचुरप्रान्तलतान्धकारितेषु ।
 करिशङ्कितया क्रमं दधाना हरयो यत्र भवन्ति वन्धयकोपाः ॥ ९ ॥
 सततप्रसृतैरपोदशीताः शैयुनिःथासचयोप्तिर्मरुद्धिः ।
 गमयन्ति महीधराधिरूद्धाः शिशिरर्तुं षुवगाः सुखेन यस्याम् ॥ १० ॥
 धनपादपसंकटान्तराले गहने यत्र स जातदिक्प्रमोहः ।
 विनिचाग्य चिराद्वनेचराणां पद्वीं निर्भयमानसः प्रतस्थे ॥ ११ ॥
 गुरुवंशमथाप्रमाणसत्त्वं स्थितिमत्युन्नतिशालिनीं दधानम् ।
 रुचिराकृतिमेकमालुलोके स्वसमानं स नगं गजेन्द्रगामी ॥ १२ ॥
 बहुनागमनेकखङ्गिसेव्यं तमिलानाथसिव प्रसाधिताशम् ।
 गगनस्पृशमारुरोह शैलं वनपर्यन्तवुभुत्सया कुमारः ॥ १३ ॥
 स्फुरदोष्टतलः करालवक्रो भुजदण्डभ्रमितप्रचण्डयष्टिः ।
 सहसाविरभूतपुरोऽस्य तस्मिन्पुरुषः प्रावृष्टिजाभ्वुवाहनीलः ॥ १४ ॥
 प्रतिनादितसर्वशैलरन्धः स समेत्य त्वरया समीपदेशम् ।
 वचनैः परुषाक्षराविष्फैरिति तं तर्जयति स राजपुत्रम् ॥ १५ ॥
 किमु कोऽपि बलोद्धतस्त्वमुच्चैरुत विद्यातिशयं दधासि कंचित् ।
 यदकारि मनस्त्वया मदीयां भुवमाकान्तुमिमामनन्यभोग्याम् ॥ १६ ॥
 त्रिदशो यदि वा दितेस्तनूजो न मदाज्ञामनवाप्य कोऽपि शक्तः ।
 परिरक्षितमसदीयदोभ्यां गिरिमाकान्तुमिमं विशालशृङ्गम् ॥ १७ ॥
 जलनिर्झरसङ्गशीतवाते धरणीत्रे शिशिरत्वमादधानाः ।
 प्रतपन्ति न यत्र तिग्मरश्मेः किरणाः कारणमत्र मत्प्रतापः ॥ १८ ॥
 १. प्रियका सृगभेदाः २. पुण्डरीको व्याघ्रः ३. शयुरजगरः ।

इदमात्मवधाय मद्विरुद्धं विदधानो बुध केन विप्रलब्धः ।
 अथवा न गतः श्रुतिं तवाहं नहि विद्वानसमीक्षितं विधत्ते ॥ १९ ॥

इति तस्य निशम्य गर्वगर्भा स गिरं मर्मनिकृन्तनीमिवेषुम् ।
 कुपितः कृतसौष्ठुवं बाष्पे जयलक्ष्मीनिलयो नरेन्द्रसूनुः ॥ २० ॥

भजते भयमेभिरर्थशून्यैर्यचनैः कापुरुषो न धीरचेताः ।
 अहमस्मि सुरासुरैकमळो गणना कैव भवद्विधे नृकीटे ॥ २१ ॥

तदलं परिभाषितैरमीर्भव्हुभिः सस्मितभाषिणो हि सन्तः ।
 यदि पौरुषमस्ति मुच्च वातं न भवत्येष मदीयमुष्टिपिष्टः ॥ २२ ॥

इति वादनि तत्र राजपुत्रे तरसापातयदायसीं स यष्टिम् ।
 तमसावपि वच्चितप्रहारः स्वभुजाभ्यन्तरवर्तिनं चकार ॥ २३ ॥

इतरेतरवाहुपीडिताङ्गौ मिलितौ लोकपती इवाजिकण्ड्वा ।
 निभृताभि रण्यदेवताभिर्दृशाते तरुजालकान्तरेण ॥ २४ ॥

करणैर्विविधैरशेषवन्येश्वरणाभ्याहतिभिर्भुजप्रहारः ।
 क्रमजातजयं प्रचण्डशक्त्योश्चिरमङ्गेन तयोर्बभूव युद्धम् ॥ २५ ॥

अथ भूपतिसूनुना कराभ्यां स समुत्कात्य नभस्तले विमुक्तः ।
 कृतपोडशभूपणाभिभूषं वपुरादर्शयति स्म दिव्यरूपम् ॥ २६ ॥

इति चाभिदध्ये हिरण्यनामा परमार्द्धस्त्रिदशोऽसि नाकलोके ।
 अभिवन्द्य जिनालयान्मुगद्रौ सुभग कीडितुमागतोऽत्र दैले ॥ २७ ॥

कृतकप्रधनेन रूपमन्यत्समुपादाय मया परीक्षितोऽसि ।
 अमुना तव साहसेन चेतः परतच्चीकृतमेतदस्मदीयम् ॥ २८ ॥

विभृतोऽसि यथाम्बुजाक्ष कुक्षौ जननी धन्यसमा तवैव सैका ।
 कृतिनः समुरामुरेऽपि लोके चरितं यस्य चमत्कृतिं विधत्ते ॥ २९ ॥

हृदयाभिमतं वरं वृणीप्वेत्यभिधातुं त्रपया न मेऽसि शक्तिः ।
 नहि पुण्यवतां भवद्विधानां पैरनिष्ठं भुवने समस्ति किंचित् ॥ ३० ॥

तदपि कचन प्रयत्नसाध्ये विषयेऽहं मनसि त्वया विधेयः ।
 न सहायविनाकृता कदाचित्पुरुषस्योदयमशालिनोऽपि सिद्धिः ॥ ३१ ॥

अपरं च निवेदयाम्यहं ते शृणु जन्मान्तरवृत्तमेकचितः ।
 अभवस्त्वमितो भवे तृतीये नृपतिः श्रीपुरभुक्षुगन्धिदेशो ॥ ३२ ॥
 गृहिणौ शशिसूर्यनामधेयावश्व तत्रैव कृषीवलावभूताम् ।
 अपरेद्युरुपेत्य दत्तखातः सकलं मूर्यधनं शशी जहार ॥ ३३ ॥
 अवगम्य निर्पातितस्त्वयासौ स्वधनेन प्रतियोजितश्च सूर्यः ।
 परिवृत्य भवे प्रभूतयोनावसुरश्वन्द्रहुचिः शशी वसूव ॥ ३४ ॥
 समुपाजितपूर्वपुण्यलेशादभवं सूर्यचरस्त्वहं हिरण्यः ।
 अजनिष्ट ततः स पूर्ववैरागत्वं हर्ता रिपुरम्यहं च मित्रम् ॥ ३५ ॥
 मधुराक्षरहारिणीं स वाणीमभिधायेति तिरोवभूव देवः ।
 नग्नाथमुतोऽपि तत्प्रभावात्सहस्रात्मानमलोकयद्वनान्ते ॥ ३६ ॥
 किमिदं परमाद्भुतं मया यद्वन्मुक्तीर्णमदर्शी काननान्तः ।
 मनसेति विचिन्तयंस्तदा तं महिमानं स हिरण्यं विवेद ॥ ३७ ॥
 गहनान्तमथापहाय राष्ट्रं नगग्रामनिरन्तरं प्रविष्टः ।
 सकलास्वपि दिक्षु जातभीतिं विलुप्तेके स जनं पलायमानम् ॥ ३८ ॥
 उपसूत्य पुमांसमेकमाराद्वयरोमाञ्चितसर्वगात्रयष्टिम् ।
 उपजातकुहूलः कुमारः परिप्रच्छ पलायनस्य हेतुम् ॥ ३९ ॥
 पृथिवीपतिपुत्रपृच्छयासाविति निर्विण्णमना जगाद् वाचम् ।
 गगनात्पतितोऽसि किं प्रसिद्धं न विजानासि यदेतमप्युदन्तम् ॥ ४० ॥
 प्रथितोऽयमरिंजयाभिधानो धनधान्याद्वजनाकुलो जैनान्तः ।
 विजहाति सदा न यत्र योभां नवसस्याङ्गरशाद्वश धरित्री ॥ ४१ ॥
 विपुलं विपुलाभिधां दधानं पुरमस्युत्तममस्य नाभिभृतम् ।
 प्रविभाति यदुच्चसौधशृङ्गर्विलिखत्वं खच्चराधिधासकल्पम् ॥ ४२ ॥
 जयवाङ्गयवर्मनामधेयो नगरं तपृथिवीपतिः प्रशास्ति ।
 यदतीव्रकरापनीततापा निरपेक्षा वसुधोदये हिमांशोः ॥ ४३ ॥
 दिननाथविभेव पूरिताशा स्मरपतीव वितीर्णकामसौख्या ।
 रणलब्धजयश्रियो जयश्रीरभवत्स्य वधूर्विधूपमास्या ॥ ४४ ॥

उदपादि तयोः शशिप्रभास्या दुहिता सर्वजगल्लामभूता ।
 तरतीव शशाङ्कचारु यस्या निजलावष्यपयोनिधौ शरीरम् ॥ ४५ ॥
 अथ तामपरो महेन्द्रनामा जयवर्माणमयाचत श्वितीशः ।
 वितरन्नचिरायुषे तनूजां किल तस्मै स निमित्तिना निषिद्धः ॥ ४६ ॥
 स निरस्यमनोरथस्तदानीं सह संभूय समस्तराजलोकैः ।
 जयवर्मवलं निहत्य युद्धे पुरमावृत्य वितिष्ठते तदीयम् ॥ ४७ ॥
 तदयं स्वविनाशमीक्षमाणः सकलो राष्ट्रजनः प्रयाति भग्नः ।
 गिरमित्यवगम्य तस्य हृष्णन्युवराजो विपुलं प्रति प्रतस्ये ॥ ४८ ॥
 दृष्टशे च गतेन तेन तस्मिन्नगरं तद्रिपुसैनिकैः परीतम् ।
 शिशिरांशुसमुद्धरेष्व प्रवृद्धैरिव वेलावनमभ्युद्येस्तरङ्गैः ॥ ४९ ॥
 अविकम्पितधीरसंस्तुत्वात्प्रतिषिद्धोऽपि नृपाज्ञया प्रगच्छन् ।
 करिकीर्णपथां प्रतिप्रतोलीमिति तैः सोऽभिदधे महेन्द्रयोधैः ॥ ५० ॥
 शिरसा न निजेन तेऽस्मि कार्यं परिनिर्विष्णमतिः स्वजीविते वा ।
 नृपशासनमप्रसद्यमन्यैर्यदतिक्रम्य पथैषि निर्विशङ्कः ॥ ५१ ॥
 स तदीयवचःप्रवृद्धमन्युर्धनुरेकस्य कराजहार धीरः ।
 स्वनृपेण सैव रक्षतासून्यदि शक्तिर्भवतामिति ब्रुवाणः ॥ ५२ ॥
 नगतुङ्गमतङ्गजोग्रनके पवनस्यर्धितुरङ्गवीचिचके ।
 विचरंश्चतुरङ्गसैन्यसिन्धौ दृष्टशे मन्दरवत्स पौरलोकैः ॥ ५३ ॥
 विषवहिशिखामिवेषुमालां श्विपतः संततधारमेकवक्रम् ।
 विदधद्विमुखान्भटानिवाहीन्स गरुत्मेव महेन्द्रमाप कोपात् ॥ ५४ ॥
 प्रलयाहिमदीधितेरिवोल्कां सृजतो मार्गणसंहर्ति कुमारः ।
 मविलासनिपातितैकबाणो विधवां तस्य चकार राज्यलक्ष्मीम् ॥ ५५ ॥
 तमकारणवान्धवं ततोऽसौ समुपादाय विपक्षकक्षदावम् ।
 प्रविवेश समुत्सवैर्महद्विर्जयवर्मा नगरं कृताद्वशोभम् ॥ ५६ ॥
 पुरनाथपुरःसरः कुमारः प्रविशनाजनिकेतमुत्पत्ताकम् ।
 विदधे विविधान्वधूजनानां हृदयोन्मादविधायिनः स भावान् ॥ ५७ ॥

१. आसन्नमृत्यवे.

वपुषा जयतामरेन्द्रलक्ष्मीमितरासंभविना च पौरुषेण ।
 परिसूचनया विनापि राजा बुबुधे जातिकुलोन्नतिस्तदीया ॥ ५८ ॥
 निवसन्कृतसत्कृतिः स तस्मिन्विनमय्यावनिषान्निजप्रतापैः ।
 विपुलाधिपतेश्वकार वश्यां सुरराजोपमविक्रमो धरित्रीम् ॥ ५९ ॥
 सह वल्लभया पतिं प्रजानां शयनीयस्थितमेकदा समेत्य ।
 विहितप्रणतिः परेज्ञितज्ञा निजगादेति सखी शशिप्रभायाः ॥ ६० ॥
 नरनाथ युवा यदा स दृष्टो भवतो देहजया महेन्द्रमर्दी ।
 विदधाति ततः प्रभृत्यनास्यां स्वशरीरेऽपि विमुक्तगन्धमाल्या ॥ ६१ ॥
 परिशून्यमना विचिन्तयन्ती किमपि क्षामविपाण्डुगण्डलेखा ।
 परिवारसमाहृतेऽन्नपाने ज्वरहीनापि दधात्यरोचकत्वम् ॥ ६२ ॥
 हिमदग्धसरोरुहोपमाङ्गच्चा हृदि तस्या विनिपत्य तत्क्षणेन ।
 कथता नयनाम्बुनान्तरङ्गः परितापः परिगम्यते गरीयान् ॥ ६३ ॥
 श्वसितैरहिमैर्नितान्तदीर्घैरिव धूमप्रसरैर्वियोगवहेः ।
 सरसीरुहशङ्क्या मुखेऽस्या निपतद्वूरमुदस्यतेऽलिवृन्दम् ॥ ६४ ॥
 मुषिता वदनश्रिया मम श्रीरनयेतीव रुषोपजातमूर्छाम् ।
 विदधाति मुहुर्मुहुर्गाक्षीं विषनिःस्यन्दिभिरंशुभिः शशाङ्कः ॥ ६५ ॥
 परितापविनाशनाय शश्या क्रियते या नवपल्लवैः सखीभिः ।
 दववहिशिखावलीव सापि ज्वलयत्यम्बुजकोमलं तदङ्गम् ॥ ६६ ॥
 विदधातु भुजंगसङ्गभाजो रससेकः खलु चन्दनस्य तापम् ।
 प्रविभाति महत्तदत्र चित्रं यदमूँ मुप्यति दक्षिणोऽपि वातः ॥ ६७ ॥
 नितरां परिकोपितो मनोभू रतिरूपं ब्रुवमेतया हरन्त्या ।
 विदधाति विनाशहेतुमस्याः किमसाधारणमन्यथा प्रयत्नम् ॥ ६८ ॥
 सपदि प्रविधीयतां तदत्र प्रविधेयं गुणवद्विमृश्य बुद्ध्या ।
 हरिणायतचक्षुरीश यावद्वशमीं याति दशां न पुष्पकेतोः ॥ ६९ ॥
 श्रुतवानिति तद्विरं गरीयः प्रमदोद्यत्पुलको बभूव भूपः ।
 दुहितुर्विगणन्य चित्रवृत्तिं सद्वशीमाल्यन एव चित्रवृत्तेः ॥ ७० ॥

अपरेशुरपृच्छदावृतात्मा सहसाह्य निमित्तिनं नरेन्द्रः ।
 विदधे च शुभे शंरीरजाया दिवसे तत्प्रतिपादिते प्रदानम् ॥ ७१ ॥
 स ततः प्रभृति प्रतीततेजा निजपाणिग्रहवासरं कुमारः ।
 गणयन्सरवाणभिन्नमर्मा दयितासङ्गसमुत्सुकोऽवतस्थे ॥ ७२ ॥
 गिरिरस्त्यथ खेचराधिवासः शिखरोत्तम्भिततारकासमूहः ।
 विजयार्ध इति प्रसिद्धनामा निजविस्तारनिरुद्धदिग्विभागः ॥ ७३ ॥
 कलधौतमयोऽखिलासु दिक्षु प्रकिरन्यः शशिशुभ्रमंशुजालम् ।
 प्रविभाति विशालमेदिनीकः शुचिनिर्मोक्ष इवाभ्वरोरगस्य ॥ ७४ ॥
 पृथु दक्षिणतोऽस्ति तत्र रम्यं पुरमादित्यपुराभिधां दधानम् ।
 रजताच्छतयेव देवलोकात्प्रतिविम्बं पतितं मनोभिरामम् ॥ ७५ ॥
 वरणीध्वज इत्यभूत्यशास्ता बलवांस्तस्य पुरस्य खेचरेन्द्रः ।
 अमरेन्द्र इवोद्धतान्व्यधाद्यः सकलान्खेचरभूभृतो विपक्षान् ॥ ७६ ॥
 अथ स प्रियधर्मनामधेयं परमाणुव्रतपालनप्रसक्तम् ।
 यतिच्छिह्नधरं सभान्तरस्थः सहसा क्षुलुकमागतं ददर्श ॥ ७७ ॥
 प्रतिपत्तिभिरर्थपूर्विकाभिः स्वयमुत्थाय तमग्रहीत्वगेन्द्रः ।
 मतयो न खल्चितज्ञतायां सृगयन्ते महतां परोपदेशम् ॥ ७८ ॥
 प्रविसर्जितसर्वपादसेवागतविद्याधरवन्वुमत्रिवर्गः ।
 गुरुविष्टरमास्थितेन तेन स्तिपूर्वे स कृताशिषा वभाषे ॥ ७९ ॥
 स्वचराधिप योगिनोऽपि कामं किमपि स्तिवृत्ति मानसं न जाने ।
 त्वयि वान्धववत्सले ममाहो बलवान्सर्वजगत्मु मोहराजः ॥ ८० ॥
 तव मानधनाखिलप्रकारैः प्रविधातुं प्रियमीहते मतिर्मे ।
 तमिमं शृणु यो मया मुनीन्द्राच्चदुदन्तो विदितः सुधर्मनाम्नः ॥ ८१ ॥
 विपुलात्यमरिंजयाभिधाने पुरमस्तीन्द्रपुरोपमं जनान्ते ।
 तदपाम्तसमस्तवैरिवर्गो जयवर्मेति भुनक्ति भूमिपालः ॥ ८२ ॥
 सृगदृष्टिरपि अमग्रहीणा शशभृत्कान्तिरलाङ्घनप्रसङ्गा ।
 करदीकृतमण्डलस्य जिष्णोस्तनया तस्य शशिप्रभाभिधाना ॥ ८३ ॥

परिणेष्यति तां य एव धन्यो मदनस्येव धनुर्लतां नताङ्गीम् ।
 स भविष्यति पुण्यराशिरेकस्तव हन्ता भरतस्य च प्रभोक्ता ॥ ८४ ॥
 इति वाचमदृष्टमुद्धरामां सहसा तस्य निशम्य खेचरेन्द्रः ।
 हृदये विषसाद् साध्वसोदत्प्रचुरस्वेदजलमुताङ्गयष्टिः ॥ ८५ ॥
 गुणवत्सल मा गमस्त्वमस्मिन्विषये मामकचिन्तयाकुलत्वम् ।
 कमपि प्रतिकारमत्र योग्यं प्रविधास्याभ्यहमप्रमत्तचित्तः ॥ ८६ ॥
 इति देशयतिं नभश्चराणामधिपत्सं विसर्ज नम्रमौलिः ।
 अवधार्य च कृत्यमात्मचित्ते तमनैषीद्विसं निगृदभावः ॥ ८७ ॥ (युग्मम्)
 अपरेद्युरशेषसैन्ययुक्तः स विमानैर्मणिकिङ्कणीकरालैः ।
 जयवर्मपुरं रुरोध गत्वा सभयैः पौरजनैर्विलोक्यमानः ॥ ८८ ॥
 प्रजिघाय च दूतमुद्धताख्यं वचनज्ञं विनिवेदिताभिसंधिम् ।
 स सभामुपगम्य सूचितात्मा जयवर्मणिमिदं वचो वभाषे ॥ ८९ ॥
 धरणीध्वज इत्यमोघनामा प्रथितः खेचरचक्रचक्रवर्ती ।
 वदतीति भवन्तमक्षताज्ञो नृप मद्वक्रनिवेशिर्वचोभिः ॥ ९० ॥
 तव कापि शशिप्रभाभिधाना दुहितास्त्यर्थसमन्वितेन नाम्ना ।
 भवता किल सा विदेशकाय प्रवित्तीर्णेति मया श्रुतं जनेभ्यः ॥ ९१ ॥
 तदिदं शरदभ्रशुभ्रकीर्तेस्तव युक्तं न कुलोन्नतस्य कर्तुम् ।
 भवतो भवति ह्यक्षीर्तिरेवं सति गुर्वा पृथिवीतले समस्ते ॥ ९२ ॥
 विदधाति मतिं सुताविमोहाद्गृहजामातरि यद्यपीह कोऽपि ।
 अँभिजातिरवश्यमेव तेनाप्यभिमृग्या ननु सा वरेषु मुख्या ॥ ९३ ॥
 भवतो ननु पुण्यमत्र हेतुर्यदविज्ञातकुलेन तेन नोढा ।
 तदियं स्वकरेण दीयतां मे हठकारः क्रियते मया न यावत् ॥ ९४ ॥
 इति तद्वचनैर्विरुद्धचेता वचनं भूपतिरभ्यधात्समासात् ।
 मतिमानपि दूत कोविदस्त्वं न मनागप्यसि लौकिकक्रियायाम् ॥ ९५ ॥
 कुलजोऽकुलजोऽथवास्तु सोऽसै न हि दत्ता तनया भवत्यदत्ता ।
 यदि कोऽपि वलाद्धीतुमीशस्त्वरितोऽभ्येतु विलम्बते किमर्थम् ॥ ९६ ॥

इति दूतमसौ विसृज्य राजाजितसेनाय तदास्त्वदाशु कार्यम् ।
रचितमुकुटिस्तदा स कोपादिदमूचे श्वशुरं विलोक्य बाहू ॥ ९७ ॥
तव तात न युक्तमाकुलत्वं मयि तिष्ठत्यरिमस्तकैकशूले ।
त्वमिमं प्रविलोकयाद्य मृत्योर्वेदने दुष्टनभश्चरं विशन्तम् ॥ ९८ ॥
इति चित्तमसुप्य धीरयित्वा हृदि सस्मार दृढस्मृतिर्हिरण्यम् ।
स्मृत एव पुरोऽभवद्वृहीत्वा स रथं रोपितदिव्यशस्त्रजालम् ॥ ९९ ॥
अधिरुद्धा स तत्र विस्मितास्यैः पुरलोकैश्च परैश्च दृश्यमानः ।
सुरसारथिरुत्पपात शत्रोराभिसैन्यं शरसंहतीर्विमुच्चन् ॥ १०० ॥
तमुदीक्ष्य खरांशुवहुरीक्ष्यं प्रभुलज्जाविवशीकृताः प्रहर्तुम् ।
शरशक्तिरथाङ्गकुन्तहस्ताः सह संभूय डुडौकिरे नभोगाः ॥ १०१ ॥
निखिलानमितानलक्ष्मोक्षैः समर्मक्षत्रधियागतान्पृष्ठकैः ।
समकोचयदप्रकम्पद्यैर्यः कुमुदानीव कैरः सरोजवन्युः ॥ १०२ ॥
तमसाध्यमवेत्य मानुषास्त्रैरवलोक्य स्ववलं विहन्यमानम् ।
मुमुचे धरणीध्वजेन कोपादरिमोहप्रवलेन तामसास्त्रम् ॥ १०३ ॥
तिमिरप्रविधायि धावमानं स तदुद्दीक्ष्य तिरोहिताखिलाशम् ।
सुरदत्तविसर्जितेन सद्यस्तपनास्त्रेण निवारयांबभूव ॥ १०४ ॥
भुजगान्गरुडेन वहिमद्वैः कुलिशेनाचलमुद्यमेन तन्द्राम् ।
पवनेन पयोधरान्स शत्रो रुध्ये विम्बविनायकेन सिद्धिम् ॥ १०५ ॥
स ततो हतहेतिरुग्रकोपादसिमुद्यम्य समापतञ्जवेन ।
विगतासुरकार्यमोघशक्त्या हृदि निर्भिद्य शशिप्रभाप्रियेण ॥ १०६ ॥
निहतप्रमुखे ततोऽरिसैन्ये नगमुड्डीय गते समं वयोभिः ।
प्रविसृज्य हिरण्यमक्षताङ्गः स पुरं पौरकृतोत्सवं विवेश ॥ १०७ ॥
अथ पुण्यदिने मुहूर्तमात्रान्मिलिताशेषपरिच्छदो महेच्छः ।
गुरुणा निरवर्तयद्विवाहं जयवर्मा दुहितुर्महोत्सवेन ॥ १०८ ॥
विधिना परिणीय राजपुत्रां युवराजः कतिचिद्विनान्युषित्वा ।
शशुरानुमतो जगाम शीत्रं स्वपुरीमुत्सुकसर्वबन्धुलोकाम् ॥ १०९ ॥

१. एकस्योपरि बहूनामागमने क्षात्रवृत्तिर्नास्ति. २. वाणविशेषेण.

अतिदूरतरोऽपि तेन सोऽध्वा जनकाश्वासनलोलमानसेन ।
दिवसैरतिसंमितैर्ललङ्घे जनयत्युत्सुकतां न कस्य बन्धुः ॥ ११० ॥

श्रुत्वा तं सकलत्रमुद्भूतरिपुं भूत्या महत्यागतं

बिभ्राणः प्रमदोदयान्निजतनुं पुण्यत्कदम्बाकृतिम् ।

निर्गत्यानुगतः पिता परिजनैः पौरैश्च जातोत्सवै-

रानन्दाश्रुतरङ्गितेक्षणयुगः प्रावेशयत्पत्तनम् ॥ १११ ॥
इति श्रीवीरनन्दिकृताबुदयाङ्गे चन्द्रप्रभचरिते महाकाव्ये षष्ठः सर्गः ।

सप्तमः सर्गः ।

पूर्वेजन्मकृतपुण्यकर्मणः पाकशासनसमानतेजसः ।

चक्ररत्नमथ तस्य खण्डितारातिचक्रमुदपादि चक्रिणः ॥ १ ॥

रश्मिजालजटिलीकृताखिलब्योमदुःसहनिरीक्ष्यविग्रहम् ।

यद्यभाव्यत विलोक्य मानवैर्भानुविम्बमिव सेवयागतम् ॥ २ ॥

त्रासितारिरुदभूत्त्रिद्युतिद्युतिविवरो महानसिः ।

दृश्यजिह्वा इव तेन चक्रिणं छद्मना स्वयमसेवतान्तकः ॥ ३ ॥

वज्रपांसुजलघर्मवारणं जातमिन्दुरुचि धर्मवारणम् ।

व्यञ्जितुं कमलया स्वसेवनं पाणिपद्ममिव संप्रदर्शितम् ॥ ४ ॥

सिन्धुतोयतरणादिषु क्रियासूपयोगगमनेन गर्वितम् ।

पुण्यवैभववशीकृतं विभोश्चर्मरत्नमगमद्विधेयताम् ॥ ५ ॥

ज्योतिरुज्ज्वलमनल्पमण्डलं यद्वयराजदवनौ प्रसारितम् ।

चक्रमृद्महिमनिर्जितं नभः संप्रकुच्य तमिवाश्रयं गतम् ॥ ६ ॥

वृत्तिमद्रिकुलिशादिभेदनप्रायकर्मसु दधत्पटीयसीम् ।

दण्डरत्नमभवद्वान्तरोपार्जितोर्जितशुभ्युदीरितम् ॥ ७ ॥

यद्राराज निजभासुरप्रभाभासिताखिलनभोदिगन्तरम् ।

तद्वयाधिगतवेष्ठोश्चयुतं वासवस्य कुलिशं करादिव ॥ ८ ॥

भास्करादिरुगगोचरीभवद्वान्तपाटनविधौ पटीयसी ।

किंकरत्वमभजत्समुज्ज्वला तारकाधिपक्लेव काकणी ॥ ९ ॥

प्रोद्धभूव नवमेघमेचकप्रान्तवर्तितिमिरक्षतिक्षणः ।
 रत्नदर्पण इव श्रियः स्फुरदीपभासुरशिखः शिखामणिः ॥ १० ॥
 स्यन्दमानमदनिर्झरश्चलच्चारुचामरविराजितो गजः ।
 तद्गुरुत्वगुणनिर्जितश्छलच्छैलराडिव यथावृपानतिम् ॥ ११ ॥
 अस्खलद्वति वृहद्वलन्वितं वाजिरत्नमसिधन्मनोजवम् ।
 तन्निभेन विदधे समीपगस्तस्य वायुरिव पर्युपासनम् ॥ १२ ॥
 शत्रुदुर्विषहशक्तिभीषणस्तेजसा विजिततारकाधिपः ।
 शौर्यभूररिभियामभूरभूत्कार्तिकेय इव वाहिनीपतिः ॥ १३ ॥
 देवमानवशुभेतरग्रहप्रापितापदंपहस्तनक्षमः ।
 देहवद्ध इव पुण्यसंचयः संबभूव भवने पुरोहितः ॥ १४ ॥
 तत्क्षणाभिलपितामराधिपावासकल्पसदनादिसाधकः ।
 ब्रह्मणा सकलशिल्पकर्मणा संनिभः स्थपतिरप्यजायत ॥ १५ ॥
 चित्रपट्टलिखितव्ययागमो नित्यकृत्यगृहकार्यकोविदः ।
 लोकवृत्तविदुदारधीरधीसंगतो गृहपतिः समुदयौ ॥ १६ ॥
 प्रासिधन्मिति शशिपभान्विता रत्नशब्दगदिताश्चतुर्दश ।
 तस्य भाग्यभवनस्य भूपतेर्दुर्लभं किमथवा शुभोदये ॥ १७ ॥
 नित्यसंनिहितदेहदेवतादत्तचिन्तितविचित्रवस्तवः ।
 रत्नवच्च निधयः सुकर्मणस्तस्य सद्वनि नवोपतस्थिरे ॥ १८ ॥
 तेषु मापचणकातसीतिलत्रीहिशालियवसुद्रकोद्रवान् ।
 पाण्डुकः सततमेवमादिकान्क्षुन्मयामयहरान्वैशिश्रणत् ॥ १९ ॥
 कान्तकुण्डलमनोजसुद्रिकातारहारमणिमेखलादिकम् ।
 रत्नरश्मिरुचिरं विभूषणं चित्तवाङ्गित्तमदत्त पिङ्गलः ॥ २० ॥
 वृक्षगुल्मलतिकासमुद्रवं चित्तहारि सकलरुगोचरम् ।
 पुष्पपल्लवमथोत्तमं फलं तस्य कालनिधिरीप्सितं ददौ ॥ २१ ॥

रैन्ध्रनद्धनिविडादिभेदतो भिद्यमानवपुरुत्तमोत्तमम् ।
 वाद्यवस्तु सुखकारि कर्णयोस्तस्य शङ्खनिधिना व्यतीर्यत ॥ २२ ॥
 चित्रनेत्रपटचीनपट्टिकारतकम्बलपटीपटादिकम् ।
 वस्त्रजातमखिलं महागुणं चित्तहारि विततार पद्मकः ॥ २३ ॥
 कग्रताम्रतपनीयनिर्मितं त्रापुषं रजतलोहसंभवम् ।
 मन्दिरोपकरणं ददौ महातालनामनिधिरेवमादिकम् ॥ २४ ॥
 प्राससायकरथाङ्गमुद्धरं शक्तिशङ्कुतरवारितोमरम् ।
 शस्त्रजालमिदमादि माणवः शान्त्रवन्नमददादुरुप्रभम् ॥ २५ ॥
 सोपधानशयनासनादियदेहनिर्वृत्तिविधायि मार्दवम् ।
 तत्समस्तमजनिष्ट तस्य नैपूर्वसर्पनिधिसंप्रपादितम् ॥ २६ ॥
 चित्ररत्नकिरणैः प्रवर्तयन्व्योमनीन्द्रधनुरुद्धवां श्रियम् ।
 सर्वरत्ननिधिरस्य सर्वदा सर्ववाङ्छितफलप्रदोऽभवत् ॥ २७ ॥
 नोदैसिक्त स मदप्रवर्तिनीं तादृशीमपि विलोक्य तां श्रियम् ।
 धर्म एष हि सतां क्रमागतो यत्र यान्ति विभवेन विक्रियाम् ॥ २८ ॥
 यीतरागचरणौ समर्च्य सद्गन्धधूपकुसुमानुलेपैः ।
 संपदा परमया सबान्धवः स व्यधत्त निधिरत्नपूजनम् ॥ २९ ॥
 चक्रवर्तिविभवोचितोत्सवं तस्य पार्थिवसमूहसंसंगतः ।
 पट्टवन्धविधिमन्यदा स्वयं संनिधाय निरवर्तयद्गुरुः ॥ ३० ॥
 केवलं तदभिषेकवारिभिर्दूरमुच्छुसदमूलं भूतलम् ।
 हर्षसागरविवर्तवर्तिनां सर्वबन्धुमुहृदां च मानसम् ॥ ३१ ॥
 सप्रसादसविकासतारकं निर्मलाम्बरतया मनोहरम् ।
 केवलं न पुरलोकयोषितां मण्डलं समभवद्विशामपि ॥ ३२ ॥
 लब्धसौरभगुणैर्मधुत्रत्रातचुम्बितविकासिकेसरैः ।
 पर्यपूरि कुमुमोत्करैः परं भूमिजैर्न दिविजैरपि क्षितिः ॥ ३३ ॥

१. रन्ध्रा वंश्यादयः, नद्धा सुरजादयः, निविडास्तच्छयादयः २. नैसर्पनिधिना दत्तम् ३. गर्वं न कृतवान्

संततोत्सवनिविष्टचेतसां संबभूव सुहृदां न केवलम् ।
 विद्विषामपि भविष्यदापदां सर्वतोऽप्युदितकेतु मन्दिरम् ॥ ३४ ॥
 प्राप वारवनिताप्रवर्तितैर्गातिनृत्यविधिभिर्मनोज्ञताम् ।
 मेदिनी विहितलोकविस्यथैर्यैश्च किंनरवधूसमुद्भवैः ॥ ३५ ॥
 पेटुरेत्य नटगायनादयो मङ्गलं नृपतिमन्दिराङ्गणे ।
 तुम्बरुपमृतयश्च कोकिलालापकोमलगिरो नभोङ्गणे ॥ ३६ ॥
 वारिकैर्मृदुजलच्छटोद्यतैः केवलं न खलु राजवर्त्मसु ।
 वारिदैरपि मनाकप्रवर्धिभिः पांसवः प्रशममाशु निन्धिरे ॥ ३७ ॥
 केवलं न मणिबन्धुभासुरं तेन पुण्यजयिना नृपासनम् ।
 चक्रिरे गुरुजनाशिषोऽप्यधस्तन्मनोरथपथातिगश्रिया ॥ ३८ ॥
 प्राप्य चक्रधरराज्यसंपदां संगमं गुरुकृताभिषेचनः ।
 सोऽधिकं सहजदीधितिर्बंधौ सूर्यकान्त इव सूर्यरोचिषा ॥ ३९ ॥
 अन्तरेऽत्र नखचन्द्रचन्द्रिकाच्चुम्बितत्रिदशराजमस्तकः ।
 भव्यलोकनिवहं प्रबोधयन्नाययौ जिनपतिः स्वयंप्रभः ॥ ४० ॥
 सिंहविष्टरनिविष्टमच्युतं तं निशम्य निकटव्यवस्थितम् ।
 निर्जगाम रमसेन वन्दितुं चक्रवर्तिसहितोऽजितंजयः ॥ ४१ ॥
 तीर्थभूतमुरुभक्तिभावितस्तं प्रणम्य मुनिहंससेवितम् ।
 मस्तकस्थकरकुञ्जलोऽमर्लं प्रश्नमित्यकृत बन्धगोचरम् ॥ ४२ ॥
 बध्यते कथय कर्मभिः कथं नाथ जन्तुरिह मुच्यतेऽथवा ।
 देव संशयविपर्ययाकुलं तिष्ठते त्वयि जगद्यतोऽखिलम् ॥ ४३ ॥
 वसुतत्त्वमधिगन्तुमिच्छतो भारतीमिति निशम्य भूमृतः ।
 योजनप्रमितया गिराधरस्यन्दवर्जितमुवाच तीर्थकृत् ॥ ४४ ॥
 सप्रमादहृदयः कषाययुग्मयोगवान्विरतिवर्जिताशयः ।
 सम्यगीक्षणविर्पययस्थितः कर्मवन्धमुपयाति चेतनः ॥ ४५ ॥

१. शत्रुपक्षे उ इत्यव्ययमाश्वयेऽ, दितकेतु खण्डत्वजम्. २. वारिणि नियुक्तैः.
 ३. मिथ्यादर्शनस्थितः.

तेन स स्ववशभावमाहृतः कर्मणाष्टविधभेदभागिना ।
 संसरत्यशरणो भवाम्बुधौ लोहकान्तमणिकृष्टलोहवत् ॥ ४६ ॥
 कर्मभिः परवशीकृतात्मनो आम्यतो वहुविधासु योनिषु ।
 खल्वविल्वविधिना प्रमादतो जायते मनुजजन्मसंगमः ॥ ४७ ॥
 प्राप्तमानवभवोऽपि कृच्छ्रतः पुत्रबान्धवकलत्रमोहितः ।
 कर्म तत्किमपि संचिनोत्यसौ येन गच्छति पुनः कुयोनिषु ॥ ४८ ॥
 इत्यवेत्य भवदुःखभीरवः संगमं विदधते सुमेधसः ।
 कर्मवन्धनविपक्षभूतया ज्ञानदर्शनचरित्रसंपदा ॥ ४९ ॥
 ज्ञानमर्थपरिवोधलक्षणं दर्शनं जिनमताभिरोचनम् ।
 पापकार्यविरतिस्वभावकं कीर्तिं चरितमात्मवेदिभिः ॥ ५० ॥
 संगतं त्रयमिदं प्रजायते कृत्कर्मविनिवृत्तिकारणम् ।
 पङ्कुलोचनविहीनवद्वेदेककं न पुनरर्थसाधकम् ॥ ५१ ॥
 ज्ञानमागमनिरोधिकर्मणो भाविनश्चरितमर्जितासनम् ।
 दृष्टिराचरति पुष्टिमेतयोरित्थमेतदुपयोगवत्रयम् ॥ ५२ ॥
 ज्ञानमात्रमिह संस्तुतिक्षये कल्पितं यद्बुधैर्न तत्था ।
 भेषजैश्च विदितैर्यतः शमं व्याधिरेति किमनुष्टितैर्विना ॥ ५३ ॥
 शुश्रुवानिति स वन्धमोक्षयोः कारणं जिनमुखारविन्दतः ।
 तत्क्षणादुपययौ विरक्ततां श्रेयसि त्वरयते हि भव्यता ॥ ५४ ॥
 स प्रहाय शमशक्तमानसः प्रेम वन्धुसुतदारगोचरम् ।
 देहजार्पितपरिच्छदः परं शिश्रिये श्रमणसेवितं पदम् ॥ ५५ ॥
 चक्रवर्त्यपि गृहीतदर्शनः कायवाङ्मनसगुद्धिसंयुतः ।
 त्रिः प्रणम्य जिनमर्चितं सतां प्राविशत्पुरमुदारगोपुरम् ॥ ५६ ॥
 अन्यदा नृपतिवृन्दवेष्टितः संनियोज्य स पुरः प्रयाणके ।
 वाहिनीपतिमसद्यतेजसं निर्जगाम दशदिग्जिगीषया ॥ ५७ ॥
 छत्रमुलसितफेनपाण्डुरं निर्बभावुपरि तस्य गच्छतः ।
 वर्मवारणमिषेण सेवितुं चन्द्रमण्डलमिवागतं स्वयम् ॥ ५८ ॥

चित्ररत्नपरिपूर्णकुक्षयो मन्द्रगर्जितकृतोऽर्णवा इव ।
 संचरिष्णुरथ रूपधारिणः स्वं विकृत्य निधयः प्रतस्थिरे ॥ ५९ ॥
 स्वस्वकृत्यकरणोदयाशयं व्यन्तरामरसहस्ररक्षितम् ।
 सर्वमध्वनि रथाङ्गपूर्वकं तस्य रत्नमभवत्पुरःसरम् ॥ ६० ॥
 तस्य वाजिखुरजै रजश्चैरुच्छ्रौत्सपनवर्त्मरोधिभिः ।
 पूरिताः करभयादिव स्वयं भेजिरे भृशमद्वश्यतां दिशः ॥ ६१ ॥
 चित्रमेतदतिदूरवर्तिनाप्यस्य सैन्यरजसा प्रसर्पता ।
 यन्निरन्तरमरातियोषितश्चक्रिरे विगलदश्रुलोचनाः ॥ ६२ ॥
 सिद्धरत्नमवगम्य संमुखीभूतमप्रतिमपौरुषाश्रयम् ।
 मूर्धदेशनिहिताग्रपाणयः प्राभृतैस्तमुपतस्थिरे नृपाः ॥ ६३ ॥
 नामयन्नतुलदैवपौरुषान्सिद्धशक्त्युपचितान्स पार्थिवान् ।
 प्राप वारिधितर्टं समुच्छलत्कीर्तिभासितसमस्तदिङ्गुखः ॥ ६४ ॥
 तत्क्षणक्षुभितसिंहविष्टरः संनिकृष्टमवगम्य चक्रिणम् ।
 तं प्रवासविवुधः कृताङ्गलिर्दिव्यरत्ननिकरैरपूजयत् ॥ ६५ ॥
 एत्यदौकितविचित्रभूषणो देव नन्द जय रक्ष मेदिनीम् ।
 तं वचोभिरिति साङ्गलिः स्तुवन्मागधोऽप्यजनि सत्यमागधः ॥ ६६ ॥
 द्वीपसिन्धुविविधाकरोङ्गवैः प्राभृतैर्वरतनुर्मनोहरैः ।
 तं विनम्रमुकुटः कुटुम्बिवत्पर्युपास्त मदमानवर्जितः ॥ ६७ ॥
 प्रागप्राग्वरुणदिग्ब्यवस्थितानानमय्य नृपखेचरामरान् ।
 व्योमसंचरणगर्वितानसौ निर्जिगाय विजयार्धवासिनः ॥ ६८ ॥
 शक्तिभिस्तिस्तमिरन्वितोऽभवद्यः समस्तविजयस्य भाजनम् ।
 तस्य कः स्वलु जितांशुमद्युतेर्विसयोऽत्र विजयार्धसाधने ॥ ६९ ॥
 साधयन्विविधरत्नमण्डितां मेदिनीमधरितारिविक्रमः ।
 वर्धमानविभवोऽनुवासरं सोऽभवत्सकललोकवत्सलः ॥ ७० ॥
 प्रत्यहं द्विगुणषोडशावनीमुख्यपार्थिवसहस्रमूर्धसु ।
 तस्य संसदि गतस्य चक्रिरे वासचूर्णरुचिमङ्गिरेणवः ॥ ७१ ॥

पूर्वजन्मकृतपुण्यकर्मणा सोऽजनिष्ट भुवनातिवर्तिना ।
 पृष्ठवत्यचिररोचिरुज्ज्वलस्त्रीसहस्रमुखपद्मपदः ॥ ७२ ॥
 तस्य मन्थरचतुष्टयाधिकाशीतिलक्षकरिदार्नकैदमः ।
 मन्दिराङ्गणमभूदनारतं दुप्प्रलङ्घयमघनागमेष्वपि ॥ ७३ ॥
 तस्य मारुतविलोलमूर्तिमिर्द्विनवोत्तुरंगकोटिभिः ।
 क्षुभ्यति स्म परितश्चमूचयो वीचिपङ्क्षिभिरिवापगापतिः ॥ ७४ ॥
 शुद्धकुन्दलरोचिषां गवामाचितात्स्तुभिरस्य कोटिभिः ।
 रेजिरे गहनभूमयो दिशः शारदीभिरिव मेघपङ्क्षिभिः ॥ ७५ ॥
 तस्य वारिनिधिवारिमेखला मेदिनी मदनसंनिभाकृतेः ।
 सस्यसंपदमसूत वाञ्छितामेकसंख्यहलकोटिवाहिता ॥ ७६ ॥
 सैन्यनाश्चनिधिरत्नभोजनान्यासनं शयनभाजने पुरम् ।
 वाहनेन सममित्यभीप्सितं भोगमाप स दशाङ्गमीश्वरः ॥ ७७ ॥
 सोऽधिगम्य वसुधाविशेषकः षोडशामरसहस्रसेव्यताम् ।
 नाकनायक इव स्वतेजसा दुःसहेन विततान रोदसी ॥ ७८ ॥
 संकुलं नरनभश्चरामरैराकरैश्च बहुरत्नयोनिभिः ।
 म्लेच्छखण्डसहितं स संमितैरार्यखण्डमनयद्वशं दिनैः ॥ ७९ ॥
 पद्मखण्डमण्डितमखण्डबलः प्रचण्ड-
 कोदण्डखण्डितरिपुर्भरतं प्रसाध्य ।
 प्रत्याजगाम जगतीतिलकः स सम्रा-
 डुत्कण्ठमाननिजबन्धुजनामयोध्याम् ॥ ८० ॥
 तस्यां वणिकपथकृताधिकसंस्कियायां
 द्वारप्रदेशविनिवेशिततोरणायाम् ।
 तं कामकल्पवपुं प्रविशन्तमुच्चै-
 शुक्षोभ वीक्ष्य निवहः पुरसुन्दरीणाम् ॥ ८१ ॥
 प्रावेशिकानकनिनादविवोधितस्य
 भूपालमार्गमभिधावनतत्परस्य ।

योषिद्विणस्य गुणवानपि संबभूव
 श्रोण्या सहानभिमतः कुचकुम्भभारः ॥ ८२ ॥
 तद्रूपलोकनविलोभितलोचनायाः
 कस्याश्चिदुद्धितनीवि नितम्बविम्बे ।
 संसक्तमिन्दुरुचिरं दधदन्तरीयं
 स्वेदाम्बुद्धिमदिव स्वलितं रक्ष ॥ ८३ ॥
 काचिद्विहाय गृहभित्तिगतं विचित्रं
 चित्रं गवाक्षवदनाभरणीकृताक्षी ।
 तद्रूपदर्शनसमुद्धवमन्यदेव
 चित्रं स्वचेतसि चकार चकोरनेत्रा ॥ ८४ ॥
 कस्याश्चिदन्यजनसंकुलमार्गगाया
 घर्मोदविन्दुरुचिरे कुचकुम्भमध्ये ।
 जातत्रपेव परभागमनश्चुवाना
 तुत्रोट हारलतिका सहसा कृशाङ्गयाः ॥ ८५ ॥
 आद्राद्रदत्तनवयावकमण्डनेन
 काचिद्विकासिरुचिराधरपल्लवेन ।
 तद्रूपदर्शनसमुत्थममान्तमन्त-
 र्ब्राम रागमतिरिक्तमिवोद्दिरन्ती ॥ ८६ ॥
 अन्योन्यसंहतकराङ्गुलि बाहुयुग्म-
 मन्या निधाय निजमूर्धनि जृम्भमाणा ।
 तदर्शनात्प्रविशतो हृदये सरस्य
 माङ्गल्यतोरणमिवोत्क्षपती राज ॥ ८७ ॥
 संभावितैकनयना रुचिराङ्गुलेन
 तद्रिक्तमेव दधतीक्षणमन्यदन्या ।
 लोकस्य ससितविलोकनकारिणोऽर्ध-
 नारीश्वरस्मरणकारणतां जगाम ॥ ८८ ॥

वस्त्रं गलद्विगतनीवितया दधाना
 रोमोदूमोपचयमादतया रुजन्ती ।
 विश्वस्तकेशनियमाकुलिताभपाणे-
 द्वेष्या प्रिया च समभूदशना परस्याः ॥ ८९ ॥
 कादम्बरीमद् इवाशयसंप्रमोहं
 संस्कारनाश इव च स्मृतिविप्रमोषम् ।
 कुर्वन्प्रभञ्जन इवाखिलदेहभङ्गं
 चिक्रीड तासु मदनो ग्रहतुत्यवृत्तिः ॥ ९० ॥
 इत्थं नारीः क्षणरुचिरुचः क्षोभयन्नीतिदक्षः
 क्षीणक्षोभः क्षपितनिखिलरातिपक्षोऽम्बुजाक्षः ।
 क्षोणीनाथो विनिहितमहामङ्गलद्रव्यशोभं
 प्रापत्तेजोविजिततपनो मन्दिरद्वारदेशम् ॥ ९१ ॥
 प्रविश्य भवनान्तरं क्षणचेतुप्कमध्यस्थितः
 प्रतीक्ष्य जरतीकृतं कुशलमङ्गलरोपणम् ।
 नमन्नपि स पादयोर्गुरुजनस्य बद्धाजलि-

र्बभूव भृशमुन्नतो यदिदमङ्गुतादङ्गुतम् ॥ ९२ ॥
 कृतचरणनमस्तियास्तदाज्ञां सह मुकुटेन शिरोभिरुद्धहन्तः ।
 नृपत्वचरगणा यथायथं ते युयुरपरेऽहि रथाङ्गिना विसृष्टाः ॥ ९३ ॥
 दिव्यान्दिव्याकारकान्तासहायो भोगान्मोगी निर्विशन्निर्विशङ्कः ।
 राज्यं राज्यभ्रंशितारातिलोकश्वके चक्री पूर्वपुण्योदयेन ॥ ९४ ॥
 इति श्रीवीरनन्दकृतावुदयाङ्के चन्द्रप्रभचरिते महाकाव्ये सप्तमः सर्गः ।

अष्टमः सर्गः ।

तत्र शासति महीं जनतायास्तातरि कैमसरोजनतायाः ।
 मोदयन्मधुरभून्मधुपानां संतर्ति कृतगलन्मधुपानाम् ॥ १ ॥

१. चित्तप्रमः. २. मङ्गलज्ञीभिर्विरचितं स्त्रिकम्. ३. चरणकमलप्रणतायाः.
 ४. कृतपतन्मकरन्दास्तादनाम्.

संहर्ति नवनवाङ्गुरलीनां नेक्षितुं तरुषु शेकुरलीनाम् ।
 साश्रुभिर्विरहिणो रमणीयैर्लोचनैरपहृता रमणी यैः ॥ २ ॥
 अस्सरत्पतति चम्पकरेणौ वल्लभां कुंसुमचापकरेऽणौ ।
 अध्वगो विधुरधीरमराणां कामिनीमिव मैनोरमराणाम् ॥ ३ ॥
 विभ्रती मधुकरं कैलिकालं नागकेसरतरोः कलिकालम् ।
 मन्मथार्तिमकरोद्धनितानां चित्तनाथवसतावैनितानाम् ॥ ४ ॥
 पुण्पमम्बुरुहनाम धुनाना भृङ्गपङ्गिरैदती मधु नाना ।
 कामिनीजनमनोऽभिनदन्तः कोकिलाश्च परितोऽभिनदन्तः ॥ ५ ॥
 वीक्ष्य जातमुकुलं सहकारं कामिनी प्रणयिना सह कारम् ।
 पञ्चसायकशरैर्वितता न प्रीतिकारि सुरतं विततान ॥ ६ ॥
 शीतलो वनभुवामनिलोऽलं खीजनं दयितधामनि लोलम् ।
 उत्क्यन्प्रविकसत्कमलास्यं पल्लवं प्रविदधे कमलास्यम् ॥ ७ ॥
 तापकृत्कुरवकः स्तवकेन हेतुना न नमितस्तव केन ।
 प्रांवसो य इति नो किल नैदः पान्थमभ्यधित कोकिलनादः ॥ ८ ॥
 योऽभवत्प्रियतमैः सह मानस्तं पुरंध्रिनिवहोऽसहमानः ।
 वायुनाम्ररजसा शब्लेन प्रत्यबाध्यत रैश्चब्लेन ॥ ९ ॥
 याः प्रसूनविगलन्मधुरागास्तेनिरे मधुलिहो मधुरा गाः ।
 प्रोषितस्य सकलं विषमाभिर्हृदयवस्तु विदधे विष्माभिः ॥ १० ॥
 अर्यैनारततपोनियतीनां तान्यजायत दिनैनि यतीनाम् ।
 मानसं प्रविकसत्कुसुमेषुवीक्षितेषु सुरभेः कुसुमेषु ॥ ११ ॥
 मन्दधूतवकुलोपवनेन स्पृश्यमानवपुषां पवनेन ।
 सुम्रुवांमवधिना विकलेन पञ्चमेन समभावि कलेन ॥ १२ ॥

१. कामजनके सूक्ष्मे. २. मनोहरशब्दाम्. ३. कलियुगश्यामलम्. ४. अप्राप्तानाम्.
५. मक्षयन्ती. ६. भिनत्ति स्म. ७. कूजन्तः. ८. का अरमत्यर्थम्. ९. कामशैर्व्यासा.
१०. यत्स्वं प्रावसः प्रोषितोऽभवः. प्रियां परित्यज्येति शेषः. ११. न अदः वचनम्.
१२. पान्थसहायेन. १३. भ्रमरविशेषणम्. १४. विषं आभिः. १५. अनवरततपो-निष्ठानाम्. १६. प्राप्येति शेषः. १७. मर्यादया रहितेन.

माग्रहं सखि भजस्व स माया यत्करोति दयितः स्वसमायाः ।
 गोप्यते तव कथं तनु तेन पुष्टिमङ्गकमिदं तनुते न ॥ १३ ॥
 नास्ति तस्य मयि यन्ममतापि तेन मानसमिदं मम तापि ।
 तन्ममास्तु सखि तन्मनेन नासुखप्रतिविधानमनेन ॥ १४ ॥
 योऽपराधरचनासु खेलेशास्तेन कः प्रणयिना सुखलेशः ।
 तद्वरं विदधतं महिमानं युक्तमेव विदधीमहि मानम् ॥ १५ ॥
 तापहारि वपुषो विधुरस्य चन्दनाम्बु न न वा विधुरस्य ।
 गन्तुमेंप्रियकृतौ नियतेहं न प्रियं तदपि धान्नि यतेऽहम् ॥ १६ ॥
 यान्यदास्त वचनानि वदन्ती दूतिकामिति महानिव दन्ती ।
 माधवोऽकृत वशे मैधुरस्य तां प्रियस्य धृतकामधुरस्य ॥ १७ ॥

(पञ्चमिः कुलकम्)

त्वादशी पदुरकारि वयस्या मच्छुर्मैश्चैहपतेरिव यस्याः ।
 मूर्तिरूत्सवकरी सकलस्य सज्जनस्य सविकासकलस्य ॥ १८ ॥
 तत्रगम्य दयितं रुचिताभिर्वाग्भिरालि निर्गंदेरुचिताभिः ।
 र्यलियैकवचसामपरस्य जायते न तदसामपरस्य ॥ १९ ॥
 किंकरी तव भवामि सदाहं मन्मनः सुरतकामि सदाहम् ।
 ह्यादय प्रियतमानयनेन त्वं क्षमात्र न मृगीनयने न ॥ २० ॥
 तापयन्ति मम मानिनि तान्तं मानसं मधुदिनानि नितान्तम् ।
 तद्विधेहि दयितं दयमानं सामभिर्मम महोदयमानम् ॥ २१ ॥
 काचिदुत्पलतुलासहनेत्रा रन्तुमुत्सुकमनाः सह नेत्रां ।
 दूतिकामिति जगौ विनयेन दुःखमुद्भवति भावि न येन ॥ २२ ॥

(पञ्चमिः कुलकम्)

का क्षता हृदयभूशबरस्य सायकैर्न विननाश वैरस्य ।
 संसरन्त्यनुपमासहितस्य प्रोषितस्य मधुमासहितस्य ॥ २३ ॥

१. अनेन दुःखप्रतीकारो न भवति. २. अतिदुर्जनः. ३. चन्द्रः. ४. अनिष्ट-
 करणे नियतचेष्टम्. ५. दर्शनीयस्य. ६. चन्द्रस्य. ७. वदेः. ८. वस्तु ९. नायकेन.
 १०. कामव्याधस्य. ११. प्रियस्य संसरन्ती. १२. अनुपमस्य.

प्रीणिताहिनरदेवकुलानि प्रोल्लसन्ति नितरां बकुलानि ।
 नीररिक्तजलवाहसितानां साम्यमापुरबलाहसितानाम् ॥ २४ ॥
 काञ्चनारकुसुमे द्युतिमत्तोहेपितामलिनविद्युति मत्ता ।
 कुर्वती ध्वनिमैतारमतारं कालिनी न सरसारमतारम् ॥ २५ ॥
 तां शशाङ्ककिरणा विदहन्ति मन्मथश्च नयकोविद हन्ति ।
 पीडितां निजमनःकमलेन त्वद्वियोगभवशोकमलेन ॥ २६ ॥
 शीतदग्धनलिनीसमदेहां वलभां च्युतविलासमदेहाम् ।
 पासि तां यदि गुणो भवतोऽयं देहि वा जितमनोभव तोयैम् ॥ २७ ॥
 यः प्रविश्य हृदये रजनीषु स्थैर्यवान्नरतिपतेरेंजनीषुः ।
 सुश्रुवः स तव संगमनेन नोद्धृतो ब्रजति सङ्गमनेन ॥ २८ ॥
 गच्छ तत्सुभग सारम्यत्वं संप्रहाय दयितां रमय त्वम् ।
 मैन्मथव्यसनलाविरहस्य न क्षमेन्दुवदना विरहस्य ॥ २९ ॥
 दूतिकोक्तमिति कोऽपि निकामं शुश्रुवान्मनसि कोपिनि कामम् ।
 तत्क्षणादुपययौ परमेण दीर्घमानकलुषो परमेण ॥ ३० ॥

(पञ्चमिः कुलकम्)

कर्णिकारमधवाजनितान्तं चारु गन्धगुणतोऽजनि तांन्तम् ।
 सर्जने हि विधिरप्रतिमोहस्तस्य युक्तघटनां प्रति मोहः ॥ ३१ ॥
 द्वृक्षपङ्क्तियुवतेरधरेण चारुतापरमपारधरेण ।
 किंशुकेन शुश्रुभे समयोऽसौ बिन्दुनेव सविलासमयोऽसौ ॥ ३२ ॥
 गायनेष्वलिवधूनिकरेषु जातवत्सु शमहानिकरेषु ।
 पुष्परेणुकृतपांसुलतानां नर्तको मरुदभूत्सुलतानाम् ॥ ३३ ॥
 कैन्तुना भवदशोकबलेन मृत्युनेव सकलोऽकैवलेन ।
 ग्रस्यते स विरही प्रमदायाः संसरन्मुहुरकम्प्रमदायाः ॥ ३४ ॥

१. शरन्मेघशुश्राणां हसितानाम्. २. मन्दमन्दम्. ३. सतिलं जलाजलिम्.
४. अजनि इषुः. ५. तव संगमनेन उद्धतः अनेन हृदयेन सङ्गं न ब्रजति. ६. लोहमयत्वं कठिनत्वं विहाय. ७. हे कामव्यथाच्छेदकरहस्य. ८. विधवानां जनितोऽन्तो येन.
९. रिक्तम्. १०. अनुपमतर्कः. ११. असौ खड़े बिन्दुना तिलकेन अयो लोहमिव.
१२. कामेन. १२. ग्रासक्रमं विना युगपदेव ग्रस्यते स्म.

प्रागतीव मनसा समुदा यस्तस्थिवान्विरहिणीसमुदायः ।
 सोऽतिदुःसहमनोभवदूनो माधवे सुखितयाभवदूनः ॥ ३५ ॥
 कामशोकजलधेरुदितानि संहरालि सततं रुदितानि ।
 मेरुमूधरसद्वक्षममुक्तं धैर्यमापदसनक्षममुक्तम् ॥ ३६ ॥
 यस्तवावधिरकारि वसन्तः प्रेयसा निजगुणैरिव सेन्तः ।
 यत्र भान्ति कुसुमैरमलामैः शास्त्रिनो जनमनोरमलामैः ॥ ३७ ॥
 विप्रयोगकृशदारहितेन चेतसा कठिनतारहितेन ।
 उत्सुको नहि विकासमयन्तं सोऽतिवर्तितुमलं समयं तम् ॥ ३८ ॥
 रक्ष तद्वपुरिदं नियमेन मा विधेहि लैघुहानि यमेन ।
 रम्यसेऽल्पदिवसैः सह तेन स त्वदीयविरहं सहते न ॥ ३९ ॥
 मन्ददीसिरसुखावहमाना जीविते शिथिलतां वहमाना ।
 दूरदिक्पतिरपोहितमात्या काचनेति जगदे हितमात्या ॥ ४० ॥

(पञ्चमिः कुलकम्)

दौरुणा विरचना श्रुकुटीनां साम्यमावहति सुभ्रु कुटीनाम् ।
 विभ्रति प्रियतमे तव दास्यं कोपनं किमिति ज्ञातवदास्यम् ॥ ४१ ॥
 का धृतिस्तव रतेन विना मे नोद्यताञ्जलिरहं न विनामे ।
 किं वृथैव मयि मानममाने संतनोति भवति नममाने ॥ ४२ ॥
 कान्तिवारिणि नभोवदनन्ते मममम्बुजनिभं वदनं ते ।
 पातुसुत्सुक इव अमरोऽहं जायमानवहुविभ्रमरोहम् ॥ ४३ ॥
 मन्मनः सुतनु भीमदनेन बाध्यमानमनिशं मदनेन ।
 वर्तते भज रुषस्तनिमानं मुञ्च पीवरतरस्तनि मानम् ॥ ४४ ॥
 काचिदित्थमुदिता दयितेन प्रेम सार्धमकृतोदयि तेन ।
 कं वचांसि रसभारचितानि प्रीणयन्ति न बुधै रचितानि ॥ ४५ ॥

(पञ्चमिः कुलकम्)

१. आपनिवारणसमर्थम्.
२. विद्वांस इव निजगुणैः.
३. यमेन शीघ्रनश्वरं वपुर्मा विधेहि.
४. दूरदिशि परियस्याः.
५. कर्कशा काष्ठेन च.
६. जातं मुखम्.
७. प्रहीभावे.
८. आकाशवदनन्ते लावण्ये.
९. भययुक्तम्.
१०. उदययुक्तं प्रेम.

कंदराख्यनुकृताहिमवन्तं ध्वान्तराशिमचलं हिमवन्तम् ।
 भानुराप शशिशुद्धनदायां भाति यो दिशि वसद्धनदायाम् ॥ ४६ ॥
 लीनष्टपदकुला तिलकाली यद्विकासमगमचिलकाली ।
 प्राप तेन मनसौपमुदारं मानिनी मदनतापमुदारम् ॥ ४७ ॥
 संनिषेव्य सततं कमलिन्या रागकारि मधु साकमलिन्या ।
 यामि चक्रुरलयो ध्वनितानि के निशम्य ययुरध्वनि तानि ॥ ४८ ॥
 शीतला इति विभाव्य जनेन पातिताः ससलिलव्यजनेन ।
 को न जातविरहोऽतनुतापः काथिताम्बुर्सेहशोऽतनुतापः ॥ ४९ ॥
 वीक्ष्य जातरुडिवासर्महानि पद्मखण्डमविकासमहानि ।
 तिगमगुर्विहितवार्नहिमानि भास्तां न हृदयं नहि मानि ॥ ५० ॥

इत्थं मधौ मधुकरीमुखरीकृताशे
 व्याजृभिते मकरकेतुनिर्सर्गबन्धौ ।
 भूयः प्रविश्य मुदितः सहसा निशान्तं
 विस्तब्धमित्यभिदधेऽङ्गतां स देवीम् ॥ ५१ ॥
 पश्य प्रिये परभृतध्वनितच्छलेन
 मामेष दर्शयितुमाह्यतीव चैत्रः ।
 प्रादुर्भवत्तिलकपत्रविचित्रशोभां
 सीमन्तिनीमिव पुरोपवनस्य लक्ष्मीम् ॥ ५२ ॥
 संभावयामि तदहं तमनङ्गबन्धुं
 गत्वा वने मलयमारुतनृतशास्वे ।
 तत्र त्वमप्यवनताङ्गि तिरोहितानां
 नेत्रोत्सर्वं कुरु गता वनदेवतानाम् ॥ ५३ ॥
 हीतो विहाय मम लोचनहारि नृतं
 गन्तु शिखी सुमुखि तत्र यदि व्यवस्थेत् ।

१. सर्पवक्ष्यमन्धकारसमूहम्.
२. तिलवत्काली कृष्णा.
३. अपमुदा विगतहेषण
- मनसा.
४. कृतवान् जलानि.
५. जातकोधः.
६. असहशहानियुक्तम्.
७. दिनानि.
८. अशिशिराणि. उष्णानीति यावत्.

कार्यस्त्वया सरनिवासनितम्बुद्धुम्बी
 चीनांशुकेन पिहितो निजकेशपाशः ॥ ५४ ॥
 माधुर्यमिच्छुरतिशायि परिग्रहीतुं
 चूताङ्कुरग्रसनजातकषायकण्ठः ।
 मूकीभवन्परभृतां निवहोऽपि नून-
 माकर्णयिष्यति तवानतगात्रि वाणीम् ॥ ५५ ॥
 तत्र त्वदीयचरणाम्बुजताङ्गमानौ
 द्वौ यास्यतः सुवदने सद्वशीमवस्थाम् ।
 सद्यो वहन्मुकुलजालमशोकशाखी
 रोमाञ्चकञ्चुकितमूर्तिरहं द्वितीयः ॥ ५६ ॥
 गत्या निसर्गपरिमन्थरया भ्रमन्तीं
 त्वां संनिरीक्ष्य निवसद्वनदीर्धिकासु ।
 हंसीकुलं न हरिणाक्षि जनिष्यते न
 त्वच्छिष्यभावगमने स्पृहयालु मन्ये ॥ ५७ ॥
 हस्तेन सुन्दरि मुहुर्विनिवारितोऽपि
 भृङ्गस्तवाधरदले नवविद्वुमाभे ।
 धावन्नशोकनवपलवशङ्कितेताः
 स्मेरं करिष्यति न कस्य मुखं वनान्ते ॥ ५८ ॥
 पर्यन्तजाततरुजालनिरुद्धमान-
 भास्त्वकरेष्वपि वनान्तलतागृहेषु ।
 त्वद्वक्त्वचन्द्रसुचिभिः प्रतिहन्यमानो
 मुधाक्षि नः परिभविष्यति नान्धकारः ॥ ५९ ॥
 दृष्टमदालिषु लतासु शरीरयष्टे-
 रुवोर्विचित्रकदलीष्वधरस्य विम्बे ।
 संवाहिताङ्गियुगला स्वसखीजनेन
 सादृश्यमिन्दुवदने विहरेक्षमाणा ॥ ६० ॥

क्षणमिति मधुराभिर्भूपतिर्भारतीभिः
 स रहसि रमयित्वा वल्लभां वद्धभावाम् ।
 निजनगरनिवेशे लोकमानन्दयन्तीं
 वनविहरणयात्राघोषणामादिदेश ॥ ६१ ॥
 दिङ्गगान्प्रतिदन्तिशङ्किमनसः श्योतत्कटान्कोपय-
 न्नम्भःपूर्णपयोदरेकिहृदयानुत्कण्ठयन्केकिनः ।
 नागानुत्कण्यंश्वमत्कृतिभृतो भूभृत्तटांश्वालय-
 न्व्योम व्याप मृदङ्गभूरुदयवान्प्रस्थानशंसी ध्वनिः ॥ ६२ ॥
 इति श्रीवीरनन्दिकृताद्याक्षे चन्द्रप्रभचरिते महाकाव्येऽष्टमः सर्गः ।

नवमः सर्गः ।

मधुविनिहितविश्रमाभिरामां मदकल्कोकिलनादिनीं नरेन्द्रः ।
 परिजनपरिवारितो वनान्तश्रियमबलामिव वीक्षितुं प्रतस्थे ॥ १ ॥
 ललितघनतमालका मनोज्ञद्विजसुभगास्तिलकाहितोरुशोभाः ।
 स्तनजघनभरालसं प्रचेलुस्तुलितवनावलिविश्रमा रमण्यः ॥ २ ॥
 प्रणदितकलकाञ्चिन्नपुरोत्थं ध्वनिमनुवध्नति राजहंसयूथे ।
 सदृशगतिकुतूहलेन दृष्टिरुहरपतद्वनिताजने च यूनाम् ॥ ३ ॥
 सुललितगमनो न राजहंसः कलभपतिर्न च मन्थरप्रयातः ।
 अलसगतिषु वामलोचनानां गुरुरजनिष्ट निजो नितम्बभारः ॥ ४ ॥
 गगनमुभयतः प्रपूर्यमाणं हरिणदृशां चटुलैः कटाक्षपातैः ।
 पवनविधुतनीलनीरजौघव्यतिकरिणः सरसो बभार लक्ष्मीम् ॥ ५ ॥
 ललिततिलकमण्डनानि मुग्धे रचयितुमेष वृथा तव प्रयासः ।
 मुखकमलमलंकरोति यत्ते पतदलिनीकुलमेव पद्ममोहात् ॥ ६ ॥
 विरचयसि यमादरेण हारं तमपि तवाहमैमि शुद्धभारम् ।
 कमलमुखि पयोधरान्तराले श्रमजलविन्दुविभूषिते व्रजन्त्याः ॥ ७ ॥

श्रवणतटविलम्बि संविधत्ते नयनयुगं न किमेतदीयशोभाम् ।
 वरतनु विफलक्रियं विधातुं यदसितमुत्पलमुद्यतासि कर्णे ॥ ८ ॥
 चिरयसि परमेव निक्षिपन्ती रसमतिसान्द्रमलक्तकस्य कान्ते ।
 ननु किसलयभासि रागवन्धस्तव पदपद्मतले निसर्गसिद्धः ॥ ९ ॥
 लघु जिगमिषुणेति काचिदूचे स्वपुरलंकरणाकुला प्रियेण ।
 प्रतिपदमवगच्छता तदीयं जघनमहाभरविनितं प्रयातम् ॥ १० ॥
 सकृदबुधतया कृतेऽपराधे भवति ततो विनिवृत्तिरेव दण्डः ।
 तदहमपि न तं पुनर्विधास्ये सुतनु तवेति स वल्लभो ब्रवीति ॥ ११ ॥
 अपि च सुवदने नरो न दोषाद्विरमति शिक्षयते न यावदन्यः ।
 स च कुसुमशरेण शिक्षितस्त्वद्विरहसखेन निनीषुणा विनाशम् ॥ १२ ॥
 न च सखि सुसहस्त्वयापि तावलियविरहः क्षयहेतुरज्जयष्टेः ।
 कथयति हि तवोष्टुविम्बमुप्णश्चसितविरुक्षतमान्तरज्ञमाधिम् ॥ १३ ॥
 त्यज मम विरहोऽयुनेव पश्चादपि न रुजाकर इत्यपि स्वमानम् ।
 नहि भवति यथास्थिरं क्रियादावधिकृतनिर्वहणे तथैव चेतः ॥ १४ ॥
 इति हितमधुरैरिवाहिमन्त्रैरपहृतमानविषा सखीवचोमिः ।
 दयितमनुजगाम मन्दमन्दं निहितपदा किल नेच्छतीव काचित् ॥ १५ ॥

(कुलकम्)

सरपरवशबुद्धिरंसपृष्ठप्रगमितपाणिधृतप्रियाकुचाग्रः ।
 गजपतिरिव मन्थरेण कश्चित्समुपजगाम शनैः पदक्रमेण ॥ १६ ॥
 कृतमनसिजवेगमूरुयुग्मं पथिजपरिश्रमनोदनापदेशात् ।
 मुहुरलसगतेः स्पृशन्प्रियायाः समुपययावपरोऽल्पकेऽपि मार्गे ॥ १७ ॥
 इति कृतविविधप्रकारचेष्टा मनसिशयाकुलचेतसः सभार्याः ।
 विविशुरूपवनं पुरः प्रयातक्षितिपतिसेवितकृत्रिमाद्रि पौराः ॥ १८ ॥
 तटविटपशिखावसक्तहस्ताध्यरमनुपात्तनिमेषनेत्रयुग्माः ।
 फलकुसुमसमृद्धिमीक्षमाणा हरिणदशो वनदेवता इवामुः ॥ १९ ॥
 सति निजकरजारुणांशुभिन्ने जरठपलाशचये महीरुहाणाम् ।
 समजनि वनिताजनस्य हेतुर्ग्रदिमगुणो नवपल्लवावबोधे ॥ २० ॥

प्रगमितमरविन्दलोचनायाः प्रणयवता श्रवणावतंसभावम् ।
 स्वयमतिविहितादरेण शोकं व्यतरदशोकमपि प्रतीपपत्याः ॥ २१ ॥
 कुमुकिसलयं विचेतुकामां विटपिनि सत्यपि नम्रनप्रशास्वे ।
 तरुमनयत तुङ्गमेव भर्ता भुजयुगमूलदिवक्षया मृगाक्षीम् ॥ २२ ॥
 तिलकमिति यदत्र पूर्वमासीद्विवि विदितं खलु नाममात्रकेण ।
 कुबलयनयनाभिरुत्तमाङ्गे निहितमवाप यथार्थतां तदानीम् ॥ २३ ॥
 वपुषि कनकभासि चम्पकानां सुदति न दे परभागमेति माला ।
 स्तनतटमिति संस्पृशन्प्रियाया हृदि रमणो बकुलसजं बबन्ध ॥ २४ ॥
 स्फुटमिह कमनीयमन्यथा वा न किमपि भावकृतस्त्वयं विभागः ।
 समजनि यदशोकतः पलाशं प्रियमवतंसितमीश्वरेण वध्वाः ॥ २५ ॥
 ऋतुजनितरुचिर्वधूसमूहैरवचितपुष्पचयश्च यस्तरुणाम् ।
 मुदित इव परार्थयात्मलक्ष्म्या पवनधुतैर्नवपल्लवैर्नर्त ॥ २६ ॥
 इति वनविहितप्रसङ्गस्थित्वं निखिलमवेत्य जनं स्वमप्यधीशः ।
 सरसि शुचिजले ममज सज्जीकृतजलकेलिपरिच्छदप्रपञ्चः ॥ २७ ॥
 हृषिततनुस्हाश्चिरेण भीरुप्रकृतितयाभ्सि नाभिमात्रकेऽपि ।
 प्रियकरधृतपाणयो रमण्यः प्रविविशुराहितमन्दमन्दपादाः ॥ २८ ॥
 तदस्त्रिलमपि वारि निक्षिपन्त्यः कठिनपयोधरपीडनैः पुरस्तात् ।
 पृथुतरनिजकुम्भनुक्तोया वनकरिणीरनुचकुरञ्जनेत्राः ॥ २९ ॥
 जलमकलुषमन्तरानुवधन्युवतिमुखप्रतिमां पयोजवुच्या ।
 श्रममफलमवाप मत्तभृजो न खलु हितं मदमूढधीरवैति ॥ ३० ॥
 सरलनवमृणालनालबाहुश्चपलशिलीमुखलोचना कृशाङ्गी ।
 निजतनुमनुकुर्वती कयाचित्सरभसमम्बुजिनी समालिलिङ्गे ॥ ३१ ॥
 अपहृतवसना वधूस्तरङ्गैः पृथुनि नितम्बतटे निविष्टदृष्टिम् ।
 प्रियतममवलोक्य जातलज्जा कलुषयति स्म जलं विलोडनाभिः ॥ ३२ ॥
 पयसि समवतीर्य नाभिदत्ते विलुलितकेशकलापवन्धनायाः ।
 समजनि रभसोत्कटं तरन्त्याः स्तनयुगमेव तंरण्डकं तरुण्याः ॥ ३३ ॥

जनभयपरिविद्वतेऽपि पत्यौ युवतिघनस्तनविम्बमोहितायाः ।
 सलिलगतविमुग्धकोकवध्वा विरहभवव्यथया न संबभूवे ॥ ३४ ॥
 इयमिह पुलिने निसर्गरम्ये चकिततया स्थिरतामनश्ववाना ।
 गतिमिव परिशिक्षितुं त्वदीयां सुतनु करोति गतागतानि हंसी ॥ ३५ ॥
 अयमपि मधुरस्वरोऽभिसर्पन्मधु मधुपः परिहृत्य पञ्चनीजम् ।
 अहमिव परिपातुमाननंते सुमुखि निसर्गसुगन्धि वाङ्छतीव ॥ ३६ ॥
 अयमनभिमुखीं सुकेशि कोकः समनुनयन्वहुचाटुभिः स्वजायाम् ।
 प्रकुपितदयिताप्रसादहेतूनुपदिशतीव ममापि चाटुकारान् ॥ ३७ ॥
 इयमपि शफरी समुत्पतन्ती गगनमितः सलिलादनेकवारान् ।
 ध्रुवमपहृतविभ्रमा भवत्या नयनयुगेन नताङ्गि पूत्करोति ॥ ३८ ॥
 इदमिदमिति दर्शयन्नशेषं सलिलनिवासिमनोऽसत्त्ववृत्तम् ।
 अरमयत युवा चकोरनेत्रां सरसि तदंसविलम्बिवामवाहुः ॥ ३९ ॥
 मुखमसद्वशविभ्रमैर्विदित्वा सुभगतनोररविन्दमध्यगायाः ।
 सरसिजमिदमित्युपेत्य शाढ्यादविदिततत्त्वं इवापरश्चुचुम्ब ॥ ४० ॥
 सरसिजरजसारुणे सपत्न्याः स्तनयुगले नखशङ्कया कृतेष्या ।
 किमपि न दयितं जगाद काचित्परमवधीत्परिभङ्गैः कटाक्षैः ॥ ४१ ॥
 निजमधुरविलासशोभितानां सलिलविहारजुषां विलासिनीनाम् ।
 वदनशशिजिताम्बुजानुमम्लौ दरमलिना नु मृणालिनी जनौष्ठैः ॥ ४२ ॥
 अधरदलगतं निधाय रागं स्वपुषि यावकसंभृतं वधूनाम् ।
 विद्धति हृदयं स रागमासां विनिमयवृत्तिमशिश्रियञ्जलानि ॥ ४३ ॥
 कठिनकुचविचूर्णितोप्यपसद्गुदि सुहुरुर्मिचयो विलासिनीनाम् ।
 त्रजति स्वलु बुधोऽपि विप्रमोहं युवतिषु कैव कथा जलात्मकानाम् ॥ ४४ ॥
 कृतदयितविवश्वना सुहृत्तं यदकृतं वारिणि मज्जनं मृगाक्षी ।
 स्फुटमजनि तदंगरागगन्धाटुपरि परिअमतालिनीकुलेन ॥ ४५ ॥
 त्रजति मम जलक्रिया समार्पि वरतनु तावक एव कान्तितोये ।
 किमपरमधिकं जलैर्विगदैरिति दयितां दृढमालिङ्गं कथित् ॥ ४६ ॥

मुखमिदमरविन्दसुन्दरं नः प्रकृतिभवं मुषितं न पङ्कजिन्याः ।
 इति पयसि चिरं निमज्य नार्यो दुरिव दिव्यविशुद्धिमीश्वराय ॥४७॥
 विचक्षुरुलकान्विलासिनीनामधिरुहुर्जघनान्युरांसि जन्मुः ।
 अनवरतनिपातिनस्तरङ्गा निपुणमिवाभ्यसितुं भुजंगवृत्तिम् ॥ ४८ ॥
 मदनरसमिवातिरिच्यमानं मुखगतवारिपदेन विक्षिपन्ती ।
 प्रियतममभि काचिदाबभासे स्मितरुचिराजितमुग्धवक्तचन्द्रा ॥ ४९ ॥
 निपतति कुचमण्डले रमण्याः प्रियरचितः सलिलाञ्जलिनं यावत् ।
 हृदयमभिषिषेच तावदेव प्रतियुवतेर्नयनाम्बुनः प्रवाहः ॥ ५० ॥
 सितकुसुमचयैश्युतैः कबर्या वियदिव तारकितं बभौ यदम्भः ।
 समजनि मृगमुग्धलोचनाया वदनसरोरुहमेव तत्र चन्द्रः ॥ ५१ ॥
 उदककणचितैर्नितम्बिनीनां नयनयुगैः सरसश्च कृप्णपद्मैः ।
 उपहितमतिविभ्रमा बभूवुः कचिदपि न स्थितिशालिनो द्विरेकाः ॥५२॥
 क्षणमरुणितलोचना रमण्यः सलिलविहारमपास्य जातखेदाः ।
 ममुरुपरि निपत्य कौतुकिन्यो निजजघनैरलघूनि सैकतानि ॥ ५३ ॥
 अयमुदकहतो व्यथिप्यते त्वां यदि विदधे न मुखानिलेन सेकम् ।
 इति कृतकृतकश्चिरं स दन्तव्रणमधरं दयितः पपौ प्रियायाः ॥ ५४ ॥
 अनिमिषकुलसंकुले विशङ्गिः पयसि निजप्रतिमानिभेन नेत्रैः ।
 श्रुवमभिलषितो विलासिनीनां चलशफरीकुलविभ्रमापहारः ॥ ५५ ॥
 वनजवनगताः करेण लीलाकमलमुदूदशिलीमुखं वहन्त्यः ।
 श्रियमनुविदधुर्नरेन्द्रजाया जलकणमण्डितपीनपाण्डुगण्डाः ॥ ५६ ॥
 निजमुजयुगलैरुदस्य जाया जघनभरेण पदे पदे स्वलन्तीः ।
 कृतमुदमुदतारयस्तदीयस्तनपरिमर्शनलोलुपा युवानः ॥ ५७ ॥
 कुवलयनयनाभिरस्यमानान्यनुपुलिनं सरसानि रागवन्ति ।
 मुमुक्षुरिव शुचाश्रुणः प्रवाहं स्ववणपदेन पुरातनांशुकानि ॥ ५८ ॥
 विश्रान्त्यर्थं समनुसरति प्रस्थमम्भोधराध्व-
 आन्त्युद्भूतश्रम इव रवौ पश्चिमस्याचलस्य ।

गत्वा भूयः पुरमुदयवांस्त्यक्ततोयावगाह-
श्वके कृत्वं सह परिजैरन्नपानादिकृत्यम् ॥ ५९ ॥

इति श्रीवीरनन्दिकृताबुद्याके चन्द्रप्रभचरिते महाकाव्ये नवमः सर्गः ।

दशमः सर्गः ।

इतरेषु जनेषु का कथा न सुरेष्वप्युदया निरत्ययाः ।
इति सूचयितुं शरीरणां रविरस्ताद्विमथाधिशिश्रिये ॥ १ ॥
प्रियसङ्गसमुत्सुकाङ्गनानयनप्रान्तशैरिव क्षतः ।
तनुमावहति स्म भानुमानरुणाम्भोरुहभारसंनिभाम् ॥ २ ॥
दिवसाधिपवल्लभागमे वरुणाशा परिलोहितानना ।
स्वयमेव समेत्य कुङ्कुमैः कृतचर्चेव रराज संध्यया ॥ ३ ॥
परकृत्यविधौ समुद्यतः पुरुषः कृच्छ्रगतोऽपि पूज्यते ।
शिरसास्तमयेऽप्यदीधरव्यदशीतद्युतिमस्तभूधरः ॥ ४ ॥
मयि पश्यति माभिभूयतां तमसेदं मलिनात्मना जगत् ।
इति तर्कयतेव मण्डलं दिनभ्रान्तरधीयतात्मनः ॥ ५ ॥
बलवान्विधिरेव देहिनां न सहाया न मर्तिर्न पौरुषम् ।
तमसा स तथा प्रतापवान्दिननाथोऽपि यदभ्यभूयत ॥ ६ ॥
विषये गुणवृद्धिवर्जिते गुणहीनाः प्रभवन्ति का गतिः ।
गगनं हि तमोभिरावृतं मलिनैरस्तमिते दिनाधिपे ॥ ७ ॥
कृतदीपरवैर्विहंगमैर्नेजनीडाभिमुखैः समाकुलाः ।
वियुता इव पद्मवन्धुना प्रविलापं विदधुर्दिगङ्गनाः ॥ ८ ॥
ककुभो मलिनात्मनाखिलं तमसा व्यासमवेत्य विष्टपम् ।
ययुरस्तमुपागते रवाविव विध्वंसभयाददृश्यताम् ॥ ९ ॥
अवभास्य जगद्गृहं करै रविदीपे विरतिं गते तमः ।
प्रसरद्वदशे शनैः शनैरिव तत्कज्जलमन्बरे जनैः ॥ १० ॥
तमसाखिलमेव कुर्वता निजसङ्गेन जगन्मलीमसम् ।
इति देहवतां स्फुटीकृतं गुणदोषाः सदसत्प्रसङ्गजाः ॥ ११ ॥

विनिवृत्तनिजाहिककियं विगतालोकमुपाच्चसंब्रमम् ।
 परिवृत्तिमगादिवाखिलं भुवनं संतमसावगुणिठतम् ॥ १२ ॥
 न जहाति पुमान्कृतज्ञतामसुभङ्गेऽपि निसर्गनिर्मलः ।
 रविणा गमितः समुन्नतिं सह तेनास्तमियाय वासरः ॥ १३ ॥
 गुणवान्समुपैति सेव्यतां गुणहीनादपरज्यते जनः ।
 दिवसापगमे मलीमसं कमलं पश्य समुज्जितं श्रिया ॥ १४ ॥
 ककुभां विवरेषु तारका विहतध्वान्तलवाश्वकासिरे ।
 गलिता इव मित्रविष्टवे गगनस्योगशुचोऽश्रुबिन्दवः ॥ १५ ॥
 गलिताश्रुभिरार्तनिःखनैर्बहलध्वान्तमषीमलीमसैः ।
 विरहानलधूमधूसरैरिव चक्राहयुग्र्व्युज्यत ॥ १६ ॥
 विसरन्विसतन्तुनिर्मलो विवभासेऽथ नभः पयोनिधौ ।
 निकरो रजनीपते रुचामिव मुक्ताफलरोचिषां चयः ॥ १७ ॥
 प्रसृतालकतुल्यलाङ्गनद्युतिरद्यन्तरितार्धमण्डलः ।
 ब्रजति स ललाटपट्टतां क्षणमात्रं बलभिद्विशः शशी ॥ १८ ॥
 विदधत्तिमिरं तिरोहितं करजालैर्गगनान्तगामिभिः ।
 अभवद्रजनीकरः क्रमादुदयाद्रीन्द्रशिरशिखामणिः ॥ १९ ॥
 उदयाद्रिशिरः श्रितः शशी शशमन्तर्गतमाजिधांसुना ।
 तमसा शबरेण सायकैरिव विद्धोऽधिजगाम रक्तताम् ॥ २० ॥
 धनवीथिरथं क्षपापतावधिरुद्दे धृतधामधन्वनि ।
 उपमुक्तनिशं तमो भयात्परदारग्रहजादिवाद्रवत् ॥ २१ ॥
 विगलत्तिमिरावगुणिठनामुङ्गमोदकबिन्दु संभृताम् ।
 दद्यशुः शिशिरांशुसंगमे सुरतस्यामिव शर्वरीं जनाः ॥ २२ ॥
 भवतीह विनापि हेतुना घटना कस्यचिदेव केनचित् ।
 विकसद्धिरिति स्फुटीकृतं कुमुदैरेव निशाकरोदये ॥ २३ ॥
 प्रविकासिनि यन्यलीयत अमराणां कुमुदानने कुलम् ।
 तिलकं तदभूलसाधनं कुमुदिन्याखुहिनांशुसंगमे ॥ २४ ॥

अपहन्ति नरो निसर्गजानपि दोषान्गुणवन्तमाश्रितः ।
 नभसा हि हिमांशुसंगमादपनीतं मलिनत्वमात्मनः ॥ २५ ॥
 उदितेन पयोधिरिन्दुना परमां कोटिमनीयतोन्नतेः ।
 महतां हि परोपकारिता सहजा नायतनी मनागपि ॥ २६ ॥
 विकसत्कुमुदाकरं सरः प्रकटोङ्गपकरं नभःश्वलम् ।
 द्रव्यमाप परस्परोपमां करजाले शशिनः प्रसर्पति ॥ २७ ॥
 रजनी तमसान्त्यजातिना परिमृष्टा घनवर्त्मवर्त्मनि ।
 प्रविधातुमिवात्मशोधनं प्रविवेशेन्दुमहोमहाहृदे ॥ २८ ॥
 तिमिरेभमदुर्न हिंसितुं शशिसिंहाय गुहाश्रितं नगाः ।
 शरणागतरक्षणं सतां नहि जातु व्यभिचारमेष्यति ॥ २९ ॥
 विभावधिरोहदम्बरे विधुविम्बं क्षणमुद्गमारुणम् ।
 जनयद्वरिदिग्नवधूजपाकुसुमापीडवितर्कमङ्गिनाम् ॥ ३० ॥
 समभूत्सुखिचक्रवाक्योर्भिश्चुनं संगमहृष्टमहि यत् ।
 निशि तद्विरहार्तिविहूलं धिगिमां दग्धविधेविडम्बनाम् ॥ ३१ ॥
 यदधुः प्रियकोपधूपिते हृदि मानग्रहचत्यमङ्गनाः ।
 विधुरुद्धरति सा दुर्धरं करसंदंशकताडनेन तत् ॥ ३२ ॥
 हिमरश्मिकरापसारिते तिमिरे काण्डपटस्फुटोपमे ।
 रुचेऽम्बरकुट्टिमं स्थितैः सितपुष्पप्रकैरिव ग्रहैः ॥ ३३ ॥
 रजनीपतिना प्रतर्जितं करकुन्तैर्भुवनान्तवर्ति यत् ।
 प्रविवेश वियोगिनीमनःस्विव मूर्छाकृतकेन तत्तमः ॥ ३४ ॥
 क्षणदानिलभासुरीभवद्विरहामिज्वलितेन चेतसा ।
 वनिताभिरचिन्ति चिर भूशरशाणाकृति चन्द्रमण्डलम् ॥ ३५ ॥
 शिशिरांशुकराभिमर्शनाद्रजसाविर्भवता समन्ततः ।
 मकरन्दमयेन निर्बभाविव निर्यत्पुलका कुमुद्धती ॥ ३६ ॥
 रजनीपतिविम्बदर्शनालियसङ्गत्वरमाणचेतसाम् ।
 परिवृद्धिमियाय योषितां हृदये कामपि रागसागरः ॥ ३७ ॥

सुहृदर्थपरैर्महात्मभिर्न पुनः स्वार्थपरैरुदीयते ।
 यद्भूद्गजनीकरोदयः परिवृच्छै स्मरशक्तिसंपदः ॥ ३८ ॥
 बभुरौषधयः समन्ततः शिखरे भूमिभृतां ज्वलच्छिखाः ।
 क्षणदाङ्गनयेव दीपिका हरिणाङ्गाभिगमे प्रदीपिताः ॥ ३९ ॥
 निजधामविवृद्धिकारिणी न परं चन्द्रमसा विभावरी ।
 कुमुदिन्यपि भासिता सतां निरपेक्षा हि परोपकारिता ॥ ४० ॥
 परिणामिनि यामिनीमुखे हरिणाङ्गे च कठोरतेजसि ।
 जगृहेऽथ विविक्तमास्यदं रतये रागिभिरङ्गनासखैः ॥ ४१ ॥
 विरहे तनुतामतीव ये दधुरङ्गावयवा नतम्रुवाम् ।
 प्रियसंगमजन्मभिर्युः पुलकैस्ते पुनरेव पीनताम् ॥ ४२ ॥
 हठकारिणि यावदङ्गनाः प्रतिकूलं क्षणमाचरन्प्रिये ।
 निजशासनभङ्गसेर्प्यधीरिव तावद्गनुराददे सरः ॥ ४३ ॥
 नवसंगमजन्मना हिया नतमूर्ध्मरविन्दचक्षुषाम् ।
 भयमिश्रमपीयताधरो हठवृत्त्युन्नामिताननैः प्रियैः ॥ ४४ ॥
 पतिरङ्गनया न्यषेधि यत्परिरम्भेऽधरपीडनेऽपि वा ।
 विपरीततया मनोभुवस्तदभूद्गागविवृद्धयेऽसिलम् ॥ ४५ ॥
 हतदृक्प्रसरा निरन्तरस्तनभारेण ददर्श नाङ्गना ।
 वसनं च्युतमप्यधः पतियदृष्ट्यान्वभिमीत केवलम् ॥ ४६ ॥
 सहसापहृताधरांशुकः किल यावज्जनं कुतूहली ।
 परिपश्यति तावदङ्गना प्रियमासज्जयति स्म चुम्बने ॥ ४७ ॥
 करताडनमासचुम्बनं परिरम्भो दशनच्छदग्रहः ।
 विविधेति विलासिनां क्रिया मदनामेरभवद्वृताहुतिः ॥ ४८ ॥
 हृदये हरिणीदशां प्रियप्रथमालिङ्गनगाढपीडिते ।
 पुलकैः प्रमदाङ्गुरैरिचानवकाशैः पदमादधे वहिः ॥ ४९ ॥
 अनुरागपरापि बिग्रती ह्रियमासन्नगते सखीजने ।
 मुखचुम्बनलोलुपं प्रियं परिरम्भेण वधूर्जीगमत् ॥ ५० ॥

विरहश्चसितोष्णनीरसाधरविम्बा वनिता समीयुषे ।

न ददौ क्षणमास्यचुम्बनं दयितायान्यकथाप्रवर्तिनी ॥ ५१ ॥

बहुशः प्रणिपत्य बोधिता प्रियवाग्मिः प्रणयेन मानिनी ।

सरकातरमात्मवल्लभं परिरेखे श्लथबाहुबन्धनम् ॥ ५२ ॥

परिरम्भभवो वधूवपुः परिपुष्टिं विदधद्विलासिनाम् ।

बहुलः पुलकोद्गमोऽगमत्सचिवत्वं दृढनीविमोक्षणे ॥ ५३ ॥

परिरम्भिणि जीवितेश्वरे विगलत्सेदपदेन संततः ।

सुदृशां हृदयेष्वसंभवन्निव शृङ्गाररसो विनिर्ययौ ॥ ५४ ॥

दयितामतिपीवरस्तनीं परिरब्धुं दृढबन्धमक्षमः ।

स्पृहयालुरभूत्समाकुलो भुजदैर्घ्यातिशयाय कश्चन ॥ ५५ ॥

प्रियचादुपु कोविदोऽपरो दधतीं मानकषायमङ्गनाम् ।

परिसान्त्व्य रसैस्तदोष्टज्जैर्मदनार्भिं मनसि व्यदिव्यपत् ॥ ५६ ॥

अदयं दयितेन पातितैरपि काठिन्यगुणेन योपिताम् ।

नवकुङ्गमकेसैररिवोपरि तस्ये स्तनयोर्नखक्षतैः ॥ ५७ ॥

करताडनमोष्टखण्डनं नखपातप्रसरः कचग्रहः ।

अजनीष्टजनेऽपि कामिनां चरितं वाममहो मनोभुवः ॥ ५८ ॥

त्रुटिताप्यतिमात्रसंस्तवान्मणिमालेव गुणैर्विलासिनाम् ।

रमणीमणितैर्मनोहरैः सुरतेच्छा पुनरेव संदधे ॥ ५९ ॥

सुभगाङ्गतिसीकृतं कलकणितं चादुमनोहरं वचः ।

दयितासुरतेषु शृण्वता वहु मेने त्रिदिवो न कामिना ॥ ६० ॥

इति वृद्धिमिते रतोत्सवे रमयित्वा क्षितिपः शशिप्रभाम् ।

सुखनिद्रमशेत कोमले शयने तद्वजपाशवेष्टिः ॥ ६१ ॥

प्रक्षुभ्य क्षणमथ मङ्गलैकहेतौ विश्रान्तिं समुपगते प्रभाततूर्ये ।

यामिन्या विरतिमिति प्रविश्य सूता भूर्भुर्तुः सपदि निवेदयांबभूवः ॥ ६२ ॥

यात्येषां नृवर विभावरी विकीर्णं संवृत्यांशुकमिव धाम तारकाणाम् ।

चन्द्रेऽस्तं जिगमिषति त्वदाननेन्दुं शोभायै जगत इव प्रबोधयन्ती ॥ ६३ ॥

सिन्दूरदुतिरिव पूर्वदिक्पुरुंड्याः सीमन्तान्तरविसृता विभाति संध्या ।
 मुञ्चोर्वीप्रिय शयनं तव सितेन व्यामिश्रां दधतु रुचिं विभातदीपाः ॥६४॥
 एतच्च प्रविक्सदम्बुजाभिमुख्यं गच्छद्विर्भेमरगणैर्विमुच्यमानम् ।
 ब्रह्माण्डप्रसृतमवदशोचितश्रि संकोचं कुमुदवनं शुचेव धते ॥ ६५ ॥
 पिङ्गत्वादिव विरहानलप्रलिप्तमौत्सुक्यात्सरसि मिलद्रथाङ्गयुग्मम् ।
 वक्षोजद्वयमिव नाथ कुङ्कुमाक्तं कामिन्यास्तव हृदयस्थले विभाति ॥ ६६ ॥
 धर्माशोस्तदयमहीभ्रुद्धमूर्तेः कुन्ताग्रैरिव किरणाङ्कौरैः प्रणुन्नम् ।
 संश्लिष्ट्यद्वनगिरिगहरेषु वृत्तिं ध्वान्तं त्वद्विषदनुशीलतां दधाति ॥ ६७ ॥
 प्रत्यूषोद्भवहिमविन्दुभिः पतद्विर्मुक्ताभैरवनिरुहाः परिष्कृताङ्गाः ।
 रत्युत्थश्रमसलिलो भवानिवैते लक्ष्यन्ते तरुणलतावधूपगूढाः ॥ ६८ ॥
 गच्छन्ती क्षितितलरोपितैकपादा शश्यास्थं यदतिरसेन चुम्बतीशम् ।
 पाथेयं धरणिपते वधूप्रीवं तद्वलीते गुरुविरहाध्वलङ्घनाय ॥ ६९ ॥
 खिन्नं ते वपुरनपायिनामुनैव मारेणोन्नतिजयिनः कुचद्वयस्य ।
 मुञ्चेमं सुतनु वृथैव रोषभारं नो किंचित्फलमतिभग्नपीडनेन ॥ ७० ॥
 नत्वाहं विरहभयाङ्गणामि यस्माद्वृष्टापि त्वमसि हृदि स्थिता सदा मे ।
 किं त्वम्भोजमुखि तवैव देहतापी कोपोऽयं नियतममङ्गलावसानः ॥ ७१ ॥
 कालुप्यं त्यज भज तुङ्गमार्दभावं कः कोपः प्रणयिनि चक्रवाकवृत्तौ ।
 इत्येवं निजविस्तैर्निशान्तशंसी वक्ति त्वामिव मुहुरेष ताम्रचूडः ॥ ७२ ॥
 काठिन्यं तव हृदये स्तनद्वयस्य सांनिध्यान्न खलु सुकेशि कल्पयामि ।
 किं जातु त्यजति महामृतस्य वृक्षो माधुर्यं विषवनमध्यसंप्रसूतः ॥ ७३ ॥
 कोपीत्थं प्रणयरुपा विवृत्य सुसां प्रेमान्धः प्रियवचसानुनीय कान्ताम् ।
 संपूर्णाधिगतलोपमानभावामालिङ्गनखपदपल्लैर्विधते ॥ ७४ ॥
 ससीनां रुचिरनवातपमुत्तानामज्ञात्वातिशयमरञ्जितेतरेभ्यः ।
 तिग्मांशोर्विदधति वाजिभूषकांसे प्रौढत्वे करकृतकुङ्कुमाः प्रतीक्षाम् ॥७५॥
 शक्रोतीक्षितुमधरीकृतप्रतापी भूपालो न खलु ममोपरि प्रयातम् ।
 रोचिष्मानिति भवतोभयादिवायमाकाशप्रणयि शनैःकरोति बिम्बम् ॥ ७६ ॥

वन्दिभ्यो ललितपदक्रमाभिरामां संशृण्वन्निति दयितोपमां स वाणीम् ।
निःस्यन्दोच्छुसदुदरप्रसुप्तभृजैरम्भोजैः सममभजन्नृपः प्रबोधम् ॥ ७७ ॥

अथ कथमप्यपास्य दयिताभुजपाशमसा-

वरुणरुचा प्रसाधयति पूर्वदिशं तपने ।

रतिकलहप्रसङ्गलितोज्ज्वलहारमणि-

प्रकरचितं पयोनिधिमिव व्यमुचच्छयनम् ॥ ७८ ॥

द्वाराग्रग्रथितामलासृणमणिज्योतिर्भिरुत्सर्पिभि-

भिन्नाङ्गावयवः स्वभावमहता दीप्तो वपुसेजसा ।

धर्माशोरुदयाचलेन्द्रशिखरादभ्युदियासोः श्रियं

भेजे भूमिपतिः स वासभवनान्निर्यज्ञनानन्दितः ॥ ७९ ॥

इति श्रीवीरनन्दिकृतावुदयाङ्के चन्द्रप्रभचरिते महाकाव्ये दशमः सर्गः ।

एकादशः सर्गः ।

अथ प्रवृद्धे दिवसे विशांपतिर्विधाय स खानपुरःसराः क्रियाः ।

गृहीतवस्त्राभरणोऽधिशिश्रिये सभागृहं कल्पितसिंहविष्टरम् ॥ १ ॥

तमेत्य सर्वावसरव्यवस्थितं प्रधानदौवारिकसूचितागमाः ।

महीतलाश्लिष्टशिश्रेन मौलिना नृपाः प्रणेमुः प्रणतैकवत्सलम् ॥ २ ॥

ततः प्रतीहारकृतप्रवेशने यथायर्थं सभ्यजने व्यवस्थिते ।

विलोक्यामान स सेवयागतं सभाजिरे राजगं ग्रजापतिः ॥ ३ ॥

अनल्पसत्त्वं गुरुवंशशालिनं प्रलम्बहस्तं स्वमिवावलोक्य तम् ।

मतङ्गं क्रीडयितुं कुतूहलादचूचुद्वीरनरात्रराधिपः ॥ ४ ॥

तदाज्ज्यैकः समुपेत्य धीरधीर्जघान मुष्टा घनपीवरे करे ।

तमेति यावत्स जवेन पृष्ठतस्तुतोद तावद्वृश्मारयापरः ॥ ५ ॥

निवृत्य यावत्किल पृष्ठवर्तिनं प्रतिप्रधावत्यतिकोपदीपितः ।

निपत्य तावन्निजलाघवात्परश्चकार पार्श्वे घनलोष्टाडनम् ॥ ६ ॥

विनीयमानो नृपशासनान्नरैः कृतक्रियैरित्थमसौ मतङ्गजः ।

प्रधावितुं कंचिदशक्तमुद्धतः करेण जग्राह पुरः प्रसारिणा ॥ ७ ॥

ग्रहागतं तं मदमूढमानसो जनस्य हाहेति रवेण पश्यतः ।
 तथा समास्फालयति स भूतले यथा स सर्वावयवैर्व्ययुज्यत ॥ ८ ॥
 विलोक्य तं शारदमेघवत्क्षणाद्विलीनमङ्गेन च जीवितेन च ।
 कृपाङ्गनालिङ्गिततुङ्गमानसो जगाम निर्वेदमिति क्षितीश्वरः ॥ ९ ॥
 अहो नराणां भवगर्तवर्तिनामशाश्वतां पश्यत जीवितस्थितिम् ।
 यथातिदूरेण जिताः स्वचापलात्तडिद्विलासाः शरदम्बुदैः समम् ॥ १० ॥
 गदेन मुक्तोऽशनिना कटाक्षयते तदुज्जितः शस्त्रविषाभिकण्टकैः ।
 अनेकमृत्युङ्गवसंकटे नरः कियद्वाराकश्चिरमेष जीवति ॥ ११ ॥
 वपुर्धनं यौवनमायुरन्यदप्यशाश्वतं सर्वमिदं शरीरिणाम् ।
 तथाप्ययं शाश्वतमेव मन्यते जनः प्रमोहः खलु कोऽप्ययं महान् ॥ १२ ॥
 इदं करोम्यद्य परुद्विनेष्विदं परार्थदश्य प्रविधेयमित्ययम् ।
 अनेककर्तव्यशताकुलः पुमान्न मृत्युमासन्नमपीक्षितुं क्षमः ॥ १३ ॥
 विभेति पापान्न सतामसंमतान्न मन्यते दुर्मतिदुःखमुद्धतम् ।
 विलोभ्यमानो विषयामिषाशया करोत्यकर्तव्यशतानि मानवः ॥ १४ ॥
 मदान्धकान्तानयनान्तचञ्चलाः सदा सहन्ते न सहासितुं श्रियः ।
 ज्वलज्जरावज्रहविर्भुजो जये कियच्चिरं स्थास्यति यौवनं वनम् ॥ १५ ॥
 क्रियावसाने विरसैर्मुखप्रियैः स्वयं विहासैर्विष्वैर्विनाशिभिः ।
 विलेख्यते कालमरीचिमालिनः करैर्हतं हा हिमसंनिभं वपुः ॥ १६ ॥
 शनैर्विहास्यन्ति गतश्रियं न मां न वान्धवा बद्धधनर्द्धबद्धयः ।
 फलप्रसूनप्रलये हि कोकिला भवन्ति चूतावनिजं जिहासवः ॥ १७ ॥
 प्रपित्सु संपकफलोपमान्वितं जगत्यहो जीवितमत्र जीविनाम् ।
 विलीयमाना निचयाः क्षणक्षयाः शुभाशुभं नंष्टमनीश्वरं परम् ॥ १८ ॥
 कषायसारेन्धनवद्धपद्धतिर्भवाभिरुङ्गतरः समुद्धितः ।
 न शान्तिमायाति भृशं परिज्वलन्न यद्ययं ज्ञानजलैर्निषिद्यते ॥ १९ ॥
 दुरात्मकादेव भवाङ्गयंकराङ्गवन्यनर्था वधवन्धनादयः ।
 न ते स्युरुत्खाततलः स चेद्वेदहेतुकाः क्वापि न कार्यसंपदः २० ॥

नरो विवध्येत सरागतां गतो न कर्मभिस्तद्विपरीतभावनः ।
 निरन्तरं मुच्चति वारि वारिदे विगाहितुं धूलिरलं हि नाम्बरम् ॥२१॥
 चराचरे नास्ति जगत्यभोजि यन्न जन्तुभिर्जन्मपयोधिमध्यगैः ।
 किमेष लोको विषयान्वलोचनः पराङ्मुखो रूपति मोक्षसाधनात् ॥२२॥
 दुरन्तभोगाभिसुखां निवर्तयेत्त शेषुषीं यः सुखलेशलोभितः ।
 कथं करिष्यत्युपरूढिमागतामिमां स जन्मव्रततिं विनाशिनीम् ॥२३॥
 मनुष्यजन्मेदमवाप्य दुर्लभं क्षयात्कथंचिन्मलिनस्य कर्मणः ।
 भवाम्बुराशौ पुनरापदां पदे पतन्ति ते ये न हिते विजाग्रति ॥ २४ ॥
 यदीदमागन्तुकदुःखकारणं प्रशस्यते संसृतिसौख्यमज्ञकैः ।
 तदा प्रशंसापदमेतदप्यहो विषान्वितस्याख्यु गुडस्य भक्षणम् ॥ २५ ॥
 निहत्य नूरं शमखङ्गधारया विबन्धकानन्दं कषायविद्विषः ।
 वरीतुमिच्छोर्मम सिद्धिकामिनां विवन्दुमीष्टे जगतीह कः परः ॥२६॥
 समुद्धतान्पापरिपून्हनिष्यतो वशं स्वकर्म प्रकृतीश्च नेष्यतः ।
 तपोवनं प्राप्तवतोऽप्यखण्डितं तदेव राज्यं मम सिद्धिभागिनः ॥ २७ ॥
 त्वमेव भोगामिषलोभ्यलोकयः कदर्थनीश्चित्त चिरं चतुर्गतीः ।
 प्रशान्तिमायाहि ममाधुनापि किं करिष्यसि क्लेशमतःपरं परम् ॥ २८ ॥
 विवेकिनो जन्मविपत्तिभीरवो निरापदां संपदि बद्धचेतसः ।
 अपीन्द्रियानीकजये यदीशते न मद्विधाः सिद्धिवधूरभर्तृकाः ॥ २९ ॥
 निवर्तितात्मा विषयेभ्य इत्यसौ पुनर्भविष्यद्वभारभीलुकः ।
 चकार चित्तं चतुरस्तपोवने हितान्न योऽपैति स एव पण्डितः ॥ ३० ॥
 विहर्तुमत्रावसरे समागतं महीपतिर्भूरिगुणं गुणप्रभम् ।
 सवृन्दमज्ञानतमस्तमोरिपुं मुनीन्द्रमुद्यानचरादबुद्ध सः ॥ ३१ ॥
 निशम्य तस्यागमनं स पावनं शिवंकरोद्यानमुपेत्य तस्थुषः ।
 मुदाभ्युदस्यादचिरेण विष्टरात्कृती कृतार्थोऽहमिति ब्रुवन्वचः ॥ ३२ ॥
 जनेन पौरेण वृतः पुरादसौ निरित्य तद्वाम जगाम भूपतिः ।
 प्रचालयन्धर्मकथां समं नृपैः समन्वितैः संसृतिदुःखभीरुभिः ॥ ३३ ॥

गतस्य तस्योपवने महीपतिर्निर्दर्शयामास समुत्कचेतसः ।
 विविक्तमत्यन्तमजन्तुकं शुर्चि महासुनेराश्रममाश्रितं श्रिया ॥ ३४ ॥
 गृहीतयोगं तपसा कृशीकृतं दर्दर्श कंचिन्मुनिमातपस्थितम् ।
 दिवाकरांशुप्रकरैकलक्ष्यतां प्रयान्तमुन्मूलितमोहविद्विषम् ॥ ३५ ॥
 प्रभावनायां जिनवर्त्मनो रतं विशुद्धसिद्धान्तपयोधिपारगम् ।
 समुद्यतं धर्मकथाप्रवर्तने यति धरित्रीपतिरैक्षतापरम् ॥ ३६ ॥
 नयप्रमाणांशुभिरुज्जवलात्मभिः प्रवादि खद्योतत्त्वयं पराभवम् ।
 नयन्तमुद्योतितलोकमैक्षत प्रजापतिः कंचन साधुभास्करम् ॥ ३७ ॥
 त्रिकालमध्यस्थमनन्यगोचरं परोक्षवस्तूपदिशन्तमञ्जसा ।
 खमार्गमाहात्म्यनिर्दर्शनोद्यतं व्यलोकतान्यं स नृपस्तपोधनम् ॥ ३८ ॥
 अनेकचेष्टैरिति पर्युपासितं तपस्विवृन्दैरविनिन्द्यवृत्तिभिः ।
 नरेश्वरसं प्रणिपत्य योगिनामधीश्वरं स्तोतुमिति प्रचक्रमे ॥ ३९ ॥
 मनस्यिभिर्नाथ भवान्भवान्तकुद्विचिन्त्यते यैः क्षणमात्मवेदिभिः ।
 व्रजन्ति तेऽप्यात्तशुभाः कृतार्थतां कृतार्थ द्वष्टे त्वयि का विचारणा ४०
 जगन्महामोहतमःपटावृतं कुदृष्टिसेवापरिवृद्धविभ्रमम् ।
 कथं विद्वद्येत तवांशुमालिनो न संचरेयुर्यदि वाज्ञरीचयः ॥ ४१ ॥
 निराश्रयाणां पततामधोगतावसि त्वमालम्बनमीश देहिनाम् ।
 त्वमेव सोपानपथः स्थिरश्रियो विमुक्तिसौधाग्रभुवं यियासताम् ॥ ४२ ॥
 स्वभावजैः क्षान्तिदयादमादिभिः परिस्फुट्कुन्दसमानकान्तिभिः ।
 प्रकाशितं विश्वममेयतां गतैस्त्वया गुणैश्चन्द्रमसां च रश्मिभिः ॥ ४३ ॥
 जगत्यमुष्मिन्दिवसाधिपोपम त्वदीयवाग्मासुररश्मिभासिते ।
 न मार्गशुद्धिर्हत्तकैरलभ्मि यैर्न तैर्न वृकायितमत्र जन्तुभिः ॥ ४४ ॥
 विभिन्दितो हार्दमनेकजन्मजं तमस्तवाशेषजगद्गुरो न यैः ।
 विलोकितं वक्रमपूर्वभास्तो वृथैव तेषां बत जन्म जन्मिनाम् ॥ ४५ ॥
 अपायमुक्तां पदवीं परे न यां चिरादपि प्रापयितुं परिक्षमाः ।
 त्वदाश्रयस्तामचिरेण लम्भयन्करोति नश्चेतसि नाथ विस्यम् ॥ ४६ ॥

कषायनामां विजयेन वैरिणामनश्वरश्रीप्रतिबन्धकारिणाम् ।

तवेश यः प्रादुरभूम्होदयो भवाद्वामेव गिरां स गोचरः ॥ ४७ ॥

स्तुतिं विधायेति मुनेर्मनोहरां पुरो निषणे विनयेन भूपतौ ।

सविग्रहप्रश्रयपुञ्जशङ्किनां निषेतुरक्षीणि समं तपोभृताम् ॥ ४८ ॥

प्रवृत्तसंभाषणयोर्भिर्थस्तयोरुदंशुदन्तद्युतिदीपिताशयोः ।

धृतैकचन्द्रद्युजिगीषया खयं मही तदा द्वीन्दुरिव व्यजायत ॥ ४९ ॥

महीभृतस्तस्य सतां प्रणायकः स धर्मवृद्धिं परिधृप्य पावनीम् ।

विलोकिताशेषमुखेन्दुरस्पृहो गुणानुरागाद्विरमित्युपाददे ॥ ५० ॥

निमित्तभावेन मदस्य भूयसो निसर्गतः पार्थिवता व्यवस्थिता ।

महानुभावे पुनरत्र सान्यथा प्रवर्तते पश्यत पश्यताद्वृतम् ॥ ५१ ॥

नयेण नृणां विभवेन नाकिनां गतस्पृहाणां विनयेन योगिनाम् ।

महीभुजामेष निजेन तेजसा तनोति चित्ते सततं चमक्षुतिम् ॥ ५२ ॥

तुलां व्यतीतो विनयः क्व चेद्वशः क सार्वमौमीप्रभुतेयमीदशी ।

निषेष्वते सर्वं गुणैरय परस्परप्रीतिमुपागतैरिव ॥ ५३ ॥

न तादृशीस्वे विभवे न बान्धवे न चापि संसारमुखे मनोहरे ।

यथास्य चिन्ता परलोकसाधने हितानुबन्ध्याचरितं महात्मनस् ॥ ५४ ॥

वदन्तमेवं तमुवाच भूपतिः समासतः प्रश्रयनम्रमस्तकः ।

पिपासतस्तावकमेव धाम मे त्वदागमः पूर्वकृतैः कृतः शुभैः ॥ ५५ ॥

पदातिपूर्वा विभवाश्च बान्धवा भवन्ति पाते शरणं न दुर्गतौ ।

समाकलयेति मम प्रवर्तते त्वदीयसेवास्पृहमेव मानसम् ॥ ५६ ॥

प्रसीद नस्तद्वदात्मदीक्षया यतः प्रसादो भवतः कियानपि ।

शुभं तनोत्याशु निहन्ति चाशुभं करोति किं वा न सतामनुग्रहः ॥ ५७ ॥

निवेदितान्तःकरणस्य भूमुजः परीक्षितुं साहसिकस्य साहसम् ।

तदीयवाञ्छाविनिवर्तनोचितं पतिर्मुनीनां पुनरित्यवोचत ॥ ५८ ॥

तपो वपुर्भिः कठिनैः सुदुष्करं यदर्पितं साधुजनेन मादशा ।

कथं सहेन्सुकुमारमूर्तयो भवाद्वशः कुङ्गमलेपलालिताः ॥ ५९ ॥

दयावतो धर्मधनस्य धीमतामनिन्द्यवृत्तस्य परार्थसंपदः ।
 चरित्रमेतद्वृहमेधिनोऽपि ते तपोभृतामाचरणान् भिद्यते ॥ ६० ॥
 दयापरः साधुरतः परत्रधीरतस्त्वमेतामनुशाधिमेदिनीम् ।
 समुद्धरंलोकमनाथमायुगं किमस्ति दीनोद्धरणात्परं तपः ॥ ६१ ॥
 उदीरितायामिति वाचि सूरिणा पतिः प्रजानामचलान्तराशयः ।
 समाहितः श्रेयसि पक्षमात्मनः पुनर्दृढीकर्तुमथोपचक्रमे ॥ ६२ ॥
 शिरः समभ्यर्च्यमपीश लङ्घयते मया यदेतद्वतोऽनुशासनम् ।
 विहाय जन्मव्यसनानि विद्यते मुनीन्द्रं नैवापरमत्र कारणम् ॥ ६३ ॥
 बहुप्रकारा यदि न स्युरङ्गिनामनिष्टयोगादिकृता दुराधयः ।
 जिनेन्द्रचन्द्राचरितं सुदुःसहं सहेत कः सत्यमिदं महाब्रतम् ॥ ६४ ॥
 विचित्रदुःखा भवमृत्युसंततिः प्रलीयते चेद्वृहमेधिनामपि ।
 भवाद्वशामेव विवेकक्षुषां भवेद्वृथा तर्हि तपःपरिश्रमः ॥ ६५ ॥
 इति ब्रुवन्तं तमुदारचेष्टितं जिनेन्द्रदीक्षानिहितैकमानसम् ।
 विनिश्चितैकान्ततदीयनिश्चयो विशामधीशं मुनिरन्वमन्यत ॥ ६६ ॥
 ततः स तेनानुमतो महीपतिर्विर्तीर्य राज्यं जितशत्रु सूनवे ।
 तपोऽग्रहीत्संयमभारभूषणं विमुक्तये मुक्तपरिग्रहः ॥ ६७ ॥
 तपश्चरन्धोरमघोरमानसः स्थिरैकपर्यङ्ककृतस्थिरिर्बहिः ।
 निनाय निखिंशहिमानिलाहतो निशा धृतिप्रावरणः स हैमनीः ॥ ६८ ॥
 विभीषणोल्काशतपातदुःसहे घनागमे घोरघनान्धकारिणि ।
 स वारिधारा मुसलाकृतीः कृती क्षपासु सेहे तरमूलमास्थितः ॥ ६९ ॥
 तपेऽभिसूर्यप्रतिमं व्यवस्थितः स तससूचीसदृशै रवेः करैः ।
 न तुद्यमानोऽपि चचाल योगतः स्थिरा हि सन्तः करणीयवस्तुनि ॥ ७० ॥
 मनो दध्वादशसु प्रतिक्षणं स भावनासु ध्रुवमधुवादिषु ।
 क्षुदादिभिः क्षुण्णमदो न वाधितुं परीषहैर्जातुचिदप्यशक्यत ॥ ७१ ॥
 इत्थं विधाय विविधं स तपस्तपश्री-
 व्यालिङ्गितः परिणतोऽज्ज्वलधर्मलेश्यः ।

ध्यायन्गुरुन्गुणगुरुन्हृदयेन पञ्च
 प्राणान्समाधिमरणेन मुनिर्मुमोच ॥ ७२ ॥
 प्राप्याच्युतं सपदि कल्पमथाच्युतेन्द्रो
 भूत्वा सरोजनयनो नयनाभिरामः ।
 सम्यक्त्वरलस्त्रिरोऽनुभवन्स तस्यै
 दिव्यं सुखं द्यधिकविंशतिसागरायुः ॥ ७३ ॥
 च्युत्वा ततो विगलितायुरसाविहाभू-
 स्त्वं रलसंचयपुरे नृप पद्मनाभः ।
 पुत्रो जगद्विजयिनः कनकप्रभस्य
 माता च ते जनमनोज्ज सुवर्णमाला ॥ ७४ ॥
 जन्मावलीमिति यथावदसौ निगद्य
 नृष्णीमभून्मुनिपतिर्मुनिवन्द्यपादः ।
 राजापि पूर्वभवकीर्तनहृष्टरोमा
 बद्धाञ्जलिर्मुनिवृष्टं पुनरित्युवाच ॥ ७५ ॥
 जन्मान्तराणि भगवन्भवतः प्रसादा-
 ज्ञातानि संशयमुपैति तथापि चेतः ।
 तत्प्रत्ययं कमपि नाथ कुरुप्व येन
 निःसंशया भवति धीर्मम संशयाना ॥ ७६ ॥
 तद्वारतीमिति निशम्य जगाद भूषं
 संदेहपङ्कमपहस्तयितुं मुनीन्द्रः ।
 यूथं त्वदीयनगरे दशमेऽहि हित्वा
 दन्ती मदान्धमतिरेष्यति कश्चिदेकः ॥ ७७ ॥
 तत्प्रत्ययात्स्वयमिदं न चिरेण राज-
 निश्चेष्यसि त्वमस्तिलं वचनं मदुक्तम् ।
 प्रत्यक्षमन्यदथवा जगति प्रमाणं
 संवादकं मतिमतां सकलं प्रमाणम् ॥ ७८ ॥

प्रह्लादिनेति वचसा वदतां वरस्य
 निर्धूय संशयमलं विरतस्य साधोः ।
 पादौ प्रणम्य शिरसा व्रतभूषिताङ्गः
 प्रत्याययौ निजपुरं प्रति पद्मनाभः ॥ ७९ ॥
 आकस्मिकोद्भूतवृहत्परचकशङ्का-
 त्रस्यज्जनोक्तकिमिदंध्वनिपूर्यमाणः ।
 तस्मिन्मुनीन्द्रकथितेऽथ दिने तुरंगा-
 नुत्कर्णयन्कलकलोऽतिमहान्बभूव ॥ ८० ॥
 किं किं किमेतदुपयाहि विलोकयेति
 संप्रष्टरि क्षितिभुजि त्वरितं प्रगत्य ।
 कश्चिन्निवृत्य पुनरित्यवदद्वचस्वी
 निर्णीतलोकविषयाकुलतानिमित्तः ॥ ८१ ॥
 कोऽपि क्षरत्करटभित्तिरूपेत्य देव
 दन्ती कुतोऽपि सुरदन्तिसमानसत्त्वः ।
 हन्त्युद्धतः सकलमेवं पुराद्वहिःस्थं
 लोकं त्वदीयभुजरक्षितमारटन्तम् ॥ ८२ ॥
 निष्कामति प्रविशति प्रकटोऽथ वा यः
 सर्वः स तत्करपराहतिचूर्णिताङ्गः ।
 दिग्भ्यो बलिर्भवति किं वहुना जनानां
 संहारकाल इव स द्विपरूपधारी ॥ ८३ ॥
 इत्यागमं करटिनो मुनिसूचितस्य
 श्रुत्वा जर्हष हृदयेऽधिपतिर्धरित्याः ।
 भेजे विषादमपि किंचिदुदारबुद्धि-
 दुःसाध्यतां परिमृशन्मनसा तदीयाम् ॥ ८४ ॥
 तस्मान्न दुष्टकरिणो यदि पौरलोकं
 रक्षामि तन्मम वृथा क्षितिपालशब्दः ।

संचेन्तयन्ति स बाहुबलद्वितीयो
 निर्गत्य तस्य बलिनोऽभिमुखीबभूव ॥ ८५ ॥
 वद्धा दृढं परिकरं विनिवार्य दूरे
 सामन्तलोकमिभमाजुहुवे तमेकः ।
 सोऽप्युन्नमय्य करमुन्नतपूर्वकाय-
 स्तसंमुखं प्रचुररोषवशादधावत् ॥ ८६ ॥
 तस्यायतः करिवधूजिज्ञतमूत्रसिन्नं
 चिक्षेप वस्त्रमभिवक्त्रमसौ करेणोः ।
 यावत्स शक्तिमुपगच्छति तत्र ताव-
 त्पार्थं निपत्य लकुटेन जवाज्जधान ॥ ८७ ॥
 यावत्सुनः स वलतेऽभिमुखं जवेन
 तावद्भूव वसुधापतिरन्यपार्थं ।
 तत्रापि वाहयति यावदसौ विवृत्य
 हस्तं तलेन निरियाय स तावदीशः ॥ ८८ ॥
 पश्चात्पुरोऽप्युभयतश्च गजाधिपस्य
 ब्राम तस्य स तथा निजलाघवेन ।
 सर्वैर्यथा परिधिसौधतलाधिरूढैः
 सर्वासु दिक्षु युगपद्वशे जनौघैः ॥ ८९ ॥
 निःस्पन्दं गजमिति संविधाय तस्य स्कन्धेऽसौ विधृतसृणिः समारुरोह ।
 तुष्टेनामरनिवहेन लोलभूङ्गैः पुष्पौघैर्दिवि दिविजैर्विकीर्यमाणः ॥ ९० ॥
 अनुपमबलवीर्यैः संमुखीभूय सर्वैः
 करिपतिरुरुधैर्यैर्यैः सुररूप्यसाध्यः ।
 तमकुरुत स वशं लीलया चाहलीलो
 नहि जगति नराणां पुण्यभाजामसाध्यम् ॥ ९१ ॥
 यसात्केलिमसावुवास विदधलब्धोदयः सद्धने
 तस्मात्तं वनकेलिरित्यवितथं नामा प्रपोष्यामुना ।

प्राविक्षक्षितिपो महेन महता चञ्चत्पत्ताकं पुरं
शृण्वन्पौरजनैः प्रहृष्टहृदयैरुद्गीयमानं यशः ॥ ९२ ॥

इति श्रीवीरनन्दकृतावुदयाङ्के चन्द्रप्रभचरिते महाकाव्य एकादशः सर्गः ।

द्वादशः सर्गः ।

अथ कश्चिदुपेत्य शासनान्निजभर्तुर्विदितः सभागतम् ।
तमिलाधिपतिं कुशाग्रधीरिदमूर्चे वचनं वचोहरः ॥ १ ॥
रविणेव निजेन तेजसा कठिनांस्तापयता महीभृतः ।
विहिताः सह मित्रबान्धवै रिपवो येन महापदाश्रिताः ॥ २ ॥
परया प्रभुशक्तिसंपदा परिरक्षन्सकलां वसुंधराम् ।
नयति प्रथितं यथार्थतां पृथिवीपाल इति स्वनाम यः ॥ ३ ॥
नयविक्रमशक्तिशोभितो मतिमान्यो द्वितयेन मानदः ।
प्रणतेषु ददातिनाभवद्यतिना तद्विपरीतवृत्तिषु ॥ ४ ॥
परिरभ्य दृढं स मध्यभुर्मयि संक्रामितवाक्यपद्धतिः ।
वदतीति भवन्तमक्षतप्रणयं दूतमुखा हि पार्थिवाः ॥ ५ ॥
महतामतिदूरवार्तिनोऽप्यनुरागं जनयन्ति ते गुणाः ।
शरदअनिभा गभस्तयः कुमुदानामिव कौमुदीपतेः ॥ ६ ॥
तव कीर्तिभिरेव सर्वदिग्बितताभिर्विनयैकवृत्तिता ।
सुमनोभिरिवानुमीयते फलसंपन्महती महातरोः ॥ ७ ॥
विधिना द्रवरूपताम्बुधेर्विहिता मूलत एव शान्तये ।
तव धैर्यजितेन लज्या द्रवता नाभिभवो यदीक्षितः ॥ ८ ॥
विवृणोति मनोगतामियं नयवृत्तिर्भवतः सुशीलताम् ।
अनुकूलतया प्रकाशते निजनेतुः करिणो हि भद्रता ॥ ९ ॥
गुणवानपि स त्वमीद्वशो मदनिश्चेतनधीरिवेक्ष्यसे ।
कियतापि पुरातनं क्रमं यदतिक्रम्य विचेष्टसेऽन्यथा ॥ १० ॥
प्रणमन्ति मदन्वयोद्भवं तव वंश्या इति पूर्वजस्थितिः ।
करिणेव मदस्रतार्गला भवता सा सकलापि लङ्घिता ॥ ११ ॥

करिणो मदमूढचेतसः परिपश्यन्त्यमेव बन्धनम् ।
 भजते मदवृत्तिमात्मवान्क इवानात्महितप्रवर्तिनीम् ॥ १२ ॥
 मदमूढमतिर्हिताहितं न हि जात्यन्ध इवावलोकते ।
 परिपश्यति सोऽथवा धिया न मदान्धस्तु धिया न चक्षुषा ॥ १३ ॥
 षडमी रिपवः शरीरजा नयविद्विर्गदिता मदादयः ।
 निजचेतसि यः पुरैव तान्त्रपतिः शास्ति स शास्ति मेदिनीम् ॥ १४ ॥
 क्षमते निजमेव रक्षितुं रिपुषद्वर्गहतं मनो न यः ।
 परिभूतिभयादिवात्मनस्तमपास्यापसरन्ति संपदः ॥ १५ ॥
 शठता भवतोऽङ्गशक्रिया द्विरदेनेव मयावधीरिता ।
 चिरकालमियं त्वयाधुना विहितो योऽप्यनयः स दुःसहः ॥ १६ ॥
 वनकेलिरिति द्विपाधिपः स्वयमागत्य तवाविशत्पुरम् ।
 स धृतो भवतेति सत्वरैर्मम निश्चित्य चरैर्निवेदितम् ॥ १७ ॥
 स्वयमेव किल प्रहेष्यसि द्विरदं तं ननु नष्टवस्तु मे ।
 स पुनर्भवतात्मसाकृतो मदपेक्षारहितेन वारणः ॥ १८ ॥
 इति ते विनिवेदितं मया कुरु जानासि यदात्मशान्तये ।
 हितमज्जनो हि शिष्यते न भवान्नीतिसमुद्रपारगः ॥ १९ ॥
 तदवेत्य वचः प्रभोरिदं भव नग्रोऽर्पय तं मतङ्गजम् ।
 न भवन्ति हि जातुचिन्नदा जलधौ तिष्ठति रत्नभाजनम् ॥ २० ॥
 अपरानपि यच्छति द्विपानमुनैकेन विभुः प्रसादितः ।
 परिकुप्यति चेत्स दारुणो न तवायं भविता न चापरे ॥ २१ ॥
 प्रविहाय जिगीषुतामिमां भव गत्वा प्रभुणादवत्सलः ।
 अधिकं तव लाभमिच्छतो ननु तन्मूलमपि प्रणहृयति ॥ २२ ॥
 क्षमते विनयातिलङ्घनं स यथा ते गदितास्मि ते तथा ।
 ननु तत्र भवत्यसंशयं मम वाक्येन पयोऽपि गोरसः ॥ २३ ॥
 हितमिच्छसि चेदकैतवां कुरु मद्वाचमथ प्रियप्रियः ।
 रहसि व्रज तिष्ठ भाषयङ्गय जीवेति गिरः स्वयोषितः ॥ २४ ॥

इति भाषिण एव भारतीं रिपुदूतस्य सगर्वमाक्षिपन् ।
 नरनाथदशा कटाक्षितो युवराजो गिरमित्युदाहरत् ॥ २५ ॥
 विनयप्रश्नमैकभूषणं परमन्यायसमर्थनोद्यतम् ।
 प्रविहाय भवन्तमीदृशं वचनं वक्तुमुपक्रमेत कः ॥ २६ ॥
 सचिवैरधुना भवद्विधैः परमेधोद्यमयोग्यतान्वितैः ।
 सहितस्य कथं भवेत्प्रभोस्तव भूतिः प्रचुरा न मन्दिरे ॥ २७ ॥
 विनयैकरतिर्महागुणः सकलेऽस्मिन्भुवने स गण्यते ।
 नृपतिः प्रविनिन्दितं सतामुचितं तस्य विधातुमीदृशम् ॥ २८ ॥
 यदि भाग्यवशेन वारणो गृहमस्माकमयं व्यगाहत ।
 इयतैव किमक्षमा प्रभोः परवृद्धिप्वसतां हि मत्सरः ॥ २९ ॥
 इह तावददातुमिच्छतां निजमस्माकमयं किलाक्रमः ।
 परवस्तु जिगीषतां पुनर्भवतामेष किमुच्यते क्रमः ॥ ३० ॥
 वचनं क्व खलूपयुज्यते प्रभुरस्मि क्रमतोऽहमित्यदः ।
 ननु खङ्गबलेन भुज्यते वसुधा न क्रमसंप्रकाशनैः ॥ ३१ ॥
 करिणीपतिरन्यदेव वा कृतपुण्यं समुपैति वस्तु यत् ।
 बलिना तदपास्य ते बलान्नहि लोके क्वचिदीदृशः क्रमः ॥ ३२ ॥
 अथ सप्रणयेन याचते करिणीनाथमनाथवत्सलः ।
 इति ते विनिवेदितं मयेत्यभिधत्ते भयदर्शी किं वचः ॥ ३३ ॥
 किमु तस्य न सन्ति वारणा बहवोऽन्ये परपक्षवारणाः ।
 अमुना स पदेन मन्दधीर्षुवमस्मानभियोक्तुमिच्छति ॥ ३४ ॥
 बलवानहमित्यहंकिया नहि सर्वत्र भवेत्प्रशान्तये ।
 अधिकक्रमतैव मृत्यवे ननु सिंहस्य धनं लिलङ्गिषोः ॥ ३५ ॥
 बलगर्वितयैव निष्फलं प्रविधित्सुर्महतामतिक्रमम् ।
 स्त्रयमेव खलः स भोक्ष्यते कदुनो यन्मधुरस्य चान्तरम् ॥ ३६ ॥
 शयितस्य हरेः प्रबोधनामितिकुर्वन्तमुपेत्य मत्प्रभुः ।
 सहसैव हिनस्ति किं न तं यदि न स्यात्क्षमया निवारितः ॥ ३७ ॥

अभियुज्य निहन्ति यो रिपूनभियुक्तः स पुनर्विशेषतः ।
ज्वलितुं स्वयमुत्सुकः शिखी सुतरां मारुतसंप्रधुक्षितः ॥ ३८ ॥
क्षयवान्विजिगीष्यते परैर्व्यसनी दैवविवर्जितोऽथवा ।
कलिता वद तत्र के वयं प्रसमं त्वलभुणा जिगीषता ॥ ३९ ॥
भवति प्रियमिष्टसाधकं महति क्षुद्रजने हठकिया ।
इति किं न स वेत्ति मूढधीरथवा को विभवैः सचेतनः ॥ ४० ॥
न भवान्किमवैति यद्वलात्कुरुते राज्यमसावकण्टकम् ।
प्रहरन्ति न संसार्यपूरुषं ननु तं मत्यभुशङ्कयारयः ॥ ४१ ॥
इति तस्य निशम्य भारतीं रिपुदूतः परिवृद्धमत्सरः ।
न्यगदीदुरुगवींगद्वदामभिसर्पन्गिरमग्रतोऽग्रतः ॥ ४२ ॥
स्वहितं स्वधियैव बुध्यते पुरुषः सत्युदये सुकर्मणः ।
अविधेयविधिने बुध्यते स्वधिया नापि परेण बोधितः ।
न निमित्तमिहोपदेशको न च शास्त्रं न च साधुसंगतिः ।
कुशलाकुशला च जायते धिषणा दैववशेन देहिनाम् ॥ ४४ ॥
अवभाति निजं स पौरुषं कथयन्निर्वहते तथैव यः ।
निजविक्रमगर्विणो रणे हसनीया बहवो मयेक्षिताः ॥ ४५ ॥
प्रविचिन्त्यमुदेतुमिच्छता प्रथमं स्वस्य परस्य चान्तरम् ।
परिमृश्य कृतो न हि क्रमः शरभस्येव विपाकदारुणः ॥ ४६ ॥
अधमेन समेन वाधिकामधिगच्छन्निजभाग्यसंपदम् ।
मतिमान्विदधातु विग्रहं बलवद्भिः सह कोऽस्य विग्रहः ॥ ४७ ॥
बहुभिः परिवारितोऽखिलं हतबुद्धिर्जितमेव पश्यति ।
अवगच्छति नेदमुद्गते गुरुकार्ये मम नात्र कश्चन ॥ ४८ ॥
स्वयमैक्षि यतो नदीरयात्पतनं स्तब्धवतस्तटीतरोः ।
अभवत्खलु तेन संमतः प्रणिपातो विदुषां वलाधिके ॥ ४९ ॥
बहुसत्त्वयुतौ स्थिराशयावविलङ्घयौ यदि नाम तावुभौ ।
महदेव तथापि दूरतो नदभर्तुश्च नदस्य चान्तरम् ॥ ५० ॥

त्वमतः प्रथमो विवेकिनां सहसा दण्डमरौ प्रयुद्धक्षव मा ।
 स हि शाम्यति साममात्रतः पृथिवीपाल नृपोऽभिमानवान् ॥७७॥
 अभिमानधनो हि विक्रियां व्रजति प्रत्युत दण्डदर्शनैः ।
 प्रशमं न तु याति जातुचित्परिनिर्वाति किमग्निरमिना ॥ ७८ ॥
 प्रथमं द्विषि साम बुद्धिमानथ भेदादि युनक्ति सिद्धये ।
 गुरुदण्डनिपीडना रिपोरियमन्त्या हि विवेकिनां क्रिया ॥ ७९ ॥
 प्रभुदोषशतं प्रमार्जितं पुरुषस्यैकमपि प्रियं वचः ।
 पयसैव जनस्य वलभा ननु वज्रादिमुचः पयोमुचः ॥ ८० ॥
 धनहानिरूपप्रदानतो वलहानिर्नियमेन दण्डतः ।
 अयशः कपटीति भेदतो वहुभद्रं नहि सामतः परम् ॥ ८१ ॥
 प्रणिगद्य नयान्वितं वचः पुरुभूताविति मौनमास्थिते ।
 युवराडथ पौरुषाश्रयामिति सासूयमुदाहरद्विरम् ॥ ८२ ॥
 पठितव्यमिहान्यथा स्थितं करणीयप्रतिपत्तिरन्यथा ।
 नहि पृष्ठभरे नियुज्यते हलसंभावितयोग्यतः पशुः ॥ ८३ ॥
 अनिरूपितकृत्ययानया ह्रियते कः खलु कूर्चशोभया ।
 ननु बीजपदे व्यवस्थितं फलमन्यः पदवाक्यडम्बरः ॥ ८४ ॥
 परवृद्धिनिवद्धमत्सरे विफलद्वेषिणि साम कीदृशम् ।
 सुतरां स भवेत्खरः प्रियैरविभाव्यप्रकृतिर्हि दुर्जनः ॥ ८५ ॥
 विषये खलु संनियोजितः सदुपायः फलवान्न चान्यथा ।
 नहि वज्रधरायुधोचिते क्रमते ग्रावणि लौहमायुधम् ॥ ८६ ॥
 मदभाजि परापमानताप्रवणे दण्डमुशन्ति सूरयः ।
 उपयाति सुखेन वश्यतां किमनडानपनाथनासिकः ॥ ८७ ॥
 पुरुषस्तपनीयवद्वर्तुर्न पर्यावदसौ निगृह्यते ।
 तुलितस्तु स एव तत्क्षणातृणराशौ निपतत्यसंशयम् ॥ ८८ ॥
 शिवहेतुरुदाहृता क्षमा व्रतिनामेव न मेदिनीभुजाम् ।
 वहुना ननु विप्रकृष्यते पदवी संसृतिमुक्तिधार्मिणोः ॥ ८९ ॥

अभिवाङ्छति पादसङ्गमप्यखिलः कर्तुमतिगमदीधितेः ।
 तपनं न दृशापि वीक्षितुं महिमा नन्वखिलः स तेजसः ॥ ९० ॥
 कृपणस्य परानुवर्तनैः सततार्तस्य धिगस्तु जीवितम् ।
 अनुनीय परं निजोचितैर्लितैर्जीविति किं न मैण्डलः ॥ ९१ ॥
 अनुगच्छति यः शठं प्रियैः प्रविहायोचितमात्मसौष्ठवम् ।
 स निजां विवृणोत्यसारतामपवृष्टिर्निनदन्विवाभ्युदः ॥ ९२ ॥
 मृत एव विलीन एव वा वरमधासभवः पुरैव च ।
 न पुमान्परिभूतिजीवितः सहते कः खलु मानखण्डनम् ॥ ९३ ॥
 रहितः सहजेन तेजसा पशुवत्केन बलान्न वाद्यते ।
 महतामत एव वलभा ननु वृत्तिर्मृगराजसेविता ॥ ९४ ॥
 अवगाच्युतनीति मा भवानिदमेकान्तत एव मद्वचः ।
 अहमीश यतो ब्रवीम्यदः सकलं कालबलव्यपेक्षया ॥ ९५ ॥
 स्वयमेव न वेत्ति किं प्रभुः स यथा क्षीणबलो बलाहवे ।
 समुहृद्यसनश्च वर्तते विगृहीतं कुलजैर्महावैः ॥ ९६ ॥
 अभियातुमतः प्रयुज्यते भवतो वृद्धिमतः क्षये स्थितः ।
 प्रभवेत्खलु भाग्यसंपदा सहितः स्थानगतोऽप्यरातिषु ॥ ९७ ॥
 अवधार्य मुवर्णनाभजामिति वाणीं करणीयपेशलाम् ।
 भवभूतिरुदाहरद्वचः प्रभुणा स्त्रिघटशावलोकितः ॥ ९८ ॥
 निखिले विधिवद्विवेचिते युवराजेन विधेयवस्तुनि ।
 अपरोऽत्र यदाह सोऽखिलः प्रतिशब्दः शुकशारिकादिवत् ॥ ९९ ॥
 विशदामसमुज्जितान्वयां नयसारामविहीनसौष्ठवाम् ।
 गिरमेष कदाचिदीदशीमभिदध्यादथवा वृहस्पतिः ॥ १०० ॥
 न तथाप्यनुवर्तनामहं सहसास्य प्रविधातुमुत्सहे ।
 न विमुद्यतु मद्विधः कथं गहने कृत्यविधौ विधेरपि ॥ १०१ ॥
 सुविचार्य करोति बुद्धिमानथवा नारभते प्रयोजनम् ।
 रभसात्करणं हि कर्मणां पशुधर्मः स कथं नु मानुषे ॥ १०२ ॥

प्रविचेष्टिमेवमेव चेदुभयोरप्यविवेकपूर्वकम् ।
 पशुमानुषयोस्तदा भवेत्किमृते शृङ्गयुगाद्विभेदकम् ॥ १०३ ॥
 युवराष्मतमस्तु किं तु नः प्रतिपात्यः समयः कियानपि ।
 विदितारिबलाः प्रयुज्ञते ननु षाङ्गगुण्यमुदारबुद्धयः ॥ १०४ ॥
 सकलं प्रविगाह्यतं चरै रिपुसर्वस्वमुपेत्य सर्वतः ।
 स्वपरप्रविभागवेदने स्वयमस्तूद्यतधीर्भवानपि ॥ १०५ ॥
 तरसोभयवेत्तर्वशीक्रियतां भृत्यगणो यथोचितम् ।
 कृतकग्रथितैश्च शासनैः परिदृष्ट्या रिपुसामवायिकाः ॥ १०६ ॥
 विनिवेद्यमिदं प्रयोजनं सकलं भीमरथस्य रंहसा ।
 स न तिष्ठति लेखदर्शनात्समदुःखोऽस्ति सुहृत्त तादृशः ॥ १०७ ॥
 तनयः स तनोति यः कुलं स सुहृदो व्यसनेऽनुवर्तते ।
 स नृपः परिपाति यः प्रजां स कविर्यस्य वचो न नीरसम् ॥ १०८ ॥
 तमनन्यसमानतेजसं समनुपाप्य सहायमूर्जितम् ।
 सवितेव धनात्यये भवान्भविता भासुरधामदुःसहः ॥ १०९ ॥
 करिणं प्रदिशामि निश्चितं समरं वाहनि मासपूरणे ।
 भवतेऽहमिति प्रहीयतां रिपुदूतो वचनैर्द्वयाश्रयैः ॥ ११० ॥
 हितमिति वचनानि मन्त्रिमुख्यादिति सकलाभिमतान्यसौ निशम्य ।
 अनलसमतिरथतोऽनुतस्थौ गुरुवचनं हृदयैषिणामलङ्घयम् ॥ १११ ॥
 इति श्रीवीरनन्दकृताबुद्याङ्के चन्द्रप्रभचरिते महाकाव्ये द्वादशः सर्गः ।

त्रयोदशः सर्गः ।

अथ स विक्रमवान्नयभूषणो मिलितभीमरथप्रमुखः प्रभुः ।
 निरगमत्प्रतिशत्रु जिगीषया प्रशमितप्रकृतिव्यसनो नृपः ॥ १ ॥
 सकललोकमनोरममुल्लस्त्कुमुदपाण्डु विभावितदिष्मुखम् ।
 पथि रराज धृतं धरणीपते: स्वयशसा सममातपवारणम् ॥ २ ॥
 जलदवीथिविशालमुरः प्रभोः पृथुलहारलतामणिमिर्बभौ ।
 मुखसरोजमुपासितुमागतैरुद्गग्नैरिव जातशशिभ्रमैः ॥ ३ ॥

प्रसृतया बभुवरकुण्डलग्रथितवारिजरागमणित्विषा ।
 सरसगैरिकपङ्कपरिष्कृतौ करिकराविव भूमिसुजो सुजौ ॥ ४ ॥
 मुकुटरक्षयेन परस्परव्यतिकरोङ्गसितामलरोचिषा ।
 जलदकाल इवेन्द्रधनुःश्रियं प्रविततान महीपतिरम्बरे ॥ ५ ॥
 परिभवत्यरिनिर्जयनिर्गतो निखिलमाण्डलिकाननतानयम् ।
 इति भयेन तदीयमुजद्वयं शशिरवी इव भेजतुरङ्गदे ॥ ६ ॥
 शिखिगलाङ्गतिना रशनाशमनां रुचिचयेन निरन्तरपूरितम् ।
 क्षितिपतेरखिलां यमुनाहदश्रियमलुम्पत नाभिसरोरुहम् ॥ ७ ॥
 गुरुमताभिरतामलमानसं विहितदिव्यशरीरपरिग्रहम् ।
 त्रिदिवनाथमिव त्रिदिवौकसस्तमवनीपतयो नृपमन्वयुः ॥ ८ ॥
 तुरगवारकठोरकरद्वयीधृतकशागुणपीडितकंधरैः ।
 पथि भयापसरच्छशुसंकुले स्खलितवेगमगामि तुरंगमैः ॥ ९ ॥
 तुरगियत्निरुद्धमहाजवैर्हरिभिरुपतितैर्जलदोन्मुखे ।
 गगननीरनिधिनिखिलस्तदा समजनीव तरङ्गितविग्रहः ॥ १० ॥
 चलितवद्विरजीयत वाजिभिस्त्वरितमभ्यधिकेन निजौजसा ।
 कृतपदैर्निखिलेऽपि महीतले यदनिलः किमिवात्र महाद्वृतम् ॥ ११ ॥
 निरवधि प्रसृतैर्वसुधातले नृपवलैर्महिमा मम खण्डितः ।
 इति नभस्त्रपयेव तिरोभवद्रजसि वाजिखुराहतिवृंहिते ॥ १२ ॥
 सतडिदाभरणाः प्रवितन्वते धृतजला जलदा दिवि यां श्रियम् ।
 स्फुरितरक्षकैरलिकोमलैः प्रचलितैर्मुवि सा विदधे गजैः ॥ १३ ॥
 पथिषु हस्तिपकाहतडिण्डमध्वनितनष्टजनेषु यदच्छया ।
 कुपितधीरविवर्तितदृष्टिभिः पदमदीयत मत्तमतङ्गजैः ॥ १४ ॥
 नृपतिरेकक एव कुलं द्विषां क्षपयितुं क्षम एष किमत्र वः ।
 जगुरितीव रवैर्वत दन्तिनां श्रितमदार्दकटा मधुलिङ्गणाः ॥ १५ ॥
 यमवनीशगमावसरे मदं जगृहिरे करिणो जयशंसिनः ।
 रजसि तेन तुरङ्गखुरोत्थिते प्रशसिते दद्वशुः पदवीं जनाः ॥ १६ ॥

खुरनिपातविदारितभूमिभिः प्रजविभिस्तुरगैर्विषमीकृते ।
 पथि परिस्वलनेन समुच्छलच्चरणया चलितं रथकथ्यया ॥ १७ ॥
 न सहते करपातमयं नृपो विजयवानपरस्य महीतले ।
 रविरितीव रथध्वजचीवरैरविरलैर्विदध्येऽन्तरितं वपुः ॥ १८ ॥
 नृपपराक्रमबीजविवप्सुभिरिव रथैर्यदकृष्यत भूतलम् ।
 मदपयोभिरपूर्यत तन्मधुव्रतकुलाकुलगण्डतलैर्गैः ॥ १९ ॥
 चलितशैलचयेन गरीयसा बलभरेण निपीडितदेहया ।
 बधिरिताखिलदिग्रथमण्डलध्वनिपदैरिव निःस्वनितं भुवा ॥ २० ॥
 कतिपयानि न यावदयुः पदान्यनुचरै रभसेन विनिर्गताः ।
 कतिपयैः पथि तावदुपेत्य तान्भटगणा नृपतीन्परिविरे ॥ २१ ॥
 परिहितायसकञ्जुकमेचकं पिहितभूमि पदातिकदम्बकम् ।
 नरपतेररुचच्छरणागतं तिमिरशत्रुभयादिव तामसम् ॥ २२ ॥
 कृतसमुन्नतवंशपरिग्रहा गुणविशेषविभूषितविग्रहा ।
 कुलवधूरिव मुष्टिगता मुदं व्यधित योधजनस्य धनुरुलता ॥ २३ ॥
 व्रनघटासदृशीषु कृतासना गजवधूपवरोधपुरंध्रयः ।
 विपुलकान्तिपरिद्वुतविग्रहा विदधिरे श्रियमान्चिररोचिषीम् ॥ २४ ॥
 तदखिलं पुटभेदनमुद्भृतैः स्फुटदिवाभवदात्कुतूहलैः ।
 न निरत्येवेक्षितुमीधरं दशतयीष्वपि दिक्षु जनैर्ममे ॥ २५ ॥
 परिचिते बहुशोऽप्यवनीश्वरे कमलिनीकुसुमैरिव भास्करे ।
 विचकसे नयनैः पुरयोषितां न रमणीयमपोहति कौतुकम् ॥ २६ ॥
 जनरवात्रसतो निपतन्त्यधस्तरलवेगसरादवरोधिका ।
 युवजनं विदधे गलदम्बरप्रकटितावयवा सुकुतूहलम् ॥ २७ ॥
 कृतकदुस्वरमायतकंधरं सपदि भाण्डमपास्य पलायितः ।
 करिभयात्कटके समपूषन्नट इवाधिकहास्यरसं मैयः ॥ २८ ॥
 पथि वृष्णैः करिसूक्तिविद्वृमैर्दितधूद्वितये शकटे सति ।
 विपुललाभकृते वणिजोऽटतो धृतघटैर्मनसा सह पुस्फुटे ॥ २९ ॥

अविदितागतवारणभीभवत्पतनभम्बृहदधिपात्रया ।
 निवृत्ते क्षणशोचितनाशया नृपपथात्किल बलवयोषिता ॥ ३० ॥
 गुरुभरग्रहकुञ्जितविग्रहैश्चिरतराच्चलितैरपि चक्रिरे ।
 कटकिनः प्रथमं कृतनिर्गमाः सपदि वैवधिकैरनुयायिनः ॥ ३१ ॥
 नृपवधूजनयानवितानकैरलघुभिः कटकं निचितान्तरम् ।
 तमवलोक्य जनैर्न स सस्तरे प्रचुरपौतचितः सरितांपतिः ॥ ३२ ॥
 संरभसैर्नरनाथविनिर्गमे क्षितिभुजां प्रतिपालयतां बलैः ।
 रुचिरे निचिताः पुरवीथयो गुरुतरङ्गच्यैरिव निम्नगाः ॥ ३३ ॥
 तुरगरोहकराग्रसमुत्पत्तरलतुङ्गतुरंगतरङ्गया ।
 वहुमुखैर्जलधेरिव वेलया क्षुभितया प्रसृतं नृपसेनया ॥ ३४ ॥
 पटहजेन पटुध्वनिना मुहुर्मुहुरिवाहयता प्रतिनिःस्वनैः ।
 क्षितिपतीश्वरनिर्गमशंसिना सकलसैनिकसद्मु ब्रह्मे ॥ ३५ ॥
 अधिकमेधितया मुदितैर्जनैः सुहृतदृष्टिमनाः पुरशोभया ।
 क्षितिपतिः सहसैव सविसयो रथमलोकत शालतले निजम् ॥ ३६ ॥
 कृतपरस्परवाजिविधृनानमितवारणरोहशिरोधरा ।
 व्यधित तिर्यगुपाहितकेतना निरयणं पुरगोपुरतश्चमूः ॥ ३७ ॥
 विधुतपङ्करुहो मधुपयिनामिव रवैर्विदधत्परिभाषणम् ।
 वग्नमतीदयितं परिरभ्य तं सुहृदिवासुखयत्परिखानिलः ॥ ३८ ॥
 विकसिताम्बुरुहाणि सरोह्नाण्यकलुषाश्च पयोनिधियोषितः ।
 पथि विलोकयतः स्पृहणीयया क्षितिभुजोऽजनि शारद्यात्रया ॥ ३९ ॥
 हृदयहृदयसो विमलाम्बराः पृथुसमुन्नतपाण्डुपयोधराः ।
 नरवरेण पुनः पुनरादराहृशिरे दयितासद्वशो दिशः ॥ ४० ॥
 रुचिररलकराजितविग्रहैर्विद्वितसंभ्रमगोष्ठमहत्तरैः ।
 पथि पुरोदधिसर्पिरुपायनान्युपहितानि विलोक्य स पिप्रिये ॥ ४१ ॥
 कुचभरादसहांशुकवारणे कलमगोपवधूमवलोकयन् ।
 स्मितमुखः समचिन्तयदित्यसौ कच्चिदतीव गुणोऽप्यगुणायते ॥ ४२ ॥

वृहदलाबुकगैरववामनां वृत्तिसुपर्युपरि प्रस्तौः पपे ।
 सतृष्टिरिव गोकुलयोषितां विपुलकान्तिजलो नयनैर्नृपः ॥ ४३ ॥
 समधिगम्य समस्तसमीहितामवनैर्महतीं फलसंपदम् ।
 क्षितिभृतः कलमैरवलोकितैः स्मृतिरजायत सज्जनगोचरा ॥ ४४ ॥
 क्षणमुपास्य परां प्रियमागतं सरसि हंसवधूमवजानतीम् ।
 समवलोक्य विवेद स भूपतिः सहजमेव पुरंध्रिषु कैतवम् ॥ ४५ ॥
 शशिकराङ्गुरनिर्मलगून्बहिःकृतखलान्निजसीमपरिष्कृतान् ।
 बुधनिभान्निगमान्स विलोकयन्नजनि हृष्टमना वसुधाधिपः ॥ ४६ ॥
 अनुपदाय बिसं प्रणयार्पितं सरति चञ्चुधृतं परिकोपिताम् ।
 अनुनयन्तमथो हृदयेश्वरीमभिननन्द स कोकमिलाधिपः ॥ ४७ ॥
 जलदनादगभीरमथिध्वनिश्रवणजातसमुत्सुकमानसम् ।
 नटदुदीक्ष्य कुलं भुजगद्विषामभिशशंस स गोकुलवासिताम् ॥ ४८ ॥
 कलमगोपकवंशरवाहितश्रुति कुरञ्जकुलं पृतनाचरैः ।
 हतमुदीक्ष्य जनैरिति सोऽध्यगाद्विषयिणो नियतं विपदां पदम् ॥ ४९ ॥
 सुगतिगामिनि भावितमानसे विमलपक्षतया परिभूषिते ।
 न स शशाक निवर्तयितुं दशौ स्वसद्वशे नृपहंसकुले नृपः ॥ ५० ॥
 फलितसस्यसमूहनिरन्तरास्वतिमनोरमलाङ्गलराजिषु ।
 क्षितिषु गौरिव गौर्जगतीभुजश्चिरतरं विच्चार निरङ्गशा ॥ ५१ ॥
 जनमनःशयने शयितं मनोभवमिव प्रतिबोधयता कृतः ।
 समदहंसकुलेन कलध्वनिर्नृपतिनावहितश्रुति शुश्रुवे ॥ ५२ ॥
 परिमितैर्गमनैः कुथवाहिनीं पथिसु विश्रमयन्नाजवाहिनीम् ।
 जलधिधीरजलां जलवाहिनीं वसुमतीपतिराप स वाहिनीम् ॥ ५३ ॥
 विविधभङ्गतरङ्गशिरःस्थितैस्तुहिननिर्मलफेनकदम्बकैः ।
 वसुमतीव विराजति या सरिद्धनघनाघनरुद्धमहीधरा ॥ ५४ ॥
 समवगाढवतां वनदन्तिनां कटतटाङ्गलितस्य मदाम्भसः ।
 उपरि संचरतामलिनां कुलैः सतिलकाभरणेव विभाति या ॥ ५५ ॥

कृतपरस्परकेलिभिरुच्छलन्मधुरगीतरवानुगनिःस्वनैः ।
 उभयकूलगतैः पततां कुलैर्निजविनोदकरैरिव भाति या ॥ ५६ ॥
 तटगतामलनीलशिलातलोळसितदीधितिरञ्जितनीरया ।
 पतितया सततायतवर्त्मनः प्रतिमयेव विभाति मही यया ॥ ५७ ॥
 मकरसूत्कृतदूरसमुच्छलत्सलिलविन्दुभिरिन्दुमणिप्रमैः ।
 सततमम्बुधराध्वनि तारकाकुलकृता क्रियतेऽभिरुचिर्यया ॥ ५८ ॥
 पुलिनभूमिषु यत्र तटद्वमव्यवहितांशुमदंशुषु मारुतः ।
 सुरतजश्रमवारिकणान्पिबन्नमयते मिथुनानि नभःसदाम् ॥ ५९ ॥
 घनतरैरुपरञ्जितवारिभिः सुरभिताखिलदिग्बलयान्तरैः ।
 परिमलैरूपरस्थितखेचरीसलिलकेलिमधो विवृणोति या ॥ ६० ॥
 दानाम्भोभिर्भूरिभिर्वर्वारणानां श्रान्त्युद्धूतैर्वाजिनां वक्रफेनैः ।
 चक्रे पुष्पत्स्रोतसं तुल्यनाम प्रीत्येवासौ वाहिनी वाहिनीं ताम् ॥ ६१ ॥
 संसर्पत्तटगतकर्कटां समीनामुन्मज्जन्मकरविराजमानमध्याम् ।
 तीर्त्वा तामुदयसमन्वितो जगाम क्षोणीभृत्सरितमिवाम्बुवाहवीथीम् ॥ ६२ ॥
 इति श्रीर्वारनन्दिनकृतावुदयाङ्के चन्द्रप्रभचरिते महाकाव्ये त्रयोदशः सर्गः ।

चतुर्दशः सर्गः ।

मणिप्रभाभिर्मणिकूटमदिं सदीपमुच्चैर्षदं ददर्श ।
 च्युतं दिवोऽन्यविघट्नेन तडित्वतां वारिमुचामिवौधम् ॥ १ ॥
 विचित्ररक्षैः कटकैः स्वकीयैरिवाद्वितीयां वहतो विभूषाम् ।
 निशाकरो यस्य निशासु शोभां करोति चूडामणिमात्रजन्याम् ॥ २ ॥
 पर्यन्ततर्चर्यः कनकोज्ज्वलासु यन्मेखलासुच्चतरासु ताराः ।
 परिस्फुरद्वीधितिभासुराणां कुर्वन्ति कृत्यं मणिकिङ्किणीनाम् ॥ ३ ॥
 धूमोद्दूमैरागुरवैः सुरखीप्रवर्त्यमानैः पटवासहेतोः ।
 सदाम्बरे यत्र तपान्तलक्ष्मीर्वितन्यते बद्धपयोदवृन्दैः ॥ ४ ॥
 दत्तश्रुतिः किंनरकामिनीनां गीतेषु मूर्च्छागतनिश्चलाङ्कः ।
 मृगब्रजो यत्र सजीवशिल्पशङ्कां विधत्ते गगनेचराणाम् ॥ ५ ॥

निवारयन्तोऽपि दरीमुखस्थाः करप्रवेशं सवितुः पयोदाः ।
 तदित्प्रभादर्शितवल्लभास्या व्रजन्ति यत्र द्युसदां प्रियत्वम् ॥ ६ ॥
 प्रभावतो लब्धमहर्द्धिकस्य प्रभावतो योगिजनस्य यस्मिन् ।
 नरो गतो रम्यविशालशृङ्गे न रोगतो गच्छति कोऽपि पीडाम् ॥ ७ ॥
 नितम्बवाप्यः स्वचराङ्गनानामधः प्रवर्षिष्वपि वारिदेषु ।
 विच्छिन्दते यत्र न तोयकेलं परिस्वन्निर्जरपूर्यमाणाः ॥ ८ ॥
 परिसुतानीन्दुमणिप्रतानात्पयांसि पीयूषवदापिबन्तः ।
 नित्यप्रसूताभिनवप्रवाला भजन्ति यत्राजरतां द्रुमौधाः ॥ ९ ॥
 महौषधीगन्धगतप्रभावान्निर्वीर्यकृष्णाहिषु चन्दनानाम् ।
 वनेष्वनाशक्तिशेषुषीकाः कीडन्ति कान्तैः सह यत्र कान्ताः ॥ १० ॥
 शिलातले यस्य धनौयमाने धनायमाने कमनीयभावम् ।
 विराजते देहविभा सुराणां विभासुराणामचिरांशुदेश्या ॥ ११ ॥
 गन्तुं पतङ्गोपलवहितसादपारयन्त्यः सहसा प्रदेशात् ।
 द्विषन्ति यस्मिन्निजमेव तुङ्गं तुरंगवक्राः कुचकुम्भभारम् ॥ १२ ॥
 समुद्रतैर्गवितले पतित्वा जडीकृतो निर्जरवारिपूरैः ।
 न तापितायोमयपिण्डतुत्यस्तपेऽपि यत्रोत्तपते पतंगः ॥ १३ ॥
 प्रभञ्जनः स्वेच्चरसुन्दरीणां रतिश्रमापोहकृतोपकारः ।
 यस्मिन्सुगन्धीकियते तदास्यश्वासैरिव प्रत्युपकर्तुकामैः ॥ १४ ॥
 कान्तैर्विचित्रोज्जवलचन्द्रकान्तै रूढैर्लतानां निवहैः प्ररूढैः ।
 यस्य द्युतिः केकिभिरक्षयस्य तेने तटे शाखितिरोहितेन ॥ १५ ॥
 मध्वासवापानमनोज्जगानाः समुन्नयन्तो मनसो विकारम् ।
 सकोपकान्तानुनयेषु यूनां साहायकं यत्र भजन्ति भृङ्गाः ॥ १६ ॥
 श्रुत्वा धनध्वाननिमं नटन्तः शिखण्डिनो निर्भरवारिनादम् ।
 कुर्वन्ति यत्सानुगतं सुरौधं दिव्याङ्गनानृत्यविधौ वितृष्णम् ॥ १७ ॥
 गुहोदरे ध्येयहिमे हिमर्तुं निदाघमञ्चिषु गहरेषु ।
 सानुष्वधोगामिधनेषु वर्षाः सुखेन यस्मिन्नामयन्ति सिद्धाः ॥ १८ ॥

१. निःशङ्कमतिः. २. धना निविडा अयमाने नीयमाने. ३. जलयन्त्रयुक्तेषु.

जयन्त्वा निस्तमसौ संमुक्तः शीतेतरांशूतमसौ संमुक्तः ।

द्रष्टुं चैमूल्या जगदेकपाली बलेन साक्षाजगदे कैपाली ॥ १९ ॥

निषेव्यविवरो वरो विविधनिर्जरालंकृतः

सदन्तिचमरोऽमरोपरितमाधवीमण्डपः ।

विकासिकमलोऽमलोपलविचित्रभाभासुरो

न विस्यमयं नगः प्रविदधाति कस्येक्षितः ॥ २० ॥

तुहिनपाण्डुरतीरजसैकतां कमलजेन गतां रजसैकताम् ।

वहति सिन्धुमयं सरसामलंकृतदिशां च चयं सरसामलम् ॥ २१ ॥

मुरयुवतिजनस्य सानुभाजो वदनसरोरुहमण्डनोद्यतस्य ।

विगलिततिमिरामु संप्रसर्पन्भवति निशास्त्रिह दर्पणो मृगाङ्कः ॥ २२ ॥

न महीरुद्धाः परिहृताः कुमुमैर्मणिदीपकैर्विरहिता न गुहाः ।

न नितम्बूः सुरजनैर्विकला न सरः समुज्जितमिहाम्बुरुहैः ॥ २३ ॥

इह गगनचरैः कंदरागोचरैः मुरभिशुचिपटैः कामिनीलम्पटैः ।

अवसितमुरतैः सानुसेवागतैः समयुक्तरुतः संव्यते मारुतः ॥ २४ ॥

अलिनीनिकुरुम्बचुम्बिताग्रैः शिखरेऽस्य स्थलपुण्डरीकस्पण्डैः ।

भवतीव विकासशालिभिर्दीरुदितानेकसलञ्छ नेन्दुमिम्बा ॥ २५ ॥

विद्यातेऽप्यनिलवशेन मङ्गलार्थे दीपानामिह निकरे लतागृहेषु ।

वीक्षन्ते गगनचरा महीषधीनमुद्द्योतै रतिषु वधूस्वाम्भुजानि ॥ २६ ॥

मत्वानुपष्टवशिखानिह रत्नदीपा-

ग्रात्यन्तरव्यपगमात्पिदधकरेण ।

नेत्रे नितम्बगतवस्त्रहृतां प्रियाणां

प्रीत्यै भवत्यधिगुहं खचराङ्गनौधः ॥ २७ ॥

बिम्बितपुष्पगुच्छनिचितव्रततिषु निपत-

नस्य तडिलतानुकरणक्षमरुचिषु गिरेः ।

काञ्चनमेदिनीषु जनयति धियाणां

नीलदलोपहारविषयां मधुकरनिकरः ॥ २८ ॥

तटगतासितरत्वविनिःस्तैरविरलैः परितो निकरै रुचाम् ।

इह कदाचनमेचकितत्विषो निजरुचिं न भजन्ति शरद्धनाः ॥ २६ ॥

मानोन्मादव्यपनयचतुराश्वैत्रारम्भे विदधति मधुराः ।

यूनामस्मिन्धटित्युवतयो दूतीकृत्यं परभृतरुतयः ॥ ३० ॥

ध्वनन्नितम्बावनि तारमन्ते गीत्वा प्रियाणां वनिता रमन्ते ।

इहादृतैर्हममही नभोगैनिषेव्यते काममहीनभोगैः ॥ ३१ ॥

व्योम्ना यातः पत्रिणोऽत्र प्रविष्टं रलक्षोण्यां वन्यमार्जारपोतः ।

विम्बं लौत्ये नानुबन्धन दत्ते दिव्यलीणां गन्तुमन्यत्र दृष्टेः ॥ ३२ ॥

अयं मुनिधनोऽधनोदनसहः सहस्तिमचरोऽमरोचिततटः ।

मुराद्रिसद्वशो द्वशोऽम्बरसदां सदाञ्चितविभो विभो रमयते ॥ ३३ ॥

नीलोपलोङ्गसितलोलमरीचिजाल-

सान्द्रीकृतान्धतमसेष्विव गहरेषु ।

क्रीडातेरोहिततनूर्युवतीः पतीनां

तच्छाससङ्गसुरभिर्विवृणोति वायुः ॥ ३४ ॥

तीरेष्वेताः कुसुमितवानीराली लीनालीरनिलरयोद्भूतान्ताः ।

तान्ता धर्मरविरतमूलपातीः पातीहायं प्रसृतनदीनीरौघः ॥ ३५ ॥

धातिनिर्मथनलब्धकेवला योगिनोऽत्र परिनिर्विवासवः ।

कुर्वते प्रतरपूरणादिभिः कर्मणां समवलत्वमायुषा ॥ ३६ ॥

शिखरमणिशिलानां शाखिशाखान्तरालैः

प्रसृतरविकराणामुलसन्नोचिरोघः ।

तडिदनुकृतिकारी शङ्किताम्भोदकाला-

न्मदयितुमलमस्मिन्नीलकण्ठानकाले ॥ ३७ ॥

तटरुहकुटजावनीरुहाणामतिमहतीषु शिखासु सक्तविम्बः ।

जनयति रजनीषु तारकाणामिह कुसुमस्तवकश्रियं समूहः ॥ ३८ ॥

निकरै रुचां तिमिरहानिकरैरमितै रवेवियदपारमितैः ।

विहृतैः स्फुरन्मणिरुचाविहृतै रजनीष्विव ग्रहपतेरजनि ॥ ३९ ॥

निष्कान्तैः शिखरचयान्निरन्तरालैरालीदाः सरसिजरागरश्मजालैः ।

श्रीमत्तां दधति दिशो दशाप्यमुष्मिन्नीरक्तैरिव वसनैः परिष्कृताङ्गाः ॥४०

सेनापतेरिति वचो ललितैकवर्णं-

माकर्ष्य भूमिपतिरप्तिवार्यवीर्यः ।

तस्मिन्नुदीर्णमणिरोचिषि शैलराजे

रन्तुं कियन्त्यपि दिनानि बबन्ध बुद्धिम् ॥ ४१ ॥

संपश्यता कुसुमवासितदिग्विमागा

राजीर्गिरेरनुतटं विविधदुमाणाम् ।

मध्याह्वर्तिनि रवावुदितश्रमेण

प्रापे नृपेण पृतनाविनिवेशदेशः ॥ ४२ ॥

वर्मोद्विन्दुभिरुपाहितभूरिशोभा

गण्डस्थलीः पथि विलोकयतः प्रियाणाम् ।

वाधाकरोऽपि शिशिरेतररश्मिरासी-

तस्यावनीतलभुजोऽभिमतस्तदानीम् ॥ ४३ ॥

द्रावीयसीरविरलं रचिता वणिग्भि-

रग्गे गतैः पटमयापणराजितान्ताः ।

पश्यन्क्रयाकुलजनाः क्षितिपोऽदृवीथी-

रतुङ्गतोरणमियाय निजं निवासम् ॥ ४४ ॥

यान्तीभिरात्मनिलयाय तुरङ्गिणीभिः

सामन्तसंहतिभिरीशविसर्जिताभिः ।

वेलभिरुद्धततरङ्गविभङ्गराभि-

रक्षुभ्यदम्बुधिरिव ध्वजिनीनिवेशः ॥ ४५ ॥

राजाधिराजवसतेर्हयमन्दुरायाः

पण्याङ्गनापरिषदो विषणिध्वजस्य ।

पर्याकलय्य परितो विनिवेशदेशं

स्वावासभूमिरनुवासिजनेन जडे ॥ ४६ ॥

वेश्यागणाः परिचितानुपचारहेतो-
 रध्वश्रमातुरतनूनुपालयन्तः ।
 द्वारि स्थिताः पटमयस्वनिवासपङ्गे-
 वस्तव्यवद्वशिरे पृतनाजनेन ॥ ४७ ॥
 प्राप्तश्चिरादुरुपरिश्रमस्विन्नजङ्घः
 पर्यूहितुं निजनिवासपदान्यशक्तः ।
 वश्राम मुग्धधिषणः परितः स्ववर्ग्य-
 व्याहारनादनिहितश्रवणो जनौघः ॥ ४८ ॥
 प्रत्यग्रपाकविततं सुरभीकृताश-
 माप्राय चित्तहरमिन्दुरिकादिगन्धम् ।
 पर्याकुलं कटकिभिः समुपव्रजद्धिः
 क्षुत्क्षामकुक्षिर्मिर्ज्ञायत धाम कन्द्राः ॥ ४९ ॥
 शैलनिलः शिथिलकम्पितदेवदासु-
 रच्छाच्छनिर्वरपयःकणसङ्गशीतः ।
 मार्गश्रमव्ययपटुः पटमण्डलस्यै-
 निंद्रालसैर्वसुमतीपतिभिः सिषेवे ॥ ५० ॥
 प्रस्वेदफेनलवविच्छुरिताङ्गरैस्यै-
 रुत्तीर्णपल्ययनभूरिभरैतुरङ्गैः ।
 भूवेलनाय परितः परिवर्तमानै-
 रावर्तवानिव बभौ शिविराम्बुराशिः ॥ ५१ ॥
 अन्योन्यदर्शनसमुच्छलितेन भूयः
 संमूर्तिताद्रिविवरे हयहेषितेन ।
 सेनाचरैर्धिरितश्रुतिभिर्मुहूर्ते
 मूर्कारिव प्रकृतवस्तुकथामु तस्ये ॥ ५२ ॥
 मध्येजलं प्रकटचञ्चलपृष्ठभागे
 पानाय सस्तिनिकरे परितोऽवतीर्णे ।

१. पुस्तकद्वयेऽप्यथं छन्दं भङ्गदूषितः पाठः; 'अह्नायत ज्ञातम्' इति च टीका.

संचारिमाद्विसद्वैः सलिलाशयानां
 प्राचुर्यवद्विरिव वीचिच्चर्यैर्मूवे ॥ ५३ ॥
 पीताम्भसः श्रमलवानिव वारिविन्दु-
 व्याजेन वाजिनिवहाः स्त्रपिताः क्षरन्तः ।
 संयेमिरे युगपदेव समापतन्तः
 क्षिसोपलास्वथ कथंचन मन्दुरासु ॥ ५४ ॥
 तोयावगाहचक्तैरलिनीलदेहै-
 रुत्सारितध्वजकुथाभरणाम्बभारैः
 कल्पान्तमारुतपरिक्षुभितैरिवाद्रि-
 कृटै रराज वसुधा वरवारणेन्द्रैः ॥ ५५ ॥
 यानि द्विषेन्द्रनिवहो निजपुष्कराणि
 संजाततुष्टिरुद्मीमिलदम्बुममः ।
 तान्येव सैनिकविलुणितवारिजेषु
 रक्ताम्बुजश्रियमधुः सलिलाशयेषु ॥ ५६ ॥
 कुर्वन्ति यामनुकृताचलतुङ्गश्रुत्राः
 संध्यारुणाभ्रनिवहा नभसस्तटेषु ।
 सा श्रीहृदेषु सरितां विदधे विशद्विः
 सिन्दूररागरुचिरावयवैर्यजन्मैः ॥ ५७ ॥
 जन्मे पयः प्रविशतः सुतरं यदेव
 भूमृत्सरित्सु पृतनाकरिणां कुलस्य ।
 गण्डस्थलप्रविगलन्मदपूरपूर्ण-
 मासीत्तदेव सुदुरुत्तरमुचितीर्णेः ॥ ५८ ॥
 कृत्वा क्षणं जनकुतूहलकारि युद्धं
 दर्पेष्ठैर्जलगजैर्जितकाशिनस्ते ।
 जग्मुः सलीलमदमन्दपदं करेण-
 पाश्चात्यभागनिहितात्मकराः करीन्द्राः ॥ ५९ ॥

वन्येभगण्डकषणाहितदानगन्धे
 नीतस्तरौ नियमनाय करी नियम्ना ।
 रोषाद्वभञ्ज निजतापनुदोऽस्य शाखा
 न श्रेयसे खलु भवत्यपदेऽपि कोपः ॥ ६० ॥
 आनीलनीरदनिभैः सुविशालवंशै-
 नर्गैः प्रवृत्तमदनिर्झरवारिपूरैः ।
 रेजे समुन्नतमहीरुहमूलबद्धै-
 स्तौर्जङ्गमैरिव निजावयवैर्गीरीन्द्रः ॥ ६१ ॥
 यत्सलकीकिसलयं रुचये रुचिज्ञा
 ग्रासान्तरेषु ददिरे खलु हस्तिपालाः ।
 तत्पत्युताहितवनस्मृति वारणेन्द्रं
 सावज्ञमेव कवलग्रहणे चकार ॥ ६२ ॥
 उत्तीर्णभारलघवः परितो महोक्षाः
 पीताभ्मसः श्रमभिदां नगनिन्नगानाम् ।
 कूलानि ब्रह्मसुरुदाररवाः खनन्तः
 शान्तै भवत्युपकृतं क खलप्रियेषु ॥ ६३ ॥
 छायासु यत्क्षितिरुहां तृणतोयतृसै-
 रोमन्थतत्परसुखैर्वैभर्वभूवे ।
 तन्नूनमध्वजपरिश्रम एव तेन
 व्याजेन तैरलसनेत्रयुगैश्चचर्वे ॥ ६४ ॥
 विच्छिन्नकर्णसुखकृत्तिजकाकलीक-
 मश्रावि किंनरगणैः कदु कंदरस्यैः ।
 भारावतारसमये रसितं मैयानां
 रम्यं कुतूहलकरं न यथा ह्यपूर्वम् ॥ ६५ ॥
 क्षुद्रेतरक्षितिरुहां करभैः प्रवाल-
 जाले भृशायतशिरोधिभिरस्यमाने ।

क्षीरापदेशमगल्यमदाश्च नूरं

युक्तः परार्थघटने महतां प्रमोदः ॥ ६६ ॥

चन्द्राकारस्थलममलिनोत्तुङ्गदिष्टीरपिण्ड-

श्वस्त्राजिवजमविरतोङ्गान्तकलोलमालः ।

सर्पन्मत्तद्विपमभिसरनक्रचक्रो जयेत्तं

स्कन्धावारं यदि कथमपि स्यादपारः पयोधिः ॥ ६७ ॥

इति तत्र गिरौ निविष्टसैन्यं चरवक्कादवगम्य पद्मनाभम् ।

खबलेन समं समेत्य कोपात्पृथिवीपालनृपोऽन्तिके बभूव ॥ ६८ ॥

तयोर्द्वयोरपि नृपयोः प्रतापिनोर्विलोकितुं बलमिव जातकौतुका ।

समाययौ सपदि शशाङ्कभूषणा विभावरी विकसिततारकेक्षणा ॥ ६९ ॥

तस्यां रक्षां श्रुतपरबलः संविधाय सैन्ये

किंचित्कृत्वा सह निजभैर्माविसङ्गमचर्चाम् ।

श्रित्वा शश्यां शयनभवने भासुरां पद्मनाभ-

स्तस्थौ धीरः समदवनितालिङ्गनार्थविनोदैः ॥ ७० ॥

भुवनभवनदीपीभूतविम्बे नियत्या

गतिमुदयविरुद्धां नीयमाने मृगाङ्के ।

मुकुलिततनुतारालोचना लोचयन्ती

विरहमिव तदीयं सा विलित्ये त्रियामा ॥ ७१ ॥

इति श्रीवीरनन्दिङ्गतावुदयाङ्के चन्द्रप्रभचरिते महाकाव्ये चतुर्दशः सर्गः ।

पञ्चदशः सर्गः ।

द्वयेषामप्यथ प्रातः स्थावरेतरभूसृताम् ।

उदस्थात्कटकक्षोभी संनाहपटहध्वनिः ॥ १ ॥

तस्मिन्नम्बुदगम्भीरे दिग्न्तरविसर्पिणि ।

प्रकम्पं भूरपि प्रापदास्तां रिपुपताकिनी ॥ २ ॥

मदो मदोद्वताकारैर्दिङ्गुञ्जरकुलैरपि ।

तत्यजे त्रस्तचेतोभिररिकीटेषु का कथा ॥ ३ ॥

भटानां भाविसङ्गामभवदुत्साहशालिनाम् ।
 मनांस्यानशिरे हर्षैर्वर्पूषि पुलकोद्गमैः ॥ ४ ॥
 हृष्यदङ्गतया सद्यः स्फुटत्पूर्वरणवणैः ।
 वीरैर्वारिरसाविष्टैः संनद्गुपचकमे ॥ ५ ॥
 कश्चित्तनुच्छदं योग्यं समरे समरेखकम् ।
 देहे हृष्यत्यपर्यासं नामुच्चनामुच्चत्पुनः ॥ ६ ॥
 तव संनहनं नाथ लघुभूतमिवाधुना ।
 इत्यूचे खकरस्यर्शात्पुष्टाङ्गः कोऽपि कान्तया ॥ ७ ॥
 शृङ्गारद्विगुणीभूतैरमाति पुलैक्सनौ ।
 संनाहेऽन्यस्य चतुरा क्षणमन्तर्दधे प्रिया ॥ ८ ॥
 रिपुरोषारुणीभूतच्छुरितकण्टकैः ।
 रेजे संध्याधनाकारैर्भीषितारिघटैर्भटैः ॥ ९ ॥
 भैरभैरवधीराया रुष्टैः प्रतिगजश्रुतेः ।
 भैरभैरवधीरायाः समदानैः खपाणिना ॥ १० ॥
 पुण्यैः कवचितस्यस्य किं कृत्यमपरं मया ।
 इतीव नृपतेरङ्गे संनाहोऽनिष्टयाविशत् ॥ ११ ॥
 जयलक्ष्मीपरिष्वङ्गव्यवायेन ममामुना ।
 किमित्यासीद्युवेषस्य संनाहेनातिगौरवम् ॥ १२ ॥
 तेजो मूर्तमिवात्मीयं सुदुर्भेदमरातिभिः ।
 वभौ भीमरथो विश्रक्तवचं विकचाननः ॥ १३ ॥
 अभूद्वैरथेरङ्गे समरोत्कर्षशालिनः ।
 द्वितीय इव संनाहो घनकण्टकितच्छवौ ॥ १४ ॥
 दीनानाथकृतोत्सर्गः स जयश्रीसमुत्सुकान् ।
 प्रसादैः पूजयामास सामन्तात्रणदीक्षितान् ॥ १५ ॥

१. बहुभयानकगभीरायाः २. भूः इमैः अवधि ताडिता । इरायाः सुरायाः समान-
मद्गलैः

भीमं भासुरवासोभिः सुभीमं मणिकङ्गणैः ।
 मुकुटेन महासेनं सेनं मौक्तिकमालया ॥ १६ ॥
 चूडारेन चित्राङ्गं प्रालम्बेन परंतपम् ।
 रक्तकण्ठिकया कण्ठं कुण्डलाभ्यां सुकुण्डलम् ॥ १७ ॥
 अनर्धमणिना भीमरथं हारेण हारिणा ।
 महीरथं स्वाभरणैश्चतुरः सच्चकार सः ॥ १८ ॥ (कुलकम्)
 अन्योऽपि यस्य यो योग्यः स वाहस्तुरगो रथः ।
 वारणो वा विशेषज्ञस्तत्सादकृत तं नृपः ॥ १९ ॥
 सेना सेना यती बद्धराजिराजिसमुत्सुका ।
 चक्रे चक्रेषुखञ्जालसारा सारातिसाध्वसम् ॥ २० ॥
 सज्जीकृतं महामात्रै रोपितास्त्रं पुरोधसा ।
 वनकेलिमथारुद्ध निरगादभिशत्रु सः ॥ २१ ॥
 रथिना युवराजेन सोऽनुसस्ते नराधिपः ।
 ऐरावतसमारूढो रविणेव सुराधिपः ॥ २२ ॥
 नगोत्तुङ्गं समारुद्ध नागेन्द्रं रणविग्रहम् ।
 तमन्वगाद्वीरथः प्रताप इव पूषणम् ॥ २३ ॥
 परिज्वलन्महाल्लौघं रथं सारथिसज्जितम् ।
 मनोरथमिवास्थाय निर्जगाम महीरथः ॥ २४ ॥
 परितः परिवत्रुस्तमन्येऽप्येत्य नराधिपाः ।
 चतुरङ्गबलोपेताश्चतुरम्बुधिविश्रुताः ॥ २५ ॥
 प्रयाणतूर्यनिर्घोषसंमिलत्सर्वसैनिकाः ।
 सासीद्वादिसंस्थ्येव व्यक्तेयत्ता न वाहिनी ॥ २६ ॥
 विसखान शिवा तस्य वामतः शिवशंसिनी ।
 तामेव दिशमाश्रित्य ररास मृदु रासमः ॥ २७ ॥
 भारद्वाजः कुतोऽप्येत्य परीयाय प्रदक्षिणम् ।
 क्षीरिणं वृक्षमारुद्ध ववाशे वल्सु वायसः ॥ २८ ॥

सहसैव समुद्दिष्य सुखुवे करिणां कर्तैः ।
 भेजे कोऽपि महोत्साहो रोमश्चकवैर्भैः ॥ २९ ॥
 इष्टैरिष्टार्थपिशुनैः परितोषितसैनिकैः ।
 शकुनैरेभिरन्यैश्च स वक्तव्य (व्यक्तवि) जयोऽभवत् ॥ ३० ॥
 इत्युत्थितं तमाकर्ण्य पद्मनाभं सराजकः ।
 संनद्य पृथिवीपालोऽप्यर्थादभिनिर्ययौ ॥ ३१ ॥
 दक्षिणं गणयामास नाशिवं स शिवारुतम् ।
 क्षुतं न पौनःपुनिकं न मार्गमहिखण्डितम् ॥ ३२ ॥
 न कण्टकद्वमस्थस्य काकस्य परुषं रवम् ।
 न वाजिपुच्छज्वलनं न चार्तरुदितं खरम् ॥ ३३ ॥
 न प्रातिकूल्यमत्यन्तं मनः पवनगोचरम् ।
 नासृकप्रवर्षमाकाशो क्रोधान्तरितचेतनः ॥ ३४ ॥
 क्षयानिलचलत्पूर्वपश्चिमार्णवतुल्ययोः ।
 तयोर्बभूव संघटः सैन्ययोरुभयोरपि ॥ ३५ ॥
 अन्योन्यालोकनोद्भूतत्वरांस्तुरगसंभवः ।
 पांसुनिवारयामास कृपयेव क्षणं भटान् ॥ ३६ ॥
 माद्यहन्तिमदोत्सेकच्छन्नपांसौ रणाजिरे ।
 वस्त्रात्यन्योन्यमुद्दिष्य रराज भटसंहतिः ॥ ३७ ॥
 हेषासक्तहये गर्जद्वजे प्रध्वनदानके ।
 तस्मिन्बलद्वये शब्दमयमासीदिवाखिलम् ॥ ३८ ॥
 'रैरोरा रैरैरेरी रोरो रोरुरेररिः ।
 रु(उ)रुरुरुरुरुरोरारारीरैरुरोररम् ॥ ३९ ॥

१. अरेः अरिः शत्रोः शत्रुः आर आडौकति स्म । किविशिष्टः । रैरोराः रायं द्रव्यं राति ददाति रैरो धनदस्तद्दुरो हृदयं यस्य । त्यागशील इत्यर्थः । रैरैरेरी रायं रातीति रैरो धनदाता स चासौ रैरो धनदश्च रैरैरो धनव्ययकर्ता धनद इति तमीरयति परिभवतीति । किविशिष्टस्यारेः । रोरोः । शब्दं कुर्वतः । 'ह शब्दे' । किविशिष्टः । रोहः शब्दं कुर्वन् । किविशिष्टः । उरुरुहः स्थूलस्थूलोरुः । किविशिष्टस्य । उरुरुत्तेः । आर । अरीरैश्चक्षेपैः । उरोर्महतः । अरमत्यर्थम्.

तुरङ्गिणां पदातीनां रथिनां गजरोहिणाम् ।
 यस्य येन समा कक्षा स तमाहास्त वीतभीः ॥ ४० ॥
 युद्धमार्गविदो योद्धुमारभन्त महाभट्टाः ।
 प्राणैरस्थान्नुभिः स्थान्नु यशश्वेतुमभीप्सवः ॥ ४१ ॥
 स्वामिप्रसादमासीद्यो मुखरागः प्रतीच्छताम् ।
 तेषामसूत्स एवारिशरजालं प्रतीच्छताम् ॥ ४२ ॥
 निजेषुरचितस्फारमण्डपोत्सारितातपाः ।
 तत्र नाज्ञासिषुर्येधाः प्रहरन्तः परिश्रमम् ॥ ४३ ॥
 स्वामिसंमानयोग्यं यद्यत्क्षसंभावनोचितम् ।
 यच्चाज्ञायसमं तत्ते सारंस्मारं छुटौकिरे ॥ ४४ ॥
 शश्वप्रहरौर्गुरुभिः समुदा येन यो जितः ।
 तेनामर्षात्पुनः सोऽस्समुदायेन योजितः ॥ ४५ ॥
 कस्याप्यश्वगतस्येभकुम्भं निर्भिन्दतोऽसिना ।
 ततः पतन्त्यभात्पुष्पवृष्टिवन्मौक्तिकावलिः ॥ ४६ ॥
 योधाः शश्वक्षताः पेतुर्भूरितापा रणाशयाः ।
 भूतैर्बुभुक्षितैर्युद्धभूरिता पारणाशया ॥ ४७ ॥
 भग्ने चापे गुणे छिन्ने रिक्तीभूते च बाणधौ ।
 कस्याप्यासीद्विषा दीर्घं दण्डादण्डं कचाकचि ॥ ४८ ॥
 धीरधीरारिरुधिरैरुद्धाराधरैररम् ।
 धरा धराधराधारा रुद्धेऽधोऽधराधरा ॥ ४९ ॥
 ये तत्र जिज्ञिरेऽस्त्राणां प्रगुञ्जनिनदा नदाः ।
 तेष्वासन्मूलनिर्द्धनाः करिणां मकराः कराः ॥ ५० ॥
 कश्चिदालोहनिर्ममैः प्रत्यक्षं पूरितः शैरः ।
 बभावभ्यरि निष्कम्पः सप्ररोह इव द्रुमः ॥ ५१ ॥

१. धीरधीरा अतिधीरा निष्कम्पा अरयः शत्रवस्तेषां रुधिराणि तैरेषोरुद्धाराधरैर्वृह-
 न्मेषैः अथवा गरिष्ठारया पतमानैः । अरमतिशयेन । धराधराः त एवाधारोऽवश्यम्भो
 यस्याः सा अधःप्रदेशो अधराधरा निन्ननिन्ना धरा भूमिः रुद्धे पूरिता।

केनं तत्रसुरालोकं गतेन प्रेतवर्तिना ।
 के न तत्र सुरा लोकं त्यक्त्वा स्वं कौतुकागताः ॥ ५२ ॥
 जज्ञे मांसोपदंशास्त्रगासवोन्मत्तचेतसाम् ।
 डाकिनीनां नटन्तीनां कबन्धैर्नाथ्यसूरिभिः ॥ ५३ ॥
 निरन्तरनिपातीषुजालप्रच्छन्नमूर्तिना ।
 भयादिव कुतोऽप्यासीद्वानुनापि पलायितम् ॥ ५४ ॥
 योधानामायुधच्छिन्नैर्विरेजे रणरङ्गभूः ।
 शिरोभिः शतपञ्चैर्घरिव व्योमसरक्ष्युतैः ॥ ५५ ॥
 येनकोऽपि जितः क्षाद्यः स्वामिनामा न ना नृता ।
 बभूव तस्य न कृता स्वामिना माननानृता ॥ ५६ ॥
 न पपात रणे तावद्वीरच्छिन्नेऽपि मूर्धनि ।
 तत्कालोद्वीर्णखड्जेन रिपुर्यावन्न पातितः ॥ ५७ ॥
 पाणिभिर्गलितास्त्रौधाश्वरणैश्छिन्नपाणयः ।
 छिन्नाङ्गयो दुर्वचनैः प्रजहुः शौर्यशालिनः ॥ ५८ ॥
 दन्तिनो दन्तिभिर्भिन्नाः पत्तयः पत्तिसादिताः ।
 पेतू रथा रथिच्छिन्नास्तुरगास्तुरगिक्षताः ॥ ५९ ॥
 कचित्पतिपत्त्यश्च कचिद्द्विभासीत्तदुःसंचारं रणाजिरम् ।
 कचिद्द्विभासीत्तदुःसंचारं रणाजिरम् ॥ ६० ॥
 भङ्गं गृहत्यथात्मीये सैन्येऽरिशरजर्जरे ।
 पृथिवीपालसेनानीरुतस्यौ चन्द्रशेखरः ॥ ६१ ॥
 भटाः किं प्रपलायच्चं मार्गोऽयसुचितो न वः ।
 दैवादुपस्थिते कृच्छ्रे शूराणां विक्रमकमः ॥ ६२ ॥

१. प्रेतवर्तिना मृतकसंबन्धिना केन मस्तकेन आलोकं दृष्टिगोचरतां गतेन स्वं लोकं त्यक्त्वा तत्र कौतुकागताः सुराः के न तत्रसुखस्ताः । २. स्वामिनामा प्रभुशब्दवाच्यो ना पुमान् येन कोऽपि न जितः तस्य नृता पुरुषत्वं न बभूव । स्वामिना प्रभुणा च तस्यानृता असत्या मानना न कृता ।

संब्रमं मा वृथा कृद्वं रुद्धे रणधुरां मयि ।
 अदृष्टपूर्वे भवतां ननु पृष्ठमरातिभिः ॥ ६३ ॥
 प्राणैरस्यास्तुभिः स्थास्तु यशश्वेदधिगम्यते ।
 कियते स्वामिकार्यं च नाकृत्यं मरणं रणे ॥ ६४ ॥
 इति संधीरयन्नात्मसैन्यं रणपराङ्मुखम् ।
 दुदौके चण्डदोर्दण्डकृष्टकोदण्डदारुणः ॥ ६५ ॥
 शरपञ्चरसंछन्नसमस्तगगनोदरः ।
 चकार क्षणमात्रेण स शत्रुकुलमाकुलम् ॥ ६६ ॥
 तं रथस्थं रथारुद्धः स्वर्भानुरिव भास्करम् ।
 भीमः कटाक्षयामास पद्मनाभचमूपतिः ॥ ६७ ॥

त्रिभिः कुलकम् (विशेषकम्)

तयोर्बेभूव तुमुलं रणधूर्धरयो रणम् ।
 व्योमव्यापीषुसंपातैर्दूरमुत्सारितामरम् ॥ ६८ ॥
 परस्परास्त्रसंघटप्रोच्छलद्वुतभुक्षिष्ठखम् ।
 तीक्ष्णरोपपरिक्षेपखण्डितान्योन्यकेतनम् ॥ ६९ ॥
 प्रध्वनद्वनुरारावरोषितक्षीबुज्जरम् ।
 प्रहारविगलदक्तधारारचितदुर्दिनम् ॥ ७० ॥
 रन्ध्रं प्राप्यार्धचन्द्रेण ततो भीमस्य भासुरम् ।
 किरीटं पातयामास सचिहं शशिशेखरः ॥ ७१ ॥
 भीमेनापि हतः शक्त्या कोधादरिरुरःस्थले ।
 निपपात वमन्नसं सह स्वामिजयाशया ॥ ७२ ॥
 पुरःपतितमालोक्य तं प्रतापग्निव प्रभोः ।
 केतुः केतुरिवोत्तस्थौ त्रासयन्नस्तिलं जनम् ॥ ७३ ॥
 स कुद्देन सुभीमेन स्फुरहर्षमहाविषः ।
 ताक्ष्येणाशीविष इव निर्विषीकृत्य तर्जितः ॥ ७४ ॥
 रथस्थेन समुत्तस्थे भग्ने केतौ सुकेतुना ।
 पुरः प्रदर्शितात्मीयमरुचञ्चलकेतुना ॥ ७५ ॥

तं महारैर्महासेनश्चकार शतशर्करम् ।
 दुर्धरप्रलयाम्भोदवज्जैरिव महीधरम् ॥ ७६ ॥
 वीक्ष्य ताक्ष्यमिव च्छिन्नपक्षं तं पतितं रणे ।
 विरोचन इवासशधामाधावद्विरोचनः ॥ ७७ ॥
 तं गजस्थं गजारूढः सेनः सेनासमन्वितः ।
 संमुखैर्विमुखं बाणैर्विदधे पुरुविकमः ॥ ७८ ॥
 धनुर्महारथेनाथ दुधुवे धैर्यशालिना ।
 स्वपक्षव्यसनालोकसमुद्दीपितचेतसा ॥ ७९ ॥
 नमश्रावितनामासौ बद्धश्रुकुटिभीषणः ।
 ववर्ष शरधाराभिरभि शत्रुपताकिनीम् ॥ ८० ॥
 कासौ भीमरथो यस्य बलेन किल जेष्यति ।
 पद्मनाभो नट्कूरकबन्धामरिवाहिनीम् ॥ ८१ ॥
 गर्वगद्दमित्युक्त्वा चिह्नोद्देशेन संमुखम् ।
 धावन्प्रत्यवतस्थेरिः शरैर्भीमरथेन सः ॥ ८२ ॥
 चिरमक्षतदेहौ तौ शरैरप्राप्तखण्डितैः ।
 युयुधाते महावीरौ विस्मितामरवीक्षितौ ॥ ८३ ॥
 ककुप्पर्यन्तविश्रान्ततद्वाणभयविहूलम् ।
 नूनं व्योम तदा द्यासीन्मुक्तमूर्तिपरिग्रहम् ॥ ८४ ॥
 वीराभिलाषात्सर्पन्ती समीपमुभयोर्मुहुः ।
 गतागतपरिक्लेशं न जयश्रीरजीगणत् ॥ ८५ ॥
 मन्त्रेणेव ततः शत्रोः शङ्कुना मूर्ध्नि ताडितः ।
 मूर्छी भीमरथो भीमभुजंगम इवागमत् ॥ ८६ ॥
 क्षणं प्रतीक्षते यावत्क्षान्नधर्मश्रियादरिः ।
 उत्सस्थौ दशनैस्तावत्स दशन्दशनच्छदम् ॥ ८७ ॥
 क्रोधस्तदङ्गे यः पूर्वे मनाक्षुस इव स्थितः ।
 गाढारातिप्रहारेण स प्रबुद्धः क्षणादभूत् ॥ ८८ ॥

स रोषाद्विगुणोत्साहो दन्तिना प्रेर्य दन्तिनम् ।
 प्रतीच्छन्सुरसेनौघं जीवग्राहं तमग्रहीत् ॥ ८९ ॥
 ततः पितुर्ग्रहामर्षात्समुत्तेजितसारथिः ।
 रथी सूर्यरथोऽधावद्धीरध्वनिध्वनद्धनुः ॥ ९० ॥
 समायान्तं समालोक्य पितुः श्रान्तस्य संमुखम् ।
 महीरथस्तमाहास्त दत्त्वा खरथमन्तरा ॥ ९१ ॥
 प्रहृत्य च चिरं चञ्चच्चारुचामीकरच्छवौ ।
 निचखान तदीयोरःस्थलस्थाले शिलीमुखम् ॥ ९२ ॥
 सप्रहारं तमादाय सारथिर्ववले बले ।
 सुरमुक्तानि पुष्पाणि पेतुर्महीरथे रथे ॥ ९३ ॥
 ततः कलकलाराववधिरीकृतदिव्युखम् ।
 छुडौके धर्मपालेन पृथिवीपालसूनुना ॥ ९४ ॥
 वपुः कोपारुणं विश्रद्धृतदिव्यशरासनः ।
 स वर्षव्यशरधाराभिर्धनः सांध्य इवाबभौ ॥ ९५ ॥
 संभूयाभिमुखीभूतं बलिनस्तस्य राजकम् ।
 शरवर्धनस्येव संचुकोच गवां कुलम् ॥ ९६ ॥
 कृत्स्नामाशासितं दृष्ट्वा सामन्तकुलमाकुलम् ।
 सुवर्णनाभोऽभिमुखीबभूव रिपुघस्सरः ॥ ९७ ॥
 तं वाहितरथं वीक्ष्य धर्मपालो ज्वलन्कुधा ।
 विव्याधेति वचोबाणैरधिक्षेपविषोक्षितैः ॥ ९८ ॥
 अपसर्पं प्रयाहीतः किं पुरो धृष्ट तिष्ठसि ।
 भवद्विधे न मद्वाहुः प्रहर्तुमयमिच्छति ॥ ९९ ॥
 नूनमिच्छति नो जेतुं भवतैव भवत्प्रिता ।
 त्वन्मतेनान्यथा कसात्करोत्यसमविग्रहम् ॥ १०० ॥
 कस्त्वं भीमरथः को वा कियन्मात्रः स ते पिता ।
 संभूय मेऽग्रतः सर्वे यदि शक्रुथ तिष्ठथ ॥ १०१ ॥

नीचोचितां समाकर्ष्य तदीयामिति भारतीम् ।
 जगाद् युवराडित्यं धनुर्ज्यामामृशन्मुहुः ॥ १०२ ॥
 किमेभिरधमालापैर्मातुश्चापलसूचनैः ।
 अस्ति कोऽप्यभिमानश्वेडौकसालं विलम्बनैः ॥ १०३ ॥
 गदितुं युज्यतेऽसाकं न भवद्वाषितं वचः ।
 तुल्यन्ति महान्तो हि नात्मानमधमैः समम् ॥ १०४ ॥
 स्वैरेव दुर्नयैः पापाः पच्यन्ते येन दुर्जनाः ।
 विभाषमाणान्मुजनस्तेन तानवमन्यते ॥ १०५ ॥
 इत्यालापैर्युवेशस्य मानवानपमानितः ।
 अलक्ष्यमोक्षसंधानान्सरोषादमुच्छरान् ॥ १०६ ॥
 अर्धमार्गगतामेव तदीयामिषुसंहतिम् ।
 सोऽप्यच्छिनदविच्छिन्नै रोपै रोपितकार्मुकः ॥ १०७ ॥
 शिलीमुखक्षये प्रासैः कुन्तैः प्रासपरिक्षये ।
 कुन्तक्षयेऽसिभिर्वारौ सार्वकम्पौ प्रजहतुः ॥ १०८ ॥
 द्वावप्यतुलसामर्थ्यै द्वावप्यस्तकृतश्रमौ ।
 न जानीमो जयः केति समशेत बलद्वयम् ॥ १०९ ॥
 चिरयुद्धपरिश्रान्तः प्रहृत्य स ततोऽसिना ।
 दध्रे सुवर्णनामेन पृथिवीपालनन्दनः ॥ ११० ॥
 बन्दिभिः स्तूयमानस्तं बन्दीकृत्य सुदुर्जयम् ।
 हर्षस्ताविलनेत्रस्य निनाय पितुरन्तिकम् ॥ १११ ॥
 परंतपस्तदिद्वक्रं चित्राङ्गः सिंहविक्रमम् ।
 विजिग्ये वरुणं कण्ठश्वन्दकीर्ति सुकुण्डलः ॥ ११२ ॥
 अन्येऽपि रिपुपक्षस्य राजानो ये छुटौकिरे ।
 ते पद्मनाभसामन्तैः कृता भग्मनोरथाः ॥ ११३ ॥
 अत्रान्तरे क्रधाधावत्स्वयमेव महाबलः ।
 पृथिवीपालभूपालः करालीकृतलोचनः ॥ ११४ ॥

तमसाधारणैश्चिह्नैः प्रत्यभिज्ञाय मन्त्रिणः ।
 पद्मनाभमिति स्थित्वा कर्णमूले व्यजिज्ञपन् ॥ ११५ ॥
 देव कोऽप्ययमत्यन्तमानुषबलः स्वलः ।
 स्तूयते पृथिवीपालः समस्तकपटाल्यः ॥ ११६ ॥
 तदस्मिन्नप्रमत्तेन प्रहर्तुं स्वयमुत्थिते ।
 योद्धव्यं स्वामिना नायमवज्ञाविषयो रिषुः ॥ ११७ ॥
 इति मन्त्रिगिरं कृत्वा हृदये दयितामिव ।
 वभूव संसुखं शत्रोः सज्जीकृतशरासनः ॥ ११८ ॥
 पादरक्षसमूहेन परिवारितकुञ्जरौ ।
 तावभीयतुरन्योन्यमनन्यसमविकमौ ॥ ११९ ॥
 उभावुभयमायोद्धुं निषिद्ध्य बलमुद्यतम् ।
 दर्पदेकाकिनावेव प्रारेभाते महाहवम् ॥ १२० ॥
 शिलीमुखशतैश्छन्नास्तयोस्तिर्यग्विसर्पिभिः ।
 अदृश्यन्त दिग्गभोगाः पतदुल्कोत्करा इव ॥ १२१ ॥
 तच्छस्त्रौशलालोकविनिश्चलविलोचनम् ।
 भुवि भूमिभुजां सैन्यं तस्यौ दिवि दिवौकसाम् ॥ १२२ ॥
 चलनैर्वलनैः स्थानैर्वलग्नैर्मर्मवञ्चनैः ।
 तयोरभूद्धनुर्युद्धं द्वसदोर्दण्डचण्डयोः ॥ १२३ ॥
 यान्यानमुञ्चतारातिरनिष्ठितशरः शरान् ।
 रोपैरधीगतानेव पद्मनाभो लुलाव तान् ॥ १२४ ॥
 शिलीमुखैरजय्योऽयं धनुर्वेदविशारदः ।
 इति मत्वाक्षिप्तासान्स प्रयासविवर्जितः ॥ १२५ ॥
 खण्डयामास तानर्धचन्द्रैश्चन्द्रोज्जवलाननः ।
 गुरुः सुवर्णनामस्य सुवर्णचिलनिश्चलः ॥ १२६ ॥
 स चक्राणि विचिक्षेप क्षेपेण रहितो रुषा ।
 तानि सौवर्णमालश्च चूर्णयामास मुद्रैः ॥ १२७ ॥

शक्तिं शक्तित्रयाकान्तविष्टपो विसर्जत् सः ।
 गदामिधातैस्तां वन्ध्यां व्यधाद्रलसुराधिपः ॥ १२८ ॥
 परशुं वाहयामास कृत्वासनं स दन्तिनम् ।
 वनकेलिघरेणासौ वज्रमुष्ठा कणीकृतः ॥ १२९ ॥
 ततो मुमुक्षतः शङ्कुं तस्य सोमप्रभाप्रियः ।
 चञ्चञ्चकेण चिच्छेद कदलीकन्दवच्छिरः ॥ १३० ॥
 विद्वते विद्विषां सैन्ये विलोक्य पतनं प्रभोः ।
 रणं संशोधयामास वनकेलिशिरः स्पृशन् ॥ १३१ ॥
 युद्धमूर्धि शवीभूतान्बन्धूनुच्छित्य बान्धवाः ।
 संस्कारं प्रापयामासुरिन्धनीकृतसायकाः ॥ १३२ ॥
 अथ केनचिदानीय सेवकेन कृतं पुरः ।
 पश्यन्निति शिरः शत्रोर्निर्वेदमगमन्त्रृपः ॥ १३३ ॥
 धिक्षष्टमीदृशं कर्म करोति कथमीरितः ।
 लक्ष्मीकुलट्या लोकः क्षणरक्तविरक्तया ॥ १३४ ॥
 विपत्संपदि जागर्ति जरा जागर्ति यौवने ।
 मृत्युरायुषि जागर्ति वियोगः प्रियसंगमे ॥ १३५ ॥
 नावियोगः सुहृत्सङ्गो न जन्मामृत्युदूषितम् ।
 यौवनं नाजराग्रस्तं श्रीनापदकटाक्षिता ॥ १३६ ॥
 रक्षायै प्रजया दत्तं षष्ठांशं वेतनोपमम् ।
 गृहन्मृतकवन्मूढो राजाहमिति मन्यते ॥ १३७ ॥
 क्रोधादिभिरयं जीवः कषायैः कलुषीकृतः ।
 तत्किंचित्कुरुते कर्म यत्त्वस्यापि भयावहम् ॥ १३८ ॥
 आतृन्हन्ति पितृन्हन्ति बन्धूनपि निरागसः ।
 हन्त्यात्मानमपि क्रोधाद्विक्रोधमविचारकः ॥ १३९ ॥
 हन्ता यथाहमस्यात्र परत्रैष तथैव मे ।
 संसारे हि विवर्तन्ते बलवीर्यविभूतयः ॥ १४० ॥

भोगान्धिगिधनं धिगिधिगिधिगिन्द्रियजं सुखम् ।
 धिगिक्परोपधातेन यदन्यदपि जायते ॥ १४१ ॥
 हा कथं वञ्चितः पापः पापैरन्द्रियगोचरः ।
 विज्ञाताखिलसंसारदुरवस्थितिरप्यहम् ॥ १४२ ॥
 न परं बन्धनं प्रेम्णो न विषं विषयात्परम् ।
 न कोपादपरः शत्रुं दुःखं जन्मनः परम् ॥ १४३ ॥
 तस्मात्करोमि तत्किञ्चिन्नृजन्मनि सुदुर्लभे ।
 छिन्दिकर्मणां येन गतागतपरिश्रमम् ॥ १४४ ॥

त्रिभिः कुलकम् (विशेषकम्)

दौःस्थित्यमिति संचित्य संसारस्य नरेश्वरः ।
 वितीर्य युवराजाय राज्यं सपुरवाहनम् ॥ १४५ ॥
 आज्ञां सुवर्णनाभम्य कुर्वस्तिष्ठ पितुः पदे ।
 सान्त्वयित्वेति शोकात्म पृथिवीपालनन्दनम् ॥ १४६ ॥
 पदानतानवज्ञाय सामन्तान्सह सूनुना ।
 स श्रीधरमुनेरन्ते शिश्रिये श्रमणश्रियम् ॥ १४७ ॥
 ज्ञानद्वावुपजातायां सहैव ब्रतोपणैः ।
 दीक्षासमय एवास्य शिक्षासमयतां यथौ ॥ १४८ ॥
 द्वादशाङ्गश्रुताधारो द्वादशादित्यभासुरः ।
 प्रत्यहं बृंहयामास स द्वादशविधं तपः ॥ १४९ ॥
 विधिभिर्विधिकारैः सिंहनिष्क्रीडितादिभिः ।
 कर्मणा सह तस्यासीत्तनुस्तनुरतन्दिणः ॥ १५० ॥
 त्रयोदशविधं तस्य चारित्रं जरतश्चिरम् ।
 तीर्थकृत्कारणानीति समपद्यन्त षोडश ॥ १५१ ॥
 सम्यग्दर्शनसंशुद्धिः शङ्कादिपरिवर्जिता ।
 स धर्मिणि गुरौ वृद्धे श्रुते च विनयोऽधिकः ॥ १५२ ॥
 ब्रतेष्वहिंसाप्रभृतिष्वतिचारविपर्ययः ।
 तदङ्गेषु च शीलेषु क्रोधसंत्यजनादिषु ॥ १५३ ॥

ज्ञानोपयोगः सततमुपधानादिपूर्वकः ।
 संवेगो धोरसंसारदुःखभीरुत्वलक्षणः ॥ १५४ ॥
 त्यागश्चाभयदानादिप्रविभेदसमन्वितः ।
 तपश्चागृदसामर्थ्यशरीरक्लेशलक्षणम् ॥ १५५ ॥
 समाधिस्तपसो विन्दे कुतश्चित्समुपस्थिते ।
 गुणिनां दुःखसंपाते वैयावृत्यसमुद्यमः ॥ १५६ ॥
 भक्तियोगोऽहंदाचार्येष्वनुरागैकलक्षणः ।
 बहुश्रुतेषु चाशेषशास्त्रार्थग्रन्थवेदिषु ॥ १५७ ॥
 श्रुते च द्वादशाङ्गादिवहुभेदसमन्विते ।
 पण्णामवश्यकार्याणां क्रियाणामपरिच्युतिः ॥ १५८ ॥
 मार्गप्रभावनाज्ञानतपःप्रभृतिकारणैः ।
 तथा दर्शनवात्सल्यं सद्गम्बेहलक्षणम् ॥ १५९ ॥
 इति शिवसुखसिद्धै भावयन्पोडशैता
 रहितसकलसङ्गो भावनाः शुद्धभावः ।
 परहितकरचर्यावद्भुद्धिर्वबन्ध
 व्रतनियमसमृद्धस्तीर्थकृत्वामकर्म ॥ १६० ॥
 मन्यस्य सङ्गमखिलं निरवद्यवृत्ति-
 राराध्य द्वक्षरणबोधतपांस्यपांसुः ।
 त्यक्त्वा तपोभरतनुं स्वतनुं स धीरो
 भेजे सुराल्यमनुत्तरवैजयन्तम् ॥ १६१ ॥
 फुलन्मलीकुमुमसदृशामोदमामोदिताशं
 रतज्योत्स्नारुचिरमचिरादेहमासाद्य सद्यः ।
 दिव्यैः पुण्योदयपरिणतैस्तत्र भूत्वाहमिन्द्रो
 रेमे भोगैख्यसमधिकत्रिंशद्बिधप्रमायुः ॥ १६२ ॥
 इति श्रीवीरनन्दिकृतावुदयाद्वे चन्द्रप्रभवरिते महाकाव्ये पञ्चदशः सर्गः ।

षोडशः सर्गः ।

लक्ष्मीवानिह भरते सरोजखण्डैरुद्धण्डैरथ विवुद्दीधितिप्रकाशैः ।
 स्वैश्चिह्नैरिव परितो विराजमानो देशानामधिपतिरस्ति पूर्वदेशः ॥ १ ॥
 भारेण स्तनकलशद्वयस्य यस्मिन्नुस्थातुं सुहुरसहा विदग्धगोप्यः ।
 गीतेन स्फुटकलमाग्रमञ्जरीणां लुण्ठाकं हरिणगणं विमोहयन्ति ॥ २ ॥
 चीत्कारारवबधिरीकृताखिलाशैर्यत्राहामिव विदध्दिरक्षुयन्त्रैः ।
 व्याकृष्टाः सरसरसामृतं पिबन्तः पान्थौधा न पथि परिश्रमं विदन्ति ॥ ३ ॥
 संतापप्रसरमुषः समाश्रितानां तुङ्गत्वे सति फलमंपदा नमन्तः ।
 सच्छायाः सरसतया सदैव यत्र सादृश्यं दधति महीरुहा महद्विः ॥ ४ ॥
 नीरन्नैर्विपुलफलैरकृष्टपञ्चैः संपन्नं सुरकुरुवत्समस्तसस्यैः ।
 न स्पष्टुं यमलमवग्रहा गृहोत्था निर्देषं नरमिव दुर्जनापवादाः ॥ ५ ॥
 संगीतध्वनिमुखरैर्विराजमाना प्रासादैः शशधरविम्बनुम्बनोत्कैः ।
 तत्रास्ति त्रिदशपुरीव राजधानी विस्त्याता त्रिजगति चन्द्रपुर्यमिस्त्या ॥ ६ ॥
 विस्तीर्णोत्तशिखरावलीकराग्रैरुचम्भामिव विदधन्निराश्रयस्य ।
 कारुण्यात्पवनपथस्य भाति यस्यां प्राकारो ध्वजरमणीयगोपुराग्रः ॥ ७ ॥
 कैचाद्विप्रतिमविलोलवीचिनाम्भःखातेनापरिमितकुक्षिणा निजेन ।
 या शोभां वहति समन्ततः परीता तद्रलान्यभिलषता पयोधिनेव ॥ ८ ॥
 यत्रोर्विस्त्वनिचयः परं वियोगी सर्पादिः समजनि केवलं विलापी ।
 वैरस्यं परमतिपीडितेक्षुदण्डे संग्रामे परमभवद्दामिधातः ॥ ९ ॥
 पातालोदरमिव सेवितं सहस्रैर्नागानां हृदयमिवोरु सज्जनानाम् ।
 शाक्यानां मतमिव यत्र भूमिकाभिर्बहीभिः स्थितमवभाति राजवेशम् ॥ १० ॥
 प्रस्त्यातः प्रशमरतः प्रतापराशिस्तत्रासीदवनिपतिर्महादिसेनः ।
 यः क्रान्ताखिलभुवनैर्गुणैरुदारैरिक्षवाकोः कुलममलैरलंचकार ॥ ११ ॥
 कुन्देन्दुद्युतिनिकरावदातयान्यकृवज्जगति महीभृतः स्वकीर्त्या ।
 कैल्याणप्रकृतितया न केवलं यः स्थैर्येणाप्यनुविदधे सुराचलेन्द्रम् ॥ १२ ॥

लावण्यं भृशमदधादभूदगाधो रत्नानामपि परमालयो बहूनाम् ।
 अन्वेतुं तदपि शशाक यं महेच्छं नाभोधिः प्रलयपराकृतव्यवस्थः ॥ १३ ॥
 शौर्यं नातिशयि समुज्जितं नयेन न क्षान्त्या रहितमुदारया प्रभुत्वम् ।
 यस्यासीद्विनयविनाकृता न विद्या वित्तं नानवरतदानभोगहीनम् ॥ १४ ॥
 तस्योर्वार्विलयविशेषकस्य राज्ञः पर्यासाननुगुणवर्णनेयतैव ।
 संसारार्णवमथनस्य भव्यभानोर्यद्वेजे सकलजगद्गुरुर्गुरुत्वम् ॥ १५ ॥
 तस्य श्रीरिव कमलालयादुपेता पातालादिव परिनिर्गताहिकन्या ।
 पुष्पेषो रतिरिव लक्ष्मणेति जाया सर्वान्तःपुरपरमेश्वरी बभूव ॥ १६ ॥
 सन्ध्याया विपुलमहातरोर्लतेव मेघानामिव पदवी सतारतारा ।
 चापश्रीरिव वरवंशलङ्घजन्मा या रेजे सुकविकथेव चारुर्वर्णा ॥ १७ ॥
 लोलत्वं नयनयुगे न चित्तवृत्तौ मन्दत्वं गतिषु न सज्जनोपकारे ।
 कार्कश्यं कुचयुगले न वाचि यस्या भज्ञोऽभूदलकचये न चापि शीले ॥ १८ ॥
 सौभाग्यं कन्चिदितरत्र रूपमात्रं कापि स्याद्विनयगुणोऽपरत्र शीलम् ।
 यस्यां तत्समुदितमेव सर्वमासीत्प्रायेण प्रभवति तादृशी न सृष्टिः ॥ १९ ॥
 सर्वेषामपि तमसां स्थितः परस्तात्तीर्थस्य क्षतरजसोऽष्टमस्य कर्ता ।
 यद्भूम्भुणनिधिरात्मनाधिशिश्ये कस्तस्या गुणगणनां विधातुमीशः ॥ २० ॥
 तां क्षोणीमिव चतुरर्णवावसानामायातां तनुमनुकृत्य मानवीयाम् ।
 प्राप्योर्वापतिरविलेन्द्रियार्थसारामात्मानं स कलयति स्म सार्वभौमम् ॥ २१ ॥
 व्यासक्षत्तदधरपल्लवे स राज्यश्रीचिन्तामपि शिथिलीचकार भूपः ।
 प्रायेण स्थिरमतयोऽपि विप्रमोहं नीयन्ते मदनफलैरिवेन्द्रियाधैः ॥ २२ ॥
 निर्मम्भं विषयसुखाम्बुधावगाधे तं मन्दोद्यममवधार्य राजकार्ये ।
 स्वातन्त्र्यं ययुरखिलानि मण्डलानि मन्दत्वं भवति न कस्य वाभिभूत्यै ॥ २३ ॥
 व्युत्थानं सचिवमुखान्निशम्य राज्ञां राजेन्द्रो निजमभिनिन्द्य च प्रमादम् ।
 निर्जेतुं स दश दिशोऽन्यदा प्रतस्थे सामन्तैः परिकरितः सहस्रसंख्यैः ॥ २४ ॥
 प्राकपूर्वा दिशमुपसृत्य धूतधन्वा कृत्वाथ स्वशरशरव्यमङ्गराजम् ।
 कारुण्याव्यतिपरे राज राज्यं तत्सूनौ विदधुपायनीकृतेभे ॥ २५ ॥

प्रोद्धामद्विरदरदप्रभेदनिर्यदोधासुक्षुतरथचक्रचक्रवाले ।
 तेनाजौ प्रविदधिरे कलिङ्गमर्तुः कामिन्यो वल्यविहीयमानहस्ताः ॥ २६ ॥
 पादाङ्गद्वितयशिलीमुखायमानं सग्रीवानिहितकुठारमेकवीरः ।
 पञ्चालाधिपतिमसौ व्ययुक्तं रक्षैर्न प्राणैः प्रणतकृपालवो महान्तः ॥ २७ ॥
 संछन्नाखिलकुभो घनानिवोग्रान्तिर्धमायुधजनिताचिरांशुशोभान् ।
 चेदीशं द्रुममिव निघ्रतः समूलं तस्यासीन्मरुदनुकारकारि वीर्यम् ॥ २८ ॥
 संप्राप्तस्तभुवि पूर्ववारिराशेरुद्वेलः क्षितितलपालिनो बलैधः ।
 प्रोत्खातद्विषदवनीरुहप्रतानो जज्ञेऽसावपरपयोधिसंगमाभः ॥ २९ ॥
 कलोलोच्छलितविदीर्णशुक्तिमुक्तां ते मुक्तावलिमनुवेलमिन्दुगौरीम् ।
 गच्छन्तीमिव रिपुकीर्तिमविधपारं गृह्णन्तः क्षितिपतिसैनिका विरेजुः ॥ ३० ॥
 ते पीत्वा प्रहरणधारिणामरीणामायुर्भिः सह शुचिनालिकेरनीरम् ।
 वेलान्तर्वणविवरेषु तस्य योधाः कङ्को(लो)लानिलविहतश्रमा ववल्गुः ॥ ३१ ॥
 स स्तम्भं जयकुदं निष्प्रदितारिवेलाद्रेः शिरसि निखानयांबभूव ।
 प्रान्ताखिलकुभः स्वकीयकीर्तिर्विश्रान्त्यास्पदमिव नाकमारुरुक्षोः ॥ ३२ ॥
 भूमर्तुर्देशमभिदक्षिणां यियासोः सैन्योत्थैरथ पथि सैकतै रजोभिः ।
 कुर्वद्धिः सितमुद्गुवर्त्म तस्य काष्ण्यं शत्रूणामिव समधार्यताननेषु ॥ ३३ ॥
 तत्रासौ समुपगतः समुद्यतासिरान्ध्रीणां रणविनिपातितप्रियाणाम् ।
 संपूर्णं तुलितकलङ्कगण्डभित्ति व्यालम्बालकमकृताननेन्दुविम्बम् ॥ ३४ ॥
 यत्काचेष्विव भृशमन्यपार्थिवेषु न व्यक्तिं व्यपगतधामसु प्रपेदे ।
 कर्णटेष्वजनि परिस्फुटं तदीयं तद्वानोरिव तपनोपलेषु तेजः ॥ ३५ ॥
 सामन्तोपचितचमूपयुक्तोया रिक्तत्वं युरुचिरेण याः सरस्यः ।
 तास्तत्र द्रमिलवधूवियोगजाश्रुक्षोतोभिः स पुनरपूरयत्पृष्ठः ॥ ३६ ॥
 घर्षद्धिर्मलयगिरौ महागजानां त्रैवेयैरकृष्टत चन्दनेषु येऽङ्गाः ।
 तस्योर्वीतलतिलकायमानकीर्तेस्तेऽपाचीप्रविजयसाक्षिणो बभूवुः ॥ ३७ ॥
 पण्डित्यमिव समुपात्तप्रपूर्गैस्तैर्भुवत्वा मलयजभूषितामपाचीम् ।
 संसर्पत्परिमलकुङ्कमाभिरामा तद्योर्धैर्द्रुतमकटाक्षि पश्चिमाशा ॥ ३८ ॥

भूपाले विजितसमस्तदक्षिणाशे यत्राभूत्प्रतिहतशक्तिरन्तकोऽपि ।
 कस्त्र त्वमिति मरुच्चलैः प्रचक्रे तच्छिह्नैरिव वरुणोपसारसंज्ञः ॥ ३९ ॥
 लाटीनां कठिनबृहत्पयोधराग्रसंघटप्रतिहतिर्जर्जे पुरैव ।
 लाटीये हृदयतटे पतंस्तदीयः शळ्लौघः परमजनिष्ट कीर्तिभागी ॥ ४० ॥
 तत्तेजो विहितविपक्षकक्षदाहं लेशेनाप्यजनि न वाढवाविहीनम् ।
 गम्भीरे स्थितिमति सत्त्वमाजि सिन्धुनाथेऽपि ज्वलितुमलं यतो वभूवा ॥ ४१ ॥
 दर्पान्धाङ्गाटिति हठेन पारसीकान्वैतस्या विनतरिपुर्विनीय वृत्त्या ।
 तैर्दत्तां बहुविधरलगर्भदण्डव्याजेनादित गुरुदक्षिणामिवासौ ॥ ४२ ॥
 भूभर्तुः कुमुमशरानुकारिकान्ते: संपर्कं समुपगता करेण सद्यः ।
 सा वल्गात्तुरग्खुरोत्थेरेणुरुपात्रोमाङ्गानमुच्चिदिवोच्चैः प्रतीची ॥ ४३ ॥
 संप्राप्तैस्तमपराम्बुधेर्वेलैभैः संरम्भादभिपततो निहत्य मुक्तान् ।
 वेलान्तोच्छ्रूततरुषूदलम्बयत्स स्वख्यातिस्मृतिकरणक्षमाङ्गलेभान् ॥ ४४ ॥
 तत्राशामभिचलिते कुवेरगुप्तां संच्छन्नं तुरग्खुरोत्थितै रजोभिः ।
 व्योमासीद्वलभरपीड्यमानमूर्धामुच्छ्रूसैरिव फणिनां रसातलोत्थैः ॥ ४५ ॥
 प्राप्तस्योत्तरदिशमेति तीव्रभावं तिग्मांशोरपि न विना क्रमेण तेजः ।
 व्याक्षेपक्षणमनपेक्ष्य सद्य एव स त्वासीदरिजनदुःसहप्रतापः ॥ ४६ ॥
 तस्योर्वीवलयभुजः समस्तदिकैः सामन्तैः समुपगतैः प्रशृंहितेभ्यः ।
 सैन्येभ्यः परिददतावकाशदेशं स्वानन्त्यं प्रकटितमुत्तरापथेन ॥ ४७ ॥
 तत्रेन्दूपलशक्लोज्जवलैः समन्तात्सर्पद्विर्नभसि करेणुशीकरौधैः ।
 कौवेर्या इव निजनायकाभिभूतिं शङ्किन्याः प्रविगलदश्रुभिश्वकाशे ॥ ४८ ॥
 हृत्वापि द्रविणमसावभोगवृद्धं टेक्कानां वधकरणोद्यतासिरासीत् ।
 नाज्ञासीत्तदपहतेर्विधानमात्रादेवामून्स्यमसुभिर्विमुक्तदेहान् ॥ ४९ ॥
 काश्मीरप्रभविषु भूमिभृत्यु वज्रीभूयासौ पृथुकटकान्वितेषु भूपः ।
 कीरीणामभिनवयौवनोद्धतानां लावण्यश्रियमज्जनिष्ट शोचनीयाम् ॥ ५० ॥
 कापोताङ्गरुहविधूसरः समन्ताद्यः पांसुर्नभसि सर्पतच्चमूत्थः ।
 संत्रासोदयपरिकम्पमानपक्षे संजग्ने खेंशमशके स एव धूमः ॥ ५१ ॥

१. अष्टमस्तीर्थकरः २. उत्तरदेशोद्वानां भिलानाम् ३. चक्कर ४. खशा उत्तरवा-
 सिनः केचन जनाः ।

कस्तूरीमृगसुरभौ हिमाचलेन्द्रे प्रच्योत्त्ययसि निवेशितात्मसैन्यः ।
 स्वर्वीणाकलितकैः स किंनरादैः शुश्रावेन्दुरुचि यशः प्रगीयमानम् ॥५२॥
 इत्याशाः समदवधूरिव क्षितीशः संक्षेपात्करमिलिताः स संविधाय ।
 संतुष्टाखिलजनवर्धितोत्सवायां प्रत्यागादतुलपराक्रमः स्वपुर्याम् ॥ ५३ ॥
 भूपानां वसनयुगादिसत्कृतानां संघातं सपदि यथायथं विसर्ज्य ।
 संपश्यन्मुखकमलं स लक्ष्मणायाः साम्राज्यं समनुबभूव दीर्घकालम् ॥५४॥
 प्रागेव प्रमुदितधीर्जिनावतारादलानाममुचदहिद्विषा प्रयुक्तः ।
 कोष्ठर्धं प्रतिदिवसं त्रिकोटियुक्तं पण्मासानथ धनदस्तदीयगेहे ॥ ५५ ॥
 अष्टौ च त्रिदशपतेर्निदेशवाक्यात्तस्यान्तःपुरमुपगम्य दिक्षुमार्यः ।
 व्यानम्राः स्वमभिनिवेद्य लक्ष्मणायाः कर्तव्यं व्यधिष्ठत गर्भशोधनादि ५६
 सौधोत्सङ्गे तुङ्गपत्यङ्गमुसा कल्याणाङ्गी यामिनीपश्चिमार्थे ।
 चिह्नीभूताङ्गैनजन्मानुमाने स्वमानेतान्साथ देवी ददर्श ॥ ५७ ॥
 शैलेन्द्रामं शुभ्रमैन्द्रं गजेन्द्रं दर्पोत्सेकोद्रेकमाणं गवेन्द्रम् ।
 नागेन्द्रौषं द्रावयन्तं मृगेन्द्रं लक्ष्मीं हस्तान्यस्तलीलारवेन्द्राम् ॥ ५८ ॥
 मालायुगमं प्रान्तविभ्रान्तभृङ्गं सान्द्रज्योत्सं पार्वणं शीतभानुम् ।
 भानुं भासा भासिताशान्तरालं मीनद्वन्द्वं क्रीडदन्योन्यरक्तम् ॥ ५९ ॥
 कुम्भावम्भोजावृतावम्बुपूर्णौ शुभ्राम्भोजोद्वासितोयं तडागम् ।
 वीचीचक्रैश्चम्बिताकाशमविंश्च सिंहव्यूढं विष्टरं शैलतुङ्गम् ॥ ६० ॥
 दिव्यं देवैः सेव्यमानं विमानं नागावासं नागकन्याभिरामम् ।
 सर्पत्तेजोमण्डलं रलराशि धूमत्यागादुज्जवलं धूमकेतुम् ॥ ६१ ॥
 स्वमानेतान्भूरिकल्याणहेतूनगत्वा प्रातः प्रीतिविस्तारिताक्षी ।
 सा भूर्भुतुः सूचयामास देवी चक्रे तेनापीति सा तत्फलज्ञा ॥ ६२ ॥
 ब्रूते नागस्ते त्रिलोकैकमुख्यं कल्याणास्ये सूनुमुक्षा गभीरम् ।
 सिंहः सिंहोदारदुर्लङ्घयवीर्यं लक्ष्मीर्देवेन्द्राभिषेकैकयोग्यम् ॥ ६३ ॥
 दामद्वन्द्वात्सुभ्रु सोऽनन्तकीर्तिर्मावी चन्द्रातृसिंहेतुः प्रजानाम् ।
 मोहध्वान्तव्यं सकस्तिग्मभासः पाठीनाभ्यां सर्वशोकैर्विमुक्तः ॥ ६४ ॥

कुम्भालोकालक्ष्मणैः पूर्णदेहस्तुष्णावहिच्छित्सरोवीक्षणेन ॥

यादोनाथात्केवलज्ञानभागी लब्धा सिद्धेहेमसिंहासनेन ॥ ६५ ॥

खर्गदेता देवि देवालयेन नागावासाद्वर्भतीर्थस्य कर्ता ।

क्रीडाशैलौ रत्नपुज्ञाद्गुणानां धक्ष्यत्युग्रं वहिना कर्मकक्षम् ॥ ६६ ॥

फलं खमावल्याः सकलमिति निश्चित्य दयिता-

द्धाना रोमाञ्चं प्रकटमपरं कञ्जुकमिव ।

प्रमोदं सा भेजे कमपि वचनानामविषयं

मुदे केषां न स्यादभिलषितसंप्रासिरथवा ॥ ६५ ॥

अथाहमिन्द्रः स ततोऽवतीर्य स्वायुःक्षयेऽनुत्तरवैजयन्तात् ।

कुक्षौ प्रशस्तेऽहनि लक्ष्मणाया विवेश शुक्तामिव वारिविन्दुः ॥ ६८ ॥

तस्मिन्नार्भावितारं कृतवति भुवनक्षोभसंपादिपुण्ये

सर्वाटोपेन गत्वा क्षितिपतिभवने सासुरेन्द्राः सुरेन्द्राः ।

कृत्वा कल्याणमुच्चैर्हतपटुपटहा वेणुवीणाभिरामं

नृत्यन्तः स्वं निवासं कृतजिनजननीपादपूजाः प्रजग्मुः ॥ ६९ ॥

श्रीहीवृत्यादिभिः स्वान्वपुषि वरगुणान्कान्तिलज्जादिरूपा-

न्देवीभिस्तन्वतीभिः सततमनुपमप्रीतिभिः सेव्यमाना ।

श्यन्ती रत्नवृष्टिं स्वयमुदयवतीं प्रत्यहं खर्गिमुक्तां

मासानार्भप्रभावान्नव नलिनमुखी सा सुखेनैव निन्ये ॥ ७० ॥

इति श्रीवीरनन्दिकृतावुद्याङ्के चन्द्रप्रभचरिते महाकाव्ये षोडशः सर्गः ।

सप्तदशः सर्गः ।

अथ सा प्रसूतिसमयेन जिनमिव दिव्यक्षणेरिता

पौषमलिनदशमीक्षयजां तिथिमाप्य सुन्दरमजीजनत्सुतम् ॥ १ ॥

ककुभः प्रसेदुरजनिष्ठ निखिलममलं नभस्तलम् ।

तस्य जननसमये पवनः सुरभिर्वौ सुरभयन्दिगङ्गनाः ॥ २ ॥

वियतः पतद्विरतिहष्टहृदयसुरवृन्दवधितैः ।

दिव्यकुमुमनिकरैररुचत्क्षितिमण्डलं ब्रमरबद्धमण्डलैः ॥ ३ ॥

मणिधण्टिकाः सदसि रेणुंकरहति कल्पवासिनाम् ।
ज्योतिरमरसदने सहसा प्रजगर्जुखर्जितरवं गजारयः ॥ ४ ॥

प्रणनाद भावनगृहेषु जलदपुशङ्कसंहतिः ।
व्यन्तरसुरभवनेष्वहताः पटहाः प्रतिष्वनिमुचः प्रदध्वनुः ॥ ५ ॥

इति हेतुभिः प्रचलितैश्च समसमयमात्मविष्ट्रैः ।
ज्ञातजिनपतिभवाः परितो गगनं प्रपूर्य विबुधाः प्रतस्थिरे ॥ ६ ॥

प्रचलत्सुरासुरकिरीटकिरणनिकुरुम्बरञ्जिताः ।
मण्डनमिव जगृहुः ककुभोऽप्यथवा न कस्य जिनजन्म वृद्धये ॥ ७ ॥

अधुना व्यनक्ति जिन एव भुवनमिदमत्र किं मया ।
कृत्यमिति सुरविमानचैख्यपयेव भानुरभवत्तिरोहितः ॥ ८ ॥

सुरपङ्किरानृपतिगेहमरुचदमरालयातता ।
अन्तरमकलयता द्युमुवोरिव मानरज्जुरुदत्तारि वेधसा ॥ ९ ॥

स चतुर्विधोऽपि नृपसद्व विविधमणिरलभासुरः ।
प्राप भृतसकलभूमितलो जलराशिवत्सुरगणः सवासवः ॥ १० ॥

अथ मायया जनितमात्रतदनुकृतिरूपमर्भकम् ।
मातुरुरसि विनिवेश्य शची जिनमुज्जहार गुरुभक्तिभाविता ॥ ११ ॥

तमुदीक्ष्य भासुरमशीतरुचिमिव शचीसमाहृतम् ।
पद्मवनमिव विकासमगाद्युगपत्सहस्रमपि चक्षुषां हरेः ॥ १२ ॥

सुरबृंहिते जयजयेति भुवनमभिसर्पति ध्वनौ ।
हस्तधृतवपुषमात्मगं तमरोपयत्यथमकल्पनायकः ॥ १३ ॥

इतरे च तं परमभक्तिभरनतकिरीटकोट्यः ।
भेजुरपतयोऽन्तगता विभृतातपत्रकलशांदचामराः ॥ १४ ॥

सुरयोषितो विविधधूपबलिकुसुमरुद्धपाणयः ।
मङ्गलमुखरमुखाम्बुरुहाः करिणीगताः समुपतस्थिरेऽग्रतः ॥ १५ ॥

चलितेऽभिमेरु सुरनाथनिवहपरिवारिते जने ।
नेदुरथ विबुधहस्तहताः परितः प्रयाणपरिशांसिमेरिकाः ॥ १६ ॥

सुरपेटकैः पटु नटद्विरतिलितगीतवादितैः ।
 नृत्यमयमिव तदा सकलं सदिगन्तरं समभवन्नभस्तलम् ॥ १७ ॥
 सुवनातिशायजिनरूपविनिहितविलोचनोत्पलैः ।
 लङ्घितमपि बुबुधे विबुधैर्न सुराद्विवर्त्म तदुपात्तविस्मयैः ॥ १८ ॥
 अथ ते परीत्य सुरशैलमुरुरुचिरचैत्यमन्दिरम् ।
 पाण्डुकद्वषदि सुरप्रमुखा हरिविष्टरे सुखमतिष्ठयज्जिनम् ॥ १९ ॥
 सुरपङ्किमाशु विरचय्य कृतविततिमा पयोम्बुधेः ।
 चकुरमलतरदुव्वर्षटैरभिषेचनं त्रिदशलोकनायकाः ॥ २० ॥
 अभिषिच्य तं ललितनृत्यमयुररवगीतवादितैः ।
 वज्रमयनिशितसूचिकया तवविधुर्युगं श्रवणयोः सुरेश्वराः ॥ २१ ॥
 मणिकुण्डलाङ्गदकिरीटकटकरशनादिभूषणैः ।
 दिव्यकुसुमवसनैश्च सुरास्तमभूपयंखिसुवनैकभूषणम् ॥ २२ ॥
 प्रविधाय ते समयमेकममरपतयः कृतोत्सवाः ।
 चन्द्रसमरुचिरयं भगवानिति चन्द्रपूर्वमसुमाह्यन्यभुम् ॥ २३ ॥
 अथ भक्तिः प्रथमकल्पपतिरितरवासवान्वितः ।
 स्तोत्रुमिति विरचिताङ्गलि तं सहजत्रिग्रोधसहितं प्रचक्रमे ॥ २४ ॥
 सकलाववोधमकलङ्गमनुपमचिन्त्यवैभवम् ।
 जन्मरहितमजरामरणं जितमत्सरं जिनमभिष्टुवेष्टमम् ॥ २५ ॥
 स्तुतिशक्तिरस्ति न ममेश तदपि हितकाङ्गया स्तुवे ।
 शक्यमिदमिदमशक्यमिति प्रविचारबाद्यमतयो हि कार्यिणः ॥ २६ ॥
 हरिविष्टरस्थितमशेषजननयनहारि ते वपुः ।
 कान्तिरुचिरसुदयाद्रिशिरोगतमिन्दुमण्डलमिवावभासते ॥ २७ ॥
 जिन यः समाश्रयति मार्गमस्तिलजनवत्सलस्य ते ।
 तस्य न भवभयमस्ति पुनः किमु नौस्थितो जलनिधौ निमज्जति ॥ २८ ॥
 तव नाथ यश्चरणयुग्ममविचलितभक्ति सेवते ।
 तस्य किमु खलु करोति यमो नहि वाधते तुहिनममिसेविनम् ॥ २९ ॥

तव दर्शनं जगदधीश विदधदजरामरं जगत् ।
 कस्य न कथय रसायनवद्विदुषामभव्यमपहाय रोचते ॥ ३० ॥
 सुखमाश्रिताय जिननाथ वितरसि यदिच्छ्या विना ।
 शक्तिरियमनघ ते सहजा किमु विस्सा श्रमहरं न चन्द्रनम् ॥ ३१ ॥
 स कृती कृतार्थमपि तस्य जगति कलयामि र्जावितम् ।
 यस्य हृदयसरसि स्फुरति प्रतिवासरं जिन तवाद्विपङ्कजम् ॥ ३२ ॥
 नुरपूज्य यः सततमेव वहति हृदयेन नाम ते ।
 मन्त्रकुशलमिव शाकिनिकाः प्रभवन्ति न च्छलयितुं तमापदः ॥ ३३ ॥
 मतिमातनोति हरतेऽयमुपनयति सर्वसंपदः ।
 किं तदधिप विदधाति न यद्वद्वद्विपङ्कस्त्वसेवनं नृणाम् ॥ ३४ ॥
 सकलोऽप्येष्य किमपीश परहितरतः प्रजायते ।
 न क्वचिदियमुपलब्धचरी तव निर्व्यपेक्ष भुवनोपकारिता ॥ ३५ ॥
 हरयोऽभिपेक्षमुपगम्य विधदति शची प्रसाधिका ।
 वारि वहति निवहो युसदामपरस्य कस्य महिमा जिनेवशः ॥ ३६ ॥
 पश्चोऽपि संनिधिमवाप्य तव जिन भवन्ति भाक्तिकाः ।
 मानुषतनुरपि यस्तु मतिं त्वयि नातनोतु स पशुः पशोरपि ॥ ३७ ॥
 भयरोगशोकमरणानि भवभयविचित्रवेदनाः ।
 तावदभव भजते भवभृत्यविय यावदस्य हृदयं न लीयते ॥ ३८ ॥
 नम इत्यपि त्वयि जिनेन्द्र विनिगदितमक्षरद्वयम्
 पापमखिलमपहन्ति नृणामपरस्तु वाग्विभव एव वाग्मिनाम् ॥ ३९ ॥
 इति संप्रधार्य भुवनेश भवति विनुतिः प्रबन्धता ।
 सिद्धनुतिकृतफलेन मया न वितन्यते जिन ततो नमोऽस्तु ते ॥ ४० ॥
 तमिति प्रणुत्य गुरुभक्तिभरनततनुः पुरंदरः ।
 सोत्सवमनयत चन्द्रपुरीं परिवारितः सुरगणेन नृत्यता ॥ ४१ ॥
 प्रविधाय तत्र पुनरेव मुदितहृदया महोत्सवम् ।
 भेजुरमरनिवहाः स्वभुवं विनिवेद्य तं जनवयोर्जिनार्भकम् ॥ ४२ ॥

स्वकराङ्गुलीर्निजमुखेन विबुधपतियोजितामृताः ।
 प्रीतिविकसितमुखः स लिहक्ष चकार मातृकुचयोरतिस्पृहाम् ॥ ४३ ॥
 विदधज्जितस्फटिककान्तिग्खिलजनलोचनोत्सवम् ।
 वृद्धिमभजन जिनाधिपतिः प्रतिपच्छशाङ्क इव सोऽनुवासरम् ॥ ४४ ॥
 तमरीरमत्सुरकुमारसमितिरभिगम्य मुन्दरम् ।
 पौरजनहृदयहृष्टिकैः करकन्दुकप्रभृतिभिर्विनोदनैः ॥ ४५ ॥
 प्रकृतिस्फुटं ग्रहगणस्य गमनमिव चापलं शिशोः ।
 क्रीडनमकृत पृथग्जनवत्प्रतिबद्धवृद्धिरपि यज्जिनेश्वरः ॥ ४६ ॥
 विचरन्स कुट्टिमहीषु परिजनकराङ्गुलीः श्रितः ।
 मन्दनिहितचरणे रुचे सरसीषु हंस इव वासरद्युतिः ॥ ४७ ॥
 शुश्रुमे करात्करतलानि सकलमुहृदां स संचरन् ।
 दीधितिरुचिरवपुर्वणिजामविबुद्धमूल्य इव वारिधेमणिः ॥ ४८ ॥
 मणिमुद्रिकाकटकहारवसनरसनादिभूषणम् ।
 तस्य सुरपतिगिरा धनदः प्रजिधाय सर्वमपि शैशवोचितम् ॥ ४९ ॥
 स कुमारयोग्यजलकेलिगजतुरगरोहणादिभिः ।
 कर्मभिरतिशयितान्यजनैरनयत्कियन्तमपि कालमूर्जितः ॥ ५० ॥
 हरिपीठमास्थितवतोऽथ निखिलनिजपार्थिवान्वितः ।
 तस्य विरचितविवाहविधिरकरोत्पिता नृपतिपट्टवन्धनम् ॥ ५१ ॥
 प्रशशास पूज्यवचनस्य स पितुरुपरोधतो महीम् ।
 मुक्तिमुखविनिहितैकमतैर्नहि तस्य कापि विषयाभिलाषिता ॥ ५२ ॥
 वसुधामवत्यतुलधाम्नि चतुरुदधिवारिमेखलाम् ।
 तत्र भृशमभिनन्द जनो जनवृद्धिहेतुरुदयो हि तादृशाम् ॥ ५३ ॥
 न बभूव कस्यचिदकालमरणमखिलेषु जन्तुषु ।
 जातुचिदपि न जनाकुलतां व्यदधादवृष्टिरतिवृष्टिरेव वा ॥ ५४ ॥
 न समीरणः श्रवणेभेदिपरुषरवदारुणो वृत्तौ ।
 नास्पदमलभत रोगणः समपादि नातिहिममुष्णमेव वा ॥ ५५ ॥

न विवाधनं जनपदस्य समजनि कदाचिदीतिभिः ।
 कूरमृगसमुदयोऽप्यभवन्न पुरे च हिंसनविषक्तमानसः ॥ ५६ ॥

तमुपायनैः समुपगम्य सदसि परचक्रपार्थिवाः ।
 द्वाःस्थकथितनिजनामकुलाः शिरसा प्रणेमुरवनीतलस्पृशः ॥ ५७ ॥

रजनीमहश्च स विभज्य विबुधनुत्बुद्धिरष्टधा ।
 कर्मभिरनयत सर्वजगन्नयमार्गदर्शनपरो यथोचितैः ॥ ५८ ॥

तमुपेत्य शकवचनेन नरपतिसहस्रमध्यगम् ।
 भेजुरमरवनिता विविधैः प्रतिवासरं ललितगीतनर्तनैः ॥ ५९ ॥

कमलप्रभाप्रभृतिदिव्यनिजयुवतिवृन्दवेष्टिः ।
 भोगसुखमिति यथाभिमतं चिरमन्वभूत्स जगदेकनायकः ॥ ६० ॥

अपरेद्युरुक्तमितबाहुरधिकजरया निर्पीडितः ।
 तस्य सदसि समुपेत्य शनैः श्रितयष्टिरित्यकृत कोऽपि पूत्कृतिम् ॥ ६१ ॥

मुरवृन्दवन्य करुणार्द्धं शरणगतलोकवत्सल ।
 त्रातरस्त्रिलजगतां कृपणं भयभीतमस्तभय रक्ष रक्ष माम् ॥ ६२ ॥

कथितो निमित्तिपुरुषेण रजनिसमये समेत्य माम् ।
 मृत्युरविहतगतिप्रसरस्तव पश्यतोऽद्य जगदीश नेष्यति ॥ ६३ ॥

क्षमसे ततो यदि न पातुमसि जिन वृथान्तकान्तकः ।
 वाचमिति समभिधाय पुरः सहसा तिरोहितवपुर्वभूव सः ॥ ६४ ॥

वद् देव कोऽयमिति सभ्यजनवचनमारुतेरितः ।
 दृष्टनिस्त्रिलभुवनोऽवधिना भगवान्हसन्निति जगाद् कारणम् ॥ ६५ ॥

मम कर्तुमेष विषयेषु विरतिमराधिपाज्या ।
 धर्मरुचिरिति सुरस्त्रिदिवात्समुपाययौ विकृतवृद्धविग्रहः ॥ ६६ ॥

विनिवेद्य सभ्यनिवहस्य कृतपरमविस्यस्य तम् ।
 भोगविरतहृदयः स भवस्थितिमित्यचिन्तयदचिन्त्यचेष्टिः ॥ ६७ ॥

धनयौवनप्रभृति सर्वमनुगतमिदं शरीरिणाम् ।
 न क्षणमपि भवति स्थितिमन्निजपूर्वजन्मकृतपुण्यसंक्षये ॥ ६८ ॥

विषयेषु शत्रुसद्वशेषु विविधपरितापहेतुषु ।
 सक्तिमविरतमतिः कुरुते हतबुद्धिरेव न तु बोधभासुरः ॥ ६९ ॥

विविधासु योनिषु वर्णूषि विविधरचनानि धारयन् ।
 इन्द्रियसुखलवल्लभमतिर्नेटवल्पयाति तनुमान्विडम्बनाम् ॥ ७० ॥

वपुरादधल्पविजहच्च विविधमिह यैर्विवश्चितः ।
 कर्मभिरहमधुना तपसा क्षिपयामि तानि निखिलानि मूलतः ॥ ७१ ॥

इति चिन्तनाकुलमुपेत्य सदसि जगदन्तिकामराः ।
 चिन्तितमखिलहितं भवता जिन साधु साध्विति तमभ्यनन्दयन् ॥ ७२ ॥

विमलाभिधानशिविकास्थमरपतिरेत्य सामरः ।
 प्रापदथ सकलर्तुवनं तमुरुत्सवेन कृतदुन्दुभिधवनिः ॥ ७३ ॥

प्रवितीर्य राज्यमवदातचरितवरचन्द्रसूनवे ।
 पष्ठ(?)युगभिहितसिद्धनुतिः स तपोऽग्रहीदशशतैर्महीभुजाम् ॥ ७४ ॥

मणिभाजने समधिरोप्य विबुधपतिरात्मभक्तिः ।
 क्षीरजलनिधिजले निदधे दृढपञ्चमुष्टिभिरपाङ्कुतान्कचान् ॥ ७५ ॥

प्रविधाय तत्र पटुवादनिनदरमणीयमुत्सवम् ।
 क्षोभितसकलमहीवलयं प्रययुः पुनः सुरगणा यथायथम् ॥ ७६ ॥

अथ सोमदत्तनृवरस्य नलिनपुरपालिनो गृहे ।
 पंचवसुनिपतनप्रभृतीन्यकृताङ्गुतानि स गृहीतपारणः ॥ ७७ ॥

प्रशमादिभिः स चतुरोऽपि चतुरमतिरूपितैर्गुणैः ।
 नाशमनयत कैषायरिपून्विहरंस्तपस्त्रिजनयोग्यधामसु ॥ ७८ ॥

न परीषष्ठास्तमसहन्त धृतिकवचिनं प्रवाधितुम् ।
 क्षुत्तृदवनिशयनप्रमुखा युधि संवृताङ्गमिव शत्रुपञ्चिणः ॥ ७९ ॥

अपरापैरः स समुपेत्य समयगततत्त्वगोचरम् ।
 संशयमलमपहस्तयितुं प्रतिवासरं मुनिजनैरसेव्यत ॥ ८० ॥

१. रक्षपुष्पगन्धोदकवृष्टयः, सुरभिमृदुपवनः, देवदुन्दुभिक्षेति पञ्चवसूनि. २. कोधो मानो माया लोभश्चेति कषाय इति सर्वदर्शनसंप्रहः.

प्रकृतीर्नयं स्तनुतरत्वमतनुतपसामकर्मणाम् ।

तत्र पुनरपि जगाम वने समपादि यत्र निजमेव दीक्षणम् ॥ ८१ ॥

मुनिभिः स्थितः सहसमेत्य तलभुवि स नागशास्त्रिनः ।

ध्यानमतुलमवलम्ब्य सितं हतधातिकर्मरिपुराप केवलम् ॥ ८२ ॥

तंस्मिन्काले सह परिजनैर्यक्षराजेन गत्वा

शक्रादेशात्समवशरणं निर्ममे तस्य भर्तुः ।

जैनादाद्यात्समवशरणाद्योजनार्धार्धहान्या

सार्धान्यष्टौ यदनुगदितं योजनान्यागमज्ञैः ॥ ८३ ॥

धूलीसालो वलयसदृशस्तस्य ब्राम पार्श्वे

मानस्तम्भाश्वतसृषु महादिक्षु तस्यान्तरस्थाः ।

चत्वार्यूर्ध्वं विकचकमलाम्भांसि तेभ्यः सरांसि

तेभ्यश्चोर्ध्वं विविधकुसुमा खातिका वारिकर्णा ॥ ८४ ॥

नानापुण्या समजनि ततः पुष्पवाटी विशाला

प्राकारोऽस्या विरचितचतुर्गेषु पुरोऽभ्यन्तराले ।

द्वाराद्वारात्परमुभयतो द्वे शुभे नाथशाले

चत्वार्यासन्नमरनिचितान्यूर्ध्वमाभ्यां वनानि ॥ ८५ ॥

चत्वारोऽर्वा रुचिरवपुषो यागवृक्षा वनेषु

तिक्ष्णस्तिक्ष्णो मणिमयतरैर्मणिडतास्तेषु वाप्यः ।

तत्रैवासन्बहुविधसभामण्डपाः क्रीडशैला

धारायच्चैरभिवृतलतामण्डपैर्भ्रजिमानाः ॥ ८६ ॥

तेभ्योऽप्यूर्ध्वं मणिमयचतुर्स्तोरणा वेदिकाभृ-

दस्याभोगे समजनि परे केतुपङ्किविचित्रा ।

तस्याश्रोर्ध्वं मणिमयचतुर्गेषु पुरो हेमसालो

रम्यं कल्पद्रुमवनमतोऽभूत्परस्मिन्विभागे ॥ ८७ ॥

१. तस्मिन्केवलोत्पत्तिसमये. २. सभाविशेषः. ३. पञ्चवर्णमणिचूर्णप्राकारः. ४. अर्वा: प्रतिमाः. ५. ध्वजमाला.

तसाज्जे पुनरपि चतुर्गोपुरा हेमवेदी
 तस्या रेजुर्देश दशपराण्युलसत्तोरणानि ।
 तेषां स्तूपा नव नव बर्मध्यदेशोषु सर्वे
 तत्रैवासन्मुनिजनसभामण्डपास्तुङ्गशृङ्गाः ॥ ८८ ॥
 प्राकारोऽच्छस्फटिकघटितोऽभूत्पुरस्ताच्च तेभ्यः
 कोष्ठास्तस्य स्फुरितरुचयो द्वादशान्ते बभूवुः ।
 तेभ्यः स्थानं परमनुपमं गन्धकुच्छास्त्वयमासी-
 जज्जे तत्र स्फुरदुरुमणिप्राजितं सिंहपीठम् ॥ ८९ ॥
 तस्योपरि स्फुरितमासुररत्नस्मैः
 स प्रातिहार्यपरिभूषितदिव्यमूर्तिः ।
 निर्बाधवीर्वसुखबोधनिधिर्जिनेन्द्र-
 स्तत्त्वोपदेशकथनाभिमुखोऽवतस्ये ॥ ९० ॥
 दत्ताद्या मुनिभिः समं गणधराः कल्पस्त्रियः सज्जिता
 ज्योतिर्व्यन्तरभावनामरवधूसंघास्ततो भावनाः ।
 वन्या ज्योतिषकस्त्वपजाश्च विबुधाः स्वस्योदयाकाङ्क्षिण-
 स्तस्थुद्रादशसु प्रदक्षिणममी कोष्ठेषु मर्त्या मृगाः ॥ ९१ ॥
 इति श्रीवीरनन्दिकृतावुदयाक्षे चन्द्रप्रभचरिते महाकाव्ये सप्तदशः सर्गः ।

अष्टादशः सर्गः ।

सर्वभाषास्वभावेन ध्वनिनाथ जगद्गुरुः ।
 जगाद् गणिनः प्रश्नादिति तत्त्वं जिनेश्वरः ॥ १ ॥
 जीवाजीवाश्रवा बन्धसंवरावथ निर्जरा ।
 मोक्षश्वेति जिनेन्द्राणां सप्त तत्त्वानि शासने ॥ २ ॥
 बन्ध एव प्रविष्टत्वादनुक्तिः पुण्यपापयोः ।
 तयोः पृथक्वच पक्षे च पदार्थो नव कीर्तिताः ॥ ३ ॥
 चेतनालक्षणो जीवः कर्ता भोक्ता स्वकर्मणाम् ।
 स्थितः शरीरमानेन स्थित्युत्पत्तिव्ययात्मकः ॥ ४ ॥

भव्याभव्यप्रभेदेन द्विप्रकारोऽप्यसौ पुनः ।
 नरकादिगतेर्भेदाच्चतुर्था भेदमक्षुते ॥ ५ ॥
 ससधा पृथिवीभेदानारकोऽपि प्रभिद्यते ।
 अधोलोकस्थिताः सप्त पृथिव्यः परिकीर्तिताः ॥ ६ ॥
 आद्या रक्षप्रभा नाम द्वितीया शर्कराप्रभा ।
 सिकतादिप्रभान्या च परा पङ्कप्रभा मता ॥ ७ ॥
 धूमप्रभा ततो ज्ञेया परा तस्यास्तमःप्रभा ।
 महात्मःप्रभा चेति तासां नामान्यनुक्रमम् ॥ ८ ॥
 प्रथमायां पृथिव्यां ये नारकास्तेषु कीर्तिताः ।
 उत्सेधः सप्त चापानि त्रयो हस्ताः षड्हुलाः ॥ ९ ॥
 द्विगुणो द्विगुणोऽन्यासु पृथिवीषु यथाक्रमम् ।
 द्वितीयादिषु विज्ञेयो यावत्पञ्चधनुःशतीम् ॥ १० ॥
 एकस्त्रयस्ततः सप्त दश सप्तदश क्रमात् ।
 द्वाविंशतिस्त्रयस्त्रिंशत्तास्यायुः सागरोपमम् ॥ ११ ॥
 दशवर्षसहस्राणि जघन्यं प्रथमक्षितौ ।
 द्वितीयादौ जघन्यं तत्परमादौ यदुत्तमम् ॥ १२ ॥
 त्रिंशत्रकलक्षाणि प्रथमायां ततः परम् ।
 पञ्चविंशतिरुद्दिष्टास्ततः पञ्चदश क्रमात् ॥ १३ ॥
 दश त्रीणि ततो हीनं पञ्चभिर्लक्षमीरितम् ।
 ततः पञ्चैव नरकाश्वरमायां प्रकीर्तिताः ॥ १४ ॥
 बहारम्भादिसंभूतैः पापैः परवशीकृताः ।
 तत्र जीवाः प्रपद्यन्ते दुःखं भूत्वौपपादिकाः ॥ १५ ॥
 इति नारकभेदेन कृता जीवस्य वर्णना ।
 तिर्यग्गतिकृतो भेदः सांप्रतं वर्णयिष्यते ॥ १६ ॥

१. द्वितीयोत्सेधः १५ चापानि, २ हस्तौ, १२ अहुलानि । तृतीयोत्सेधः ३१ चाऽ, १ ह०, ० अ० । चतुर्थोत्सेधः ६२ चाऽ, २ ह०, ० अ० । पञ्चमोत्सेधः १२५ चाऽ, ० ह०, ० अ० । षष्ठोत्सेधः २५० चाऽ, ० ह०, ० अ० । सप्तमोत्सेधः ५०० चाऽ, ० ह०, ० अ० ।

त्रसस्थावरभेदेन तिर्यग्जीवो द्विधा स्मृतः ।
 तत्र द्वीन्द्रियमारभ्य त्रसः पञ्चेन्द्रियावधि ॥ १७ ॥
 स्थावराः कायभेदेन पञ्चधा परिकीर्तिताः ।
 पृथिवीकायिकाः केचित्केचिदप्कायिकाः स्मृताः ॥ १८ ॥
 तेजःकायभृतः केचिदपरे वायुकायिकाः ।
 स्युर्वनस्पतिकायाश्च सर्वेऽप्येकेन्द्रियाः स्मृताः ॥ १९ ॥
 सहस्रं मानमुत्कर्षयोजनानां प्रकीर्तितम् ।
 पञ्चेन्द्रियशरीरस्य तदेवैकेन्द्रियेऽधिकम् ॥ २० ॥
 द्वीन्द्रिये द्वादशैव स्युर्योजनानि यथागमम् ।
 त्रिकोणं त्रीन्द्रिये प्रोक्तं योजनं चतुरिन्द्रिये ॥ २१ ॥
 स्पर्शनं रसनं ग्राणं चक्षुः श्रोत्रमितीन्द्रियम् ।
 वर्धनीयं क्रमादेतेष्वैकैकं द्वीन्द्रियादिपु ॥ २२ ॥
 संवत्सरसहस्राणि द्वाविंशतिसूदाहृतम् ।
 पृथिवीकायिकेष्वायुरुत्कर्षेण जिनागमे ॥ २३ ॥
 तान्यकायिपु सप्त स्युस्त्रीणि मारुतकायिपु ।
 वनस्पतौ दशोक्तानि तेजःकायिष्वहस्त्रयम् ॥ २४ ॥
 वर्षाणि द्वादशैवायुद्वीन्द्रियाणां प्रकीर्तितम् ।
 दिनान्येकोनपञ्चाशत्रीन्द्रियेषु शरीरिपु ॥ २५ ॥
 षण्मासप्रमितं प्रोक्तं चतुरेन्द्रियदेहिपु ।
 पञ्चेन्द्रियेषु पूर्वाणां कोश्येका परिकीर्तिता ॥ २६ ॥
 तिर्यगादिप्रभेदस्य क्रमोऽयं संप्रदर्शितः ।
 कीर्त्यन्ते सांपतं केचिद्देवा नरगतेरपि ॥ २७ ॥
 भोगकर्मभुवो भेदान्मानुषा द्विविधाः स्मृताः ।
 देवगुर्वादिभेदेन स्युस्त्रिशङ्कोगभूमयः ॥ २८ ॥
 मध्योत्तमजघन्येन क्रमात्रेधा व्यवस्थिताः ।
 पद्मसहस्राणि चापानामुत्तमायु नृणां प्रमा ॥ २९ ॥

१. द्वीन्द्रियाः शङ्कगण्डोलप्रभृतयः ।

मध्यमासु च चत्वारि द्वे जघन्यासु कीर्तिः ।
 त्रीणि पत्योपमान्यायुद्धे चैकं तास्वनुक्रमात् ॥ ३० ॥

मदाङ्गादिभिदाभिन्नं दशकल्पदुमोङ्गवम् ।
 पात्रदानप्रभावेण भुज्ञते तत्र ते फलम् ॥ ३१ ॥

आर्यम्लेच्छप्रभेदेन द्विविधाः कर्मभूमिजाः ।
 भरतादिभिदा पञ्चदश स्युः कर्मभूमयः ॥ ३२ ॥

शतानि पञ्च चापानां कर्मभूमिनिवासिनाम् ।
 पञ्चविंशतियुक्तानि मानमुक्तष्टवृत्तिः ॥ ३३ ॥

पूर्वकोटिप्रमाणं च तेषामायुः प्रकीर्तिम् ।
 वृद्धिहासौ विदेहेन भरतैरावतेष्विव ॥ ३४ ॥

भरतैरावते वृद्धिहासिनी कालभेदतः ।
 उत्सर्पिष्यवसर्पिष्यौ कालभेदावुदाहृतौ ॥ ३५ ॥

सागरोपमकोटीनां दश कोट्योऽवसर्पिणी ।
 प्रमाणं तावदेवाहुरुत्सर्पिष्याश्च तद्विदः ॥ ३६ ॥

सुष्पमोपपदा प्रोक्ता सुष्पमासुष्पमा ततः ।
 दुःष्पमा सुष्पमाद्यान्या सुष्पमान्ता च दुःष्पमा ॥ ३७ ॥

पञ्चमी दुःष्पमा ज्ञेया षष्ठी चात्यन्तदुःष्पमा ।
 प्रत्येकमिति षडभेदास्तयोरुक्ता द्वयोरपि ॥ ३८ ॥

सागरोपमकोटीनां चतुर्थः कोटयः स्मृताः ।
 पूर्वा तिसो द्वितीया च द्वे तृतीया प्रकीर्तिः ॥ ३९ ॥

द्वाचत्वारिंशता वर्षसहस्रैः परिकीर्तिः ।
 एका कोटी च कोटीनां चतुर्थी परिकीर्तिः ॥ ४० ॥

पञ्चमी च सहस्राणि वर्षाणामेकविंशतिः ।
 षष्ठी तावत्प्रमाणैव जिनैः कालकलाः स्मृताः ॥ ४१ ॥

म्लेच्छखण्डप्रभेदेन पञ्चधा परिकीर्तिः ।
 म्लेच्छखण्डा यतः पञ्च कथ्यन्ते कर्मभूमिषु ॥ ४२ ॥

१. पुस्तकान्तरे 'ष' इत्यस्य स्थाने 'ख' इति कर्वगद्वितीयवर्णो दृश्यते. २. पुस्तकद्वयेऽपि 'म्लेच्छाखण्ड' इति पाठोऽस्ति,

आर्यः षट्मभेदेन षोढा भेदमुपागताः ।
 ते गुणस्थानभेदेन स्युश्चतुर्दशाधा पुनः ॥ ४३ ॥
 मिथ्यासासादनविधौ मिश्रा विरतिदर्शनौ ।
 प्रदेशविरतस्तस्मात्प्रमत्तविरतस्तः ॥ ४४ ॥
 स्यादप्रमत्तविरतस्ततोऽपूर्वकियः स्मृतः ।
 अनिवृत्तिक्रियस्तम्भात्तः सूक्ष्मः प्रकीर्तिः ॥ ४५ ॥
 शान्ततीक्ष्णकपायौ च स योगः केवली स्मृतः ।
 अयोगकेवली चेति गुणस्थानान्यनुक्रमम् ॥ ४६ ॥
 इति मानुषभेदेन कृता जीवनिरूपणा ।
 सांप्रतं देवभेदेन कुर्वे किंचित्पञ्चनम् ॥ ४७ ॥
 चतुर्णिकाग्रभेदेन स्मृता देवाश्चतुर्विधाः ।
 अमुराहिकुमाराद्या दशधा तेषु भावनाः ॥ ४८ ॥
 किंनरादिप्रभेदेन व्यन्तराश्चाष्टधा स्मृताः ।
 सूर्यचन्द्रादिभेदेन ज्योतिष्काः पञ्चधा स्मृताः ॥ ४९ ॥
 वैमानिका द्विधा प्रोक्ताः कल्पातीताश्च कल्पजाः ।
 सौधर्मादिषु कल्पेषु कल्पजाः परिकीर्तिः ॥ ५० ॥
 नव ग्रेवेयकादिस्याः कल्पातीताः प्रवर्णिताः ।
 सर्वार्थसिद्धिपर्यन्ताः समृद्धावधिचक्षुषः ॥ ५१ ॥
 तत्रासुरकुमाराणां प्रमाणं पञ्चविंशतिः ।
 धनूषि दश चापानि शेषाणां भवनक्षिताम् ॥ ५२ ॥
 दशसप्तधनुर्माणा व्यन्तरा ज्यौतिषामराः ।
 सौधर्मैशानयोर्मानं सप्त हस्ता दिवौकसाम् ॥ ५३ ॥
 सनत्कुमारमाहेन्द्रकल्पयोः षट् प्रकीर्तिः ।
 ब्रह्मकापिष्ठयोः पञ्च तन्मध्यगतयोरपि ॥ ५४ ॥
 चत्वारः शुक्रमारभ्य हस्ताः प्राणानताः स्मृताः ।
 आनते प्राणते चापि त्रयः सार्धाः प्रवर्णिताः ॥ ५५ ॥

आरणाच्युतयोर्हस्तास्त्रयः समनुवर्णिताः ।
 अथोग्रैवेयकेषुक्तौ त्रिपु द्वावर्घसंयुतौ ॥ ५६ ॥
 द्वारवन्नी समान्नातौ मध्यग्रैवेयकत्रये ।
 अर्धेन सहितो रतिरूर्ध्वग्रैवेयकत्रये ॥ ५७ ॥
 ग्रैवेयकविमानेभ्यः परे हस्तप्रमाः सुराः ।
 सागरोपममुत्कर्षादायुर्भवनवासिनाम् ॥ ५८ ॥
 अधिकं व्यन्तराणां तु पत्योपममुदाहृतम् ।
 दशवर्षसहस्राणि जघन्यमुभयेष्वपि ॥ ५९ ॥
 ज्योतिष्प्रकाणां तु देवानामधिकं पत्यमीरितम् ।
 पत्यस्यैवाष्टमो भागो जघन्येन प्रकीर्तिः ॥ ६० ॥
 जिनैः साक्षात्कृताशेषत्रिजगद्वस्तुभिः स्मृतम् ।
 द्वौ सागरोपमावायुः सौधर्मेशानकल्पयोः ॥ ६१ ॥
 सनत्कुमारमाहेन्द्रकल्पयोः सप्त कीर्तिः ।
 ब्रह्मत्रह्नोत्तरे कल्पे दशैव परिवर्णिताः ॥ ६२ ॥
 स्मृता लान्तवकापिष्ठकल्पयोश्च चतुर्दश ।
 ततः शुक्रमहाशुक्रकल्पयोः षोडशोदिताः ॥ ६३ ॥
 अष्टादश शतारे च सहस्रारे च संमताः ।
 आनते प्राणते चापि विंशतिः समुदीरिताः ॥ ६४ ॥
 आरणाच्युतकल्पे च द्वाविंशतिरनुस्मृताः ।
 एकैकेन ततो वृद्धिर्यावत्रिंशत्रयाधिकाः ॥ ६५ ॥
 इति गत्यादिभेदेन कृता जीवनिरूपणा ।
 कुर्वे संप्रत्यजीवस्य किंचिद्बूपनिरूपणम् ॥ ६६ ॥
 धर्माधर्मविथाकाशं कालः पुदल इत्यपि ।
 अजीवः पञ्चधा ज्ञेयो जिनागमविशारदैः ॥ ६७ ॥
 एतान्येव सजीवानि पद्मद्रव्याणि प्रचक्षते ।
 कालहीनानि पञ्चस्तिकायास्तान्येव कीर्तिः ॥ ६८ ॥

३. अस्तिकायशब्दो जैनपरिभाषायां तत्त्वपर्यायः. तत्र 'अस्ति' इति तिङ्गतप्रतिरूपकमव्ययम्.

जलवन्मस्त्ययानस्य तत्र यो गतिकारणम् ।
 जीवादीनां पदार्थानां स धर्मः परिवर्णितः ॥ ६९ ॥

लोकाकाशमभिव्याप्य संस्थितो मूर्तिवर्जितः ।
 नित्यावस्थितिसंयुक्तः सर्वज्ञानगोचरः ॥ ७० ॥

द्रव्याणां पुद्गलादीनामधर्मः स्थितिकारणम् ।
 लोकेऽभिव्यापकत्वादिधर्मो धर्मोऽपि धर्मवत् ॥ ७१ ॥

नित्यं व्यापकमाकाशमवगाहैकलक्षणम् ।
 चराचराणि भूतानि यत्रासंवाधमासते ॥ ७२ ॥

धर्माधर्मैकजीवानामसंख्येयाः प्रकीर्तिताः ।
 प्रदेशाः सकलज्ञानैर्व्योमानन्तप्रदर्शकम् ॥ ७३ ॥

वर्तनालक्षणः कालः स स्वयं परिणामिनाम् ।
 परिणामोपकारेण पदार्थानां प्रवर्तते ॥ ७४ ॥

क्रियां दिनकरादीनामुदयास्तमयादिकाम् ।
 प्रविहायापरः कालो नास्तीत्येके प्रचक्षते ॥ ७५ ॥

तत्र युक्तं क्रियायां हि लोके काल इति ध्वनिः ।
 प्रवृत्तो गौणवृत्त्यैव वाहीक इव गोध्वनिः ॥ ७६ ॥

न च मुख्यादते गौणकल्पना नरसिंहवत् ।
 तस्माद्व्यस्तभावोऽन्यो मुख्यः कालोऽस्ति कश्चन ॥ ७७ ॥

रूपगन्धरसस्पर्शशब्दवाः पुद्गलः स्मृतः ।
 अणुस्कन्धप्रभेदेन द्विस्तभावतया स्थितः ॥ ७८ ॥

शृथिव्यादिस्तरूपेण स्थूलसूक्ष्मादिभेदतः ।
 छायातपादिरूपेण बहुधा स विभिन्नते ॥ ७९ ॥

शरीरेन्द्रियरूपेण प्राणापानादिपर्ययैः ।
 प्राणिनामुपकाराय स सर्वेषां प्रवर्तते ॥ ८० ॥

विरक्तमित्यजीवस्य रूपमागमवर्णितम् ।
 संप्रत्याश्रवतत्त्वस्य किंचिद्गूप्तं निरूप्यते ॥ ८१ ॥

कर्मणामागमद्वारमाश्रवं संप्रचक्षते ।
 स कायवाङ्मनः कर्मयोगत्वेन व्यवस्थितः ॥ ८२ ॥
 शुभः पुण्यस्य पापस्य विपरीतः प्रकीर्तितः ।
 सकपायोऽकपायश्च तस्य द्वौ स्वामिनौ स्मृतौ ॥ ८३ ॥
 तत्रासादनमात्सर्यगुरुनिहवनादयः ।
 ज्ञानावृतिद्वगावृत्योराश्रवत्वेन वर्णिताः ॥ ८४ ॥
 परिदेवनसंतापशोकाकन्दवधादयः ।
 असातवेदनीयस्य कर्मणः समनुस्मृताः ॥ ८५ ॥
 सरागसंयमो दानं शौचं क्षान्त्यनुकम्पने ।
 इत्येवमादयो ज्ञेयाः सातवेदस्य कर्मणः ॥ ८६ ॥
 केवलिशुतधर्माणां देवस्य च गणस्य च ।
 अवर्णवदनं दृष्टिमोहनीयस्य कीर्तितम् ॥ ८७ ॥
 यः कपायोदयात्तीत्रः परिणामः प्रजायते ।
 चारित्रमोहनीयस्य कर्मणः सोऽनुवर्णितः ॥ ८८ ॥
 नारकस्यायुषो ज्ञेयो बहारम्भपरिग्रहः ।
 माया बहुविधाकारा तैर्यग्योनस्य कीर्तिताः ॥ ८९ ॥
 मानुषस्यावगन्तव्यः स्वस्पारम्भपरिग्रहः ।
 सरागसंयमत्वादिदैवस्य परिवर्णितम् ॥ ९० ॥
 विसंवादनमत्यन्तयोगवक्त्वमित्यपि ।
 नाम्नोऽशुभस्य विजेयं विपरीतं शुभस्य च ॥ ९१ ॥
 विज्ञेयास्तीर्थकृन्नाम्नो दृक्शुद्धाद्याश्च षोडश ।
 स्वप्रशंसान्यनिन्दादि नीचैर्गोत्रस्य वर्णितम् ॥ ९२ ॥
 स्वनिन्दान्यप्रशंसादिरुचैर्गोत्रस्य वर्णितम् ।
 दानादिविन्नकरणमन्तरायस्य कीर्तितम् ॥ ९३ ॥
 इत्याश्रवपदार्थस्य तत्त्वं समुपवर्णितम् ।
 अधुना बन्धतत्त्वस्य स्वरूपं व्याकरिष्यते ॥ ९४ ॥

असम्यगदर्शनं योगाविरतेश्च विपर्ययः ।
 प्रमादाश्च कषायाश्च पञ्च बन्धस्य हेतवः ॥ ९५ ॥
 सकषायतया जन्तोः कर्मयोग्यैर्निरन्तरम् ।
 पुद्गलैः सह संबन्धो बन्ध इत्यभिधीयते ॥ ९६ ॥
 विभेदात्मकृतिस्थित्योरनुभागप्रदेशयोः ।
 जिनागमनदीस्तानैविज्ञेयः स चतुर्विधः ॥ ९७ ॥
 ज्ञानदृष्ट्यावृतीवेदं मोहनीयायुषी तथा ।
 नामगोत्रान्तरायाश्चेत्यष्टौ प्रकृतयः स्मृताः ॥ ९८ ॥
 भेदाः पञ्च नव द्वौ च विंशतिश्चाष्टसंयुताः ।
 चतुर्द्विचत्वारिंशद्वौ पञ्च तासामनुक्रमम् ॥ ९९ ॥
 ज्ञानावृतिद्वगावृत्योर्वेदनीयान्तराययोः ।
 सागरोपमकोटीनां कोट्यस्तिथिपरा स्थितिः ॥ १०० ॥
 सप्ततिर्मोहनीयस्य विंशतिर्नामगोत्रयोः ।
 आयुषश्च त्रयस्तिथिसागरोपमसंमिताः ॥ १०१ ॥
 मुहूर्तावेदनीयस्य द्वादशैवापरा स्थितिः ।
 स्यान्नामगोत्रयोरष्टौ शेषाश्चान्तर्मुहूर्तकम् ॥ १०२ ॥
 कर्मणां यो विपाकस्तु भवक्षेत्राद्यपेक्षया ।
 सोऽनुभावः समाप्तातो जिनैः केवललोचनैः ॥ १०३ ॥
 योगभेदादनन्ता ये प्रदेशाः कर्मणः स्थिताः ।
 सर्वेष्वात्मप्रदेशेषु स प्रदेश इति स्मृतः ॥ १०४ ॥
 एवमेष चतुर्भेदभिक्षो बन्धो निरूपितः ।
 संवरस्याधुना रूपं किंचिदुद्योतयिष्यते ॥ १०५ ॥
 आश्रवस्य निरोधो यः संवरः स निगद्यते ।
 कर्म संत्रियते येनेत्येवं व्युत्पत्तिसंश्रयात् ॥ १०६ ॥
 चारित्रगुस्यनुप्रेक्षापरीषहजयादसौ ।
 दशलक्षणधर्माच्च समितिभ्यश्च जायते ॥ १०७ ॥

इति संवरतत्त्वस्य रूपं संक्षिप्य कीर्तितम् ।
 इदानीं क्रियते किंचिन्निर्जराया निरूपणम् ॥ १०८ ॥
 यथाकालकृता काचिदुपक्रमकृतापरा ।
 निर्जरा द्विविधा ज्ञेया कर्मक्षपणलक्षणा ॥ १०९ ॥
 या कर्मभुक्तिः श्रेष्ठादौ सा यथाकालजा स्मृता ।
 तपसा निर्जरा या तु सा चोपकर्मनिर्जरा ॥ ११० ॥
 स्थितं द्वादशभिर्भेदैर्निर्जराकरणं तपः ।
 वाह्यमाभ्यन्तरं चेति मूलभेदद्वयान्वितम् ॥ १११ ॥
 उपवासावमोदये वृत्तिसंख्या रसोप्सनम् (?) ।
 विविक्तवासना कायक्षेशश्चेति वहिर्भवम् ॥ ११२ ॥
 स्वाध्यायो व्यावृतिध्यनं व्युत्सर्गे विलयस्तथा ।
 प्रायश्चित्तमिति ज्ञेयमान्तरं पट्टिधं तपः ॥ ११३ ॥
 स्वाध्यायानस(श)नादीनां व्यक्तत्वादप्रपञ्चनम् ।
 क्रियते दुर्विवोधत्वाद्यानस्यैव प्रपञ्चनम् ॥ ११४ ॥
 आर्तै रौद्रं च धर्मं च शुक्रं चापि चतुर्विधम् ।
 ध्यानमारुद्यात्मर्हद्दिः शुभाशुभगतिप्रदम् ॥ ११५ ॥
 अनिष्टसंगमे तस्य वियोगपरिचिन्तनम् ।
 विप्रयोगे मनोज्जस्य समागमविचिन्तनम् ॥ ११६ ॥
 रोगादिजनितायाश्च वेदनाया मुहुः स्मृतिः ।
 निदानं चेति चत्वारो भेदाः पूर्वस्य कीर्तिताः ॥ ११७ ॥
 रौद्रं हिंसानृतस्तेयविषयप्रतिपालनैः ।
 चतुर्भिर्जायमानत्वात्कारणैः स्याच्चतुर्विधम् ॥ ११८ ॥
 आज्ञा विपाकविचयावपायविचयस्तथा ।
 संख्यानविचयश्चेति धर्मध्यानं चतुर्विधम् ॥ ११९ ॥
 पृथक्त्वादिवितर्कान्तं शुक्रमाद्यमुदीरितम् ।
 एकत्वादि वितर्कान्तं द्वितीयमनुगच्छते ॥ १२० ॥

अन्यसूक्ष्मकियापूर्वे प्रतिपात्यन्तमुच्यते ।
 चतुर्थं प्रतिपात्यन्तं समुच्छब्दकियोदकम् ॥ १२१ ॥
 कथितेतिसमासेन निर्जरा संनिबन्धना ।
 सांप्रतं मोक्षतत्त्वस्य रूपं व्यावर्णयिष्यते ॥ १२२ ॥
 कृत्स्वकर्मक्षयो मोक्षो भव्यस्य परिणामिनः ।
 ज्ञानदर्शनचारित्रत्रयोपायः प्रकीर्तिः ॥ १२३ ॥
 तत्त्वप्रकाशकं ज्ञानं दर्शनं तत्त्वरोचकम् ।
 पापारम्भपरित्यागश्चारित्रमिति कथ्यते ॥ १२४ ॥
 संसारव्याधिविध्वंसे भाव्यमानमिदं त्रयम् ।
 हेतुरेकाङ्गविकलो न हेतुरिव भेषजम् ॥ १२५ ॥
 केवलं न यथाज्ञानं रुचितं समनुष्ठितम् ।
 औषधं ध्वंसयेद्याधिं तथा तत्त्वं च संसृतिम् ॥ १२६ ॥
 यथा सम्यक्परिज्ञानं रुचितं समनुष्ठितम् ।
 औषधं ध्वंसयेद्याधिं तथा तत्त्वं च संसृतिम् ॥ १२७ ॥
 कर्मणां प्रतिपक्षत्वान्मुक्तेज्ञानादि कारणम् ।
 ज्ञानादीनां विवृद्धा हि रागादिक्षयदर्शनम् ॥ १२८ ॥
 रागादेश्च क्षयात्कर्मप्रक्षयो हेत्वभावतः ।
 तस्माद्रत्नयं हेतुर्विरोधात्कर्मणां क्षये ॥ १२९ ॥
 क्षीणकर्मा ततो जीवः स्वदेहाकृतिमुद्ध्रहन् ।
 ऊर्ध्वं स्वभावतो याति वहिज्वालाकलापवत् ॥ १३० ॥
 लोकाग्रं प्राप्य तत्रासौ स्थिरतामवलम्बते ।
 गतिहेतोरभावेन धर्मस्य परतो गतिः ॥ १३१ ॥
 इति तत्त्वोपदेशेन प्रहाद्य सकलां सभाम् ।
 भव्यपुण्यसमाकृष्टो व्यहरद्गगवान्मुवि ॥ १३२ ॥
 निखेदत्वादिभिस्तस्य सहजैर्दशभिर्गुणैः ।
 बभासे भुवनोद्ग्रासि वपुर्भास्करभासुरम् ॥ १३३ ॥

व्यहरचत्र यत्रासौ तत्र तत्र सुभिक्षता ।
 अजायत जनप्रीत्यै योजनानां शतद्वये ॥ १३४ ॥
 गगने गमनं तस्य सर्वेषामपि हृष्टये ।
 बभूव प्राणिनां प्राणिविरोधेन विवर्जितम् ॥ १३५ ॥
 तस्य भक्त्युपसर्गभ्यां मनागपि न पस्पृशे ।
 शीतेतरकरस्येव च्छायाविरहितं वपुः ॥ १३६ ॥
 चतुराननतारूपमहातिशयशालिनः ।
 चतुरा न नता तस्य काभ्युत्थाय स्वयं प्रजा ॥ १३७ ॥
 पक्षमस्यन्दविनिर्मुके वभतुमस्य लोचने ।
 नीलोत्पले इवात्यन्तनिर्वातस्थानसंस्थिते ॥ १३८ ॥
 सर्वविद्येशितुमस्य यथास्थानव्यमूर्धजम् ।
 असाधारणतां तस्य वपुर्वक्तुमिवाभवत् ॥ १३९ ॥
 स धातिक्षयजैरेभिरपैर्दशभिर्गुणैः ।
 राज रजसा मुक्तो मुक्तिसंगमनोत्सुकः ॥ १४० ॥
 सर्वभाषात्मिका तस्य सर्वतत्त्वावबोधिनी ।
 मागधी या बभौ भाषा मैत्री चास्विलगोचरा ॥ १४१ ॥
 जज्ञे विहारतस्तस्य सर्वतुफलशालिनी ।
 कृतरक्तविनिर्माणा भूर्दर्पणतलोपमा ॥ १४२ ॥
 पादौ विरेजतुमस्य हेमाङ्गसचिपिङ्गरौ ।
 जितेन रागमलेन भयादिव समाश्रितौ ॥ १४३ ॥
 इत्येवमादिभिश्चान्यैः स चतुर्दशभिर्जिनः ।
 दिद्युतेऽतिशयैर्देवनिकायपरिकल्पितैः ॥ १४४ ॥
 प्रातिहार्यैश्च सोऽष्टाभिः शुश्रुते शुभचेष्टिः ।
 छत्रत्रयादिभिः सर्वजगदैश्वर्यशंसिभिः ॥ १४५ ॥

१. चतुराननता चतुरुखता, सा रूपं यस्य सः, स चासौ महातिशयश्च, तेन शालते
 शति विप्रहः।

नवतिष्ठ्यधिका तस्य सभायां गणिनोऽभवन् ।

द्रे तीक्ष्णतरुद्धीनां सहमे पूर्वधारिणाम् ॥ १४६ ॥

शिक्षकाणामुमे लक्षे चतुभिरधिकः शनैः ।

अवधिज्ञानिनामष्टौ सहमाणि महाधियाम् ॥ १४७ ॥

दश केवलनेत्राणां सहस्राष्ट्रमलात्मनाम् ।

चतुर्दश सहमाणि विक्रियद्विमुपयुपाम् ॥ १४८ ॥

मनः पर्यविणामष्टौ सहमाणि सततमाम् ।

सह पद्मिः शनैः सम सहमाणि च वादिनाम् ॥ १४९ ॥

वरुणाद्यार्थिकाणां च विग्रहूद्धतरस्तत्त्वाम् ।

अशीतिश्च सहमाणि लक्षसंकं क्षत्तेनमाम् ॥ १५० ॥

श्रावकाणां च लक्षाणि त्रीणि सन्यक्त्वशालिनाम् ।

लक्षाणि पञ्च पूतानां श्रावकाणां व्रतादिभिः ॥ १५१ ॥

इत्थं विहृत्य भगवान्गकलां धरित्री-

मध्यासितो गणधर्मुनिवृन्दवन्वयः ।

धर्मोपदेशजलवर्धितमव्यसम्य-

संमेदैश्यलक्षित्वरं स समाप्तमाद ॥ १५२ ॥

तत्रासौ परिसुक्तमासविहृतिः पक्षे सिंते सप्तमी-

तिश्यां भाद्रपदे श्चिनः प्रतिमया सार्धं मुर्तीनां गणैः ।

निर्वाधं दशपूर्वलक्षपरिमाणस्यायुपः प्रक्षये

गुरुकृष्णाननिरस्तकृत्यकल्पः सिद्धेः पदं शिथिये ॥ १५३ ॥

संक्षिप्तामथ तस्य भूधरपतेश्चत्यालयोद्भासिनः

पूते मूर्धनि सार्धकार्मुकशतोत्सेवां तदीयां तनुम् ।

संस्कृत्यागुरुचन्दनप्रभृतिभिः प्राप्तोरुपुण्योदयाः

कल्याणं प्रविधाय पञ्चममगुः स्वं स्वं पदं सर्विणः ॥ १५४ ॥

इति श्रीर्वीरनन्दिकृतावुद्याद्वे चन्द्रप्रभचरिते महाकाव्येऽप्रादशः सर्गः ।

ग्रन्थकर्तुः प्रशस्तिः ।

वभूव भव्याम्बुजपद्मवन्धुः परिमुनीनां गणभृत्समानः ।
 सदग्रणीर्देविगणाग्रगण्यो गुणाकरः श्रीगुणनन्दिनामा ॥ १ ॥

गुणग्रामाम्भोवेः सुकृतवसर्तर्मित्रमहसा-
 मयाध्यं यस्यार्थीत्र किमपि महीशासितुरिव ।
 स तर्छिष्ठो ज्येष्ठः शिशिरकरमौम्यः समभव-
 त्र विम्ब्यातो नामा विवुधगुणनन्दीति भुवने ॥ २ ॥

मुनिजननुतपादः प्रान्तमिथ्याप्रवादः
 सकलगुणसमुद्रस्तस्य गिष्यः प्रसिद्धः ।
 अभवदभयनन्दी जैनधर्माभिनन्दी
 स्वमहिमजितसिन्धुमव्यालोकेकवन्धुः ॥ ३ ॥

वव्याम्भोजविवोधनोद्यतमर्भास्तस्मानविषः
 गिष्यमन्तर्य गुणाकर्त्य नुधियः श्रीवीरनन्दीत्यभृत् ।
 स्थाधीनामिलवाज्यस्य भुवनप्रम्ब्यातकीर्तेः सतां
 संसत्यु व्यज्यन्त यस्य जयिनो वाचः कुतर्काङ्क्षयाः ॥ ४ ॥

शब्दार्थयुन्दरं तेन रचितं चारुचेतसा ।
 श्रीजिनेन्दुप्रभस्येदं चरितं रचनोऽवलम् ॥ ५ ॥

यः श्रीवर्मनृपो वभूव विवुधः सौधर्मकल्पे तत-
 स्तस्माच्चाजितसेनचक्रभृदभृद्यश्चाच्युतेन्द्रस्ततः ।
 यश्चाजायत पद्मनाभनृपतियो वैजयन्तेश्वरो
 यः स्यार्त्तर्थकरः स सप्तमभवे चन्द्रप्रभः पातु नः ॥ ६ ॥

इति ग्रन्थकर्तुः प्रशस्तिः ।

चन्द्रप्रभचरितस्थश्लोकानां सूची ।

सं	श्लो	पृ०	सं	श्लो	पृ०		
अकृष्टपञ्चसस्याद्ये	२	११७	२०	अथ सोमदत्तगुवरस्य नलि	१७	७७	१३०
अविन्त्यमाहात्म्यगुणो ज	१	४२	५	अथाभवद्गूरिगुणरलंकृतो	१	३९	८
अचेतनस्य बन्धादिः	२	८३	१७	अथात्स्ति शृङ्गोल्लिखितामरा	१	११	६
अजीववश कथं जीवापेक्ष	२	४५	१३	अथाहमिन्दः स ततोऽवती	१६	६८	१३२
अत एव च दण्डवर्जितः	१२	६६	१७	अथेश्वरश्वन्दनसेचनादैः	५	७२	४५
अतिदूतरोऽपि तेन सो	६	११०	५७	अथैकदास्थानगतं प्रतीहार	२	१	१०
अतिरौद्रकिरातभलभिन्न	६	७	४९	अदयं दयितेन पातितै	१०	५७	८१
अतीतसंख्यैः परिरव्धकी	१	५३	६	अधमेन समेन वाधिकाम	१२	४७	९५
अतुलप्रतापपरिभूतमो	५	३३	४३	अधरदलगतं निधाय रागं	९	४३	७२
अतुलप्रतोलिशिखराप्रगत	५	२०	४२	अधिकं व्यन्तराणां तु प	१८	५९	१४५
अत्यन्तदुर्धटमिदं नहि	३	३९	२८	अधिकगेभित्या मुदितैर्जनै	१३	३६	१०८
अत्रान्तरे कुधाधावत्स	१५	११४	१२२	अधिकारपदे स्थितैस्तथा	१२	७१	९३
अत्रान्तरे पृथुतपःश्रिय	३	४४	२९	अधिगम्य यथाविधि श्रुतं	१	७७	५
अथ कथमप्यपास्य दयिता	१०	७८	८३	अधिरूप स तत्र विस्मिता	६	१००	५७
अथ क्षिदुपेत्य शासनात्मि	१२	१	९२	अधिसूनु लालनविधावहि	५	५९	४६
अथ केनचिदानीय सेवकेन	१५	१३३	१२४	अधुना व्यनक्ति जिन एव	१७	८	१३३
अथ कोशलेति भुवनन्त्रित	५	१२	४२	अनन्तविज्ञानमननन्तवीर्यता	१	३	१
अथ जातु स मेदिनीपतिनि	१	६४	७	अनर्धमणिना भीमरथं	१५	१८	११५
अथ तत्र शक्त्युपचयानुग	५	२३	४३	अनलपसत्वंगुरुवंशशालिनं	११	४	८३
अथ तामपरो महेन्द्रनामा	६	४६	५२	अनवस्थालता च सान्नभ	२	५८	१५
अथ तेन परिभ्रमम्य मुक्तः	६	१	४८	अनिषिष्ठकुलसंकुले विश	९	५५	७६
अथ ते परीत्य सुरशैलमु	१७	१९	१३४	अनिरुपितकृत्ययानया	१२	८४	९८
अथ धातकीत्युपदेन युता	५	१	४१	अनिष्टयोगप्रियविप्रयोगौ	५	८७	४८
अथ पुष्पदिने सुहृत्तमात्रा	६	१०८	५६	अनिष्टसंगमे तस्य वियोग	१८	११६	१४९
अथ प्रजानांनयनाभिरामो	४	१	३५	अनुगच्छति यः शठं विप्रैः	१२	१२	१९
अथ प्रद्वद्दे दिवसे विशांप	११	१	८३	अनुपदाय विसं प्रणयार्पितं	१३	४७	१०४
अथ भक्तिः प्रथमकल्पप	१७	२४	१३४	अनुपमवलक्षीयैः संसुखीभू	११	९९	९९
अथ भूपतिसूनुना कराभ्यां	६	२६	५०	अनुरागपरापि विद्धती	१०	५०	८०
अथ मञ्चगृहे स मञ्चवि	१२	५७	९६	अनेकचेष्टिरिति पर्युभासितं	११	३९	८६
अथ मायया जनितमात्रत	१७	११	१३३	अन्तरेऽत्र नखचन्दचन्द्रि	७	४०	६०
अथ मायिनान्यभववैरवशा	५	५६	४५	अन्यत्सूक्ष्मकियापूर्वे प्रति	१८	१२१	१५०
अथ सप्रणयेन याचते	१२	३३	९४	अन्यदा त्रृपतिश्वन्दवेष्टिः	७	५७	६१
अथ स प्रियधर्मनामधेयं	६	७७	५४	अन्येयुराहूय युवेशमीशः	४	२८	३७
अथ स विक्रमवान्नयभूषणो	१३	१	१००	अन्येऽपि रिपुपक्षस्था रा	१५	११३	१२२
अथ सा प्रसूतिसमयेन जि	१७	११३२	१३२	अन्योन्यदर्शनसमुच्छलि	१४	५३	११०

स०	ल्लो०	प०	अवगाच्युतनीति मा भवा	स०	ल्लो०	प०	
अन्योन्यसंहतकराङ्गुलि	७	८७	६४	अवधार्य सुवर्णनाभजा	१२	९५	९९
अन्योन्यालोकनोद्भूतत्व	१५	३६	११६	अवभाति निजं स पौरुषं	१२	९८	९९
अन्योऽपि यस्य यो योग्यः	१५	१९	११५	अवभास्य जगद्दृहं करै	१०	१०	७७
अपरं च निवेदयाम्यहं ते	६	३२	५१	अविकम्पितधीरसंस्तुतत्वा	६	५०	५२
अपरानपि यच्छति द्विपा	१२	२१	९३	अविदितागतवाराणभीभव	१३	३०	१०३
अपरापरैः स सुपेत्य समय	१७	८०	१३८	अष्टादश शतारे च सह	१८	६४	१४५
अपरेत्युरपृच्छदाहतात्मा	६	७१	५४	अष्टादश शतारे च सह	१८	६४	१४५
अपरेयुरशेषसन्युक्तः	६	८८	५५	अष्टौच त्रिदशपत्रेनिदेशवा	१६	५६	१२१
अपरेयुरशित्वाहुरधिक	१७	६१	१३७	असतीजनं जिगमिषु बहुल	५	१६	४२
अपरेयुरेनमवनीतिलकं	५	४९	४५	असम्यगदर्शनं योगाविरते	१८	९५	१४८
अपसर्प प्रयाहीतः किं	१५	९९	१२१	असर्वेषकृतं तावन्न	२	१०६	१५
अपहन्ति नरो निसर्गजा	१०	२५	७९	असुखैकफलं प्रभज्य यो	१	७९	८
अपहृतवसना वधूस्तरङ्गः	९	३२	७४	अस्त्वलद्वति बृहद्वलान्वितं	७	१२	५८
अपायमुक्तां पदवीं परे न	११	४६	८६	अस्पृष्टपांसू अपि खेचर	५	७९	४७
अपि च सुवदने नरो न	९	१२	७३	अस्मरत्पतिं चम्पकरेणौ	८	३	६६
अपि तद्वेदिनमपुष्यवतः	५	६७	४६	अहितस्य हितोपदेशनै	१३	५३	९६
अपि तस्य पूर्वभरते भरत	५	३	४१	अहो नराणां भवगतैर्वर्ति	११	१०	८४
अपि मेहसमे समुद्रते	१२	६०	९६	आकस्मिकोद्भवत्वहृत्परच्च	११	८०	९०
अप्यनारततपोनियतीनां	८	११	६६	आज्ञा सुवर्णनाभस्य	१५	१४६	१२५
अभवाम भवत्प्रसादतो	१२	६८	९७	आज्ञा विपाकविचयावपाय	१८	११९	१४९
अभिधाय गिरंस सौष्ठुवामि	१२	६७	९७	आद्या रवप्रभा नाम द्वि	१८	७	१४९
अभिमानधनो हि विकियां	१२	७८	९८	आनीलनीरदिनभैः सुवि	१८	६१	११२
अभियातुमतः प्रयुज्यते	१२	९७	९९	आरणाच्युतकल्पे च द्वा	१८	६५	१४५
अभियुज्य निहन्ति यो रि	१२	३८	९५	आरणाच्युतर्योहस्ताक्षयः	१८	५६	१४५
अभिवाञ्छति पादसङ्गम	१२	१०	९९	आर्ते रौद्रै च धर्मे च शुक्रं	१८	११५	१४९
अभिदिच्य तं ललितनृत्त	१७	२१	१३४	आद्रीद्रैदत्तनवयावकमण्डने	७	८६	६४
अभूद्वैरमरथे रङ्गे समरो	१५	१४	११४	आर्यम्लेच्छप्रभेदेनद्विविधा	१८	३२	१४३
अभ्युना धनकिंजल्क	२	१३३	२१	अर्यः पद्रकर्मेभेदेन घोडा	१८	४३	१४४
अयमनभिमुखीं सुकेशि	९	३७	७५	आथवस्य निरोधो यः	१८	१०६	१४८
अयमपि मधुरखरोऽभिस	९	३६	७५	इतरे च तं परमभक्तिभर	१७	१४	१२३
अयमुदकहतो व्यथिध्यते	९	५४	७६	इतरेतरवाहुपीडिताङ्गौ	६	२४	५०
अयं सुनिधनोऽधनोदनसह	१४	३३	१०८	इतरेषु जनेषु का कथा न	१०	१	७७
अर्धादिकां सम्यगवाप्य पू	५	७७	४७	इति कृतविधिधप्रकारचेष्टा	९	१८	७३
अर्थे धर्माय सेवन्ते	२	११९	२०	इति क्षितीशः सह शिक्षया	४	४४	२८
अर्धमार्गगतामेव तदी	१५	१०७	१२२	इति गत्यादिभेदेन कृता	१८	६६	१४५
अर्हस्यतस्त्वं प्रविधातुमेन	५	८८	४८	इति गिरमभिधाय निधि	५	१०	४८
अलिनीनिकुरुम्बनुभिता	१४	२५	१०७	इति च व्यविन्यदलाभि	५	४६	४४
अवगम्य निपातितस्त्वया	६	३४	५१	इति चाभिदधे हिरण्यना	६	२७	५०

सं	श्लो	पृष्ठ	सं	श्लो	पृष्ठ		
इति वित्तममुष्य धीरयि	६	९९	५६	इत्यादि नोपमानं च	२	९८	१८
इति विन्तनाकुलमुपेत्य	१७	७२	१३८	इत्याद्यनेकसिद्धान्तगहने	२	५०	१४
इति तत्त्वोपदेशेन प्रहाय	१८	१३२	१५०	इत्यालापैर्युवेशस्य मान	१५	१०६	१२२
इति तत्र गिरौ निविष्टसै	१४	६८	११३	इत्याशाः समदवधूरिव क्षि	१६	५३	१३१
इति तद्वचनैविषुद्धचेता	६	९५	५५	इत्याश्रवपदार्थस्य तत्त्वं	१८	९४	१४७
इति तर्कयन्विकलमङ्गभुवा	५	५७	४५	इत्युक्त्वा वाच्मुच्चार्थाँ	२	५९	१४
इति तस्य निशम्य गवेग	६	२०	५०	इत्युत्थितं तमाकण्य	१५	३९	११६
इति तस्य निशम्य भारती	१२	४२	८५	इत्येवमादिभिश्चान्यैः स	१८	१४४	१५१
इति ते विनिवेदितं मया	१२	१९	९३	इदं करोम्यद्य परहिनेष्विदं	११	१३	८४
इति दूतमसौ विभूत्य रा	६	९७	५६	इदमात्मवधाय मद्विरुद्धं	६	१९	५०
इति देशयत्तिं नभश्वराणा	६	८७	५९	इदमिदमिति दर्शयन्नशेषं	९	३९	७५
इति नारकमेदेन कृता	१८	१६	१४१	इदमिन्द्रजालमुत धातुग	५	५५	४५
इति प्रजानामधिषः खचि	४	२७	३७	इयमपि शकरी समुत्पत	९	३८	७५
इति प्रसाध्याखिलभूतवा	४	६८	४०	इयमिहु पुलिने निसगर्म्मये	९	३५	७५
इति त्रुवन्तं तमुदारचेष्टितं	११	६६	८८	इष्टैरिटार्थपिशुनैः परि	१५	३०	११६
इति भाविण एव भारती	१२	२५	९४	इह गगनचरैः कंदरागोच	१८	२४	१०७
इति मञ्चिगिरं कृत्वा	१५	११८	१२३	इह तावददातुमिच्छितां	१२	३०	१४
इति मानुषमेदेन कृता	१८	४७	१४४	उत्तर्णभारलघवः परितो	१४	६३	११२
इति वनविहतिप्रसङ्गविन्नं	५	२७	७४	उदककणवित्तितम्बिनी	५	५८	७६
इति वाचमदृष्टमुद्राभां स	६	८८	५५	उदपादि तयोः शशिप्रभा	६	४५	५२
इति वादिनि तत्र राज्ञपु	६	२३	५०	उदयादिशिरःश्रितिः शशी	१०	२०	७८
इति विषयविरक्तश्चन्नया	१	८०	९	उदितेन पयोविरिन्दुना	१०	२६	७९
इति वृद्धिमिते रतोत्सवे	१०	६१	८१	उदीरितायासिति वाचि सू	११	६२	८८
इति विवरुखसिद्धै भावय	१५	१६०	१२६	उपकारोडपि भिन्नत्वात्	२	७८	१७
इति श्रुतिहादिवचो व्रुत्वाणं	५	८४	४३	उपवासावमोदैर्यृतिसंह्या	१८	११२	१४९
इति श्रुत्वा स तद्वाणी	२	२४	१२	उपमृत्यु पुमांसमेकमाराद्ध	६	३९	५१
इति हितमधुरैरिवाहिमन्त्रै	९	१५	७३	उभावुभयमाथोद्धु नि	१५	१२०	१२३
इति हेतुभिः प्रचलितश्च	१३	६	१३३	क्षुजनितर्हचिवधूसमूहैर	९	२६	७४
इति संवरतत्त्वस्य रूपं	१८	१०८	१४९	एकब्रह्मस्ततः सप्त दश स	१८	११	१४१
इति संधीरयन्नात्मसैन्यं	१५	६५	११९	एतच्च प्रविक्सदम्भुजाभि	१०	६४	८२
इति संप्रधार्य भुवनेश भव	१७	४०	१३५	एतस्यानुजुरयमष्टमीमृगा	९	८४	९
इत्थं विधाय विधिं स	११	७२	८८	एतान्येव सजीवानि षड्	०८	६८	१४५
इत्थं विहृत्य भगवान्सक	१८	१५२	१५२	एतेन जडतां तस्य	२	८०	१७
इत्थं नारीः धणहचिरुचः	७	९१	६५	एतेषु सत्त्वपरितोषनिब	३	२६	२६
इत्थमात्मनि संसिद्धे	२	७४	१६	एत्यदौकितविचित्रभूषणो	७	६६	६२
इत्थं मधौ मधुकरीमुखरी	८	५१	७०	एवमेष चतुर्भेदभिन्नो व	१८	१०५	१४८
इत्यवेष भवदुःखभीरवः	७	४९	६१	एषा तवाग्रमहिषी पुटभेद	३	५३	३१
इत्यागमं करटिनो मुनि	११	८४	९०	एषा पुरं त्वदुभावविषुद्ध	३	२९	२७

सं	श्लो	पृष्ठ	कथायसारेन्धनबद्धपद्धति	सं	श्लो	पृष्ठ	
ककुप्पर्यन्तविश्रान्तत	१५	८४	१२०	कस्तूरीमृगसुरभौ हिमाच	११	११	८४
ककुभः प्रसेदुरजनिष्ठ नि	१७	२	१३२	कस्तूरीमृगसुरभौ हिमाच	१६	५२	१३१
ककुभां विवरेषु तारका	१०	१५	७८	कस्तवं भीमरथः को वा	१५	१०१	१२१
ककुभो मलिनात्मनाखिलं	१०	९	७७	कस्याथ्विदन्यजनसंकुल	७	८५	६४
कठिनकुचविचूर्णितोऽप्यप	९	४४	७५	कस्याप्यश्वगतस्येभकुभं	१५	४६	११७
कठोरधारं विनिवेश्य कण्ठे	४	५५	३९	का क्षता हृदयभूशवरस्य	८	२३	६७
कतिपयानि न यावदयुः प	१३	२१	१०२	काचादिप्रितमविलोलवी	१६	८	१२७
कथं च जीवधर्माः स्यु	२	४६	१३	काचिदित्थमुदिता दियते	८	४५	६९
कथितेतिसमासेन निर्जरा	१८	१२२	१५०	काचिदुत्पलतुलासहनेत्रा	८	२२	६७
कथितो निमित्तिपुरुषेण	१७	६३	१३७	काचिद्विहाय गृहभित्तिगतं	७	८४	६४
कदम्बैः सहसा नाथ	२	२२	११	काश्वनारकुसुमे द्युतिमत्ता	८	२५	६८
कन्तुना भवदशोकबलेन	८	३४	१८	काठिन्यं तव हृदये स्तन	१०	७३	८२
कंदरास्वनुकृताहिमवन्तं	८	४६	७०	कादम्बरीमद इवाशय	७	९०	६५
कमलप्रभाप्रभृतिदिव्यानि	१७	६०	१३७	का धृतिस्तव रतेन विना	८	४२	६९
कमलानना भधुकरीनयना	५	३	४१	कान्तकुण्डलमनोऽमुदिका	७	२०	५८
कम्रताम्रतपनीयनिर्भितं	७	२४	५१	कान्तिवारिणि न भोवदन	८	४३	६९
करणीर्विविधैरशेषवन्धैश्च	६	२५	५०	कान्तिर्विचित्रोज्ज्वलचन्द्र	१४	१५	१०६
करताडनमास्यनुम्बनं	१०	४८	८०	कापोताङ्गस्त्रविधूसरः सम	१६	५१	१३०
करताडनमोष्टुष्टुष्टुनं	१०	५८	८१	कामशोकजलधंशुदितानि	८	३६	६९
करिणं प्रदिशामि निश्चितं	१२	११०	१००	कालुध्यं त्यज भज तुङ्गमा	१०	७२	८२
करिणीपतिरन्यदेव वा	१२	३२	९४	काश्मीरप्रभविषु भूमिभृ	१६	५०	१३०
करिणो मदमूढचेतसः	१२	१२	९३	किंकरी तव भवामि सदा	८	२०	६७
कर्णिकारमधवाजनितान्तं	८	३१	६८	कि कि किमेतदुप्याहि	११	८१	९०
कर्तुरस्मरणादिभ्यः	२	००२	११	किंचिद्विषुः शिथिलताम	३	६३	३२
कर्मणां यो विपाक्षु	१८	३०३	१४८	कि त्वत्र कारणमभूदपरं	३	२८	२७
कर्मणामागमद्वारमाथवं सं	१८	८२	६४७	किनरादिप्रभेदेन व्यन्तरा	१८	४९	१४४
कर्मणां प्रतिपक्षत्वान्मुक्ते	१८	१२८	१५०	किमभूदमीध्यपि न वत्सल	५	६८	४६
कर्मभिः परवशीकृतात्मनो	७	४७	६१	किमिदं परमाद्गुरुं मया य	६	३७	५१
कलधौतमयोऽखिलासु	६	७४	५४	किमु कोऽपि वलोद्धतस्त्व	६	१६	४९
कलं नदन्ती परिखातटेषु	४	७२	४०	किमु तस्य न सन्ति वार	१२	३४	९४
कलमगोपकवंशरवाहितश्च	१३	४९	१०४	किमेभिरधमालापैर्मातु	१५	१०३	१२८
कलासनाथस्य हिमद्युतेरि	१	५९	७	कुचभरादसहां शुकवारणे	१३	४२	१०३
कलासमग्रोऽपि जनाभिन	१	४४	५	कुन्देन्दुयुतिनिकरावदात	१६	१२	१२७
कलोलहस्तैः स्फुरदंशुजा	४	६५	४०	कुम्भालोकालक्ष्मणैः पूर्णदे	१६	६५	१३२
कलोलोच्छलितविदीर्णशु	१६	३०	१२९	कुम्भावम्भोजावृतावम्बुद्ध	१६	६०	१३१
कथित्तवुच्छदं योग्यं	१५	६	११४	कुर्याः सदा संवृत्तचित्तवृ	४	४२	३८
कथिदालोहनिर्ममैः प्रत्य	१५	५१	११७	कुर्वन्ति यामनुकृताचलतु	१४	५७	१११
कषायनाम्रां विजयेन वै	११	४७	८७	कुलं चरित्रेण विशुद्धवृत्ति	१	४५	५

स०	श्लो०	पृ०	स०	श्लो०	पृ०
६	१६	५५	१०	३५	७९
१	५८	७६	१०	६८	७
१	२२	७४	१०	६७	७
५	४८	४५	१०	५३	७६
२	४९	१४	१३	४५	१०४
१३	२८	१०२	१५	८७	१२०
६	२८	१०	२	३२	१२
७	१३	६५	२	८६	१७
१	४९	७५	८	६९	७२
१०	८	७७	१२	१५	९२
१३	५६	१०५	१२	२३	९२
१३	३७	१०३	१७	६४	१३७
१३	२३	१०२	१५	३५	११६
३	४७	३०	१८	१२०	१५०
१४	५९	१११	१४	६६	११२
३	२०	२५	१२	५१	९६
३	३५	२८	६	८०	५४
१८	१२३	१५०	१५	१२६	१२३
१५	९७	१२१	२	४२	१३
१२	९९	९९	५	७	४१
२	४४	१३	१०	७०	८२
१५	५२	११८	१३	१७	१०२
७	३१	५९	१०	५	७२
७	३८	६०	६	३	४८
१८	१२६	१५०	१८	१३५	१५१
१८	८७	१४७	२	३१	१२
११	८२	९०	८	२९	६८
१०	७४	८२	१०	६९	८२
१२	६२	९६	४	६२	३९
१८	७५	१४६	४	६१	३९
११	१६	८४	११	३४	८६
१५	८८	१२०	४	६०	३९
१५	१३८	१२४	१	२०	३०
१५	६०	११८	८	५७	७१
२	१२३	२०	३	४८	३०
१५	८१	१२०	१५	१०४	१२२
४	२१	३६	११	११	८४

सं	श्लो	पृष्ठ	सं	श्लो	पृष्ठ		
गन्तुं पतङ्गोपलवहितसा	१४	१२	१०६	घनपादपसंकटान्तराले	६	११	४९
गभीरनार्दः प्रतिमानिपाति	१	२२	३	घनवीथिरथं क्षपापतावधि	१०	२१	७८
गरीयसा यस्य परार्थसंपदो	१	४३	५	घर्मांशोरुदयमहीध्रुद्धमूर्ते:	१०	६७	८२
गर्भस्थितस्य जननान्तर	३	६८	३३	घर्मोद्विन्दुभिरुपाहित	१४	४३	१०९
गर्वगद्वदमित्युक्त्वा	१५	८१	१२०	घर्षेद्विर्मलयगिरौ महागजा	१६	३७	१२९
गलिताक्षुभिरार्तनिःखनै	१०	१६	७८	घातिनिर्मथनलव्यकेवला	१४	३६	१०८
गवाक्षनिक्षिप्तमुखारविन्दाः	४	७४	४०	चक्रवर्तिविभवोचितोत्सवं	७	३०	५९
गलन्मदस्योन्नतवंशशालि	१	६१	७	चक्रवर्त्येषि गृहीतदर्शनः	७	५६	६१
गहनान्तमथापहाय राष्ट्रं	६	३८	५१	चतुराननतारुपमहातिशय	१८	१३७	१५१
गायत्रवृत्यदभितो रभ	३	७४	३४	चतुर्णिकायभेदेन स्मृता	१८	४८	१४४
गायनेष्वलिवधूनिकरेषु	८	३३	६८	चत्वारः शुकमारभ्य हस्ताः	१८	५५	१४४
गिरिरस्त्यथ खेवराधिवासः	६	७३	५४	चलारोऽर्वा रुचिरवपुषो	१७	८६	१२९
गुणग्रामाभ्योधे: सुकृतवस	३.प्र.	२	१५३	चन्द्रकानन्तस्तुतेर्यंत्र	२	१२७	२१
गुणनिर्मितैः सुरभिभिः कु	५	४२	४४	चन्द्राकारस्यलमलिनो	१४	६७	११३
गुणवत्सल मा गमस्त्वम	६	८६	५५	चन्द्रोऽज्ञलेन यशसा	३	१७	२५
गुणवानपि स त्वमीद्दशो	१२	१०	१२	चन्द्रोज्ञितां रविरलंकुरुते	३	३३	२८
गुणवान्समुपैति सेव्यतां	१०	१४	७८	चराचरे नास्ति जगत्यभो	११	२२	८५
गुणसंपदा सकलमेव जग	५	४५	४४	चलनैवेलैनः स्थानैवेलग	१५	१२३	१२३
गुणानगृहन्मुजनो न निर्द्वि	१	७	१	चलितवद्विरजीयत वाजि	१३	११	१०१
गुणान्यथैवोपदिशन्त्रशंसया	१	८	२	चलितशैलचयेन गरीयसा	१३	२०	१०२
गुणान्विता निर्मलवृत्तमौ	१	६	१	चलितेऽभिमेरु सुरनाथनि	१७	१६	१३३
गुणिनं मनोरथशताविगतं	५	६२	४६	चारित्रगुप्त्यनुप्रेक्षापरीषद्	१८	१०७	१४८
गुरुभरप्रहकुदिजतविग्रहं	१३	३१	१०३	चित्तसंततिमात्रत्वम्	२	८४	१७
गुरुमताभिरतामलमानसं	१३	८	१०१	चित्रनेत्रपटचीनपटिका	७	२३	५९
गुरुरीश्वरो नरकविद्वनदः	५	२९	४३	चित्रपटलिखितव्ययागमो	७	१६	५८
गुरुवंशमथाप्रमाणसत्त्वं	६	१२	४९	चित्रमेतदितदूरवतिना	७	६२	६२
गुरुविरहभवेन पद्मनाभो	१	८२	९	चित्रब्रक्किरणः प्रवर्तयः	७	२७	५९
गुरुन्गुरुहन्सम्यगुपास्य	४	३	३५	चित्रब्रतपरिपूर्णकृक्षयो	७	५९	६२
गुहोदरे ध्येयहिमे हिमर्तुं	१४	१८	१०६	चिरमक्षतदंहीं तौ शैरे	१५	८३	१२०
गृहिणौ शशिसूर्यनामधेया	६	२३	७३	चिरयसि परमेव निक्षिप	१	९	७२
गृहीतयोगं तपसा कृशीकृ	१३	३५	८६	चिरयुद्धपरिश्रान्तः प्र	१५	११०	१२२
ग्रहागतं तं मदमूढमानसो	११	८	८४	चीत्कारारवविरीकृताखि	१६	३१२७	
प्रामैः कुकुरसंपात्यैः स	२	११८	२०	चूडारब्लेन चित्राङ्गं प्रा	१५	१७	१२५
प्रेतेयकविमानेभ्यः परे	१८	५८	१४५	चेतनालक्षणो जीवः कर्ती	१८	४१४०	
घटादिकारणेष्वेतन्मृदा	२	७१	१६	च्युत्वा ततो विगलितायु	१९	७४	४९
घनघटासदशीषु कृतासना	१३	२४	१०२	छत्रमुलसितफेनपाण्डुरं	७	५८	६१
घनतरैरुपरजितवारिभिः	१३	६०	१०५	छन्दानुवर्तिषु पदातिषु	३	२५	६६
घनपङ्क्तिमभमक्षमं किल	१	६१	७	छायासु यत्क्षितिरुहां तृण	१४	६४	११२

सं	लो०	पू०	ज्ञानमागमनिरोधिकर्मणे	सं	लो०	पू०
जगत्यमुष्मिन्दिवसाधिपो	११	४४	८६ ज्ञानमात्रमिह संस्तिक्षये	७	५२	६१
जगन्महामोहतमःपटावृत्ते	११	४१	८६ ज्ञानद्वावृपजातायां सहैव	७	५३	६१
जहो पयः प्रविशतः सुतरे	१४	५८	१११ ज्ञानात्मतिहगावृत्योर्वेद	१५	१४८	१२५
जहो मांसोपदंशसुगास	१५	५३	११८ ज्ञानात्मतिहगावृत्योर्वेद	१८	१००	१४८
जहो विहारतस्तस्य सर्वे	१८	१४२	१५१ ज्ञानोपयोगः सततमुप	१५	१५४	१२६
जनतानुरागपरिवृद्धिकरः	५	४१	४४ ज्योतिरस्त्वलमनल्पमण्ड	७	६	५७
जनभयपरिवृद्दितेऽपि प	९	३४	७५ ज्योतिष्ठाणां तु देवाना	१८	६०	१४५
जनमनःशयने शयितं म	१३	५२	१०४ तं यौवराज्ये परिणीतभार्ये	४	१६	३६
जनरवात्रसतो निपतन्त्यध	१३	२७	१०२ तं रथस्थं रथारूढः स्वर्भा	१५	६७	११९
जनादशेषाद्वयसा लघीया	४	४	३५ तं वाहितरथं वीक्ष्य धर्मे	१५	१८	१२१
जनेन पौरेण वृत्तः पुराद	११	३३	८५ तं गजस्थं गजारूढः	१५	७८	१२०
जन्मान्तराणि भगवन्भ	११	७६	८९ तच्छब्दकौशलालोकवि	१५	१२२	१२३
जन्मान्तरे शुभमथाप्यशुभं	३	३८	२८ तटगतामलनीलशिलातले	१३	५७	१०५
जन्मावलीमिति यथावदसौ	११	७५	८९ तटगतासितरक्विनिःस्तैः	१४	२९	१०८
जयन्नुच्चा निस्तमसौ समु	१४	१९	१०७ तटपादपसंरुद्धर्निंक्षम्भ	२	१३६	२१
जयलक्ष्मीपरिष्वङ्गव्यवा	१५	१२	११४ तटरुद्धकुटजावनीरुहाणा	१४	३८	१०८
जयवाज्यवर्मनामधेयो	६	४३	५१ तटविटपशिखावसक्तहस्ता	९	११	७३
जयशब्दं वयःशब्दैः	२	१८	११ ततः कलकलाराववधिरी	१५	१४	१२१
जयशालिनः सहजभद्रतया	८	३८	४४ ततः पितृर्ग्रहामर्घीःमु	१५	१०	१२१
जरा जरत्याः स्मरणीयमीश्व	१	४	१ ततः प्रतीहारकृतप्रवेशने	११	३	८३
जलदनादगभीरमथिष्वनि	१३	४८	१०४ ततः स तेनानुमतो महीप	११	६७	८८
जलदवीथिविशालमुरः प्र	१३	३	१०० ततः स पुत्रांपितराज्यभा	४	४५	३८
जलदीर्घिका जनविगाह्यज	५	६	४१ ततो मुमुक्षुतः शङ्कुं तस्य	१५	१३०	१२४
जलनिर्झरसङ्गशीतवाते	६	१८	४९ ततो मोक्षोऽपि संसिद्धो	२	१०९	११९
जलमक्लुषमन्तरानुबन्धन्	९	२०	७४ ततोऽवगन्तुमिच्छामि	२	४३	१३
बलवन्मत्स्ययानस्य तत्र	१७	६९	१४६ तत्क्षणक्षुभितसिंहविष्टरः	७	६५	६२
जातोऽहमयोन्दुसमानकी	५	११	४७ तत्क्षणाभिलवितामराधिप	७	१५	५८
जिन यः समाध्रयति मार्गं	१७	२८	१३४ तत्तेजो विहितविषक्षकक्ष	१६	४१	१३०
जिनैः साक्षात्कृताशेषत्रि	१८	६१	१४५ तत्त्वप्रकाशकं ज्ञानं दर्शनं	१८	१२४	१५०
जीवमन्ये प्रपद्यापि	२	४८	१४ तत्प्रगम्य दयितं रुचिताभि	८	१९	६३
जीवाजीवादि यत्पृष्ठम्	२	५३	१४ तद्वल्यात्स्वयमिदं न	११	७८	८९
जीवाजीवादिष्वर्गं	२	९०	१८ तत्र त्वदीश्वरणाम्बुजता	८	५६	७१
जीवाजीवाश्रवा बन्धसंव	१८	२	१४० तत्र शासति महीं जनताया	८	१	६५
जीवे सिद्धेऽपि गर्भादि	२	६२	१५ तत्राभिनन्दितनिजाखिल	३	१	२२
जीवो नास्तीति पक्षोऽयं	२	५४	१४ तत्राशामनिचलिते कुबेरगु	१६	४५	१३०
जृम्भामवत्सततसंनिहिता	३	६६	३३ तत्रासादनमात्सर्वयुरुनिह	१८	८४	१४७
ज्ञानदृष्ट्याशृतीवेद्यं	१८	१८	१४८ तत्रासुरकुमाराणां प्रमाणं	१८	५२	१४४
ज्ञानमर्थपरिवोधलक्षणं	७	५०	६१ तत्रासौ परिमुक्तमासविह	१८	१५३	१५२

सं	लो	पृ०	सं	लो	पृ०		
तत्रासौ समुपगतः समुद्य	१६	३४	१२९	तयोर्बभूव तुमुलं रणधू	१५	६८	११९
तत्रेन्दूपलशकलोज्जवैः	१६	४८	१३०	तरसोभयवेत्तनैवशीक्रि	१२	१०६	१००
तत्सङ्गादिव संजातः	२	१३	११	तरुराजयः सकुसुमाः कुसु	५	११	४२
तथापि तस्मिन्नुरुसेतुवाहि	१	१०	२	तव कपि शशिप्रभाभिधा	६	११	५५
तथाहि क्वचिदप्यस्ति	२	९२	१८	तव कार्यविदोऽभिजलिपतुं	१२	६९	९७
तदखिलमपि वारि निक्षिप	९	२९	७४	तव कीर्तिभिरेव सर्वदिग्व	१२	७	९२
तदखिलं पुटमेदनमुद्ग्रहैः	१३	२५	१०२	तव तात न युक्तमाकुलत्वं	६	९८	५६
तदपि क्वचन प्रयत्नसाध्ये	६	३१	५०	तव दर्शनं जगदधीश विद	१७	३०	१२५
तदयं स्वविनाशमीक्षमाणः	६	४८	५२	तव नाथ यथरणयुगममवि	१७	२९	१२४
तदलं परिभास्तिरमीभि	६	२२	५०	तव मानधनाखिलप्रकारै	६	८१	५४
तदवेत्य वचः प्रभोरिदं	१२	२०	१३	तव संनहनं नाथ लघु	१५	७	११४
तदस्त्रियप्रमत्तेन प्रहर्तुं	१५	११७	१२३	तस्माज्ज्ञे पुनरपि चतुर्गो	१७	८८	१४०
तदाज्ञायैकः समुपेत्य धीरथ	११	५	८३	तस्मात्करोमि तकिंचिन्नृ	१५	१४४	१२५
तदिदं शरदत्रयशुभ्रकीर्ते	६	९२	५५	तस्मात्क्षवेदने सिद्धे	२	६१	१५
तदीयसङ्गादखिलोऽपि भी	४	८	३५	तस्मादकर्तुं शास्त्रं	२	१०५	१९
तद्भूमश्ववणाजातविवोधा	२	१६	११	तस्मादनादिनिधनः स्थितो	२	८८	१७
तद्वारतामिति निशम्य	११	७७	८९	तस्मादशेषवित्कथिद	२	१०८	१९
तद्वूपलोकनविलोभितलोच	७	८३	६३	तस्मादुपमुतं सर्वं तत्त्वं	२	४७	१३
तनयः स तनोति यः कुलं	१२	१०८	१००	तस्माद्वान्तरभवादशुभा	३	५६	३१
तनुकुक्षयोऽप्यतनुधारमप	५	१३	४२	तस्माद्विषयविज्ञानमप्रत्यक्ष	२	५९	१५
तनु युक्तं क्रियायां हि	१८	७६	१४६	तस्माद् दुष्टकरिणो यदि	११	८५	१०
तपश्चरन्वोरमधोरमानसः	११	६१	८८	तस्माद्वारवेशोऽसौ	२	९९	१८
तपेऽभिसूर्यप्रतिमं व्यवस्थि	११	७०	८८	तस्मिन्काले सह परिजनैर्य	१७	८३	१३९
तपो वरुभिः कठिनैः सुदु	११	५९	८७	तस्मिन्गर्भावतारं कृतवति	१६	६९	१३२
तमकारणवान्धवं ततोऽसौ	३	५६	५२	तस्मिन्धीताशिषि साधु	५	८०	४७
तमनन्यसमानतेजसं	१२	१०९	१००	तस्मिन्मवुदगम्भीरे दिग	१५	२	११३
तमरीरमत्सुरुकुमारसमिति	१७	४५	१३६	तर्स्मन्मृगाक्ष इव सर्वमनो	३	५७	३१
तमसाखिलमेव कुर्वता नि	१०	११	७७	तस्मिन्विधाय महतीम्	३	६१	३२
तमसाधारणैश्चिह्नैः प्रत्य	१५	११५	१२३	तस्य भक्त्युपसर्गाभ्यां	१८	१३६	१५१
तमसाध्यमवेत्य मानुषाण्डै	६	१०२	५६	तस्य मन्थरचतुश्याधिका	७	७३	६३
तमिति प्रणुत्य गुरुभक्तिभ	१७	४९	१३५	तस्य मारुतविलोलमूर्तिभि	७	७४	६३
तमुदीक्ष्य खरांशुवहुरीक्ष्यं	६	१०१	५६	तस्य वाजिखुरजै रजश्चयै	७	६१	६२
तमुदीक्ष्यभासुरमशीतहन्ति	१७	१२	१३३	तस्य वारिनिधिवारिमेखला	७	७६	६३
तमुपायनैः समुपगम्य सद	१७	५७	१३७	तस्य श्रीरिव कमलालयादु	१६	१६	१२८
तमुपेत्य शक्वचनेन नरप	१७	५९	१३७	तस्यां रक्षां श्रुतपरबलः	१४	७०	११३
तमेत्य सर्वावसरव्यवस्थितं	११	२	८३	तस्यां वणिकपथकृताधिक	७	८१	६३
तं महाब्रह्महासेनश्चकार	१५	७६	१२०	तस्यापरविदेहोऽस्ति	२	११४	२०
तयोर्द्धयोरपि नृपयोः प्रता	१४	६९	११३	तस्यायतः करिवधूजिज्ञत	११	८७	११

स०	श्लो०	पृ०	स०	श्लो०	पृ०		
तस्योपरि स्फुरितभाष्टुर	१७	९०	१४०	तेभ्योऽधिगम्य तव संतति	३	४१	२९
तस्योर्बावलयभुजः समस्त	१६	४७	१३०	तेभ्योऽप्यूर्ध्वं मणिमयचतु	१७	८७	१३९
तस्योर्बावलयविशेषकस्य	१६	१५	१२८	तेषामप्यनुमावाधा परि	२	९१	१८
तां शशाङ्किरणा विद्व	८	२६	६८	तेषु भाषवणकातसीतिल	७	१९	५८
तां क्षोणीमिव चतुर्णवाव	१६	२१	१२८	तोयावगाहचक्तैरलिनी	१४	५५	१११
तानिन्दुसुन्दुरमुखानव	३	३०	२७	त्यज मम विरहोऽधुनेव प	९	१४	७३
तां तादृशीं समवलोक्य	३	२१	२६	त्यागश्च शौर्यं च तथैव सत्यं	४	९	३५
तान्यकायिषु सप्त स्युक्त्री	१८	२४	१४२	त्यागश्चाभयदानादिप्रविभे	१५	१५५	१२६
तापकृत्कुरवकः स्वबकेन	८	८	६६	त्रयोदशविधं तस्य चारित्रं	१५	१५१	१२५
तापयन्ति सम मानिनि ता	८	२१	६७	त्रसस्थावरभेदेन तिर्थंजी	१८	१७	१४२
तापहारि वपुषो विधुरस्य	८	१६	६७	त्रासितारिषुदभूत्रिजयुति	७	३	५७
तावद्वान्मोचयितुं प्रयत्ना	४	३२	३७	त्रिशब्दरकलक्षाणि प्रथमा	१८	१३	१४१
तिमिरप्रविधायि धावमानं	६	१०४	५६	त्रिः परीत्य प्रणम्य त्रि	३	३७	१३
तिमिरेभमदुर्न हिंसितुं श	१०	२१	७९	त्रिकालगोचरानन्तपर्या	३	६	१०
तिरश्चां संहतिसत्र पर	२	२३	११	त्रिकालमध्यस्थमनन्यगो	१९	३८	८६
तिर्यगादिप्रभेदस्य कमो	१८	२७	१४२	त्रिदशाधिवासजिति यत्रम्	५	२२	४३
तिलकमिति यदत्र पूर्वमा	९	२३	७४	त्रिदशो यदि वा दितेस्तनू	६	१७	४९
तिलकस्तिलकं पृथ्यास्तं	२	१५	११	त्रिटिताप्यतिमात्रसंस्तवा	१०	५९	८१
तीक्ष्णत्वं केवलं यत्र	२	१३८	२२	त्रैलोक्यशोभाभिभवप्रवीणं	४	१२	३५
तीरजैस्तरुसंतानैः पयसि	२	१३४	२१	त्वत्पादपद्मशरणे लद्	३	२४	२६
तीरेष्वेताः कुसुमितवानी	१४	३५	१०८	त्वमतः प्रथमो विवेकिनां	१२	७७	१८
तीर्थंभूतमुरुभक्तिभावितं	७	४२	६०	त्वमेव भोगामिष्यलोऽग्न्यलो	११	२८	८५
तुङ्गत्वमद्रिपतिना हरिणे	३	६	२३	त्वयैवं ब्रुवता सूक्तं नृप	२	५२	१४
तुरगरोहकराप्रसमुत्पत्त	१३	३४	१०३	त्वादशी पदुरकारि वयस्या	८	१८	६७
तुरगवारकठोरकरद्वयी	१३	९	१०१	दक्षिणं गणयामास ना	१५	३२	११६
तुरगियत्वनिरुद्धमहाजर्वैह	१३	१०	१०१	दत्तश्रुतिः किंनरकामिनीनां	१४	५	१०५
तुरङ्गिणां पदातीनां रथिनां	१५	४०	११७	दत्ताद्या मुनिभिः समं गण	१७	११	१४०
तुलां व्यतीतो विनयः क	११	५३	८७	ददशे च गतेन तेन तस्मि	६	४९	५२
तुषाराराञ्म भजते निशायां	४	६	३५	ददशे च मुनिस्तेन स्थितो	२	३६	१३
तुष्ण्या ददत्स्वसुतजन्म	३	७३	३४	दधानमिन्दोः परिवेशभाज	५	७३	४७
तुहिनपाण्डुरतीरजसैकतां	१४	२१	१०७	दन्तितो दन्तिभिर्भिन्नाः	१५	५९	११८
तेजःकायभृतः केचिदपरे	१८	११	१४२	दयापरः साधुरतः परत्रधी	११	६१	८८
तेजस्विनः पूरयतोऽखिला	४	४३	३८	दयावतो धर्मधनस्य धीम	११	६०	८८
तेजोनिधायुदयधान्नि सुव	१	८५	९	दयितामतिपीवरस्तर्णी	१०	५५	८१
तेजो मूर्तमिवात्मीयं सु	१५	१३	११४	दर्पान्वाऽक्षटिति इठेन पा	१६	४२	१३०
तेन स स्वदशभावमाहृतः	७	४६	६१	दश केवलनेत्राणां सहस्रा	१८	१४८	१५२
तेनोजिज्ञतां निजकुलैकवि	३	३४	२०	दश त्रीणि ततो हीनं प	१८	१४	१४१
ते पीत्वा प्रहरणधारिणाम्	१६	३१	१२९	दशवर्षैसहस्राणि जघन्यं प्र	१८	१२	१४१

सं	लो	पृ	द्विगुणो द्विगुणोऽन्यासु	सं	लो	पृ	
दशसप्तसंधनुर्मना व्यन्तरा	१८	५३	१४४	द्विजिहता यत्र परं कणा	१८	१०	१४१
दहनस्तुणकाष्ठसंचयैरपि	१	७२	८	द्विरदानिव मद्विधान्सदा	१	३३	४
दहनेन येन रिपुवंशतते:	५	२८	४२	द्वीदिव्ये द्वादशैव स्युर्यो	१२	६१	१६
दानाम्भोभिर्भूरिभिर्भारणा	१३	६१	१०५	द्वीपसिन्युविविधाकरोद्भवै	१८	२१	१४२
दानेन संयमिजनस्य जि	३	६०	३२	द्वीपे नृप तृतीये यो विद्यते	७	६७	६२
दामद्वन्द्वात्सुष्टु सोऽनन्त	१६	६४	१३१	द्वीपेषु दुर्गेष्वथ मण्डलेषु	२	११३	२०
दारान्सुतानप्यनपेक्ष्यकेचि	४	५४	३९	धनयोवनप्रभृति सर्वमनुग	४	६६	४०
दारुणं यस्तपस्तेजः	२	४	१०	धनयोवनप्रभृति सर्वमनुग	१७	६८	१३७
दारुणा विरचना भ्रुकुटीनां	८	४१	६९	धनहानिरुपप्रदानतो	१२	८१	९८
दिङ्गागान्प्रतिदिनितशङ्किमन	८	६२	७२	धनुधरैः खङ्गिभिरथवारंग	४	५	३५
दिननाथविभेव पूरिताशा	६	४४	५१	धनुर्महारथेनाथ दुधुवे	१५	७९	१२०
दिनमय मे गतमनुत्सवतां	५	६४	४६	धरणीध्वज इत्यभूतप्रशास्ता	६	७६	५४
दिनैरल्पैरेव प्रथितगुणराशो	५	९१	४८	धरणीध्वज इत्यमोघनामा	६	९०	५५
दिवसाधिपवलभागमे	१०	३	७७	धराश्रयः संततभूतिसंगमः	१	४९	६
दिव्यं देवैः सेव्यमानं वि	१६	६१	१३१	धर्मधिर्माविधाकाशं कालः	१८	६७	१४९
दिव्यान्दिव्याकाराकान्तास	७	९४	६५	धर्माधर्मैकजीवानामसंख्ये	१८	७३	१४६
दिशि तस्यामवस्थाय	२	२७	१२	धर्मार्थयोरविद्यधत्स	३	१९	२५
दीनानाथकृतोत्सर्गः स	१५	१३	११४	धर्माविरोधेन नयस्व वृद्धिं	४	३९	३८
दुःखेन ते प्रथमसम्म्यहमे	३	३७	२८	धर्मोऽर्थसंचयनिमित्त	३	११	२४
दुरन्तभोगाभिसुखां निवर्त	१९	२३	८५	धवलारुणकृष्णदण्डिपातैः	६	४	४८
दुरात्मकादेव भवाद्वयंकरा	१९	२०	८४	धिकष्टमीदशं कर्म करोति	१५	१३४	१२४
दुर्वारीवीर्यरिपुनिर्दहनप्रवी	३	२२	२६	धीरवीरारिरुधिरुरुधारा	१५	४९	११७
दूतिकोक्तमिति कोऽपि नि	८	३०	६८	धूमप्रभा ततो ज्ञेया परा	१८	८१	४१
दृष्टेमदालिषु लतासु शरी	८	६०	७१	धूमोद्रमंगगुरुवैः सुरस्त्री	१४	४९०५	
द्विष्ट कदाचिदथ शारदमभ्र	४	७७	४१	धूलीसालो वलयसदश	१३	८४	१३९
देव कोऽप्ययमत्यन्तमामा	१५	११६	१२३	धुवमस्य रूपविभवेन जित	५	४३	४४
देव देवोचितस्थाने सुगन्धिं	२	२	१०	ध्वननितम्बावनितारमन्ते	१८	३१	१०८
देवमानवशुभेतरयह्यापि	७	१४	५८	न कण्टकदुमस्थस्य काक	१५	३३	११६
दोषानुबन्धरहिता तमसा	३	१८	२५	न काकतालीयमिदं कथं	४	२६	३७
दौःस्थित्यमिति संचिन्त्य	१५	१४५	१२५	न काचिदीहा कृतकृत्यभा	५	८२	४७
द्रव्याणां पुद्गलादीनामधमेः	१८	७१	१४६	न केवलं सर्वगुणाश्रयेण	४	११	३५
द्रावीयसीरविरलं रचिता	१४	४४	१०९	न गतुज्ञमतङ्गजोग्रनके	६	५२	५२
द्रयेषामप्यथ प्रातः स्थावरे	१५	१	११३	न गापागातेयतरङ्गलोलै	४	२०	३६
द्वाचत्वारित्वात् वर्षसहस्रे:	१८	४०	१४३	न गोत्तुङ्गं समारुद्ध नागे	१५	२३	११५
द्वादशाङ्गशुताधारो द्वाद	१९	१४९	१२५	न मश्रावितनामासौ बद्ध	१५	८०	१२०
द्वारवन्ती समान्नातौ मध्य	१८	५७	१४५	न च कथिद्विरोषोऽस्ति	२	१०३	१९
द्वाराप्रथितामलारुणमणि	१०	७१	८३	न च मुख्यादते गौणक	१८	७७	१४६
द्वावप्यतुलसामधर्यौ द्वाव	१५	१०९	१२२	न च व्यापकता तस्य	२	८७	१७

स०	छो०	पू०	स०	छो०	पू०
न च सखि सुसहस्रव्यापि	१	१३	७३	नरो विवद्येत सरागतां ग	११ २१ ८५
न चात्मभूतयोरैक्यं	२	७३	१६	नव ऐवेयकादिस्थाः कल्पा	१८ ५१ १४४
न चानुमानं तद्वाधां	२	१५	१८	नवतिरुद्यधिका तस्य सभा	१८ १४६ १५२
न चान्यदस्त्युपादानं	२	६९	१६	नवसंगमजन्मना हिया	१० ४४ ८०
न चाप्यकर्तृता तस्य	२	८१	१७	न विवाधनं जनपदस्य सम	१७ ५६ १३७
न चार्थापतिरप्यस्ति	२	१००	१८	नवोदयं प्रस्फुरितप्रतापं प्र	४ ६९ ४०
न चासिद्वमहेतुत्वं हेतोः	२	६४	१५	न समीरणः श्रवणभेदिपुरु	१७ ५५ १३६
नचास्वविदितं ज्ञानं वे	२	५६	१४	न सहते करपातमयं त्रुपो	१३ १८ १०२
न चोपादानधर्मोऽपि	२	७०	१६	नहि कार्यविपश्चितः पुरो	१२ ७० ९७
न जहाति पुमान्नकृतज्ञता	१०	१३	७८	नागः पदातिवृषभा	३ ७ २३
न तथाप्यनुवर्तनामहं	१२	१०१	१९	नानापुष्पा समजनि ततः	१७ ८५ १३९
न तस्य तावानमुसंनिभस्य	५	७८	४७	नाप्यागमेन सर्वज्ञः	२ १०१ ११
न तस्य वाधकं तावत्प्र	२	१४	१८	नामयन्नतुलदैवपौरुषान्सि	७ ६४ ६२
न तादशी स्वे विभवे न	११	५४	८७	नारकस्यायुपो ज्येयो वहा	१८ ८९ १४७
नत्वाहं विरहभयाद्ग्राणामि	१०	७१	८२	नाविश्वोगः सुहृत्सङ्गो न	१५ १३६ १२४
न नवं वयो व्यसनवर्गहतं	५	९	४२	नास्ति तस्य मयि यन्मम	८ १४ ६७
न निमित्तमिहोपदेशको	१२	४८	१५	निःशेषमम्बुद्धरधीरगभीर	३ ७१ ३४
न पपात रणे तावद्वीर	१३	५७	१५	निःस्पन्दं गजमिति संवि	११ ९० ९१
न परं वन्धनं प्रेम्णां न	१५	१४३	१२५	निकैरे रुचां तिमिरहानि	१४ ३९ १०८
न परीप्रहास्तमसहन्त धृति	१७	७९	१३८	निखिलानमितानलक्ष्मो	६ १०२ ५६
न प्रातिकूल्यमत्यन्तं मनः	१५	३४	११६	निखिले विधिवद्विवेचिते	१२ ५९ ९९
न वभ्रूक कस्यचिदकालमर	१७	५४	१३६	नियगृहतो बाधकरान्प्रजाना	४ ४१ ३८
न भवान्किमवैति यद्गूला	१२	४१	१५	निजधार्मवृद्धिकारिणी	१० ४० ८०
न भूरिदानोऽपि मदेन सं	१	४६	५	निजभर्तुदुर्बृत्यसनदुःखचितं	५ ६९ ४६
नम इत्यपि त्वयि जिनेन्द्र	१७	२३	१३५	निजभुजयुगलैरुदस्य जाया	९ ५७ ७६
न मदीरुहाः परिहताः कुसु	१४	२२	१०७	निजमधुरावलासशोभिता	९ ४२ ७५
नयनाभिराममकलङ्कतनुं	५	५१	४५	निजरूपविभ्रममनोरमया	५ ३६ ४४
नयप्रमाणाशुभिरुद्धवला	११	३७	८६	निजविकमाहितरणैकरसो	५ ३२ ४३
नयमार्गममुवतः स्वयं	१२	७५	९७	निजशौर्यवहि हुतशत्रुगणे	५ ३० ४३
नयमिन्दलावकरो विभवो	५	४४	४४	निजेषुरचित्सकारमण्डपो	१५ ४३ ११७
नयविकमयोनेयो बली	१२	७३	९७	निजैः समस्तानभिमूयधा	१ ४७ ६
नयविकमशक्तिशोभितो	१२	४	९२	नितम्बवाप्यः खचराङ्गना	१४ ८ १०६
नयशास्त्रनिदीशितेन यः	१२	७६	९७	नितरां परिकोपितो मनों	६ ६८ ५३
न यावदयापि पवित्रपांसू	५	७६	४७	नितान्तशुद्धेन कठोरवृत्ति	१ ४८ ६
नयेन नणां विभवेन नाकि	११	५२	८७	निलं व्यापकमाकाशमव	१८ ७२ १४६
नरनाथं युवा यदा स दृष्टे	६	६१	५३	नित्यसंनिहितदेवतादत्त	७ १८ ५८
नराधिप त्वां प्रियविप्रयुक्तं	५	८५	४७	नित्यस्यानुपकारित्वात्सम	२ ७७ १६
बरेन्द्रविद्याधिगमाद्विशुद्ध	१	५१	६	निपत्ति कुचमण्डले रम	९ ५० ७६

स०	श्लो०	पृ०	स०	श्लो०	पृ०		
निपातयन्ती तरले विलो	१	२७	३	नृपवधुजनयानवितानकैर	१३	३२	१०३
निपातितानां रणमूर्ध्यरीणा	४	५९	३९	नोदसित्क स मदप्रवर्तिनीं	७	२८	५९
निमज्जतो मे परिमूढवुद्देषे	५	८३	४७	पक्षमस्पन्दविनिर्मुक्ते वभ	१८	१३८	१५१
निमित्तभावेन मदस्य भूय	११	५१	८७	पञ्चमी च सहस्राणि वर्षा	१८	४१	१४३
निरन्तरनिपातीषुजालप्र	१५	५४	११८	पञ्चमी दुःषमा ज्ञेया षष्ठी	१८	३८	१४२
निरन्तरैर्यत्रशुकाङ्गकोमलैः	१	१३	३	पञ्चषानपि कृत्वाग्रे पत्री	२	२९	१२
निरवप्रहैर्नवनवैः परितः	५	१०	४२	पट्हजेन पदुध्वनिना मुहु	१३	३५	१०३
निरवधि प्रसूतैवसुधातले	१३	१२	१०१	पठितव्यमिहान्यथा स्थितं	१२	८३	९८
निरस्तष्टुर्गिरपुः कृतज्ञो	४	१४	२६	पण्यत्रीमिव समुपात्तपत्रपू	१६	३८	१२९
निरालोक जगत्यस्मिन्न	२	४१	१३	पतिरक्षनया न्यषेधि यत्प	१०	४५	८०
निराथ्रयाणां पततामधोग	११	४२	८६	पत्रं धनं धान्यमशेषरक्षान्यु	४	५७	३९
निर्मम विषयमुखाम्बुधाव	१६	२३	१२८	पथि वृष्टैः करिमूक्तिति	१३	२९	१०२
निवर्तितात्मा विषयेभ्यङ्गत्य	११	३०	८५	पथिषु हस्तिपकाहतिण्डि	१३	१४	१०१
निवसन्कृतसत्कृतिः स त	६	५९	१३	पदवीमतीत्य तमसां तपता	५	६३	४६
निवारयन्तोऽपि दरीमुख	१४	६	१०६	पदातिपूर्वा विभवाश्वान्व	११	५६	८७
निवृत्य यावत्किल पृष्ठवर्ति	११	६	८८	पदानतानवज्ञाय सामन्ता	१५	१४७	१२५
निवेदितान्तःकरणस्य भूभु	११	५८	८७	पयसि समवतीर्य नाभिदम्बे	९	३३	७४
निशम्य तस्यागमनं स पा	११	३२	८५	परकृत्यविधौ समुद्यतः	१०	४	७७
निशम्य तस्यातुलपुण्यश	४	५३	३९	परंतपस्तिडिक्रं चित्राङ्गः	१५	११२	१२२
निशाकरांशुप्रकराच्छवारि	१	१४	२	परया प्रभुशक्तिसंपदा	१२	३	१२
निशागमेसांधशिरोधिरोहि	१	२९	४	परवृद्धिनिवद्वस्तसरे विफ	१३	८५	९८
निशासु शीतांशुमणिस्थल	१	१५	२	परग्रं वाहयामास कृत्वा स	१५	१२९	१२४
निषेव्यविवरो वरो विविध	१४	२०	१०७	परस्परस्त्रेहनिवद्वचेतसोः	१	५८	७
निष्कान्तैः शिखरचयान्नि	१४	४०	१०९	परस्पराभ्रसंघट्टप्रोच्छल	१५	६९	११९
निष्कामति प्रविशति प्रक	११	८३	९०	पराक्रमाकान्तमहीभुजो ज	१	५४	६
निस्वेदत्वादिभिस्तस्य सह	१८	१३३	१५०	परिचिते बहुशोऽप्यवनीश्व	१३	२६	१०२
निहतप्रमुखे ततोऽरिसैन्ये	६	१०७	५६	परिज्वलन्महाज्ञाधौरं रथं	१५	२४	११५
निहत्य नूनं शमखङ्गधारया	११	२६	८५	परिणामसुखं शरीरिणां	१	७६	८
नीचोचितां समाकर्ष्य	१५	१०२	१२०	परिणामहिते समीहते पथि	१	७१	८
नीरन्द्रैविपुलफलैरकृष्टप	१६	५	१२७	परिणामिनि यामिनीमुखे	१०	४१	८०
नीलानन्नं प्रसुतपाण्डिम	३	६४	३२	परिणष्यति तां य एव ध	६	८४	५५
नीलोत्पलानि निजया	३	६७	३३	परितः परिचूर्णयनुपेता	६	३	४८
नीलोपलोऽसितलोलमरी	१४	३४	१०८	परितः परिवव्रुत्तमन्येऽप्ये	१५	२५	११५
नूनमिच्छति नो जेतुं	१५	१००	१२१	परितापविनाशनाय शश्या	६	६६	५३
नृत्यच्छिखण्डिनि मृदु	३	४३	२९	परिदेवनसंतापशोकाक्रन्द	१८	८५	१४७
नृपतिरेकक एव कुलं	१३	१५	१०१	परिभवत्यरिनिर्जयनिर्गतो	१३	६	१०१
नृपतेर्मुकुलीकुर्वन्स करा	१३	३८	१३	परिमितैर्गमनैः कुथवाहिनीं	१३	५३	१०४
नृपपराक्रमबीजविवप्सुभि	१३	१९	१०२	परिरभ्य दण्डं स मत्प्रमुमे	१३	५	९२

स०	लो०	प०	स०	लो०	प०		
परिरम्भभवो वधूवपुःपरि	१०	५३	८१	पृथु दक्षिणतोऽस्ति तत्र र	६	७५	५४
परिरम्भणि जीवितश्वरे	१०	५४	८२	पेदुरेल नटगायनादयो	७	३६	६०
परिवर्धयति स्वकौशलैः	१२	५९	९६	पौरोः समागल्य गृहीतरल	४	५२	३९
परिशून्यमना विविन्तय	६	६२	५२	प्रकृतिस्फुटं ग्रहणस्य ग	१७	४६	१३६
परिशुत्तानीन्दुमणिप्रताना	१४	९१०६	१०६	प्रकृतीर्नयस्तनुतरत्वमतनु	१७	८१	१३९
पराहृतायसक्षुकमेचकं	१३	२२	१०२	प्रकृत्य धनमथ मद्भैकहे	१०	६२	८१
परीतश्वैःस्फुरदंशु जालकै	१	२३	३	प्रह्लायातः प्रशमरतः प्रताप	१६	११	१२०
परप्रम सम शृण्वतस्था	१२	६४	९७	प्रगमितमरविनदिलोचना	९	२१	७४
परोक्षादपि चंज्ञाना	२	६०	१५	प्रचलत्तुरामुरकीटकिर	१७	७	१३३
पर्यन्तचर्यः कनकोऽवलासु	१४	३	१०५	प्रजिधाय च इतमुद्धताख्यं	६	८३	५५
पर्यन्तजातत्त्वजालनिरुद्ध्य	८	५९	७१	प्रणदितकलाक्षिनूरोत्थं	९	३	७२
पश्चवोऽपि संनिधिमवाप्य	१७	३७	१३०	प्रणनाद भावनगृहेषु जल	१७	८	१३३
पथात्पुरोऽप्युभयतश्वगजा	११	८९	९१	प्रणमन्ति मदन्वयोद्भवं	१२	११	९२
पथ प्रिये परस्तधनित	८	५२	७०	प्रणिगद्य नयान्वितं वचः	१२	८२	९८
पाणिभिर्गलिताब्धौघाश्वरणै	१५	५८	११८	प्रतिजननु यतो जीवः	२	५५	१४
पातालोदरमिव संवित सह	१६	१०	१२३	प्रतिनादितगवीर्योलग्नः	६	१५	४९
पादरक्षगम्मूहन परिवारित	१५	१९९	१२३	प्रतिपत्तिभिर्यथैर्पूर्विकाभिः	६	७८	५४
पादाब्धद्वितयशिलीमुखाय	१६	२७	१२९	प्रतिबुद्धशनसुरमोहनं	५	५४	४९
पाद्मा विरेजनुत्तस्य हेमा	१८	१४३	१५१	प्रत्यग्राक्षितं सुरभी	१४	४९	११०
पिण्डत्वादिव विवरहानलप्र	१०	६६	८२	प्रत्यवहं द्विगुणोऽशावनी	७	७१	६२
पितुर्भिर्देशादथ सुन्दरादी	४	१३	३६	प्रत्यूषोद्भवं हमविन्दुभिः	१०	६८	८२
पीताम्भसः श्रमलवानेव	१४	५४	१११	प्रत्येकपक्षं जीवानां भूत	२	६५	१५
पुंसां पुरोपचितपुष्यनिवद्ध	३	५९	३२	प्रथमं द्विधि साम बुद्धिमान	१२	७९	९८
पुर्ष्यः कववितस्यास्य	१५	११	११४	प्रथमायां पृथिव्यां ये ना	१८	९	१४१
पुरःपतितमालोक्य तं प्र	१५	७३	११९	प्रथितोऽथ चन्द्रचिरिल	५	५३	४५
पुरनाथपुरःसरः कुमारः	६	५७	५२	प्रथितोऽव्यमरिजयाभिधा	६	४१	५१
पुरुषस्तपनीयवद्गुरुन् परे	१२	८८	९८	प्रध्वनद्वुगुरावरोपित	१५	७०	११९
पुरुषेण जिगीषुणा सदा	१२	७२	९७	प्रपित्तु संपक्षकलोपमान्व	११	१८	८४
पुरुषे संसारपरम्पराया	४	३३	३७	प्रपूर्यन्वान्यधनंरेष्यं	४	१०	३५
पुलिनभूमधु यत्र तटदुम	१३	५९	१०५	प्रपृच्छ्य तुतमात्मनस्तमप	१	८१	९
पुष्पमभुरुहनाम धुनाना	८	५	६६	प्रभज्जनः खेचरसुन्दरीणां	१४	१४	१०६
पूर्वकोटिप्रमाणं च तेषां	१८	३४	१४३	प्रभावतो लव्यमहृद्धिकस्य	१४	७	१०६
पूर्वजन्मकृतपुष्यकर्मणः	७	१	५७	प्रभावनायां जिनवर्तमनो	११	३६	८६
पूर्वजन्मकृतपुष्यकर्मणा	७	७२	६३	प्रभुदोषरतं प्रमार्जितुं	१२	८०	९८
पूर्थक्त्वादिवितकर्त्तनं शुक्ल	१८	१२०	१४९	प्रयाणकालप्रभवैर्षदरैस्त	४	५०	३८
पूर्थिवीपतिपुत्रपृच्छयासा	६	४०	५१	प्रयाणतूर्थनिर्दोषसंमिल	१५	२६	११५
पूर्थिव्यादिस्वरूपेण स्थूल	१८	७१	१४६	प्रयासमुच्चैः कटकेषु भूष	१	४१	५
पृथुतुङ्गनिरन्तरैस्तरूणां	६	५	४८	प्रलयांहमदीधितेरिवोल्कां	६	५५	५२

सं	छो०	पू०	प्राप्तस्योत्तरदिशमेति तीव्र	सं	छो०	पू०
५	७४	४७	प्राप्तेष्ट्रियसमयेऽथ तिथौ	१६	४६	१३०
१०	२४	७८	प्राप्तेष्ट्रियसमयेऽथ तिथौ	३	६९	३३
१२	४६	९५	प्राप्य चकधरराज्यसंपदां	७	३९	६०
१२	१०३	१००	प्राप्याच्युतं सपदि कल्प	११	७३	८९
१७	७४	३८	प्राप्तेषिकानकिनादविबो	७	८२	६३
१७	७६	१२८	प्राप्तसायकरथाङ्गमुद्धरं	७	२५	५९
१७	८३	१३५	प्राप्तादश्टङ्गसंलग्नोपल	२	१२६	२१
१७	२३	१३४	प्राप्तिधन्निति शशिप्रभान्वि	७	१७	५८
७	९२	६५	प्रियचादुषु कोविदोऽपरो	१०	५६	८१
६	७९	५४	प्रियवादपरेषु विश्वसीकु	१२	५१	९६
१०	२२	९३	प्रियसङ्गसमुत्सुकाङ्गनान	१०	३	७७
५	५८	४७	प्रीणिताहिनरदेवकुलानि	८	२४	६८
११	४९	८७	प्रोद्धामद्विरदरद्वभेदनिर्य	१६	२६	१२९
१७	७८	१३४	प्रोद्धभूव नवमेघमेचकप्रा	७	१०	५८
१७	५२	१३६	फलं स्वप्रावत्याः सकलमि	१६	६७	१३२
२	१६२	२२	फलितस्यसमूहनिरन्तरा	१३	५१	१०४
११	५७	८७	फुलन्मलीकुमुमसदशामोद	१५	१६२	१२६
१३	८	१०१	वकुला अपि द्वात्रा तमणु	२	१४	११
१०	१८	७८	वद्धाङ्गलीन्यक्षिप्तमानशृ	४	५८	२९
२	१०७	१५	वद्धा द्वाहं परिकरं विनिवा	११	८६	९१
१४	५१	११०	वध्यते कथय कर्मभिः कथं	७	४३	६०
१	६९	८	वन्दिभिः स्तूयमानस्तं व	१५	१११	१२२
१५	१२	१२१	वन्ध एव प्रविष्टत्वादनुक्तिः	१०	३१४०	
३	६२	३२	वभुरौषधयः समन्ततः शि	१०	३९	८०
११	७७	१०	वभूव भव्याम्बुजपद्मवन्धुः	प्रप्र.	१	१५३
२	१३१	२१	वलगर्वितयैव निष्कलं	१२	३६	९३
२	१४१	२२	वलवानपि जायते रिपुः	१२	७४	९७
२	१३०	२१	वलवानहमित्यहंकिया	१२	३५	९४
१७	८९	१८०	वलवानविधिरेव देहिनां	१०	६	७७
१६	२५	१२८	वहुनागमनेकखङ्गिसेव्यं	६	१३	१९
८	३५	६९	वहुप्रकारा यदि न स्युरङ्गि	११	६४	८८
७	६८	६२	वहुभिः परिवारितोऽखिलं	१२	४८	९५
१६	५७	१३१	वहुशः प्रणिपत्य बोधिता	१०	५२	८१
१५	६४	११९	वहुसत्त्वयुतौ स्थिराशया	१२	५०	९५
१८	१४५	१५१	वहारम्भादिसंभूतैः पापैः	१८	१५१४१	
७	३५	६०	विभीषणोल्काशतपातदुःस	११	६९	८८
१४	४८	११०	विभेति पापान्न सतामसंम	११	१४	८४
७	४८	६१	विभ्रती काशसंकाशपक्ष	२	१३५	२१

सं	लो	पृ०	सं	लो	पृ०		
बिप्रती मधुकरं कलिकालं	८	४	६६	भुवनातिशायिजिनरूपवि	१७	१८	१३४
बिप्राण्डवृद्धुदृण्डपिच्छ	२	११५	२०	भूपानां वसनयुगादिसत्कृ	१६	५४	१३१
बिप्पितपुण्यगुच्छनिचितत्र	१४	२८	१०७	भूपाके विजितसमस्तदक्षि	१६	३९	१३०
बिसतन्तुनिर्मलतमैर्जनता	५	२४	४३	भूमर्तुः कुसुमशशानुकारि	१६	४३	१३०
बृहदलाबुकगौरवामनां	१३	४३	१०४	भूमर्तुर्दिशमभिदक्षिणां यि	१६	३३	१२९
बृते नागस्ते त्रिलोकैकमु	१६	६३	१३१	भूरैमैरवधीराया रुष्टैः	१५	१०	११४
भक्तियोगोऽहंदाचार्येष्व	१५	१५७	१२६	भेजे नितान्तमजलोऽपि	३	१०	२४
भमे चापे गुणे छिन्ने रि	१५	४८	११७	भेदाः पञ्च नव द्वौ च	१८	९९	१४८
भङ्गः कुचेषु नारीणां	२	१३९	२२	मोगकर्मभुवो भेदान्मानुषा	१८	२८	१४२
भङ्गं गृह्यत्थात्मीये सैन्ये	१५	६१	११८	मोगान्विगिधग्रन्थं धिग्धि	१५	१४१	१२५
भजते गदवन विकियामु	१२	६५	९७	भोगैः स वाञ्छाकृतसंनि	४	१७	३६
भजते भयमंभिरर्थशून्यवे	६	२१	५०	भ्रमन्ति भुवनाभोगे	२	८	१०
भटा: किं प्रपलायध्वं मा	१५	६२	११८	भ्रावृद्धन्ति पितृद्धन्ति	१५	१२९	१२४
भटानां भाविसङ्गामभव	१५	४	११४	मकरमूत्कृतदूरसमुच्छल	१३	५८	१०५
भयरोगशोकमरणानि भव	१७	३८	१३५	मजत्पुरंग्रिधम्मिलगल	२	१२७	२२
भयात्पलायथामानस्यकामस्य	२	२०	११	मजत्सीमन्तिनीसार्थकुच	२	१२४	२०
भरक्षमक्षाहमूलवद्ध	४	७१	४०	मणिकुण्डलाङ्गदकिरीटक	१३	२२	१३४
भरतैरावते वृद्धिहासिनी	१८	३५	१४३	मणिधण्ठिकाः सदसि रेणु	१७	४	१३३
भवति प्रियमिष्टसाधकं	१२	४०	९५	मणिदीपकप्रकृतिनिर्वृतये	५	१४	४२
भवतीह विनापि हेतुना	१०	२३	७८	मणिप्रभाभिर्मणिकूटमद्रि	१४	१	१०५
भवतो ननु पुण्यमत्र हेतु	६	९४	५५	मणिभाजने समधिरोप्य	१३	७५	१३८
भवनपास्तव्यसनो निजेन	४	३४	३७	मणिमुद्रिकाकटकहारवस	१७	४९	१२६
भव्याभव्यप्रभेदेन द्विप्रका	१८	५	१४१	मतिमातनोति हरतेऽधमुप	१७	३४	१३५
भव्याम्भोजविवोधनोयत	प्र.प्र.	४	१५३	मत्वानुपङ्गवशिखानिह	१४	२७	१०७
भानुभवेद्यदि मनागिह	३	१३	२४	मदगन्धिषु सप्तपर्णकेषु	६	९	४९
भारद्वाजः कुतोऽव्येत्य	१५	२८	११५	मदनरसमिवातिरिच्यमानं	११	४९	७६
भारेण स्तनकलशदूयस्य	१६	२	१२७	मदभाजिं परापमानता	१२	८७	९८
भास्करादिरुग्मोचरीभव	७	२	५३	मदमूढमतिर्हिताहितं	१२	१३	९३
भास्यानपि च यः सेव्य	२	१०	१०	मदान्धकान्तानयनान्तच	११	१५	८४
भीमं भासुरवासोमिः सु	१५	१६	११५	मदाभमम्भो विसृजद्विरुद्ध	१	२५	३
भीमेनापि हतः शक्त्या	१६	७२	११९	मदेन योगो द्विरदेषु केवलं	१	३२	४
भुक्तिक्रियायाः कर्तृत्वं	२	८२	१७	मरो मदोद्रुताकारंर्दिकु	१५	३	११३
भुजगान्नारुदेन वहिमन्दैः	६	१०५	५६	मयाङ्गादिभिदाभिनं दश	१८	३१	१४३
भुवः शोभा भवद्योगाद्या	२	३९	१३	मधुराक्षहारिणीं स नाणी	६	३६	५१
भुवः समुद्दरुरधिष्ठितात्म	१	५७	६	मधुविनिहितविप्रमाभिरा	९	१	७२
भुवनभवनदापीभूतविम्बे	१५	७१	१३	मध्यमासु च त्वारि द्वे	१८	३०	१४३
भुवनव्यापिनीं भव्यपुण्ड	२	३	१०	मध्येजलं प्रकटचब्दलवृष्ट	१४	५३	११०
भुवनातिगेन यशसाकथितं	५	२७	४३	मध्योत्तमजघन्येन क्रमात्रे	१८	२१	१४२

स०	ल्लो०	पू०	स०	ल्लो०	पू०		
मध्वासवापानमनोङ्गगानाः	१४	१६	१०६	मुषिता वदनश्रिया मम	६	६२	५३
मनःपर्ययिणमष्टौ सह	१८	१४९	१५२	मुहुः प्रणशा सुहुरेव दृष्टाः	४	२२	३६
मनस्त्रिभिर्नाथ भवान्भवा	१९	४०	८६	मुहूर्तावेदनीयस्य द्वादशै	१८	१०३	१४८
मनुष्यजन्मेदमवाप्यदुर्लभं	१९	२४	८५	मूर्च्छन्दरीणां विवरेषु तस्य	४	५१	३९
मनो दध्वादसाप्रतिक्षणं	१३	७१	८८	मृगदृष्टिरपि भ्रमप्रहीणा	६	८३	५४
मनोहरैः संहतकच्छवाटै	४	७०	४०	मृगराजविदारितेभकुम्भ	६	६	४९
मन्त्रेणव ततः शत्रोः श	१५	८६	१२०	मृत एव विलीन एव वा	१२	९३	९९
मन्ददीप्तिरसुखावहमाना	८	४०	६९	मोक्षसंधानवित्तेन गुण	३	५	१०
मन्दधूतबकुलोपवनेन	८	१२	६६	म्लेच्छखण्डप्रभेदेन पश्चाधा	१८	४२	१४३
मन्मनः सुतनु भीमदनेन	८	४४	६९	यः श्रीवर्मनुपो बभूव विवु	अ.प्र.	६	१५३
मम कः प्रतापमवजेतुमलं	५	२५	४३	यः कपायोदयातीवः परि	१८	८८	१४७
मम कर्तुमेष विषयेषु विर	१७	६६	१३७	यः प्रविद्य हृदये रजनीपु	८	२८	६८
ममेदमस्याहमिति ग्रहेण	५	२५	३७	यतः स्वेदनावाल्या	२	७५	१६
मयि पश्यति माभिभूयतां	१०	५	७७	यत्काचेष्विव भृशमन्यपा	१३	३५	१२९
मलसङ्गवर्जितमितं पृथुतामु	५	४७	४५	यत्पादपांसुसंपर्कदलंकृत	२	९	१०
मलीमसं भृङ्गनिमेन लक्ष्म	१	२४	३३	यत्प्रासादशिरोलम्पद्म	२	१२८	२१
महतामतिदूरवर्तिनोऽप्य	१२	६	९२	यत्र वचिकुण्णगणो गतवा	३	८	२४
महागुणैरप्यगुणैर्मदोजिङ्गतै	१	३७	५	यत्र प्रशान्तसकलव्यसने	३	५	२३
महाविभवसंपन्नं तत्रास्ति	२	१२५	२०	यत्रोर्वारुद्धनिचयः परं वि	१६	९	१२७
महिमा निसर्गविनयेन यथा	८	२६	४३	यत्सल्लक्षिकिसलयं रुचये	१३	६२	११२
महीभृतस्तस्य सतां प्रणाय	११	५०	८३	यथाकालकृता काचिदुप	१८	१०९	१४९
महीषधीगन्धगतप्रभावात्ति	१४	१०	१०६	यथा पलाशास्त्रं त्रया शोभ	२	१३	११
माग्रहं सखि भजस्व स मा	८	१३	६७	यथा भवत्यभ्युदिते जनोऽ	४	३०	३७
माद्यहन्तिमदोऽसेकच्छन्न	१५	३७	११६	यथाभिलिपित वस्तु	२	१२९	२०
माधुर्यमिच्छुरतिशायि परि	८	५०	७१	यथा सम्यकपरिज्ञातं रुचि	१८	१२७	१५०
मानुषस्यावगन्तव्यः स्व	१८	९०	१४७	यथाहि पुष्पत्वेऽपि	२	९६	१८
मानोन्नता महाभोगा	२	१३२	२१	यदतीतमतीतमेव तत्सुख	१	७०	८
मानोन्नमादव्यपनयचतुरा	१४	३०	१०८	यदधुः प्रियकोपधूपिते	१०	३२	७९
मार्गप्रभावनाज्ञानतपः प्रसृ	१५	१५९	१२६	यदभूत्सुरगमुरवधूसमितेऽ	५	३३	४४
मालायुग्मं प्रान्तविभ्रान्त	१६	५९	१३१	यदस्त्वशोकघनकालवल	५	७०	४६
मिथ्यासासादनविधौ सित्रा	१८	४४	१४४	यदि भाग्यवशेन वारणो	१२	२९	१४
मुकुटरब्लचयेन परस्पर	१३	५	१०१	यदि वा कुतश्चिदपि कार	५	६१	४६
मुखमसदशविभ्रमविदित्वा	९	४०	७५	यदीदमागन्तुकदुःखकारणं	११	२५	८५
मुखमिदमरविन्दमुन्दरं नः	९	४७	७६	यदीयगाम्भीर्यगुणेन निर्म	१	५०	६
मुनिजननुतपादः प्रात्त	अ.प्र.	३	१५३	यदीयमेणाङ्गमरीचिहारिणा	१	५५	६
मुनिना वक्तमारेभे तस्मै	२	११२	१९	यदुक्तं सूरिणा तेन त	२	१११	१९
मुनिभिः स्थितः सहसमेल	१७	८२	१३९	यद्वावि भूतमथवा मुनिना	३	५०	३०
मुनेस्तस्य प्रभावेण या	२	११	१०	यद्राज निजभासुरप्रभा	७	८	५७

सं	लो	पू	सं	लो	पू
यमवनीश गमावसरे मदं	१३	१६१०१	रजनीपतिना प्रतर्जितं कर	१०	३४७७
यशसः सुखस्य विभवस्य	५	६५४६	रजनीपतिविम्बदर्शनात्प्रिय	१०	३७७०
यशोभिरेणाङ्कलासमुज्ज्व	१	४०५	रजनीमहश्च स विभज्य वि	१७	५८१३७
यस्तवावधिरकारि वसन्तः	८	३७६९	रजनीधु यत्र गुरुहर्मयशि	५	१७४२
यस्मात्केलिमसावुवासविद	११	१२९१	रतिप्रदानप्रवर्णेण कुर्वता	१	५२६
यस्मिन्निरन्तरारामविश्रामै	२	१२०२०	रतिहृपसंददभिभूतकरै	५	३८४८
यस्य देवस्य गन्तव्यं स	२	२६१२	रथस्थेन समुत्स्थ भवते	१५	७५११९
यस्य प्रतापदहनेन विल	३	८२२३	रथिना युवराजेन सोऽनु	१५	२२११५
यस्य स्फुरद्धिरनुरागक	३	३२३३	रन्ध्रनद्वनिविडादिमेदतो	७	२२५९
या: प्रसूनविगलन्मधुरागा	८	१०६६	रन्ध्रे प्राप्याधिचन्द्रेण ततो	१५	७१११०
या कर्मभुक्तिः श्राद्धां सा	१८	११०१४९	रविणेव निजेन तेजसा	१२	२९२
यातेन मुक्ता रविणेव साभू	४	६४४०	रस्मिम जालजटिलीकृताद्वि	७	२५७
यात्येषा नृवर विभावरी वि	१०	६३८१	रहितः सहजेन तेजसा	१२	९४९५
या दुःखसाध्या चपला दु	४	२३३६	रणादेव त्यक्तमप्रक्षयो	१८	१२९१५०
यानि द्विषेन्द्रनिवहो निज	१८	५६१११	राजलीलां परित्यज्य	२	३५१२
यान्तीभिरात्मनिलयाय	१८	४५१०९	राजाविराजवसरंहृष्य	१५	८६१०९
यान्यदास्त वचनानि वद	८	१३६७	रासमो न यथा गृही	२	९७१८
यान्यान्मुश्चतारातिरनि	१५	१२४१२३	रिपुरोषाः रुग्मीभूतच्छवि	१५	९११४
या मद्विधाः पुनरसंचित	३	३१२७	रिपुमुन्दराविततवाध्यजले:	५	३१४३
यावत्तुनः स वलतेऽभिमु	११	८८९१	रुचिरगद्यकराजितविग्रहैः	१३	४११०३
यावत्त्र तीर्थोपगमप्रवीणी	४	३०३७	रुपगन्धरसस्वर्णशब्दवाः	१८	७८१४६
या स्त्वानधर्मिणि पुरुषिं	३	३२२७	रेरोरा रेरेररो रोरो रोरु	१५	३९११६
युक्तोऽन्यदा क्षितिपतिः	३	४२२९	रोगादिजनितायाद्व वेदना	१८	११३१४९
युज्यते व्यभिचारोऽपि	२	६७१६	रोमाच्चवचिततनू रमसेन	३	४५२९
युद्धमार्गविदो योद्धुमार	१५	४९११७	रोद्रं हिंसानृतस्तेयावपय	१८	११८१४९
युद्धमूर्धिं शवीभूतान्वन्धू	१५	१३२१२४	लक्ष्मीवानिह भरते सरोज	१६	११२७
युवराण्मतमसु किं तु नः	१२	१०८१००	लघु जिः मिपुणेत काचि	९	१०७३
ये तत्र जज्ञिरेष्याणां	१५	५०११३	लघ्यसौभग्यर्मधुवत	७	३३५९
येनेकोऽपि जितः श्लाध्यः	१५	५६११८	ललितघनतमालका मनो	१	२७२
येऽप्यजीवादयो भावा	२	८११८	ललिततत्त्वलक्षणानि सु	१	३७७२
योगभेदादनन्ता ये प्रदेशाः	१८	१०८१४८	ललितघनतमालका मनो	५	६६४६
योधाः शस्त्रक्षताः पेतु	१५	४७११३	लाटीना काठेनवृहत्पयोध	१६	४०१३०
योधानामायुधच्छर्विरेजे	१५	५५११८	लावण्यं नृशमदवादगा	१६	१३१२८
योऽपराधरचनासु खलेश	८	१५६६	लावण्यसंपदमलाम्मसि	३	१०२५
योऽभवतिप्रियतमैः सहमान	८	९६६	लीनषद्दकुला तिलका	८	४७७०
रक्ष तद्वपुरिदं नियमेन	८	३९६९	लोकाकाशममव्याप्य सं	१८	७०१४६
रक्षायै प्रजया दत्तं षष्ठांश	१५	१३७१२४	लोकाग्रं प्राप्य तत्रासौ	१८	१३११५०
रजनी तमसान्त्यजातिना	१०	२८७९	लोलत्वं नयनयुगे न चित्त	१६	१८१२८

सं	लो०	प०	सं	लो०	प०
३	९	२४	१०	२७	७९
वक्षः श्रियो भुजयुगं वर			विकसत्कुमुदाकरं सरः	१३	३९ १०३
वचनं क्व खलूपयुज्यते	१२	३१ ९४	विकसिताम्बुद्धुरुद्धाणि सरोरु	१	१७ २
वचनामृतैः सुखरसज्जमिदं	५	६० ४६	विकासवद्धिः शरदप्रपाण्डु	१०	२३ ७८
वचोभिरिति तत्त्वार्थं	२	११० १९	विगलत्तिमिरावगुण्ठनामुडु	१	४८ ७६
वज्रपांसुजलघर्मवारणं	७	४ ५७	विचक्षुपुरलकान्विलासिनी	१७	४७ १३६
वणिक्यथस्तूपितरलसंचयं	१	२१ ३	विचरन्स कुटिममहीषु परि	११	६५ ८८
वद देव क्रोडयमिति सम्य	१७	६१ १२७	विचित्रदुःखा भवमृत्युसंत	१४	२ १०५
वदन्तमेवं तमुवाच भूपतिः	११	५५ ८७	विचित्ररक्षैः कटकैः स्वकी	१४	६५ ११२
वदान्यतां तस्य विलोक्य	४	७ ३५	विच्छिन्नकर्णसुखकृत्रिज	११	६८ १६
वनकेलिरिति द्विपाधिपः	१२	१७ ९३	विजातिभ्योऽपि भूतेभ्यो	२	६८ १८
वनजवनगताः करेण ली	९	५६ ७६	विज्ञेयास्तीर्थकृतान्नो	१८	९२ १४७
वनिदभ्यो ललितपदकमा	१०	७६ ८३	विताताखिलक्षितितलाः पृ	५	४ ११
वन्येभगण्डकषणाहितदान	१४	६० ११२	विदधजितस्फटिकान्ति	१७	४४ १३६
वपुः कोपारुणं विश्रद्धत	१५	९५ १२१	विदधत्तिमिरं तिरोहितं क	१०	१९ ७८
वपुरप्यतिमात्रमान्तरं	१	७३ ८	विदधदखिलांस्तेजस्तीवा	३	७६ ३४
वपुरादधत्रविजहच विवि	१७	७१ १३८	विदधाति मर्ति सुताविमो	६	९३ ५५
वपुर्धनं यौवनमायुरन्यद	११	१२ ८४	विदधातु भुजंगसङ्गभाजो	६	६७ ५३
वपुषा जयतामरेन्द्रलक्ष्मी	६	५८ ५३	विद्युतक्षयला यत्र स्वभा	२	१२२ २०
वपुषिः कनकभासि चम्प	९	२४ ७४	विद्वते विद्विषां सैन्ये वि	१५	१३१ १२८
वयमप्यगमाम कौशलं	१२	५८ ९६	विधाय मौलं बलमात्ममूले	४	४७ ३८
वयोनुरुपेण विवर्धमानो	४	३१ ३७	विधित्सुरेनं तदिहात्मवश्यं	५	३८ ३८
वरुणायार्थिकाणां च	१८	१५० १५२	विधिना द्रवरूपताम्बुधे	१२	८ ९२
वर्तनालक्षणः कालः स ख	१८	७८ १४८	विधिना परिणीय राजपुत्रां	६	१०९ १६६
वर्षाणि द्वादशैवायुद्वान्द्रिन्द्र	१८	२५ १४२	विधिभिर्विविधाकारैः सिंह	१६	१५० १२५
वसन्तमनपेक्ष्यै तस्या	२	१२ ११	विभुतपङ्कजहो मधुपायिना	१३	३८ १०३
वसुधामवत्यतुलधाम्नि चतु	१७	५३ १३६	विध्यातेऽप्यनिलवशेन	१४	२६ १०७
वसुधां पयोनिधिपयोवसनां	५	३५ ४४	विनयप्रशमैकभूषणं परम	१२	२६ ९४
वस्तुतत्त्वमधिगनन्तुमिच्छ	७	४४ ६०	विनयैकरतिर्मैहागुणः	१२	२८ ९४
वस्तूपदीकृत्य विचित्ररूपं	४	६३ ३९	विनिपातयता यदच्छ्या	१	६५ ७
वल्लं गलद्विगतनीवितया	७	८९ ६५	विनिवृत्तनिजाहिककियं	१०	१२ ७८
वहन्सरापाण्डुकपोलमण्ड	१	५६ ६	विनिवेद्यमिदं प्रयोजनं	१२	१०७ १००
वाऽच्छद्विराश्रयविशेषपमि	३	१२ २४	विनिवेद्य सम्यनिवहस्य कृ	१७	६७ १३७
वाऽच्छन्निभूतीः परमप्रभा	४	३६ ३७	विनीयमानो नृपशासनान्न	११	७ ८३
वात्येव यावन्न वपुः कुटीर	४	२९ ३७	विपत्संपदि जागर्ति जरा	१५	१३५ १२४
वापीवनायतनसांधतडाग	२	१४३ २२	विपुलं विपुलाभिधां दधानं	६	४२ ५१
वायुना विदधे किञ्चि	२	३३ १२	विपुलमतिभिर्वृद्धामालैः कृ	१	८३ १
वारिकैमृदुजलच्छटोदयतेः	७	३७ ६०	विपुलाख्यमरिजयाभिधाने	६	८२ ५४
वासराधिपतिसुजप्रतोली	२	१२९ २१	विप्रयोगकृशदारहितेन	८	३८ ६९

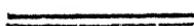
स०	श्लो०	पृ०	स०	श्लो०	पृ०		
विवभावधिरोहदम्बरे विषु	१०	३०	७९	वीक्ष्य जातमुकुलं सहकारं	८	६	६६
विभान्ति यस्मिन्बहुधो	१	३४	४	वीक्ष्य जातरुडिवासमहानि	८	५०	७०
विभिन्दतो हार्दमनेकजन्म	११	४५	८६	वीक्ष्य ताश्वर्येमिव च्छिन्न	१५	७७	१२०
विभूषितं यौवनरूपसंपदा	१	६२	७	वीतरागचरणौ समर्च्य स	७	२९	५९
विभूष्य तत्पूर्वविदेहमात्म	१	१२	२	वीराभिलाषात्सर्पन्ती	१५	७५	१२०
विभृतोऽसि यथाम्बुजाक्ष	६	२९	५०	वृक्षगुल्मलितिकासमुद्द्रवं	७	२१	५८
विभेदात्प्रकृतिस्थित्योरनु	१८	९७	१४८	वृक्षपङ्क्तियुवतेरधरेण	८	३२	६८
विमलाकृतीरपरिवृत्तला	५	५	४१	वृत्तिमदिकुलिशादिभेदन	७	७	५७
विमलाभिधानशिविका	१७	७३	१३८	वृद्धानुमत्या सकल खका	४	४०	३८
वियतः पतद्विरतिहृष्टहृदय	१७	३	१३२	वेद्यागणाः परिचितानुप	१४	४७	११०
विरक्तमित्यजीवस्य रूप	१८	८१	१४६	वैमानिका द्विधा प्रोक्ता:	१८	५०	१४४
विरचयसि यमादरेण हारं	९	७	७२	व्यातिरेकेऽपि नित्यत्वं	२	८५	१७
विरहश्वसितोष्णनीरसाधर	१०	५१	८१	व्यरहयत्र यत्रासौ तत्र	१०	१३४	१५१
विरहे तनुतामतीव ये	१०	४२	८०	व्यानशेऽथ तदादेशात्पु	२	२८	१२
विरोधः पञ्चरेष्वेव न	२	१४०	२२	व्यासक्तस्तदधरपल्लवे स रा	१६	२२	१२८
विलुप्तशोभानि विलोचनो	१	३६	४	व्युत्थानं सचिवमुखानिश	१६	२४	१२८
विलोक्य तं शारदमेष्वव	११	९	८४	व्योम्रा यातः पञ्चिणोऽत्र	१४	३२	१०८
विवादविषयापन्नं ततर	२	१००	१९	व्रजति मम जलकिया स	९	४६	७५
विविधभङ्गतरङ्गशिरः स्थिरै	१३	५४	१०४	व्रजत्सहैवोन्नतिमुज्ज्वला	४	२	३५
विविधासु धन्यजनहर्म्य	५	१५	४२	व्रज योग्यगृहासनादिकं	१२	५६	९६
विविधासु योनिषु वपूष्पि	१७	७०	१३८	व्रतेष्वहिंसाप्रभृतिष्वति	१५	१५३	१२५
विद्युणोति मनोगतामयं	१८	९	१२	शक्तिं शक्तित्रयाकान्त	१५	१२८	१२४
विवेकिनो जन्मविपत्तिभी	११	२९	८५	शक्तिभिस्तिसुभिरन्वितो	७	६९	६२
विशङ्कमानोऽकुशलं तनूजे	५	८५	८८	शक्तातोक्षितुमधर्षाकृतप्रता	१०	७६	८२
विशादामसमुज्जितान्वया	१२	१००	९९	शटता भवतोऽङ्गुशकिया	१२	१६	९३
विशालशालोपवनोपशोभि	१	३१	४	शतानं पञ्च चापानां कर्म	१८	३३	१४३
विश्रान्त्यर्थं समनुसरतं प्र	९	५९	७६	शत्रुदुर्विषहशक्तिर्भीषण	७	१३	५८
विषयान्तरसंचारो न च	२	५७	१५	शनैर्विहास्यन्ति गतविद्यं	११	१७	८४
विषये खलु संनियोजितः	१२	८६	९८	शबराहतपुण्डरीकर्यूथै	६	८	४९
विषये गुणवृद्धिर्वर्जिते	१०	७	७७	शब्दात्थसुन्दरं तेन रचितं	म.प्र.	५	१५३
विषयेषु शत्रुसंशेषु	१७	६९	१३८	शयितस्य हरेः प्रबोधनामि	२२	३७	१४
विषवाहशिखासिवेषुमालां	६	५४	५२	शरपञ्जरसंछन्नसमस्तगग	१५	६६	११९
विसंवादनमत्यन्तयोग	१८	९१	१४७	शरीरेन्द्रियस्थेणप्राणापाना	१८	८०	१४६
विसरन्विसतन्तुनिर्मलो	१०	१७	७८	शशाङ्कान्ताशममयोर्ध्वभू	१	२८	४
विस्त्वान् शिवा तस्य वा	१५	२७	११५	शाशकराङ्गुरानमेलगून्बाह	१३	४६	१०४
विस्तीर्णेन्नतविखरावली	१६	७	१२७	शशिलाङ्गनेऽस्तामत	५	३९	४४
विहर्तुमत्रावसरे समागतं	११	३१	८५	शस्त्रप्रहार्युरुभिः समुदा	१५	४५	११७
विहाय ये निर्वातमव्यपायां	४	२४	३६	शान्तताक्षणकषायौ च स	१६	४६	१४४

स०	श्लो०	पृ०	स०	श्लो०	पृ०
शान्ते जयजयेत्युच्चैर्भव्य	२	४०	१३	श्रुते च द्वादशाङ्गादिवहुभे	१५५६१२६
शिक्षकाणामुभे लक्षे चतु	१८	१४७	१५२	श्रुत्वा घनध्वाननिभं नट	१४१७१०६
शिखरमणिशिलानां शा	१४	३७	१०८	श्रुत्वा तं सकलत्रमृदुतरि	६१११५७
शिखराणि यत्र परिधेः प	५	१८	४२	श्रुत्वेति तद्वचनमेवमुवाच	३५१३०
शिखावलीलीढघनाघनाध्व	१	१९	३	श्रेयस्तनोति परिवर्धयते	३४९३०
शिखिगलाकृतिनारशना	१३	७	१०१	श्रसितैरहिमैनितान्तदीर्घे	६६४५३
शिरःसमध्यर्थमपीश ल	११	६३	८८	पदखण्डमण्डितमखण्डबल	७८०६३
शिरसा न निजेन तेऽस्ति	६	५१	५२	षडभी रिपवः शरीरजा	१२१४९३
शिलातले यस्य घनायमाने	१४	११	१०६	षण्मासप्रमितं प्रोक्षं चतु	१८२६४२
शिलीमुखक्षये प्रासैः कुन्तैः	१५	१०८	१२२	संवत्सरसहस्राणि द्वाविं	१८२३१४२
शिलीमुखशतैश्छास्त्रयो	१५	१२१	१२३	संस्तिष्ठामथ तस्य भूधरप	१८१५४१५२
शिलीमुखैरजट्योऽयं धनु	१५	१२५	१२३	संसर्पित्तटगतकक्टां समी	१३६२१०५
शिवहेतुरुदाहता क्षमा	१२	८९	९८	संसारव्याधिविध्वंसे भाव्य	१८१२५१५०
शिशिरांशुकरभिमर्शना	१०	३६	७९	संस्पृश्य पूर्वं परितः करेण	४६७४०
शीतदग्धनलिनीसमदेहां	८	२७	६८	संहरितं नवनवाङ्गुरलीनां	८२६६
शीतला इति विभाव्य ज	८	४९	७०	स कदाचनाथ युवराजयुतः	५५२४५
शीतलो वनभुवामनिलो	८	७	६६	स कलं प्रविगात्यतां चरं	१२१०५१००
शीलक्ष्माविनयरूपगुणै	३	१६	२५	स कललोकमनोरममुल्स	१३२१००
शुचिसङ्गाद्विकाशो मे	२	२१	११	स कलावबोधमकलङ्कमनु	१७२५१३४
शुद्धकुन्ददलरोचिषां गवा	७	७५	६३	स कलोऽप्यपेक्ष्य किमपीश	१७३५१३५
शुभः पुष्पस्य पापस्य	१८	८३	१४७	स कषायतया जन्तोः कर्मे	१८९६१४८
शुभ्रं नभोऽभवदभीषुम	२	७०	३३	स कुमारयोग्यजलकोलिंग	१७५०१३६
शुशुभे करात्करतलाने स	१७	४८	१३६	स कृतीं कृतार्थमपि तस्य	१७३२१३५
शुश्रुतानिति स बन्धमोक्ष	७	५४	६१	स कृदद्युधतया कृतेऽपराधे	९११७३
श्वाराद्विगुणीभूतैरमाति	१५	८१	११४	स कुद्देन सुभीमेन स्फुर	१५७४११९
शैलानिलः शिथिलकम्पि	१४	५०	११०	स खातिकायाः पयसो व	४७३४०
शैलेन्द्राभं शुभ्रमैन्दं गजे	१६	५८	१३१	स ख्या मुखादिति निशम्य	३३६२८
शौरीं नातिशयि समुज्जितं	१६	१८	१२८	स धातिक्षयज्ञेरभिरपरे	१८१४०१५१
श्रवणतटविलम्बि संविधते	९	८	७३	संकुलं नरनभक्षरामरै	७७१६३
श्रावक्षाणां च लक्षाणि त्री	१८	१५५	१५२	संक्षेपतोगिरमिमामभि	३५८३२
श्रियं कियाद्यस्य सुरागमे	१	१	१	संगतं त्रयमिदं प्रजायते	७५१६१
श्रीकान्तया सरसिजाकर	३	१४	२५	संगीतध्वनिमुखर्विराजमा	१६६१२७
श्रीकान्ताय समर्प्य राज्य	४	३८	४१	स चक्राणि विचिक्षेप क्षे	१५१२७१२३
श्रीवर्मराजोऽपि पितुर्नियो	४	४६	३८	स चतुर्विधोऽपि वृपसद्य	१७१०१३३
श्रीहीष्यादिभिः स्वान्वपु	१६	७०	१३८	सचिवैरधुना भवद्विधैः	१२२७९४
श्रुतवानिति तद्रिरं गरीयः	६	७०	५३	सच्चाया वंपुलमद्वातरोर्लं	१६१७१२८
श्रुतशुद्धीरधिरतेन्द्रपदं	५	५०	४५	सजातीयं युपादानं वृष्टं	२६६१५
श्रुतान्वितस्यान्स्यशरीरभा	५	८६	४८	सज्जीकृतं महामात्रैरोपि	१५२११५

संख्या	श्लो	पृष्ठा	संख्या	श्लो	पृष्ठा		
संछिन्नाखिलकुभो घना	१६	२८	१२९	समवगाढवतां वनदनितनां	१३	५५	१०४
सतडिदाभरणः प्रवितन्व	१३	१३	१०१	समस्तमेवंविधेव उंसाम	४	१९	३६
स ततः प्रभृति प्रतीततेजा	६	७२	५४	समागमो निर्व्यसनस्य रा	४	३७	३७
सततप्रस्तैरपोदशीताः	६	१०	४९	समाचरन्यः शिशुभावदुर्ल	१	६०	७
स ततो हतहेतिरुप्रकोपार्ध	६	१०६	५६	समाधिख्स्तपसो विष्णे कुत	१५	१५६	१२६
स तदीयवचः प्रवृद्धमन्यु	६	५२	५२	समायातं समालोक्य पितुः	१५	११	१२१
स तयोर्गुणाभरणभूषितयो	५	४०	४४	समुच्छलतस्य तुरंगमोत्थं	४	४८	३८
सति निजकरजारुणांशुभि	९	२०	७३	समुज्ज्वलाभिः कनकादि	१	१८	३
सति मानसेऽप्यकलुषाम्भ	५	१९	४२	समुद्रतैर्ग्रावत्तेष पतित्वा	१४	१३	१०६
सत्कृत्य स खकीर्यस्तं	२	२५	१२	समुद्रतान्यापरिपूद्यनिष्य	११	२७	८५
सदकारणवच्चेन सिद्धा	२	६३	१५	समुपार्जितपूर्वपुष्पलेशाद	६	३५	५१
सदायमस्तप्रतिपक्षभूतया	१	१६	२	समुलसद्धिः शरदब्रपाण्डु	१	३०	४
सनकुमारमाहेन्द्रकल्पयोः	१८	५४	१४४	संपद्यता कुमुमवासितदि	१४	४२	१०९
सनकुमारमाहेन्द्रकल्पयो	१८	६२	१४५	संपूर्णशारदनिशाकरकान्त	३	४	२३
स न प्रदेशोऽस्ति न यो	१	३५	४	संप्रासस्तटभुवि पूर्ववारिरा	१६	२९	१२९
स निरस्तमनोरथस्तदानीं	६	४७	५२	संप्रासैस्तटमपराम्बुधेवर्षे	१६	४४	१३०
संततोत्सवनिविष्टचेतसां	७	३४	६०	संभावयामि तदहं तमनङ्ग	८	५३	७०
संतापप्रसरसुषः समाधिता	१६	४	१२७	संभावितैकनयना रुचिरा	७	८८	६४
संतापमूलसुहृदं विरहं	३	२३	२६	संभूयाभिमुखीभूतं बलिन	१५	९६	१२१
सन्त्येव केवलटशोऽवधि	३	४०	२९	संब्रमं मा वृथा कृद्धं	१५	६३	११९
संदर्शनादेव तदा महर्वेत्स	७	७५	४७	सम्यग्दर्शनसंशुद्धिः शङ्का	१५	१५२	१२५
संनद्य संन्यैः सह शार्यशां	४	५६	३९	स यत्र दोषः परमेव वेदि	१	३८	५
संनिषेद्य सततं कमलि	८	४८	७०	सरभसैर्नरनाथविनिर्गमे	१३	३३	१०३
संन्यस्य सङ्गमखिलं नि	१५	१६१	१२६	सरलनवमृणालनालबाहुश्च	९	३१	७४
सपदि प्रविधीयतां तदत्र	६	६९	५३	सरसिजरजसारणेसपत्न्याः	९	४१	७५
स पातु यस्य स्फटिकोप	१	२	१	सरागसंयमोदानं शौचं	१८	८६	१४७
सपौरः समुहृद्ग्रः सकल	२	३०	१२	स रोषाद्विगुणोत्साहो द	१५	८९	१२१
सपतिमोहनीयस्य विशति	१८	१०१	१४८	सर्पत्कुच्छद्यविपाण्डुरता	३	६५	३३
सप्तधा पृथिवीभेदान्ना	१८	६	१४१	सर्वज्ञं कनकमयैः समर्च्य	३	७५	३४
सप्तीनां रुचिरनवातपकुता	१०	७५	८२	सर्वज्ञत्वं न चासिद्दं कस्य	२	९३	१८
सप्रमादहृदयः कषाययुग्मो	७	४५	६०	सर्वभाषात्मिका तस्य सर्वे	१८	१४१	१५१
सप्रसादसविकासतारकं	७	३२	५९	सर्वभाषास्वभावेन ध्वनि	१८	१	१४०
स प्रहाय शमसक्तमानसः	७	५५	६१	सर्वविद्येशितुस्तस्य यथा	१८	१३९	१५१
सप्रहारं तमादाय सारथि	१५	९३	१२१	सर्वेषामपि तमसां स्थितः	१६	२०	१२८
स बहूपत्योऽपि विशाम	१	६३	७	स संपदामायतनं जयश्री	४	१३	३६
समधिकनवयौवनोदयथी	४	७५	४०	समुपेत्य तत्सभां	१२	५४	९६
समधिगम्य समस्तसमीहि	१३	४४	१०४	स स्तम्भं जयकुदं निषू	१६	३२	१२९
समभूत्सुखिचक्रवाक्यो	१०	३१	७९	सह वल्लभया पर्ति प्रजा	६	६०	५३

सं	लो	पृ०	सं	लो	पृ०		
सह शशिसमकान्त्या शील	४	७६	४०	सुवर्णैरभिनिर्वृत्ता दत्त	२	७	१०
सहसापहताधरांशुकः	१०	४७	८०	सुविचार्य करोति बुद्धिमा	१२	१०२	९९
सहसैव समुद्धिय सुखुवे	१५	२९	११६	सुषमोपपदा प्रोक्ता सुषमा	१८	३७	१४३
सहस्रं मानसुकर्षांदोज	१८	२०	१४२	सुहर्दर्थपरैर्महात्मभिर्न	१०	३८	८०
सागरोपमकोटीनां चतस्ःः	१८	३९	१४३	सेनापाति समादिश्य सेना	२	३४	१२
सागरोपमकोटीनां दश	१८	३६	१४३	सेनापतेरिति वचो लितै	१४	४१	१०९
सागरारथमनिरता प्रतिपथ	२	५५	३१	सेना सेना यती बद्धराजि	१५	२०	११५
सा च प्रणश्यति न तावद	३	५८	३१	सैन्यध्वजैरप्रतिकूलवात्	४	४९	३८
साधयन्विविधरत्नमण्डितां	७	७०	६२	सैन्यनाथ्यनिधिरत्नभोजना	७	७७	६३
सान्यां विलोक्य नवयौवन	२	५४	३१	सोऽधिगम्य वसुधाविशेष	७	७८	६३
सामन्तोपवितचमूपयुक्त	१६	३६	१२९	सोपधानशयनासनादिय	७	२६	५९
सा हीवशादथ गिरा किम	३	२७	२७	सोऽप्यात्मनः परिसमाप्य	३	४६	३०
सिंहविष्टरनिविष्टमच्युतं	७	४१	६०	सोधोत्सङ्गे तुङ्गपत्यङ्गमुसा	१६	५७	१३१
सिकतास्थलोज्जवलबृहज्ज	५	८	४२	सांभार्यं क्विदितरत्र रु	१६	११	१२८
सितकुसुमचयैश्च्युतैः कव	९	५१	७६	सुति विधायेति मुनर्मनो	११	४८	८७
सिद्धरत्नमवगम्य संमुखी	७	६३	६२	सुतिशक्तिरस्ति न ममेश	१७	२६	१३४
सिन्दरयुतिरिव पूर्वदिक्षू	१०	६४	८२	स्थावराः कायभेदेन पञ्च	१८	१८	१४२
सिन्धुतोयतरणादिषु किया	७	५	५७	स्थितं द्वादशभिर्मैदैर्निर्जरा	१८	१११	१४९
सुखदुःखादिपर्याया जीवा	२	७६	१६	स्थितोऽथ हम्ये स रूपः क	४	१८	३६
सुखमायतिदुःखमक्षजं	१	७८	८	स्पर्शनं रसनं ग्राणं चक्षुः	१८	२२	१४२
सुखमाश्रिताय जिननाथ	१७	३१	१३५	स्फुटमिह कमनीयमन्यथा	५	२५	७४
सुखमिष्टसमागमे यथा	१	७४	८	स्फुरदोष्टतः करालवको	६	१४	४९
सुगतिगमिनि भावितमान	१३	५०	१०४	स्मरपरवशबुद्धिरंसपृष्ठप्रग	९	१६	७३
सुगन्धिकुसुमामोदैः	२	११६	२०	स्मृता लान्तवकापिष्ठक	१८	६३	१४५
सुगन्धिनिःश्वासमरुन्मनोह	१	२६	३	स्यान्दमानमदनिर्जरथलच्च	७	११	५८
सुतशोकशङ्कुपरिविद्धमनाः	५	७१	४६	स्यादप्रमत्तविरतस्ततोऽपू	१८	४५	१४४
सुदुष्करं यन्मनुते गणाधि	१	९	२	स्यादभिवस्ततो जीवः	२	७९	१७
सुभगाकृतिसीत्कृतं कल	१०	६०	८१	स्वकराहुलीर्निजमुखेन वि	१७	४३	१३६
सुरपक्ष्माशु विरच्य कृ	१७	२०	१३४	स्वनिन्दान्यप्रशंसादिस्त्वं	१८	९३	१४७
सुरपक्ष्मानृपतिगेहमरु	१७	९	१३३	स्वप्रानेतान्मूरिकल्याणहेतु	१६	६२	१३१
सुरपूज्य यः सततमेव वह	१७	३३	१३५	स्वभावजैः क्षान्तिदयाद	११	४३	८६
सुरपेटकैः पद्म नटद्विरति	१७	१७	१३४	स्वयमेतदुदाहतं मया	१२	५२	९६
सुरबृहिते जयजयेति भुव	१७	१३	१३३	स्वयमेव किल प्रहेष्यसि	१२	१८	९३
सुरयुवतिजनस सानुभाजो	१४	२२	१०७	स्वयमेव न वेति किं प्रभुः	१२	९६	९९
सुरयोवितो विविधधूपब	१७	१५	१२३	स्वयमेव भवद्विराहित	१२	६३	९६
सुरसुन्दवन्य करुणाद्रै श	१७	६२	१३७	स्वयमैक्षि यतो नदीरया	१२	४९	९५
सुरसुन्दरीसमशरीरलताः	५	२१	४३	स्वर्गादेता देवि देवालयेन	१६	६६	१३२
सुललितगमनो न राजहंसः	१	४	७२	स्वस्याद्विर्भवनतः प्रकटं	३	७२	३४

स०	श्लो०	पू०	स०	श्लो०	पू०		
स्वस्वकृत्यकरणोद्यताशयं	७	६०	६२	हितं विसंवादविवर्जितस्थि	१	५	१
स्वहितं स्वधिर्यैव बुध्यते	१२	४३	९५	हितमिति वचनानि मन्त्रि	१२	१११	१००
स्वाध्यायानस(श)नादीनां	१८	११४	१४९	हितमित्यसि चेदकैतवां	१२	२४	९३
स्वाध्यायो व्यात्रितर्ध्यानं	१८	११३	१४९	हितमेव न वेत्ति कक्षन्	१	७५	८
स्वामिप्रसादमासीद्यो मुख	१५	४२	११७	हिमदग्धसरोरुहोपमाङ्गथा	६	६३	५३
स्वामिसंमानयोग्यं यद्य	१५	४४	११७	हिमरदिमकरापसारिते ति	१०	३३	७९
स्वैरेव दुर्नर्थैः पापाः पच्य	१५	१०५	१२२	हत्वापि द्रविणमसावभोग	१६	४९	१३०
हठकारिणि यावदङ्गनाः	१०	४३	८०	हृदयहृदयसो विमलाम्बरा:	१३	४०	१०३
हृतदक्षप्रसरा निरन्तरस्त	१०	४६	८०	हृदयमितं वरं वृणीष्वे	६	३०	५०
हन्ता यथाहमस्यात्र पर	१५	१४०	१२४	हृदये हरिणीदशां प्रिय	१०	४९	८०
हरयोऽभिषेकमुपगम्य वि	१७	३६	१२५	हृषितनुरुद्धाश्विरेण भीरु	९	२८	७४
हरिणीठमास्थितवतोऽथ	१७	५१	१३६	हृष्यदङ्गतया सद्यः स्फुट	१५	५	११४
हरिवष्टस्थितमशेषजन	१७	२७	१३४	हतुश्चानुपलम्भादिरसिद्धो	२	७२	१६
हस्तेन सुन्दरि मुहुर्विनि	८	५८	७१	हृषासक्तहये गर्जद्रजे प्रध्व	१५	३८	११६
हा कथं वशितः पापः पा	१५	१४२	१२५	हंतो विहाय मम लोचन	८	५४	७०
हासानिव विमुक्षन्तः	२	१५	११				

संस्कृतनूतनपुस्तकानि ।

श्रीमद्भगवद्गीता ।

(व्याख्यापृष्ठक ८ मणिडता ।)

१ शांकरभाष्येण २ आनन्दगिरिव्याख्यायुजा सहिता ३ नील-
कण्ठी ४ मधुमूदनी ५ भाष्योत्कर्षदीपिका ६ श्रीधरी
७ अभिनवगुप्तपादाचार्यव्याख्यायुता तथा ८ गृहार्थ-
तत्वालोकाख्येन मधुमूदनीव्याख्याविवरणेन
श्रीधर्मदत्तशर्म(प्रसिद्धबच्चाशर्म)मैथिल-
प्रणीतेन सहिता च ।
मूल्यं ८ रु. मा. व्य. १ रु.

पातञ्जलमहाभाष्यम् ।

(नवाहिकं प्रथमं खण्डम् ।)

कैयटप्रणीतप्रदीपेन नागेशकृतोद्घोतेन पायगुण्डेकृत-
छायया च परिवृतम् ।
मू. ४ रु. मा. व्य. ०।

(विधिशेषरूपं द्वितीयं खण्डम् ।)

प्रथमाध्यायद्वितीयपादादिद्वितीयाध्यायान्तम् ।

कैयटप्रणीतप्रदीपेन नागेशकृतोद्घोतेन च परिवृतम् । इदमपि
नवाहिकवत् सुविभक्तमुद्रणपरिपाठ्यैव पूर्वपक्षि-सिद्धान्त्येकदेशि-सि-
द्धान्त्युक्तिभिस्तदन्तर्गतैरवान्तरविषयैश्च संविभज्य संयोज्य च यथासं
शिरोलेख्ये-(हेडिङ्ग)न संविभक्तविषयसूचकेन विभूष्य च कृतसंविभा-
गप्रदीपोद्घोतयोरधस्ताद्विप्पणसंनिवेशनेन मुद्रितम् । येनास्यानतिशि-
क्षिता अपि रहस्यमवगच्छेयुः । मू. ४॥. रु. मा. व्य. ०॥

भगवद्गीता ।

शंकरानन्दीव्याख्यासहिता ।

इयं व्याख्या परमहंसश्रीमच्छंकरानन्दस्वामिप्रणीता सुविस्तृता गीता-हृद्यार्थबोतिन्यस्तीति सुप्रसिद्धमेव । अस्या मूल्यमेतावत्पर्यन्तं ५ रु. आसीत्, संपत्ति तु ग्राहकसौकर्यायाधुनिकरीत्या पदवाक्यच्छेदपरसवर्णादि विधाय यथा शीघ्रमर्थावगमः स्यादिति व्यवस्थया परिशोध्य पुस्तकं (बुकसाईज) तथा सुन्दरायसाक्षरैरुत्तमपत्रेष्वानक्त्वा सुदृढपुट-बद्धस्याप्यस्य रूप्यकद्वयमात्रमेव मूल्यं स्थापितमस्ति. मू. २ रु. ट. ५

भगवद्गीता ।

(श्रीधरीव्याख्यासहिता)

इयं व्याख्यातीव सुलभा नातिविस्तृतापि गीतापदपदार्थबोधनेऽत्यन्तं सहायकारिष्यस्तीत्यस्याः सर्वेषां सौलभ्येन लाभार्थमस्माभिर्मुद्रिता. मू. १।।।० ट. ५

अष्टाविंशत्युपनिषदः ।

(गुटका, उपनिषदः २८) अस्मिन् ईश, केन, कठ, प्रभ, मुण्डक, माण्डूक्य, तैत्तिरीय ऐतरेय, छान्दोग्य, बृहदारण्यक, श्वेताश्वतर, कैवल्य, जाबाल, गर्भ, नारायणाथर्व, नारायण, बृहज्जाबाल, कौषीतकी, सूर्य, कृष्ण, हयग्रीव, दत्तात्रेय, रुद्राक्ष, महावाक्य, कलिसंतरण, जाबालि, बहूच, मुक्ति इत्येता उपनिषदः सन्ति. मू. १।।।० ट. ५

शिवगीता ।

लक्ष्मीनरहरिमूरुकृतया बालानन्दनीटीक्या, शंकराचार्य-कृतकालभैरवाष्टकेन च सहिता. मू. १ ट. ५

तुकाराम जावजी,
निर्णयसागरमुद्रणालयाध्यक्षः।

